

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਭਗਤ ਮਾਲਾ

ਸੰਪਾਦਿਤ

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ

ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਤ ਸਦਨ
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ

ੴ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹ ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ
ਯਾਰੂਵੀ ਵਾਰ ਦਾ ਟੀਕਾ
- ਅਰਥਾਤ -

ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਭਗਤ ਮਾਲਾ

ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ

ਸੰਪਾਦਕ
ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ

ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਤ ਸਦਨ
ਨਵੀ ਦਿੱਲੀ

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਯਾਰੂਵੀ ਵਾਰ ਵਿਚ ੧੨ ਪੌੜੀਆਂ ਦੇ ਮਗਰੋਂ, ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਚੋਣਵੇਂ ਨਾਮ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਾਰੇ ਪੂਰਨ ਸਿਖਾਂ ਦੇ, ਪਰੰਤੂ ਐਸੇ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਖਾਸ ਗੁਣ ਭਾਈ ਜੀ ਨੇ ਖਿਆਲ ਕੀਤੇ ਯਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਆਮ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਸਨ। ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਬੂਤ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਪਰ ਕਿਆਸ ਏਸ ਪਾਸੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਕੰਮ ਸਪੁਰਦ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ। ਹਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਇਹ ਇਸ ਵੇਲੇ ਇਕ ਅਮੋਲਕ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੈ, ਜੋ ਕੇਵਲ ਭਾਈ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਹੱਥ ਲੱਗਾ ਹੈ।

ਭਾਈ ਜੀ ਨੇ ਕੇਵਲ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਹਰੇਕ ਦੇ ਜੀਵਨ, ਯਾ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਯਾ ਸਿੱਖੀ ਵਿਚ ਰਲਣ ਦੀ ਵਾਰਤਾ ਯਾ ਪੂਰਨ ਹੋਣ ਪਰ ਕਿਸੇ ਪਰਚੇ ਦੀ ਕਥਾ ਆਦਿ ਦਾ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ ਚਲ ਸਕਦਾ, ਜੇ ਕਦੇ ਦੂਜੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਅਥਵਾ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗੁਜਾਨੀ ਇਹ ਉੱਦਮ ਨਾ ਕਰ ਜਾਂਦੇ। ਗੁਜਾਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਥੋੜੇ ਥੋੜੇ ਪ੍ਰਸੰਗ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਕਤ ਤਕ ਸਿੱਖੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਸਨ, ਲਿਖੇ ਅਤੇ ਪੋਥੀ ਦੀਆਂ ਆਰੰਭਕ ਸਤਰਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਸਮਾਚਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਸੁਣੇ ਤੇ ਲਿਖੇ ਹਨ।

ਇਹ ਪੋਥੀ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਸੰਚੇ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਉਤਾਰੇ ਕਰਨੇ ਦੀ ਤਰੀਕ ਸੰਮਤ ੧੮੯੨ ਬਿ: ਲਿਖੀ ਹੈ; ਅਰਥਾਤ ਇਹ ਉਤਾਰਾ ਜੋ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਹੈ ੭੭ ਵਰਹੇ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਪੋਥੀ ਤੋਂ ਇਹ ਉਤਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਹ ਕਿਤਨਾ ਉਸਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਸੀ। ਘਟ ਤੋਂ ਘਟ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਕੋਈ ਸੰਥਾ ੭੭ ਵਰਹੇ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਰ ਨਾ ਸਾਡੇ ਦੇਖਣੇ ਵਿਚ ਆਯਾ ਹੈ*, ਪਰ ਪੋਥੀ ਦੀ ਬੋਲੀ ਇਹ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸਦੀ ਰਚਨਾ ੧੫੦ ਬਰਸ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ, ਅਰ ਜੇ ਵਧੀਕ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਦ ਏਸ ਦੇ ਕਲਮੀ ਨੁਸਖੇ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਯਾ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰ ਲਭ ਜਾਣ। ਗੱਲ ਕੀ ਆਪਣੇ ਲੇਖ ਤੇ ਬੋਲੀ ਤੋਂ ਪੋਥੀ ਨਵੀਨ ਯਾ ਅੱਜ ਕੱਲ ਦੀ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ, ਪੁਰਾਤਣ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਭਾਈ ਜੀ ਨੇ ਸੱਚ ਮੁਚ ਲਿਖੀ ਹੈ ਯਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਲਿਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਦੇ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਗੱਲ ਇਤਿਹਾਸ ਖੋਜੀਆਂ ਲਈ ਢੂੰਡ ਦੀ ਮੁਥਾਜ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਵੇਲੇ ਘਟ ਤੋਂ ਘਟ ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਕਰਤਾ ਜੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹਨ। ਹਾਂ, ਉਤਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਨੇ ਭੁੱਲਾਂ ਨਾਲ ਯਾ ਸਾਧੂਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖਿਆਲਾਂ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨਾਲ ਜਾਣਕੇ ਕੋਈ ਉਕਾਈ ਯਾ ਭੁੱਲ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਸੁਧਾਈ ਯੋਗ ਹੈ, ਅਰ ਬਹੁਤ ਥਾਈਂ ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਕਰੜਾ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਝੁਕਾਉ ਗੁਰਮਤਿ ਵੱਲ ਘਟਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਿਰੇ ਖੁਸ਼ਕ ਗਿਆਨ ਵਲ ਵੱਧ ਪੈਂਦਾ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਅਰ ਕਈ ਥਾਈਂ ਸਾਫ ਆਖੜਪਕ ਹਨ।

ਪਾਠਕ ਜੀ ! ਇਹ ਹੈ ਇਸ ਪੋਥੀ ਦੀ ਅਪਣੀ ਵਿੱਥਿਆ। ਇਸ ਦਾ ਕਲਮੀ ਨੁਸਖਾ ੭੭ ਵਰਹੇ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਹੈ,

*ਇਸ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਅਸੀਂ ੧੮੭੦ ਬਿ: ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਨੁਸਖਾ ਬੀ ਡਿੱਠਾ ਹੈ।

ਅਰ ਉਸਦੀ ਇਹ ਹੂਬਹੂ ਨਕਲ ਹੈ, ਕੇਵਲ ਵਿਸਰਾਮ ਅਰਥਾਤ
(, -। -। -।) ਆਦਿ ਨਿਬਾਨ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਸੋਖ ਲਈ ਅਸਾਂ ਲਾਏ
ਹਨ ਤੇ ਪਦਛੇਦ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਾ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਆਖਜੇਪਕਾਂ ਦੀ ਸੋਧ
ਕੀਤੀ ਹੈ ।

ਇਸਦਾ ਨਾਮ 'ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਭਗਤ ਮਾਲਾ' ਅਸਾਂ ਨਹੀਂ
ਧਰਿਆ, ਇਸੇ ਪੋਥੀ ਦੇ ਮੁੱਢ ਵਿਚ ਇਉਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ।

"ਸਾਖੀ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਕੀ ਵਾਰ ਯਾਰੂਵੀਂ ਦਾ ਟੀਕਾ
ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਭਗਤ ਮਾਲਾ" ਸੋ ਅਸਾਂ ਨੇ ਇਹੋ ਨਾਮ ਰਖਿਆ ਹੈ ।

ਵੰਡਿਆਂ ਤੋਂ ਅਸਾਂ ਸੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਯਾਰੂਵੀਂ
ਵਾਰ ਦੇ ਵਿਚ ਆਏ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ
ਲਿਖੇ ਹਨ ਅਰ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ "ਭਗਤ ਰਤਨਾਵਲੀ" ਹੈ, ਪਰ
ਏਸ ਪੋਥੀ ਵਿਚ ਇਹ ਨਾਉਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਸਾਂ
ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਚੁਣਵਾਂ ਨਾਮ ਰੱਖਣ ਨਾਲੋਂ ਪੋਥੀ ਦੇ
ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਨਾਉਂ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ ਹੈ ।

ਇਸਦੀ ਸੁਧਾਈ ਤੇ ਆਖਜੇਪਕਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਨਿਰੂਪਣ ਕਰਨੇ
ਪਰ ਜਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਸ਼ੇ ਪਰ ਕੋਈ ਗੁਣੀ ਜਨ ਕੋਈ ਵਧੀਕ
ਚਾਨਣਾ ਪਾ ਸਕਣ, ਤਾਂ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਖ਼ਬਰ ਦੇਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ
ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਧੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ ਸ਼ੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ । ਵਧੀਕ
ਪੁਰਾਤਨ ਨੁਸਖਾ ਕਿਸੇ ਸੱਜਣ ਜਾਂ ਪਾਸ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਖ਼ਤੋ
ਕਿਤਾਬਤ ਕਰਨ ।

ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ

ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਦੋ ਪੁਸਤਕਾਂ ਸੰਬੰਧਤ ਗਿਣੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ : ਇਕ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਆਦਿ ਪਾਤਸਾਹੀ ਜੀ ਦੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ 'ਗਿਆਨ ਰਤਨਾਵਲੀ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜੋ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦਾ ਟੀਕਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਿਖਤ ਹੈ; ਦੂਸਰੀ ਇਹ ਪੋਥੀ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਯਾਰੂਵੀਂ ਵਾਰ ਦਾ ਟੀਕਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ 'ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਭਗਤ ਮਾਲਾ' ਬੀ ਹੈ ਤੇ 'ਭਗਤ ਰਤਨਾਵਲੀ' ਬੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੋਥੀ ੧੯੧੨ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਪਹਿਲ ਇਕ ਲਿਖਤੀ ਪੋਥੀ ਤੋਂ ਛਾਪੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਦ ਕੁਝ ਹੋਰ ਲਿਖਤੀ ਨੁਸਖੇ ਬੀ ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਆਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਵਿਚ ਯਾਰੂਵੀਂ ਵਾਰ ਦੀ ਟੀਕਾ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਦ ੧੨ ਸਾਖੀਆਂ ਹੋਰ ਬੀ ਦੇਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮਗਰਲੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖ ਕੇ ਵਧਾ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਨਾਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਰ ਬੀ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਲਿਖ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਯਾਰੂਵੀਂ ਵਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਤੇ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਸਾਖੀ ੧੩੯ਵੀਂ ਦੇ ਅੰਤ 'ਟੀਕਾ ਵਾਰ ਯਾਰੂਵੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ' ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਆਖਯੋਪਕ ਸਹੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇਸੇ ਲਈ ਇਸ ਸਿੱਚੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਜੂਨ ੧੯੫੦

—ਸੰਪਾਦਕ

ਅੱਗੋਂ ਇਸੇ ਛਾਪ ਦੇ ਉਤਾਰੇ ਛਾਪ ਗਏ ਹਨ।

ਸੰਖੇਪ ਸੂਚੀ

ਪੰਨੇ

ਗੁਰਸਿਖੀ ਲੱਛਣ	੯-੨੮
ਪਹਿਲੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਸਿਖ	੨੮-੫੪
ਦੂਜੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਸਿਖ	੫੫-੬੫
ਤੀਜੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਸਿਖ	੬੬-੬੮
ਚੌਥੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਸਿਖ	੬੯-੭੨
ਪੰਜਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਸਿਖ	੭੩-੧੪੩
ਛੇਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਸਿਖ	੧੪੪-੧੬੮
ਸਿਖ ਨਾਮਾਵਲੀ, ਅੱਖਰ ਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ	੧੬੯-੧੭੬

-੦-

ਪਹਿਲੀ ਛਾਪ	ਅਗਤ ੧੯੧੨
ਦੂਜੀ ਛਾਪ	ਜੂਨ ੧੯੫੦
ਤੀਜੀ ਛਾਪ	ਫਰਵਰ ੧੯੫੫
ਚੌਥੀ ਛਾਪ	ਅਕਤੂਬਰ ੧੯੬੬
ਪੰਜਵੀਂ ਛਾਪ	ਜੁਲਾਈ ੧੯੭੬
ਛੇਵੀਂ ਛਾਪ	ਸਤੰਬਰ ੧੯੮੬

-੭-

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਭਗਤ ਮਾਲਾ

ਸੰਪਾਦਿਤ

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ

ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਤ ਸਦਨ
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ

ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਲਿਖੀ ਭੂਮਿਕਾ

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ॥ ਸਾਦਿ ॥

ਸਾਖੀ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਕੀ

ਵਾਰ ਯਾਰੂਵੀਂ ਦਾ ਟੀਕਾ— ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਭਗਤਮਾਲਾ

ਏਕ ਸਮੇਂ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਥੀਂ ਸਿਖਾ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਜੁ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪਰਿਥਾਇ ਵਾਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਸਭ ਦੇਸਾਂ ਦੇ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਓਨਾਂ ਦੀਆਂ ਰਹਿਤਾਂ ਤੇ ਕਰਤੂਤਾਂ ਅਸਾਂ ਨੂੰ ਮਲੂਮ ਕਰਾਵੇ, ਜੋ ਅਸੀਂ ਭੀ ਜਾਣੀਏਂ ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਐਸੀਆਂ ਵਰਤਣਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ; ਅਸਾਨੂੰ ਭੀ ਰੀਸ ਆਵੇ। ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੋਰਾਂ ਵਚਨੁ ਕੀਤਾ : ਜੁ ਤੁਸਾਂ ਭਲਾ ਪਰਉਪਕਾਰ ਦਾ ਵਚਨੁ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਸਾਂ ਭੀ ਇਕ ਸਮੇਂ ਸਾਹਿਬ ਕਰਨ ਕਾਰਨ, ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ, ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦, ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹਿ ਥੀਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਕੇ ਪੁਛਿਆ ਸੀ। ਜੋ ਕੁਛ ਸਾਹਿਬਾਂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਵਚਨੁ ਕੀਤਾ ਸੀ ਸੋ ਅਸੀਂ ਤੁਸਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਤੁਸਾਂ ਰਿਦਾ ਦੇ ਕੇ ਸੁਣਨਾ ਤੇ ਐਸੇ ਹੀ ਵਰਤਣ ਰਖਣੀ, ਤੁਸਾਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਾਹਿਬ ਬਚਨੁ ਕੀਤਾ ਹੈ : ਜੇਹਾ ਭਾਈ ਦੀ ਸਾਰੀ ਬਾਣੀ ਸੁਣੀ ਦਾ ਫਲੁ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇਹਾ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਫਲੁ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਸਾਹਿਬਾ ਦੀ ਖਾਸ ਰਸਨਾ ਥੀਂ ਮੈਂ ਸੁਣਿਆਂ ਹੈ ਤਿਵੇਂ ਮੈਂ ਤੁਸਾਂ ਨੂੰ ਬਖਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ॥੧॥

੨ ਓ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਪਉੜੀ ਪਹਿਲੀ ॥੧॥

ਸਤਿਗੁਰ ਸਚਾ ਪਾਤਿਸਾਹੁ ਪਾਤਿਸਾਹਿ ਪਾਤਿਸਾਹ ਜੁਹਾਰੀ।
ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਸਚੁ ਖੰਡੁ ਹੈ ਆਇ ਝਰੋਖੇ ਖੋਲੈ ਬਾਰੀ।
ਅਮਿਓ ਕਿਰਣ ਨਿਝਰ ਝਰੇ ਅਨਹਦ ਨਾਦ ਵਾਇਨਿ
ਦਰਬਾਰੀ। ਪਾਤਿਸਾਹਿ ਦੀ ਮਜਲਸੈ ਪਿਰਮੁ ਪਿਆਲਾ
ਪੀਵਣ ਭਾਰੀ। ਸਾਕੀ ਜੋਇ ਪੀਲਾਵਣਾ ਉਲਸ
ਪਿਆਲ ਖਰੀ ਖੁਮਾਰੀ। ਭਇ ਭਗਤਿ ਭੈ ਚਲਣਾ
ਮਸਤ ਅਲਮਸਤ ਸਦਾ ਹੁਸਿਆਰੀ। ਭਗਤਿ ਵਛਲ
ਜੋਇ ਭਗਤਿ ਕੇਡਾਰੀ ॥੧॥

—ਤਿਸ ਦਾ ਵੀਚਾਰ—

ਅੰਰ ਜਿਤਨੇ ਬਾਦਸਾਹ ਹੈਨ ਝੂਠਾ ਧਨੁ ਸੇਚ ਕੇ ਫੇਰ ਛੇਡਿ
ਜਾਂਦੇ ਹੈਨ, ਪਰੁ ਸਤਿਗੁਰ ਜੋ ਹੈਨਿ ਸੋ ਸਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹਿ ਹੈਨਿ,
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਨਾਮ ਦਾ ਅਰੁ ਗਿਆਨ ਦਾ ਸਚਾ ਧਨ ਹੈ। ਜੋ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ, ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਚਾ ਧਨੁ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ
ਜਨਮ ਮਰਨ ਕਟ ਦੇਂਦੇ ਹੈਨਿ; ਇਸ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰ ਸਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹ
ਹੈਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸਭਸ ਦੇ ਉਪਰ ਹੈ ਤੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਹੁਕਮ
ਆਪਣੇ ਦੇਸ ਪਰ ਚਲਤਾ ਹੈ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਜੋ ਆਪਣਿਆਂ ਸੇਵਕਾਂ
ਨੂੰ ਧਨੁ ਦੇਂਦੇ ਹੈਨਿ ਸੋ ਲੰਖੇ ਨਾਲ ਦੇਂਦੇ ਹੈਨਿ ਤੇ ਜਿਸ ਸਮੇਂ
ਬਖਸੀਸ ਦਾ ਝਰੋਖਾ ਖੋਲਦੇ ਹੈਨਿ ਤਿਸ ਸਮੇਂ ਜਿਸ ਤੇ ਕਿਰਪਾ
ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ ਸੋ ਝੂਠਾ ਧਨ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇ ਕੇ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ।
ਪਰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਝਰੋਖਾ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਹੈ, ਜੇਹੜਾ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ
ਵਿਖੇ ਟੁਰ ਆਂਵਦਾ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਸਚਾ ਧਨੁ ਨਾਮ ਕਾ ਅਰੁ

ਗਿਆਨ ਕਾ ਦੇ ਕਰਿ ਤਿਸ ਦਾ ਜਨਮ ਮਰਨੁ ਕਟ ਦੋਦੇ
 ਹੈਨਿ। ਦੇਵਤੇ ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪੀਵਦੇ ਹੈਨਿ ਸੋ ਬ੍ਰਹਮੇ ਦੇ ਦਿਨ ਤਾਈਂ
 ਪੀਵਦੇ ਹੈਨ ਤੇ ਵਿਖੇ ਤੇ ਵਿਕਾਰ ਈਰਖਾ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨਹੀਂ
 ਮਿਟਦੀਆਂ ਪਰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਜੋ ਸਬਦੁ ਹੈ ਸੋ ਸਚਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਹੈ
 ਤੇ ਜੋ ਸਬਦੁ ਸੁਣਦੇ ਹੈਨਿ ਓਹੁ ਆਪ ਨੂੰ ਆਤਮ ਸਰੂਪ ਜਾਣਦੇ
 ਹੈਨਿ; ਫੇਰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਮਝਦੇ ਤੇ ਈਰਖਾ ਤੇ ਅਭਿਮਾਨ ਤੇ ਕਾਮ,
 ਕ੍ਰੋਧ, ਓਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਭ ਮਿਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰਾਂ ਦਾ
 ਸਬਦੁ ਸਚਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਹੈ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਮਜਲਸ ਵਿਚ ਜੋ ਮਦ
 ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਓਸ ਨੇ ਪੀਲਾਵਦੇ ਹੈਨਿ ਜੇਹੜਾ ਗੱਲ ਦਰਬਾਰ ਦੀ
 ਬਾਹਿਰ ਨਾ ਕੱਢੇ, ਤੈਸੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤ੍ਰਿਕਾਲੱਗਤਾ
 ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਜਣਾਵਦੇ ਨਹੀਂ। ਪਿਆਲੇ
 ਦੀ ਮਸਤੀ ਚਹੂੰ ਪਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸਬਦ ਦੀ
 ਮਸਤੀ ਉਤਰਦੀ ਨਹੀਂ, ਤੇ ਭਾਇ ਭਗਤੀ ਸਭਸੇ ਨਾਲਿ ਕਰਦੇ
 ਹੈਨਿ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਸਬਦ ਦਾ ਅਖੁਟ ਭੰਡਾਰ
 ਹੈ॥੧॥

ਪਉੜੀ ਦੂਜੀ ਦਲੀ

ਇਕਤੁ ਨੁਕਤੇ ਹੋਇ ਜਾਇ ਮਹਰਮ ਮੁਜਰਮੁ ਖੈਰ
 ਖੁਆਰੀ। ਮਸਤਾਨੀ ਵਿਚਿ ਮਸਲਤੀ ਭੈਰ ਮਹਲਿ
 ਜਾਣਾ ਮਨੁ ਮਾਰੀ। ਗਲ ਨ ਬਾਹਰਿ ਨਿਕਲੇ ਹੁਕਮੀ
 ਬੰਦੇ ਕਾਰ ਕਰਾਰੀ। ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੁਖ ਫਲੁ ਪਿਰਮੁ ਰਸੁ
 ਦੇਹ ਬਿਦੇਹ ਵਡੇ ਵੀਚਾਰੀ। ਗੁਰ ਮੂਰਤਿ ਗੁਰ ਸਬਦੁ
 ਸੁਣਿ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਆਸਣੁ ਨਿਰੰਕਾਰੀ। ਆਦਿ ਪੁਰਖੁ
 ਆਦੇਸੁ ਕਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਵੇਲੇ ਨਾਪਦ ਅਹਾਰੀ।
 ਅਬਿਗਤਿ ਗਤਿ ਅਗਾਧਿ ਬੋਧਿ ਅਤਥ ਕਲਾ ਅਸਗਾਹ
 ਅਪਾਰੀ। ਸਹਿਨ ਅਵਟਣ ਪਰਉਪਕਾਰੀ॥

ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿਖ ਜੋ ਗੁਰੂ ਕਾ ਉਲਸ ਖਾਂਦੇ ਹੈਨਿ ਸੋ ਇਕ ਉਲਸ ਜੂਠਾ ਹੈ, ਦੂਜਾ ਉਲਸ ਜਿ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਮੁਖ ਥੀਂ ਜੋ ਸਬਦ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਹੈ ਏਹੁ ਉਲਸ ਖਾਵਣ ਵਾਲਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕੇ ਨਾਮੁ ਅਰੁ ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਕਾ ਮਹਰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਇਕੇ ਜੇ ਹਉਮੈ ਦਾ ਨੁਕਤਾ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਆਪ ਨੂੰ ਗਿਆਨੀ ਜਾਣਕੇ ਗੁਰਮੁਖਾ ਦੀਆਂ ਕਰਣੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਸਿਆਣਪਾਂ ਸਿਖਾਇਕੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸੋ ਮੁਜਰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੁਜਰਮ ਕਹੀਐ ਪਾਪੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਛਿਨਾਰ ਇਸਤ੍ਰੀ ਭਰਤੇ ਨੂੰ ਸਿਰ ਤੇ ਰਖ ਕੇ ਦੁਰਾਚਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਉਹ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਸਿਖ ਕੇ ਵਿਖੇ ਭੋਗਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਬਦੁ ਗੁਰੂ ਕਾ ਤਾਂ ਹਉਮੈ ਰੋਗ ਥੀਂ ਸੁਖ ਕਰ ਕੇ ਛਡਾਵਣ ਵਾਲਾ ਹੈਸੀ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਖੁਆਰੀ ਹੋਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਉਂ ਅੰਨ੍ਹਾ ਖੂਹ ਵਿਚ ਪਵੇਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕੁਛ ਆਖਦਾ, ਪਰ ਜੇ ਸੁਜਾਖਾ ਹੱਥ ਵਿਚ ਦੀਪਕੁ ਲੈ ਕੇ ਖੂਹ ਵਿਚ ਪਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਭੰਡੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਤੇਸੇ ਜੋ ਅਣਪੜਿਆ ਪਾਪੁ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਭੰਡੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਜੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਪਾਪ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਦੀ ਭੰਡੀ ਹੋਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਭੀ ਮੁਹ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿਖ ਗੁਰਮੁਖਿ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਬਦਿ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਿਆਲਾ ਪੀ ਕੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਰਸਾਂ ਵਲੋਂ ਮਸਤਾਨੇ ਹੋਂਦੇ ਹੈਨਿ। ਤੇ ਹੋਰ ਜਗਿਆਸੀ ਗ਼ੋਰ ਮਹਲ ਦਾ, ਜੋ ਓਨਾਂ ਪਾਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਹਉਮੈ ਤੇ ਸਿਆਣਪ ਮਾਰਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਓਨਾਂ ਦੇ ਵਚਨਾਂ ਨੂੰ ਰਿਦੇ ਵਿਚ ਧਾਰਦਾ ਹੈ, ਪਰੁ ਜਿਹੜਾ ਓਨਾਂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਲਖਾਉ ਹੈ, ਮਨ ਵਿਚ ਧਾਰ ਕੇ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਟਹਲ ਕਰਾਰਾ ਹੋਇਕੇ ਕਰਾਂਵਦਾ ਹੈ; ਦਿਨ ਦਿਨ ਉਸ ਦੀ ਸੁਧ ਬ੍ਰਿਤ ਵੱਧਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਰਸ

ਆਇਆ ਹੈ ਸੋ ਦੇਹ ਦੇ ਰਸਾਂ ਵਲੋਂ ਅਨਰਸ ਹੋਏ-ਹੈਨਿ । ਓਹ ਵਿਚਾਰਦੇ ਹੈਨ ਜੋ ਤੰਦੂਰ ਦੇ ਵਿਚ ਪਰਸਾਦੀਆਂ ਪਕਾਵਣੀਆਂ ਹੈਨ ਭਾਵੇਂ ਚੰਨਣ ਦੀਆਂ ਲਕੜੀਆਂ ਬਾਲੀਅਨ ਭਾਵੇਂ ਹੋਰ ਕਾਸੇ ਦੀਆਂ ਹੋਵਨ । ਤੈਸੇ ਸ੍ਵਾਸਾਂ ਕਰ ਕੇ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕੜਾਹ ਖਾਜੇ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਰੁਖੀ ਪਰਸਾਦੀ ਹੋਵੇ । ਫਰੀਦ ਭੀ ਆਖਿਆ ਹੈ : 'ਰੁਖੀ ਸੁਖੀ ਖਾਇਕੈ ਠੰਢਾ ਪਾਣੀ ਪੀਉ ॥ ਫਰੀਦਾ ਦੇਖਿ ਪਰਾਈ ਚੋਪੜੀ ਨਾ ਤਰਸਾਏ ਜੀਉ' । ਤੈਸੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿਖ ਸਬਦ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕੀ ਮੂਰਤਿ ਜਾਣਦੇ ਹੈਨਿ ਤੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਨਿਰੰਕਾਰ ਕਾ ਆਸਣ ਜਾਣਦੇ ਹੈਨਿ । ਇਕ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਰਸੁ ਲੈਂਦੇ ਹੈਨਿ, ਹੋਰ ਰਸ ਨਿਰਸ ਕਰ ਜਾਣਦੇ ਹੈਨਿ । ਸਤਿਸੰਗਤਿ ਜਾਇਕੈ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿ ਕੇ, ਸਬਦੁ ਨੂੰ ਸੁਣਦੇ ਹੈਨਿ ਤੇ ਪਿਛਲੀ ਰਾਤਿ ਉਠ ਕੇ ਇਸਨਾਨੁ ਕਰਿ ਕੇ ਗੁਰੂ ਕੀ ਬਾਣੀ ਗਾਂਵਦੇ ਹੈਨਿ ਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਕ੍ਰਿਤ ਕਰ ਕੇ ਵੰਡਿ ਖਾਂਦੇ ਹੈਨਿ । ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਬੀ ਬਚਨੁ ਹੈ:- "ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰਿ ਭੇਟਿਐ ਪੂਰੀ ਹੋਵੈ ਜੁਗਤਿ ॥ ਹਸੰਦਿਆ ਖੇਲੰਦਿਆ ਪੈਨੂੰਦਿਆ ਖਾਵੰਦਿਆ ਵਿਚੇ ਹੋਵੈ ਮੁਕਤਿ" । ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੋ ਅਬਿਗਤੁ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਗਤਿ ਸਬਦਿ ਕਰਕੇ ਲਖਦੇ ਹੈਨਿ; ਸਰਬ ਘਟਾ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਾਣ ਕੇ ਭਾਵ ਭਗਤਿ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਤੇ ਦੁਖ ਭੀ ਸਹਿੰਦੇ ਹੈਨਿ ਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ ਜੈਸੇ ਜਲੁ ਆਪਿ ਆਵਟਣੁ ਸਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦੁਧ ਨੂੰ ਖਵਣ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦਾ ॥ ੨ ॥

ਪਉੜੀ ਤੀਜੀ ਚਲੀ

ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਨਮੁ ਸਕਾਰਥਾ ਗੁਰਸਿਖ ਮਿਲਿ ਗੁਰ
ਸਰਣੀ ਆਇਆ । ਆਦਿ ਪੁਰਖੁ ਆਦੇਸੁ ਕਰਿ ਸਫਲ
ਮੂਰਤਿ ਗੁਰਦਰਸਨੁ ਪਾਇਆ । ਪਰਦਖਣਾ ਡੰਡਉਤ
ਕਰਿ ਮਸਤਕੁ ਚਰਨ ਕਵਲ ਗੁਰ ਲਾਇਆ । ਸਤਿਗੁਰ

ਪੁਰਖ ਦਇਆਲੁ ਹੋਇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਚੁ ਮੰਤ੍ਰੁ ਸੁਣਾਇਆ ।
 ਸਾਚੁ ਰਾਸਿ ਰਹੁਰਾਸਿ ਕਰਿ ਪੈਰੀ ਪੈ ਜਗ ਪੈਰੀ ਪਾਇਆ ।
 ਕਾਮੁ, ਕ੍ਰੋਧ, ਵਿਰੋਧ ਹਰਿ ਲੋਭੁ ਮੋਹੁ ਅਹੰਕਾਰੁ ਤਜਾਇਆ ।
 ਸਤੁ ਸੰਤੋਖੁ ਦਇਆ ਧਰਮ ਨਾਮੁ ਦਾਨੁ ਇਸਨਾਨੁ
 ਦਿੜਾਇਆ । ਗੁਰ ਸਿਖਿ ਲੈ ਗੁਰ ਸਿਖ ਸਦਾਇਆ ॥੩॥

—ਤਿਸ ਦਾ ਵੀਚਾਰ—

ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਮਨੁਖ ਜਨਮੁ ਸਫਲ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰੂ ਕੇ
 ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਦੁਆਰੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਵਿਚ ਟੁਰ
 ਜਾਂਦੇ ਹੈਨਿ । ਤੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਬਦ ਅਗੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕਰਿ ਗੁਰਮੁਖਾਂ
 ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਦਰਸਨੁ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ ਤੇ ਪੱਖੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਟਹਿਲ ਕਰਦੇ
 ਹੈਨਿ । ਗੁਰੂ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਦਖਣਾ ਕਰ ਕੇ ਚਰਨ ਧੂਰਿ ਮਸ-
 ਤਕਿ ਤੇ ਲਾਂਵਦੇ ਹੈਨਿ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਾ ਮੰਤ੍ਰ ਸਬਦ ਧਿਆਨੁ
 ਲਾਇਕੇ ਸੁਣਦੇ ਹੈਨਿ । ਤੇ ਸਚੀ ਰਹੁਰਾਸ ਸੁਣਨ ਦਾ ਨੇਮੁ ਕਰਦੇ
 ਹੈਨ । ਤੇ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਪੈਰੀ ਪੈਂਵਦੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ; ਧੰਨ
 ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ ਜੋ ਅਸਾਨੂੰ ਸਬਦ ਦੇ ਲੜ ਲਾਇਕੇ ਉਧਾਰੁ ਕੀਤਾ
 ਹੈਸੁ । ਓਨਾਂ ਦੀ ਸਚੀ ਪ੍ਰੀਤ ਦੇਖ ਕੇ ਸਾਰਾ ਜਗਤੁ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੈਰੀ
 ਪਵਦਾ ਹੈ । ਤੇ ਕਾਮ ਨੂੰ ਤਿਆਗਦੇ ਹੈਨਿ ਸੋ ਆਪਣੀ ਧਰਮ ਦੀ
 ਇਸਤ੍ਰੀ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕਿਧਰੇ ਧਿਆਨੁ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ । ਤੇ ਕਿਸੇ ਨਾਲ
 ਕ੍ਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ । ਕਹਿੰਦੇ ਹੈਨ ਜੋ ਕ੍ਰੋਧੁ ਚੰਡਾਲੁ ਹੈ ਇਸ ਦੇ
 ਨਾਲ ਛੁਹਿਆ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ । ਜੋ ਕੋਈ ਹੋਰ ਭੀ ਕਰੋਧ ਕਰਦਾ
 ਹੈ ਤਾਂ ਸਹਿੰਦੇ ਹੈਨਿ; ਅਗੋਂ ਮਿਠਾ ਬੋਲਦੇ ਹੈਨਿ ਤੇ ਹੰਕਾਰ ਨਹੀਂ
 ਕਰਦੇ, ਕਹਿੰਦੇ ਹੈਨਿ ਜੁ ਅਸੀਂ ਸਭਨਾਂ ਥੀਂ ਨੀਚ ਹਾਂ, ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿਖ
 ਸਭੇ ਅਸਾਂ ਥੀਂ ਵਿਸੇਖ ਹੈਨਿ । ਤੇ ਜਤੁ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ, ਬੀਰਜੁ ਗਿੜਨ
 ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੇ, ਪਰਾਈ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਮਾਤਾ ਤੇ ਭੈਣ ਦੇ ਸਮਾਨ ਜਾਣਦੇ
 ਹੈਨਿ ਤੇ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਪਰਮੇਸਰ ਸਮਾਨ ਕਿ ਪੁਤ੍ਰ ਸਾਮਾਨ ਜਾਣਦੇ
 ਹੈਨਿ । ਪਦਾਰਥ ਬੰਡਾ ਆਵੇ ਬਹੁਤਾ ਆਵੇ ਆਪਣੀ ਪਰਾਰਬਧ ਤੇ

ਰਾਜੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਨਿ । ਧਰਮ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਰਕੇ ਵੰਡ ਖਾਂਵਦੇ ਹੋਨ
 ਤੇ ਗਰੀਬਾਂ ਤੇ ਅਗਿਆਨੀਆਂ ਪਰ ਦਇਆ ਕਰਦੇ ਹੋਨਿ। ਆਪਣੇ
 ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਨਿ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠ ਕੇ
 ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੋਨਿ ਤੇ ਪਰਸਾਦੁ ਗੁਰੂ ਕੇ ਨਿਮਿਤ
 ਦੇ ਕੇ ਖਾਂਵਦੇ ਹੋਨਿ ਤ ਬਸਤ੍ਰ ਗੁਰੂ ਕੇ ਨਿਮਿਤ ਦੇ ਕੇ ਪਹਿਰਦੇ
 ਹੋਨਿ ਤੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਬਦ ਨੂੰ ਅਠੇ ਪਹਿਰ ਵੀਚਾਰਦੇ ਹੋਨਿ । ਤੇ ਧਰਮ
 ਦੀ ਕ੍ਰਿਤ ਕਰ ਕੇ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਕਾ ਕਢਦੇ ਹੋਨਿ ॥ ੩ ॥

ਪਉੜੀ ਚਉਥੀ ਚਲੀ ॥੪॥

ਸਬਦਿ ਸੁਰਤਿ ਲਿਵਲੀਣ ਹੋਇ ਸਾਧ ਸੇਗਤਿ ਸਚੁ ਮੇਲਿ
 ਮਿਲਾਇਆ । ਹੁਕਮੁ ਰਜਾਈ ਚਲਣਾ ਆਪੁ ਗਵਾਇ ਨ
 ਆਪ ਜਣਾਇਆ। ਗੁਰਉਪਦੇਸੁ ਅਵੇਸੁ ਕਰਿ ਪਰਉਪਕਾਰ
 ਅਚਾਰਿ ਲੁਭਾਇਆ। ਪਿਰਮ ਪਿਆਲਾ ਅਪਿਉ ਪੀ ਸਹਜ
 ਸਮਾਈ ਅਜਰੁ ਜਰਾਇਆ । ਮਿਠਾ ਬੋਲਣੁ ਨਿਵ ਚਲਣੁ
 ਹੱਥਹੁ ਦੇ ਕੇ ਭਲਾ ਮਨਾਇਆ। ਇਕ ਮਨਿ ਏਕ ਅਰਾਧਣਾ
 ਦੁਬਿਧਾ ਦੂਜਾ ਭਾਉ ਮਿਟਾਇਆ । ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੁਖ ਫਲ
 ਨਿਜ ਪਦੁ ਪਾਇਆ ॥੪॥

—ਤਿਸ ਦਾ ਵੀਚਾਰ—

ਬਹੁਰੇ ਸਾਧ ਸੇਗਤਿ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਨੇਤ੍ਰ ਭੀ ਤੇ ਸ੍ਰਵਨ ਭੀ
 ਸਬਦਿ ਵਲਿ ਰਖਦੇ ਹੋਨਿ ਤ ਰਿਦਾ ਸਬਦਿ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਵਲਿ ਰਖ
 ਕੇ ਲਿਵ ਦੇ ਵਿਚ ਲੀਣੁ ਮਨੁ ਨੂੰ ਕਰਦੇ ਹੋਨ । ਮਨ ਨੂੰ ਸਬਦਿ ਦਾ
 ਮੇਲੀ ਕਰਦੇ ਹੋਨਿ ਤ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਾ ਹੁਕਮੁ ਹੁੰਦਾ ਹੈ
 ਤਿਵੇਂ ਤਿਵੇਂ ਮਿਠਾ ਮੰਨ ਕੇ ਕਮਾਵਦੇ ਹੋਨਿ ਤੇ ਵਿਚੋਂ ਆਪਾ
 ਘਟਾਵਦੇ ਹੋਨਿ । ਆਖਦੇ ਹੋਨਿ ਜੁ ਇਹੁ ਸਭ ਵਡਿਆਈਆਂ
 ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਨ, ਅਸੀਂ ਮਹਾ ਨੀਚ ਹਾਂ, ਜੇ ਇਸ ਸਰੀਰ ਛਿਣ
 ਭਗਰ ਬੀਂ ਪਰਉਪਕਾਰ ਹੋਇ ਆਵੇ ਸੋਈ ਸਾਨੂੰਲਾਭ ਹੋਵਾਹਿਗੁਰੂ

ਕਾ ਸਬਦੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਾ ਪਿਆਲਾ ਹੈ, ਸਭ ਜੋਗ ਵੈਰਾਗ ਵਿਸੇ ਵਿਚ
ਹੈਨਿ । ਇਸ ਪਿਆਲੇ ਨੂੰ ਪੀ ਕੇ ਤੇ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਨੂੰ ਜਰਦੇ ਹੈਨ, ਕਿਸੇ
ਨੂੰ ਫਿੱਕਾ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦੇ। ਸਭ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਠਾ ਬੋਲਦੇ ਹੈਨਿ ਤੇ ਨਿਵ
ਚਲਦੇ ਹੈਨਿ ਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਕ੍ਰਿਤ ਕਰਕੇ ਵੰਡ ਖਾਂਵਦੇ ਹੈਨਿ । ਤੇ
ਇੰਦ੍ਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਤੇ ਵਾਸਨਾ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਗੁਰੂਕਾ ਸਬਦੁ ਸੁਣਕ
ਪੜਦੇ ਹੈਨਿ । ਕਿਸੇ ਨਾਲਿ ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ ਦੁਬਿਧਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ।
ਸਭਨਾ ਨੂੰ ਗੁਰ ਮੂਰਤਿ ਜਾਣਦੇ ਹੈਨਿ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰਮਤਿ
ਦੇਖਦੇ ਹੈਨਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਸੇਖ ਕਰਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ । ਜੋ ਮਨ
ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਹੈ ਸੋ ਸਬਦ ਤੇ ਪਰਤੀਤ ਕਰ ਕੇ ਮੰਗਦੇ ਹੈਨਿ; ਏਹ
ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਕੀ ਸਿਖੀ ਦੀ ਰਹੁਰਾਸਿ ਹੈ, ਪਰ ਹੋਰ ਭੀ ਜੇਹੜੇ ਗੁਰੂ ਕੇ
ਸਿਖਾਂ ਕੇ ਕਰਮ ਹੈਨਿ ਸੋ ਭੀ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਖਦਾ ਹਾਂ ॥੪॥

ਪਉੜੀ ਪੰਜਵੀਂ ਚਲੀ ॥੫॥

ਗੁਰਸਿਖੀ ਬਾਟੀਕ ਹੈ ਖਾਡੇ ਧਾਰ ਗਲੀ ਅਤਿ ਭੀੜੀ ।
ਓਥੇ ਟਿਕੇ ਨ ਭੁਣਹਣਾ ਚਲਿ ਨ ਸਕੈ ਉਪਰਿ ਕੀੜੀ ।
ਵਾਲਹੁ ਨਿਕੀ ਆਖੀਐ ਤੇਲੁ ਤਿਲਹੁ ਲੇ ਕੋਲੁ ਪੀੜੀ ।
ਗੁਰਮੁਖਿ ਵੇਸੀ ਪਰਮਹੰਸ ਖੀਰ ਨੀਰ ਨਿਰਨਉ ਚੁੰਝ
ਵੀੜੀ । ਸਿਲਾ ਅਲੂਣੀ ਚਟਣੀ ਮਾਣਕ ਮੋਤੀ ਚੋਗ
ਨਿਵੀੜੀ । ਗੁਰਮੁਖਿ ਮਾਰਗ ਚਲਣਾ ਆਸ ਨਿਰਾਸੀ
ਝੀੜ ਉਝੀੜੀ । ਸਹਜ ਸਰੋਵਰਿ ਸਚਖੰਡੁ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ
ਸਚ ਤਖਤ ਹਰੀੜੀ । ਚੜਿ ਇਕੀਹ ਪਤਿ ਪਵੜੀਆ
ਨਿਰੰਕਾਰ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਸਹੀੜੀ । ਗੁੰਗੇ ਦੀ ਮਠਿਆਈਐ
ਅਕਥ ਕਥਾ ਵਿਸਮਾਦੁ ਬਚੀੜੀ । ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੁਖ
ਫਲ ਸਹਜਿ ਅਲੀੜੀ ॥ ੫ ॥

ਗੁਰੂ ਕੀ ਸਿਖੀ ਬਹੁਤ ਸੂਖਮ ਹੈ। ਜੈਸੇ ਖੰਡੇ ਕੀ ਧਾਰ ਉਪਰ ਲੰਘਣਾ ਹੈ ਤੈਸੇ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਦਾ ਤਿਆਗਣਾ ਹੈ। ਬਹੁਤਿਆਂ ਜਨਮਾਂ ਦਾ ਜੋ ਵਿਅਸਨ ਪਇਆ ਹੈ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਤਿਆਗੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋਨ। ਜੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਅਭਿਮਾਨ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਗੁਰਸਿਖੀ ਦੇਮਾਰਗ ਨਹੀਂ ਟੁਰ ਸਕੀਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਕੋਲੂ ਵਿਚੋਂ ਤੇਲ ਪੀੜ ਕੱਢੀਦਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਸਰੀਰ ਵਿਚੋਂ ਰਸ ਪੀੜ ਕੱਢਦੇ ਹੋਨ। ਜੈਸੇ ਹੰਸ ਦੀ ਚੁੰਝ ਖਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਦੁੱਧ ਦੀਆਂ ਫੁਟੀਆਂ ਖਾਇ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪਾਣੀ ਛੱਡ ਦੇਂਦਾ ਹੈ, ਤੈਸੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੇ ਸਤਿ ਤੇ ਅਸਤਿ ਦਾ ਵੀਚਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦੇਹ ਨੂੰ ਅਨਿਤ ਜਾਣਕੇ ਇਸ ਦਾ ਰਸ ਛੱਡ ਦੇਂਦੇ ਹੋਨ ਤੇ ਪਰਮਾਤਮ ਗਿਆਨ ਕੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਸਤਿ ਜਾਣਕੇ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਦੇ ਹੋਨ ਤੇ ਨਿਹਕਾਮ ਹੋਕੇ ਤੇ ਆਪਣਾ ਮਾਨੁ ਵਡਿਆਈ ਛੱਡ ਕੇ ਸਬਦ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੋਨ। ਏਹ ਅਲੂਣੀ ਸਿਲਾ ਚੱਟਦੇ ਹੋਨ। ਨਾਮ ਦਾਨ ਇਸਨਾਨ ਵੈਰਾਗ ਇਹੁ ਮੋਤੀ ਸਬਦ ਰੂਪੀ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚੋਂ ਚੁਗਦੇ ਹੋਨ ਤੇ ਜਗਤ ਨੂੰ ਅਨਿਤ ਜਾਣ ਕੇ ਸਭ ਆਸ ਛੱਡ ਕੇ ਇਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਆਸ ਰਖਦੇ ਹੋਨ। ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਨੂੰ ਸਚ-ਖੰਡ ਜਾਣ ਕੇ ਤੇ ਸਬਦ ਨੂੰ ਨਿਰੰਕਾਰ ਦਾ ਰੂਪ ਜਾਣਕੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਤਖਤ ਵਿਚ ਨੇਮ ਨਾਲ ਸਦਾ ਜਾਂਦੇ ਹੋਨ। ਵੀਹ ਵਿਸਵੇ ਜਗਤ ਹੈ ਤੇ ਇਕੀਹਵੀਂ ਪਤਿ ਦੀ ਪੌੜੀ ਸਬਦਿ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਰਿਦੇ ਵਿਚ ਧਾਰਕੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਇਕ ਰੂਪ ਹੋਂਦੇ ਹੋਨ। ਜਿਵੇਂ ਗੁੰਗਾ ਮਠਿਆਈ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੂੰਹੋਂ ਕੁਝ ਕਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਤੈਸੇ ਜੇਹੀ ਬ੍ਰਿਤ ਓਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ ਸੋ ਕਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਪਰੁ ਗਿਆਨ ਕਰਕੇ ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਨ ॥੫॥

ਪਉੜੀ ਛੇਵੀਂ ਚਲੀ ॥੬॥

ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੁਖ ਫਲ ਪਿਰਮ ਰਸੁ ਚਰਣੋਦਕੁ ਗੁਰ ਚਰਣ

ਪਖਾਲੇ । ਸੁਖ ਸੰਪੁਟ ਵਿਚਿ ਰਖਿਕੈ ਚਰਣ ਕਵਲ
 ਮਕਰੰਦ ਪਿਆਲੇ । ਕਉਲਾਲੀ ਸੂਰਜ ਮੁਖੀ ਲਖ ਕਵਲ
 ਖਿੜਦੇ ਰਲੀਆਲੇ । ਚੰਦ੍ਰ ਮੁਖੀ ਹੋਇ ਕੁਮੁਦਨੀ ਚਰਣ
 ਕਵਲ ਸੀਤਲ ਅਮੀਆਲੇ । ਚਰਣ ਕਵਲ ਦੀ ਵਾਸਨਾ
 ਲਖ ਸੂਰਜ ਹੋਵਨਿ ਅਲਿ ਕਾਲੇ । ਲਖ ਤਾਰੇ ਸੂਰਜ ਚੜੇ
 ਜਿਉ ਛਪਿ ਜਾਨਿ ਨ ਆਪ ਸਮੁਲੇ । ਚਰਣ ਕਵਲ ਦਲ
 ਜੋਤਿ ਵਿਚਿ ਲਖ ਸੂਰਜ ਲੁਕਿ ਜਾਨਿ ਰਵਾਲੇ । ਗੁਰਸਿਖ
 ਲੈ ਗੁਰਸਿਖ ਸੁਖਾਲੇ ॥੬॥

—ਤਿਸ ਦੀ ਵੀਚਾਰ—

ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਰਸੁ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ
 ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਚਰਨ ਧੋ ਕੇ ਚਰਨੋਦਿਕ ਪੀਂਦੇ ਹੈਨਿ ਤੇ
 ਸਬਦ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰਕੇ ਗਿਆਨੁ ਰਸੁ ਪੀਂਦੇ ਹੈਨਿ। ਮਨੁ ਆਪਣਾ
 ਭਵਰ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸਬਦ ਰੂਪੀ ਸੰਪਟ ਵਿਚ ਕਰਦੇ
 ਹੈਨਿ । ਜਿਉਂ ਕਰਿ ਸੂਰਜ ਚੜੇ ਕਵਲ ਖਿੜਦੇ ਹੈਨਿ ਤੇ ਕਲੀਆਂ
 ਮੁਰਝਾਇ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹੈਨਿ; ਤੈਸੇ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੇ ਰਿਦੇ ਮੁਰਝਾਇ ਜਾਂਦੇ
 ਹੈਨਿ, ਪਰ ਜੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸਬਦੁ ਰਿਦੇ ਵਸਾਇੰਦੇ ਹੈਨਿ, ਭਾਵੇਂ
 ਤਾਮਸੀ ਬ੍ਰਿਤਿ ਵਾਲੇ ਪਾਪੀ ਕਲੀਆਂ ਭਵਰਾਂ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹੋਵਨਿ
 ਸੋ ਭੀ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰ ਸਭ ਅੰਨ੍ਹੇਰਾ ਅਗਿਆਨ ਕਾ ਮਿਟਾਵਣ
 ਜੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੈਨਿ । ਜਿਉਂ ਕਰਿ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਿਆਂ ਤਾਰੇ ਛਪ
 ਜਾਂਦੇ ਹੈਨਿ ਤਿਵੇਂ ਸਬਦੁ ਸੁਣ ਕੇ ਹੋਰੁ ਮਝੀਆਂ ਮਟਾਂ ਦੀਆਂ ਪੂਜਾ
 ਛਪਿ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹੈਨਿ । ਤੇ ਹੋਰ ਜਗਤ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਕਰਮ ਤੇ ਬ੍ਰਤ
 ਤੇ ਗਿਆਨ ਹੈਨਿ ਓਹੁ ਭੀ ਛਪ ਜਾਂਦੇ ਹੈਨਿ, ਜਦ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ
 ਸਿਖੀ ਰਿਦੇ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਕਰਦੀ ਹੈ ॥੬॥

ਪਉੜੀ ਸਤਵੀਂ ਚਲੀ ॥੭॥

ਚਾਹਿ ਵਰਨ ਟਿਕ ਵਰਨ ਕਰਿ ਵਰਨ ਅਵਰਨ ਤਮੋਲੁ

ਗੁਲਾਲੇ। ਅਸਟ ਧਾਤੁ ਇਕੁ ਧਾਤੁ ਕਰਿ ਵੇਦ ਕਤੇਬ ਨ
 ਭੇਦ ਵਿਚਾਲੇ। ਚੰਦਨ ਵਾਸੁ ਵਣਾਸੁਪਤਿ ਅਫਲ ਸਫਲ
 ਵਿਚਿ ਵਾਸੁ ਬਹਾਲੇ। ਲੋਹਾ ਸੁਇਨਾ ਹੋਇਕੈ ਸੁਇਨਾ ਹੋਇ
 ਸੁਗੰਧਿ ਵਿਖਾਲੇ। ਸੁਇਨੇ ਅੰਦਰਿ ਰੰਗ ਰਸ ਚਰਣਾਮ੍ਰਿਤ
 ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਮਤਵਾਲੇ। ਮਾਣਕ ਮੋਤੀ ਸੁਇਨਿਅਹੁ ਜਗਮਗ
 ਜੋਤਿ ਹੀਰੇ ਪਰਵਾਲੇ। ਦਿਬ ਦੇਹਿ ਦਿਬ ਦਿਸਟਿ ਹੋਇ
 ਸਬਦ ਸੁਰਤਿ ਦਿਬ ਜੋਤਿ ਉਜਾਲੇ। ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੁਖ ਫਲੁ
 ਰਸਕ ਰਸਾਲੇ ॥੭॥

—ਤਿਸਦਾ ਵੀਚਾਰ—

ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਦੇਕਰ ਦੇਹ
 ਅਭਿਮਾਨ ਨਾਸ਼ ਕਰਕੇ ਚਾਰ ਵਰਨ ਥੀਂ ਇਕੁ ਵਰਨੁ ਕੀਤਾ ਹੈ,
 ਜਿਉਂ ਕਰ ਚੂਨਾ ਉਜਲਾ ਹੋਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਥੁ ਭੂਸਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ
 ਸੁਪਾਰੀ ਚਿਤ੍ਰਮਿਤ੍ਰਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਪਾਨ ਸਾਵਾ ਪੀਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ
 ਜਦ ਬੀੜਾ ਖਾਈਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਰੰਗੁ ਲਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਜਬ
 ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਚਾਰੋਂ ਵਰਨਾਂ ਦਾ ਅਭਿਮਾਨ
 ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਾਣਦੇ ਹੋਨ। ਜਿਵੇਂ ਅਸਟ
 ਧਾਤਾਂ ਦੀਆਂ ਪੁਤਲੀਆਂ ਜੋ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੋਨ ਤਾਂ ਪਾਰਸ ਦੇ ਪਰਸਨ
 ਕਰ ਸਭੇ ਸਵਰਨ ਹੋਂਦੀਆਂ ਹੋਨ। ਕ੍ਰਿਯਾ ਹੋਰਨਾਂ ਪੁਤਲੀਆਂ ਦੀ
 ਨਿਆਈਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹੋਨ; ਪਰ ਮੁੱਲ ਸੋਨੇ ਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤੈਸੇ
 ਗੁਰਾਂ ਕਾ ਸਬਦ ਪਾਰਸ ਹੈ ਜੋ ਸਿਖ ਚਹੁ ਵਰਨਾਂ ਤੇ ਚਹੁ ਆਸ਼੍ਰਮਾਂ
 ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਸਬਦ ਨੂੰ ਵੀਚਾਰਦੇ ਹੋਨ ਸੋ ਦੇਹ ਅਭਿਮਾਨ ਨੂੰ ਕੱਟ ਕੇ
 ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਕੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਤਾਂ ਹੋਰਨਾਂ
 ਅਗਿਆਨੀਆਂ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਖਾਨ ਪਾਨ ਆਦਿਕ ਕ੍ਰਿਆ ਕਰਦੇ
 ਹੋਨ ਪਰ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਿਚ ਜਾਇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੇ

ਹੈਨ । ਤਾਂ ਸਿਖਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਜੀ ਚਾਰ ਵਰਨ ਚਾਰ ਆਸ਼੍ਰਮ ਕੌਣ
 ਹੈਨ ? ਤਾਂ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨੁ ਕੀਤਾ: ਖਤ੍ਰੀ, ਬ੍ਰਾਹਮਣ,
 ਸੂਦ, ਵੈਸ਼ ਚਾਰ ਵਰਣ ਹੈਨ ਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਚਾਰੀ, ਗ੍ਰਿਹਸਤੀ, ਬਾਨਪ੍ਰਸਤੀ,
 ਸੰਨਿਆਸੀ ਏ ਚਾਰ ਆਸ਼੍ਰਮ ਹੈਨ । ਏਹੁ ਅਸ਼ਟਧਾਤ ਹੈਨ ਤੇ ਗੁਰੂ
 ਕਾ ਸਬਦੁ ਪਾਰਸੁ ਹੈ । ਜੈਸੇ ਚੰਦਨ ਅਫਲ ਸਫਲ ਬਨਾਸਪਤੀ
 ਵਿਚ ਵਾਸਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਓਹ ਸੋਨਾ ਹੋਰਸ ਲੋਹੇ
 ਨੂੰ ਸੋਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਪਰ ਸਿਖ ਗੁਰਾਂ ਥੀ ਸਬਦੁ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਪੀ
 ਵਾਸਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਕੇ ਹੋਰਨਾਂ ਪਾਪੀਆਂ
 ਧਰਮੀਆਂ ਸਭਸ ਦਾ ਕਲਿਆਣੁ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ । ਤੈਸੇ ਗੁਰਾਂ ਦਾ
 ਚਰਨਾਂਮ੍ਰਿਤ ਜੋ ਪੀਂਵਦੇ ਹੈਨ ਸੋ ਭੀ ਹੀਰੇ ਪਰਵਾਲਿਆਂ ਦੀ
 ਨਿਆਈਂ ਸਭੇ ਅਮੋਲਕ ਹੋਂਦੇ ਹੈਨ । ਜੈਸੇ ਸਿਪ ਸ੍ਰਾਂਤੀ ਬੂੰਦ ਪੀ ਕੇ
 ਅਮੋਲਕ ਮੋਤੀ ਕੱਢਦਾ ਹੈ ਤੈਸੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿਖ ਸਬਦ ਮਨ ਵਿਚ
 ਧਾਰਿਕੈ ਨਾਮ ਤੇ ਗਿਆਨ ਅਮੋਲਕ ਮੋਤੀ ਮੂੰਹੋਂ ਕਢਦੇ ਹੈਨ,
 ਗੁਰਾਂ ਕਾ ਸਬਦ ਸਮਝ ਕਰ ਦਿਬ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਸਬਦ ਵਿਚ
 ਆਤਮ ਰਾਮ ਜਾਣਿਕੈ ਸਬਦਿ ਦਾ ਰਸੁ ਮਾਣਦੇ ਹੈਨ ॥੨॥

ਪਉੜੀ ਅੱਠਵੀਂ ਚਲੀ ॥੮॥

ਪਿਰਮ ਪਿਆਲਾ ਸਾਧ ਸੰਗਿ ਸਬਦ ਸੁਰਤਿ ਅਨਹਦ
 ਲਿਵਲਾਈ । ਪਿਆਨੀ ਚੰਦ ਚਕੋਰ ਗਤਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ
 ਸ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਵਰਸਾਈ, ਘਨਹਰ ਚਾਤ੍ਰਕ ਮੋਰ ਜਿਉ ਅਨਹਦ
 ਧੁਨਿ ਸੁਣਿ ਪਾਇਲ ਪਾਈ । ਚਰਣ ਕਵਲ ਮਕਰੰਦ ਰਸੁ
 ਸੁਖ ਸੰਪਟੁ ਹੋਇ ਭਵਰੁ ਸਮਾਈ । ਸੁਖ ਸਾਗਰ ਵਿਚਿ ਮੀਨ
 ਹੋਇ ਗੁਰਮੁਖਿ ਚਾਲ ਨ ਖੋਜ ਖੁਜਾਈ । ਅਪਿਓ ਪੀਅਣੁ
 ਨਿਝਰ ਝਰਣੁ ਅਜਰੁ ਜਰਣੁ ਨਾ ਅਲਖੁ ਲਖਾਈ । ਵੀਹ
 ਇਕੀਹ ਉਲੰਘਿ ਕੈ ਗੁਰਸਿਖ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੁਖ ਫਲ ਪਾਈ ।
 ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਡੀ ਵਡਿਆਈ ॥੮॥

ਏਹੁ ਸਬਦੁ ਘਰਿ ਬੈਠ ਕੇ ਭੀ ਪੜੀਦਾ ਹੈ। ਪਰੁ ਜੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਵਿਚ ਜਾਇਕੈ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨੁ ਸੁਣੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਓਥੇ ਪਿਰਮ ਰਸੁ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਪੀਵੀਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਅੰਤਰਮੁਖੀ ਅਨਹਦੇ ਸਬਦੁ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੈਸੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨੁ ਲਾਇਕੇ ਚਕੋਰੁ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਿਰਣਾਂ ਪੀਂਵਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਗਨਿ ਭੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਖਦਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤੈਸੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿਖ ਜਦ ਸਬਦ ਦਾ ਧਿਆਨੁ ਕਰਕੇ ਸਮਝਦੇ ਹੈਨ ਤਦ ਮਾਇਆ ਦੀ ਕ੍ਰਿਤ ਭੀ ਓਨਾਂ ਨੂੰ ਪਰ-ਸਾਰਥ ਕਰਕੇ ਸੁਖ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ਜੈਸੇ ਮੋਰ ਮੇਘ ਦੀਆਂ ਧੁਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਕੈ ਪਾਇਲ ਪਾਇਦਾ ਹੈ ਤੈਸੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿਖ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨੁ ਪਇਆ ਪਾਇਲਾਂ ਪਾਇੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਭਵਰ ਕਵਲ ਦੀਆਂ ਤੁਰੀਆਂ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਵਾਸਨਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਂਸਾਂ ਦਾ ਬਨੁ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤੈਸੇ ਸਿਖ ਸਬਦ ਦੇ ਵਿਚਾਰਨ ਵਿਚ ਮਨ ਦੇਵਦੇ ਹੈਨਿ ਤੇ ਨੇਤ੍ਰ ਤੇ ਕਰਨ ਸਬਦ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹੇ ਰਖਦੇ ਹੈਨ, ਤਾਂ ਬਾਹਰਿ ਦੀ ਗੱਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਿਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ। ਜੈਸੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਮੱਛੀ ਦੀ ਚਾਲ ਨਹੀਂ ਲਖੀ ਜਾਂਦੀ; ਤੈਸੇ ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨੁ ਸਬਦ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਦੀ ਚਾਲ ਕੋਈ ਲਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮ ਨੂੰ ਪੀਂਵਦੇ ਹੈਨ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇੰਦ੍ਰੇ ਰੂਪੀ ਝਰਨਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਬਦ ਦਾ, ਜੋ ਰਸਨਾ ਕਰਕੇ ਉਚਾਰੁ ਭੀ ਕਰਦੇ ਹੈਨ, ਸੋਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਝਰਦਾ ਹੈ। ਤੇ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਆਦਿ ਅਜਰ ਨੂੰ ਜਰਦੇ ਹੈਨ ਅਰੁ ਆਪਣੀ ਚਾਲ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਲਖਾਂਵਦੇ ਨਹੀਂ ਆਪ ਨੂੰ ਨੀਚ ਕਹਾਂਵਦੇ ਹੈਨਿ। ਵੀਹ ਵਿਸਵੇ ਤੂੰ ਗੁਣ ਹੈਨ ਤੇ ਇਕੀਹ ਤੁਰੀਆ ਪਦੁ ਹੈ, ਪਰੁ ਸਿੱਖ ਤੁਰੀਆ ਥੀਂ ਭੀ ਅਤੀਤ ਹੋ ਕੇ ਵਰਤਦੇ ਹੈਨ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਜਾਪੁ ਮਨ ਕਰਕੇ ਜਪਣਾ ਏਹੁ ਤੁਰੀਆ ਵਡੀ ਵਡਿਆਈ ਹੈ ॥੮॥

ਪਉੜੀ ਨਾਵੀਂ ਚਲੀ ॥ ੯ ॥

ਕਛੁ ਆਂਡਾ ਧਿਆਨੁ ਧਰਿ ਕਰਿ ਪਰਪਕੁ ਨਦੀ ਵਿਚਿ
ਆਣੈ । ਕੂੰਜ ਰਿਦੇ ਸਿਮਰਣੁ ਕਰੇ ਲੈ ਬਚਾ ਉਡਦੀ
ਅਸਮਾਣੈ । ਬਤਕ ਬਚਾ ਤੁਰਿ ਤਰੈ ਜਲਥਲ ਵਰਤੈ
ਸਹਜਿ ਵਿਡਾਣੈ । ਕੋਇਲ ਪਾਲੈ ਕਾਵਣੀ ਮਿਲਦਾ
ਜਾਇ ਕੁਟੰਬ ਸਿਵਾਣੈ । ਹੰਸੁ ਵੰਸੁ ਵਸਿ ਮਾਨਸਰ
ਮਾਣਕ ਮੋਤੀ ਚੋਗ ਚੁਗਾਣੈ । ਗਿਆਨ ਧਿਆਨ ਸਿਮ-
ਰਣਿ ਸਦਾ ਸਤਿਗੁਰ ਸਿਖੁ ਸਦਾ ਨਿਰਬਾਣੈ । ਭੂਤ
ਭਵਿਖਹੁ ਵਰਤਮਾਨ ਤਿਭਵਣ ਸੋਝੀ ਮਾਣੁ ਨਿਮਾਣੈ ।
ਜਾਤੀ ਸੁੰਦਰ ਲੋਕ ਨ ਜਾਣੈ ॥੯॥

—ਤਿਸ ਦਾ ਵੀਰਾਰ—

ਹੋਰੁ ਜੋ ਗੁਰੂ ਹੈਨ ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਹੀ ਸਿਖ ਦੇ ਕੈ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਘਰ
ਬਾਰੁ ਛੁਡਾਇਕੇ ਵੇਰਾਗੁ ਦੱਸਦੇ ਹੈਨਿ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਕਹਿਆ ਹੈ
ਜੁ ਤੁਸੀਂ ਧਰਮ ਦੀ ਕ੍ਰਿਤ ਕਰਦੇ ਰਹੋ ਤੇ ਦੂਇ ਵੇਲੇ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨੁ
ਸੁਣਿਆ ਕਰੋ, ਤੁਸਾਡੇ ਰਿਦੇ ਵਿਚ ਸਹਜੇ ਉਦਾਸੀ ਹੋਵੇਗੀ । ਜੈਸੇ
ਕਛੁ ਨਦੀ ਵਿਚ ਹੋਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਬੱਚੇ ਬਰੇਤੀ ਵਿਚ ਰਖਦਾ ਹੈ ।
ਆਪਣੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਕਰ ਪਰਪੱਕ ਕਰਕੇ ਨਦੀ ਵਿਚ ਲੈ ਆਂਵਦਾ
ਹੈ । ਤੈਸੇ ਕੂੰਜ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਮਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਬੱਚੇ ਕੂੰਜ ਨੂੰ
ਸਿਮਰਦੇ ਹੈਨ, ਤਾਂ ਲੈ ਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਅਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਉਡਦੀ ਹੈ ।
ਬਤਕ ਦੇ ਆਂਡੇ ਕੁਕੜੀ ਦਿਆਂ ਆਂਡਿਆਂ ਵਿਚ ਰਲਾਇ
ਰਖਦੇ ਹੈਨ, ਜਾਂ ਬਚੇ ਟੁਰਨ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹੈਨ ਤਾਂ ਬਤਕ ਪਾਸ
ਆਇ ਕੇ ਬੋਲਦੀ ਹੈ ਤੇ ਬੱਚੇ ਬਤਕ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗ
ਟੁਰਦੇ ਹੈਨ । ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕੁਕੜੀ ਦੇ ਬੱਚੇ ਭੀ
ਲਗ ਟੁਰਦੇ ਹੈਨ ਤੇ ਮੁਰਗੀ ਪਿਛੇ ਲਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰੁ ਜਿਥੇ

ਤਲਾਉ ਕਿ ਨਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਬਤਕ ਜਲ ਦੇ ਵਿਚ ਤਰਦੀ ਹੈ ।
 ਬੱਚੇ ਬਤਕ ਦੇ ਭੀ ਵਿਚ ਠਿੱਲ ਪੈਂਦੇ ਹੋਣ ਤੇ ਮੁਰਗੀ ਦੇ ਬੱਚੇ ਤੇ
 ਮੁਰਗੀ ਫੇਰ ਆਇਕੇ ਕੱਲਰ ਨੂੰ ਫੋਲਣ ਲਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਤੈਸੇ ਗੁਰੂ
 ਕੇ ਸਿਖ, ਪਿਛਲਿਆਂ ਜਨਮਾਂ ਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਭਿਆਸ ਹੋਂਦਾ ਹੈ,
 ਸੇਵਕਾਂ ਦੇ ਤੇ ਮੀਰਾਂ ਦੇ ਮੁਰੀਦਾਂ ਦੇ ਘਰਿ ਜਨਮੁ ਲੈਂਦੇ ਹੋਣ, ਪਰ
 ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਸਬਦ ਸੁਣਦੇ ਹੋਣਿ ਤਾਂ ਉਹੁ ਭੀ
 ਚਰਨਾਂਮ੍ਰਿਤ ਲੈ ਕੇ ਸਿਖ ਹੋਂਦੇ ਹੋਣ ਤੇ ਸਬਦੁ ਸੁਣ ਕੇ ਤੇ
 ਅਵਿਦਿਆ ਦੀ ਨਦੀ ਨੂੰ ਤਰਦੇ ਹੋਣ ਪਰ ਵਿਖਈ ਫੇਰ ਵਿਖਿਆਂ
 ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਣ । ਕੋਇਲ ਆਂਡੇ ਆਪਣੇ ਕਾਵਣੀ ਦੇ ਆਲ੍ਹਣੇ
 ਵਿਚ ਪਾਇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਜਾਂ ਬੱਚੇ ਉਡਣ ਵਾਲੇ ਹੋਂਦੇ ਹੋਣ ਤਾਂ
 ਪਾਸ ਆਨ ਬੋਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕੋਇਲ ਦੀ ਬੋਲੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਉਸ ਦੇ
 ਬੱਚੇ ਕੋਇਲ ਨੂੰ ਜਾਇ ਮਿਲਦੇ ਹੋਣਿ । ਤੈਸੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿਖ ਸਬਦੁ
 ਸੁਣ ਕੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਜਾਇ ਮਿਲਦੇ ਹੋਣਿ । ਤਿਵੇਂ ਹੋਸਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ
 ਬਗੁਲਿਆਂ ਨਾਲ ਉਡ ਕੇ ਹੋਰਨਾਂ ਸਰਾਂ ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋਣ ਤੇ ਓਥੇ
 ਓਨਾਂ ਦੀ ਚੋਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਫੇਰ ਮਾਨ ਸਰੋਵਰ ਤੇ ਮੋਤੀ ਆਣ
 ਚੁਗਦੇ ਹੋਣ, ਤੈਸੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿਖ ਵਿਖਈਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਤਿਆਗ ਕੇ
 ਫੇਰ ਸਬਦੁ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸੁਣ ਕੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਂਦੇ ਹੋਣਿ । ਤੈਸੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ
 ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਬਣਾਇ ਦਿਤੀ ਹੈ । ਨਿਤ ਸਿਖ ਗਿਆਨ ਧਿਆਨ
 ਧਿਮਰਣ ਕਰਦੇ ਹੋਣ, ਵਿਚੇ ਮਾਇਆ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਦਾਸੀ ਹੋ
 ਆਂਵਦੀ ਹੈ । ਜੈਸੇ ਫਲ ਤਰੋਵਰ ਥੀਂ ਰਸ ਪੀ ਕੇ ਪ੍ਰਪੱਕ ਹੋ ਕੇ
 ਨਿਆਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੈਸੇ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸਬਦੁ ਸੁਣ ਕੇ ਸਿਖ ਜਗਤ
 ਤੋਂ ਉਦਾਸ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ । ਭੂਤ ਭਵਿਖ ਵਰਤਮਾਨ ਤਿਹਾਂ ਕਾਲਾਂ
 ਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸੋਝੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਣਾਂਵਦੇ ਨਹੀਂ, ਨਿਮਾਣੇ
 ਹੋ ਵਰਤਦੇ ਹੋਣ । ਉਹੁ ਜਾਤੀ ਸੁੰਦਰ ਹੋਣ, ਪਿਛਲਿਆਂ ਜਨਮਾਂ
 ਦੀ ਸੋਝੀ ਰਖਦੇ ਹੋਣਿ, ਪਰੁ ਲਖਾਂਵਦੇ ਨਹੀਂ ॥ ੯ ॥

ਪਉੜੀ ਦਸਵੀਂ ਚਲੀ ॥੧੦॥

ਚੰਦਨੁ ਵਾਸੁ ਵਣਾਸਪਤਿ ਬਾਵਨ ਚੰਦਨਿ ਚੰਦਨੁ ਹੋਈ ।
ਫਲ ਵਿਣੁ ਚੰਦਨੁ ਬਾਵਨਾ ਆਦਿ ਅਨਾਦਿ ਬਿਅੰਤ
ਸਦੇਈ । ਚੰਦਨੁ ਬਾਵਨ ਚੰਦਨਹੁ ਚੰਦਨ ਵਾਸੁ ਨ
ਚੰਦਨੁ ਕੋਈ । ਅਸਟਧਾਤੁ ਇਕੁ ਧਾਤੁ ਹੋਇ ਪਾਰਸ
ਪਰਸੇ ਕੰਚਨ ਜੋਈ । ਕੰਚਨ ਹੋਇ ਨ ਕੰਚਨਹੁ ਵਰਤਮਾਨ
ਵਰਤੈ ਸਭ ਲੋਈ । ਨਦੀਆਂ ਨਾਲੇ ਗੰਗ ਸੰਗਿ ਸਾਗਰ
ਸੰਗਮਿ ਖਾਰਾ ਸੋਈ । ਬਗੁਲਾ ਹੋਸੁ ਨ ਹੋਵਈ ਮਾਨ
ਸਰੋਵਰ ਜਾਇ ਖਲੋਈ । ਵੀਹਾਂ ਦੇ ਵਰਤਾਰੈ ਓਹੀ ॥੧੦॥

—ਤਿਸ ਦਾ ਵੀਚਾਰ—

ਐਸੇ ਜੋ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿਖ ਹੋਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਏਹ ਲੱਖਣ ਹੈਨ
ਇਕੁ ਇਕੁ ਭੀ ਜਿਸ ਦੇਸ ਵਿਚ ਹੋਂਦੇ ਹੈਨ ਸੋ ਸਾਰੇ ਦੇਸ ਨੂੰ ਸਿਖੀ
ਦਾਨੁ ਕਰਦੇ ਹੈਨ, ਸਭਸ ਦਾ ਉਧਾਰੁ ਕਰਦੇ ਹੈਨ । ਜੇਸੇ ਜਿਸ
ਬਨ ਮੇਂ ਬਾਵਨ ਚੰਦਨੁ ਹੋਤਾ ਹੈ ਸੋ ਸਭੇ ਰੁਖ ਸਫਲ ਅਫਲ ਚੰਦਨ
ਹੁੰਦੇ ਹੈਨ ਪਰੁ ਆਪ ਚੰਦਨ ਨਿਫਲ ਹੈ । ਤਿਵੇਂ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਦੇ
ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਤੇ ਪਾਪੀ ਪੁੰਨੀ ਸਭ ਸਬਦ ਬਾਣੀ ਸੁਣ ਕੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ
ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੇ ਹੈਨ । ਸਭਨਾ ਦਾ ਉਧਾਰ ਹੋਂਦਾ ਹੈ । ਚੰਦਨ ਬਾਵਨ
ਥੀਂ ਜੇਹੜਾ ਚੰਦਨ ਹੋਂਦਾ ਹੈ ਸੋ ਹੋਰ ਬਿਰਖਾਂ ਨੂੰ ਚੰਦਨ ਨਹੀਂ
ਕਰਦਾ ਪਰ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਥੀਂ ਜੋ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਂਦੇ ਹੈਨ
ਸੋ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਭੀ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਕਰਾਂਦੇ ਹੈਨ । ਹੋਰੁ ਅਸਟ
ਧਾਤੁ ਜੋ ਪਾਰਸ ਨੂੰ ਪਰਸਦਾ ਹੈ ਸੋ ਸਭ ਸੋਨਾ ਹੋਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕੰਚਨ
ਹੋਰਸ ਧਾਤੁ ਨੂੰ ਕੰਚਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ । ਨਦੀਆਂ ਨਾਲੇ ਜੇਹੜੇ
ਗੰਗਾ ਨਾਲ ਰਲ ਜਾਂਦੇ ਹੈਨ, ਗੰਗਾ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਪਵਿਤ੍ਰ ਕਰਦੀ
ਹੈ, ਤਿਲੋਕੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਜਦੀ ਹੈ, ਪਰੁ ਸਮੁੰਦਰ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ

ਪਾਣੀ ਫੇਰ ਖਾਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਬਗੁਲਾ ਹੰਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੰਸ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਤੇ ਮਾਨ ਸਰੋਵਰ ਤੇ ਜਾਇ ਬੈਠੇ ਤਾਂ ਮੋਤੀ ਨਹੀਂ ਚੁਗਦਾ। ਹੰਸਾਂ ਦਾ ਬੱਚਾ ਬਗੁਲਿਆਂ ਨਾਲਿ ਮਿਲਕੇ ਹੋਰਨਾਂ ਸਰਾਂ ਤੇ ਬੈਠਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਥੇ ਮੋਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਂਦੇ ਤਾਂ ਫੇਰ ਮਾਨ ਸਰੋਵਰ ਜਾ ਬੈਠਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮਾਣਕ ਮੋਤੀ ਚੁਗਦਾ ਹੈ । ਤੈਸੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿਖ ਹੈਨਿ ਜੋ ਇਕੀਹਾਂ ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ ਵਿਚ ਹੈਨਿ, ਤੁਰੀਆ ਗੁਣ ਵਿਚ ਵਰਤਦੇ ਹੈਨ । ਜੇ ਕੁਸੰਗੀ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਕਰ ਕੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਵਾਲੇ ਵਿਖਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ ਭੀ ਹੈਨਿ ਤੇ ਓਥੇ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਪਰਚਾ ਨਹੀਂ ਹੋਂਦਾ ਤਾਂ ਓਥੋਂ ਉਦਾਸ ਹੋ ਕੇ ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਕੀ ਬਾਣੀ ਆਣਿ ਸੁਣਦੇ ਹੈਨਿ । ਕੰਚਨ ਹੋਰਸ ਨੂੰ ਕੰਚਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਪਰ ਜੋ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹੈਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਿਲਨ ਕਰਿ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਤਿਵੇਂ ਬਾਵਨ ਚੰਦਨ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਚੰਦਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰੁ ਬਾਂਸ ਦੇ ਵਿਚ ਚਾਰ-ਵਿਕਾਰ ਹੈਨਿ ਸੋ ਚੰਦਨ ਨਹੀਂ ਹੋਂਦਾ । ਇਕੁ ਆਪ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਜਾਣਦਾ ਹੈ, ਦੂਜਾ ਵਿਚੋਂ ਪੋਲਾ ਹੈ, ਤੀਜਾ ਵਿਚ ਗੰਢਾਂ ਹੈਨਿ; ਚੌਥਾ ਵਰਨ ਦੋਖੀ ਹੈ; ਜਿਸ ਬਾਂਸ ਨਾਲ ਖਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦੋਨੋਂ ਜਲਦੇ ਹੈਨ । ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵਣਸਪਤੀ ਭੀ ਜਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਪਰੁ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿਖ ਚੈਤਨ ਹੈਨ, ਆਪਣੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਜੋ ਸਾਖੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਖੋਟੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਛੱਡ ਦੇਂਦੇ ਹੈਨ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਭੀ ਕਲਿਆਣੁ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਸੋ ਜੋ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਸੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਉਹ ਕੁਸੰਗ ਵਿਚ ਖੜਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ॥੧੦॥

ਪਉੜੀ ਯਾਰਵੀਂ ਚਲੀ ॥੧੧॥

ਗੁਰਮੁਖਿ ਇਕੀਹ ਪਉੜੀਆ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੁਖ ਫਲੁ
ਨਿਜ ਘਰਿ ਭੋਈ । ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਹੈ ਸਹਿਜ ਘਰਿ
ਸਿਮਰਣੁ ਦਰਸਿ ਪਰਸਿ ਗੁਣ ਗੋਈ । ਲੰਹਾ ਸੁਇਨਾ

ਹੋਇਕੈ ਸੁਇਨਿਅਹੁ ਸੁਇਨਾ ਜਿਉ ਅਵਲੋਈ । ਚੰਦਨ
ਬੋਹੈ ਨਿੰਮੁ ਵਣੁ ਨਿੰਮਹੁ ਚੰਦਨੁ ਬਿਰਖੁ ਪਲੋਈ । ਗੰਗੋਦਕ
ਚਰਣੋਦਕਹੁ ਗੰਗੋਦਕ ਮਿਲਿ ਗੰਗਾ ਹੋਈ । ਕਾਗਹੁ
ਹੰਸੁ ਸੁਵੰਸਿ ਹੋਇ ਹੰਸਹੁ ਪਰਮਹੰਸੁ ਵਿਰਲੋਈ ।
ਗੁਰਮੁਖਿ ਵੰਸੀ ਪਰਮਹੰਸੁ ਕੂੜ ਸਚੁ ਨੀਰੁ ਖੀਰੁ
ਵਿਲੋਈ । ਗੁਰ ਚੇਲਾ ਚੇਲਾ ਗੁਰ ਹੋਈ ॥੧੧॥

—ਤਿਸ ਦਾ ਵੀਚਾਰ—

ਤ੍ਰਿਹਾਂ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਜੋ ਹੈ ਵੀਹ ਵਿਸਵੇ ਬਹੁਤ ਹੈ ਤੇ
ਚੌਥੇ ਗੁਣ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿਖ ਵਿਰਲੇ ਵਰਤਦੇ ਹਨ । ਤ੍ਰੇ ਗੁਣ
ਕੇਹੜੇ ਹਨ ? ਜਾਗ੍ਰਤ ਜੋ ਹੈ ਸੋ ਸਾਂਤਕੀ ਗੁਣ ਹੈ । ਅਰੁ ਸੁਪਨ ਜੋ
ਹੈ ਸੋ ਰਾਜਸੀ ਗੁਣ ਹੈ । ਅਰੁ ਸੁਖੋਪਤ ਜੋ ਹੈ ਤਾਮਸੀ ਗੁਣ ਹੈ ।
ਅਰੁ ਸਮਾਧਿ ਜੋ ਹੈ ਤੁਰੀਆ ਹੈ; ਸੋ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਦਾ ਸਮਾਧਿ ਵਿਚ
ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ । ਜੋਗੀਆਂ ਦੀ ਹਠ ਸਮਾਧਿ ਹੈ, ਜੋ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਤੇ
ਵਾਸਨਾ ਨੂੰ ਰੋਕਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਮਾਧਿ ਹੁੰਦੀ ਹੈ; ਪਰ ਜੇ ਉਤਰਦੇ ਹਨ
ਤਾਂ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਰਸਾਂ ਵਿਚ ਪਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ
ਸਹਿਜ ਸਮਾਧਿ; ਅਠੈ ਪਹਿਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਬਾਣੀ
ਵਿਚ ਗੁਜਰਦੇ ਹਨ; ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੁਾਸ ਥਿਥਾ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ । ਓਹੁ
ਇਕੀਹਾਂ ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ ਵਰਤਦੇ ਹਨ । ਸੋ ਭੀ ਗੰਗਾ ਦੇ ਸਮਾਨ
ਪਵਿਤ੍ਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਕਾਗ ਹੰਸਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਮਿਲਕੈ ਮੋਤੀ ਨਹੀਂ
ਚੁਗਦੇ । ਤੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਕੀਤਿਆਂ ਨਾਲੇ
ਸ਼ਬਦ ਰੂਪੀ ਮੋਤੀਆਂ ਦਾ ਆਹਾਰੁ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਾਥ ਹੀ ਸਚੁ ਅਰੁ
ਝੂਠ ਕਾ ਨਿਰਨਉ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸੋ ਸਿਖ ਭੀ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ
ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਇਕੈ ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ ਉਧਾਰ ਕਰਨ ਜੋਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ॥੧੧॥

ਪਉੜੀ ਬਾਰਵੀਂ ਚਲੀ ॥੧੨॥

ਕਛੂ ਬਚਾ ਨਦੀ ਵਿਚਿ ਗੁਰਸਿਖ ਲਹਿਰ ਨ ਭਉਜਲ

ਵਿਆਪੈ । ਕ੍ਰਿਸ ਬਚਾ ਲੇਇ ਉਡਰੈ ਸੁੰਨ ਮਮਾਧਿ ਅਗਾਧਿ
 ਨ ਜਾਪੈ । ਰੇਸ ਵੰਸੁ ਹੈ ਮਾਨਸਰਿ ਸਹਿਜ ਸਰੋਵਰ ਵਡ
 ਪਰਤਾਪੈ । ਬਤਕ ਬਚਾ ਕੋਇਲੈ ਨੰਦ ਨੰਦਨ ਵਾਸਦੇਵ
 ਮਿਲਾਪੈ । ਰਵਿ ਸਸਿ ਚਕਵੀ ਤੈ ਚਕੋਰ ਸਿਵ ਸ਼ਕਤੀ ਲੰਘਿ
 ਵਰੈ ਸਰਾਪੈ । ਅਨਲ ਪੰਖਿ ਬਚਾ ਮਿਲੈ ਨਿਰਾਧਾਰ ਹੋਇ
 ਸਮਝੈ ਆਪੈ । ਗੁਰਸਿਖ ਸੰਧ ਮਿਲਾਵੜਾ ਸਬਦੁ ਸੁਰਤਿ
 ਪਰਾਇ ਪਛਾਪੈ । ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੁਖ ਫਲੁ ਥਾਪਿ ਉਥਾਪੈ॥੧੨॥

—ਤਿਸ ਦਾ ਵੀਰਾਰ—

ਜੇਸੇ ਕਛੂ ਬਚੇ ਨੂੰ ਬਰੇਤੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਪੱਕ ਕਰਕੇ ਨਦੀ ਵਿਚ
 ਲਿਆਂਵਦਾ ਹੈ ਤੇ ਭਉਜਲ ਦੀ ਲਹਿਰ ਉਸਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਿਆਪਦੀ ।
 ਕ੍ਰਿਸ ਬਚੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਿਮਰਨਿ ਕਰਕੇ ਅਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਲੈ ਉਡਦੀ ਹੈ ।
 ਬਤਕ ਬਚੇ ਨੂੰ ਨਦੀ ਵਿਚ ਲੈ ਤਰਦੀ ਹੈ । ਤੇ ਕੋਇਲ ਬੱਚੇ ਨੂੰ
 ਕਾਵਣੀ ਦੇ ਆਲ੍ਹਣੇ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਕੇ ਅੰਬ ਬਿਰਖ ਤੇ ਲੈ ਆਂਵਦੀ ਹੈ ।
 ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੰਦ ਦੇ ਘਰ ਵੱਸਕੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੋਪਾਲ
 ਕਹਾਂਵਦੇ ਸਨ; ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਬਾਸਦੇਵ ਦਾ ਮਿਲਾਪੁ ਹੋਇਆ ਫੇਰ
 ਖੱਤ੍ਰੀ ਧਰਮ ਕਰਕੇ ਗੋਪਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਮਿਲੇ । ਤੇਸੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿਖ ਸਿਖਾਂ
 ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਸੋਝੀ ਦੇ ਕੇ ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਪੱਕ ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਹੈਨ ।
 ਦੇਹ ਅਭਿਮਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਿਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ
 ਹੋਇਕੇ ਬਿਚਰਦੇ ਹੈਨ । ਆਪਣੀ ਧਰਮ ਦੀ ਕ੍ਰਿਤ ਕਰਕੇ ਵੰਡ
 ਖਾਂਦੇ ਹੈਨ ਤੇ ਦੇਹ ਅਭਿਮਾਨ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਨਿਮਾਣੇ ਹੋ ਵਰਤਦੇ ਹਨ
 ਤੇ ਫੇਰ ਕਦੇ ਅਗਿਆਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ । ਫੇਰ ਸਿਖਾਂ
 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ : ਜੋ ਐਸੇ ਗਿਆਨਵਾਨ ਜੀਵ ਮੁਕਤ ਹੋਇਕੇ ਵਰ-
 ਤਦੇ ਹੈਨ, ਸੋ ਅਗਲਿਆਂ ਜੁਗਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਵਿਰਲੇ ਸੁਣੀਦੇ ਹੈਨ,
 ਇਸ ਕਲਜੁਗ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਦਰਿ ਨਹੀਂ ਆਂਵਦੇ ? ਤਾਂ ਭਾਈ
 ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨੁ ਕੀਤਾ : ਜਿਵੇਂ ਤੁਸਾਂ ਬਚਨੁ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਿਵੇਂ
 ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਤੇ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕਲਜੁਗ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਡੇ ਤਪ

ਭੀ ਨਹੀਂ ਸਾਧੇ ਜਾਂਦੇ, ਏਡੇ ਜੋਗ ਭੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ, ਏਡੇ ਜੋਗ
ਭੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ, ਅਜੇਹੇ ਵਿਵੇਕਵਾਨ ਭਗਤ ਕਲਿਜੁਗ ਵਿਚ
ਦੁਰਲਭ ਹੈਨ। ਤਾਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਵਚਨੁ ਕੀਤਾ, ਜੈਸੇ ਸੁਕਾਲ
ਦੇ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਨਗਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਾਧ ਪਰਾਹੁਣਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੇ
ਓਸ ਦੀ ਵਡੀ ਸੇਵਾ ਟਹਿਲ ਸਭ ਪਦਾਰਥ ਕਰ ਕਰੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ
ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤੇ ਜੇ ਅੰਨ ਦੇ ਕਾਲ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਾਹੁਣੇ ਦੀ
ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਪਾਣੀ ਜੁਗਤਿ ਨਾਲ ਭੀ ਸੇਵਾ ਕਰੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਬਹੁਤ
ਹੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੁ ਅਜੇਹੇ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ
ਕਰਦਾ ਪਰ ਇਸ ਨੇ ਅਸਾਡੀ ਟਹਿਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ
ਪ੍ਰਸੰਨ ਹਾਂ। ਤੈਸੇ ਹੋਰਨਾਂ ਜੁਗਾਂ ਵਿਚ ਜੋਗ, ਹੋਮ, ਤਪ, ਜੋਗ ਸਭ
ਕਰਮ ਹੋ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ ਬਰਸਾਂ ਤੀਕ ਜਗ ਤੇ ਤਪ,
ਹੋਮ ਤੇ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਭਗਵਾਨੁ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਇਕ
ਕਲਜੁਗ ਵਿਚ ਧਰਮ ਦੀ ਕ੍ਰਿਤ ਕਰ ਕੇ ਵੰਡ ਖਾਂਦੇ ਹੈਨਿ, ਤੇ
ਗਿਆਨ ਅਗਨਿ ਕਰਕੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇਹ ਅਭਿਮਾਨ ਦਗਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ
ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਵਿਚ ਟੁਰ ਜਾਂਦੇ ਹੈਨਿ, ਤੇ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜ
ਪ੍ਰਤੀਤ ਰਖਦੇ ਹੈਨਿ, ਓਨਾਂ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੁਰਤ ਹੀ ਖ੍ਰੇਮ ਭਗਤਿ
ਦੇ ਕੇ ਉਧਾਰੁ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦਾ ਔਤਾਰ ਜਗਤ
ਦੇ ਉਧਾਰ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਹੋਆ ਹੈ। ਜੇਹੜੇ ਤਾਂ ਰਿਖੀਸਰੁ ਮੁਨੀਸੁਰ
ਗੋਸਟਾਂ ਕਰਕੇ ਉਧਾਰੁ ਕੀਤੇ ਹੈਨਿ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਗਿਣੀ ਨਹੀਂ
ਜਾਂਦੀ, ਪਰ ਜਿਤਨੇ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰ ਹੋਆ ਹੈ, ਤੇ ਓਨਾਂ ਦੇ ਪਿਛੇ
ਸਭ ਦੇਸ ਦਾ ਉਧਾਰ ਹੋਆ ਹੈ ਉਹੁੰਭੀ ਸਭੇ ਗਿਣ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ,
ਪਰ ਜੇਹੜੇ ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਹੈਨ ਤਿਨਾਂ ਦੇ ਨਾਉਂ ਥਾਉਂ ਮੈਂ
ਤੁਸਾਨੂੰ ਉਚਾਰੁ ਕਰ ਕੇ ਸੁਣਾਂਵਦਾ ਹਾਂ ॥ ੧੨ ॥

ਪਉੜੀ ਤੇਰੁਵੀਂ ਚਲੀ ॥ ੧੩ ॥

ਤਾਰੂ ਪੋਪਟ ਤਾਰਿਆ ਗੁਰਮੁਖਿ ਬਾਲ ਸੁਭਾਇ ਉਦਾਸੀ।

ਮੂਲਾ ਕੀੜੁ ਵਖਾਣੀਐ ਚਲਿਤੁ ਅਚਰਜ ਲੁਭਤਿ ਗੁਣ-
ਦਾਸੀ । ਪਿਰਥਾ ਖੇੜਾ ਸੋਇਨੀ ਚਰਣ ਸਰਣਿ ਸੁਖ ਸਹਜਿ
ਨਿਵਾਸੀ । ਭਲਾ ਰਬਾਬ ਵਜਾਇਦਾ ਮਜਲਸ ਮਰਦਾਨਾ
ਮੀਰਾਸੀ । ਪ੍ਰਿਥੀਮਲੁ ਸਹਗਲੁ ਭਲਾ ਰਾਮਾ ਡਿਡੀ
ਭਗਤਿ ਅਭਿਆਸੀ । ਦਉਲਤ ਖਾਂ ਲੋਦੀ ਭਲਾ ਹੋਆ
ਜਿੰਦ ਪੀਰ ਅਭਿਆਸੀ । ਮਾਲੋ ਮਾਂਗਾ ਸਿਖ ਦੁਇ
ਗੁਰਬਾਣੀ ਰਸ ਰਸਿਕ ਬਿਲਾਸੀ । ਸਨਮੁਖ ਕਾਲੂ
ਆਸ ਧਾਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਰਗਹ ਸਾਬਾਸੀ । ਗੁਰਮਤਿ
ਭਾਉ ਭਗਤਿ ਪਰਗਾਸੀ ॥੧੩॥

—ਤਿਸ ਦਾ ਵੀਚਾਰ—

ਸਾਖੀ ਪਹਿਲੀ ਚਲੀ [ਤਾਰੂ ਪੋਪਟ]

ਤਾਰੂ ਪੋਪਟ ਸਿਖ ਪਹਿਲੀ ਪਾਖਾਸਾਹੀ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ।
ਬਰਸਾਂ ਦਸਾਂ ਦੀ ਆਰਜਾ ਉਸ ਦੀ ਹੈਸੀ । ਮਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ
ਆਇਆ ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀਅਸੂ: ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ! ਸੁਣਿਆ
ਹੈ, ਜੋ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਤਿਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤਿ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ; ਮੈਂ
ਭੀ ਤੁਸਾਡੀ ਸਰਨਿ ਆਇਆ ਹਾਂ । ਤਾਂ ਸਾਹਿਬ ਬਚਨੁ ਕੀਤਾ :
ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਅਜੇ ਤੇਰੀ ਛੋਟੀ ਅਵਸਥਾ ਹੈ, ਤੁਧ ਆਪਣੇ ਘਰ ਬਾਰ
ਦਾ ਸੁਖ ਕੰਈ ਨਹੀਂ ਮਾਣਿਆ, ਤੈਨੇ ਪਰਮੇਸਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕਿਥੋਂ
ਜਾਤੀ ਹੈ ? ਤਾਂ ਅਗੋਂ ਬੋਲਿਆ : ਜੋ ਜੀ ਮੇਰੀ ਮਾਈ ਅਗਨਿ
ਜਲਾਵਣ ਲੱਗੀ ਸੀ ਜੋ ਪਹਿਲੇ ਨਿੱਕੀਆਂ ਲਕੜੀਆਂ ਨੂੰ ਅਗਨਿ
ਲਗੀ ਤਾਂ ਪਿਛੋਂ ਵਡੀਆਂ ਭੀ ਬਲੀਆਂ, ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਭੈ
ਆਇਆ ਜੋ ਮੈਂ ਭੀ ਸਾਧਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਂ ਜੋ ਮੇਰਾ ਭੀ ਕਲਿਆਣੁ ਹੋਵੇ ।
ਮ੍ਰਿਤੁ ਦਾ ਵਿਸਾਹ ਨਹੀਂ । ਤਾਂ ਬਚਨ ਕੀਤਾ : ਤਾਰੂ ਤੂੰ
ਕੁਲਤਾਰੂ ਹੋਵੇਂਗਾ । ਧਰਮ ਦੀ ਕ੍ਰਿਤ ਕਰਕੇ ਵੰਡ ਖਾਵਣਾ, ਤੇ
ਜੋ ਸ੍ਵਾਸ ਅੰਦਰ ਆਵੇ ਸੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਪਣਾ ਤੇ ਬਾਹਰਿ ਜਾਵੇ ਤਾਂ
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਪਣਾ, ਤੇ ਮਨੁ ਰਾਗ ਦਵੈਖ ਤੇ ਸੁਧ ਕਰਣਾ । ਏਕ

ਰਾਜੇ ਨੇ ਫਟਕ ਦਾ ਮੰਦਰੁ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਤੇ ਇਕ ਦਿਵਾਰ ਵਿਚ ਮੂਰਤਾਂ ਸੁਵਰਨ ਦੀਆਂ ਤੇ ਨਗਾਂ ਜੜੀਆਂ ਸੀ । ਤੇ ਇਕਨਾ ਨੇ ਦੂਜੀ ਦੀਵਾਰ ਘੋਟਸੁਧ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਸਭੈ ਮੂਰਤਾਂ ਓਸੇ ਵਿਚ ਭਾਸਣ ਲੱਗੀਆਂ । ਤਾਂ ਤੇ ਰਿਦੇ ਸੁਧ ਵਿਚ ਸਭੇ ਗੁਣ ਭਾਸਤੇ ਹੋਨਿ । ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਵਰਤੇ, ਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਕ੍ਰਿਤ ਕਰੇ ਤੇ ਸਦਾ ਭਜਨ ਕਰੇ ਤੇ ਆਇਆਂ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰੇ, ਤੇ ਤੁਰਨ ਤਾਂ ਨਾਲ ਜਾਇਕੈ ਪਹੁੰਚਾਇ ਆਵੈ । ਸਭਨਾਂ ਨਾਲ ਭਾਉ ਭਗਤਿ ਕਰੇ । ਤਿਸ ਦਾ ਉਧਾਰੁ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਇਆ ॥ ੧ ॥ (ਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ)

ਅਗੇ ਮੂਲੇ ਕੀੜ ਦੀ ਸਾਖੀ

ਮੂਲਾ ਕੀੜ ਭੀ ਪਹਿਲੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਜੋ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ ਹੈ :

“ਚੇਚਲ ਚੀਤ ਨ ਜਾਇ ਤਮਾਸੇ ।

ਜੁਏ ਜਾਇ ਨਾ ਖੇਲੇ ਪਾਸੇ” ।

—ਤਿਸ ਦਾ ਵੀਰਾਰ—

ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ ਜੋ ਅਗਲੇ ਜੁਗਾ ਵਿਚ ਜੂਆ ਰਾਜੇ ਸਾਰਖੇ ਖੇਲਦੇ ਸਨਿ ਤੇ ਮੰਗਲਾਚਾਰ ਤੇ ਵੇਸਵਾ ਆਦਿਕਾਂ ਦਾ ਕੋਤਕ ਦੇਖਦੇ ਸਨ ਤੇ ਹੁਣ ਕਲਿਜੁਗ ਵਿਚ ਮਰਿਜਾਦਾ ਸਿਖੀ ਦੀ ਠਹਿਰਾਈ ਹੈ, ਜੁਏ ਕਰ ਵਡੀਆਂ ਅਪਦਾ ਹੋਂਦੀਆਂ ਹੋਨ । ਜੋ ਸਿਖੁ ਹੋਵੇ ਸੋ ਜੁਏ ਤੇ ਵੇਸਵਾ ਦਾ ਤਿਆਗੁ ਕਰੇ । ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਦੇਵ ਰੂਪ ਕਰਕੇ ਜਾਣੇ ਤੇ ਸਬਦਿ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰੇ । ਰਾਗ ਪਾਇਕੈ ਸਬਦ ਨੂੰ ਗਾਵੇ ਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਕ੍ਰਿਤ ਕਰੇ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਤਨ ਮਨ ਧਨ ਕਰ ਕੇ ਰੀਝਾਵੈ । ਕਈ ਸਿਖ ਦਿਨੇ ਆਵਨਿ ਕਈ ਸਿਖ ਰਾਤੀ ਆਵਨਿ । ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਦੀ ਲੋੜ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਰੀਝ ਨਾਲ ਛਕਾਵੈ, ਬਸਤ੍ਰ ਦੀ ਲੋੜ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਬਸਤ੍ਰ ਦੇਵੈ । ਇਕ ਠੱਗ ਸੀ ਓਹੁ ਸਬਦੁ ਬਾਣੀ ਬਹੁਤੀ ਕੰਠ ਕਰਕੇ ਮੂਲੇ ਦੇ ਘਰਿ ਆਇਆ।

ਮੂਲੇ ਨੇ ਬਹੁਤੀ ਸੇਵਾ ਟਹਿਲ ਕੀਤੀ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਮੂਲੇ ਦੀ ਸਿਖਣੀ ਆਪਣੇ ਭੂਖਣ ਲਾਹ ਕੇ ਆਲੇ ਵਿਚ ਡੱਬਾ ਧਰਿਕੇ ਸੌਂ ਰਹੀ, ਤੇ ਮੂਲਾ ਭੀ ਸੌਂ ਰਹਿਆ। ਤਾਂ ਠਗੂ ਉਠ ਕੇ ਡੱਬਾ ਭੂਖਣਾ ਦਾ ਲੈ ਕੇ ਉਠ ਚਲਿਆ। ਹਵੇਲੀ ਦੇ ਬਾਹਿਰ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਨੂੰ ਤਾਲਾ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਤਾਲੀ ਮੂਲੇ ਪਾਸ ਹੈਸੀ, ਜਾਂ ਓਥੋਂ ਫੇਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਡੱਬਾ ਬਾਹਰ ਹੀ ਛੱਡ ਆਇਆ। ਤਾਂ ਮੂਲੇ ਨੂੰ ਕਹਿਆ: ਮੈਂ ਰਮਣੇ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕੁੰਜੀ ਦਿਓ। ਤਾਂ ਮੂਲੇ ਕਹਿਆ ਬਾਹਰਿ ਨ ਜਾਵਹੁ ਏਥੇ ਹੀ ਰਮਣੇ ਫਿਰੋ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਡਾ ਰਮਣਾ ਸੁਟ ਘੱਤਾਂਗਾ, ਨਾਲੇ ਤੁਸਾਨੂੰ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਵਾਂਗਾ। ਤਾਂ ਓਸ ਆਖਿਆ ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੁੰਜੀ ਦਿਓ। ਤਾਂ ਮੂਲੇ ਨਾਲ ਹੋਇਕੇ ਤਾਲਾ ਖੋਲਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਡੱਬਾ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰਿਆ। ਓਸ ਦੀ ਬਗਲ ਥੀਂ ਡੱਬਾ ਢਹਿ ਪਇਆ, ਤਾਂ ਮੂਲੇ ਉਸ ਨੂੰ ਡੱਬਾ ਫੇਰ ਉਠਾਇ ਦਿਤਾ। ਝਲਾਂਘੁ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਮੂਲੇ ਦੀ ਸਿੱਖਣੀ ਉਠੀ ਤਾਂ ਵੇਖੇ ਭੂਖਣਾਂ ਦਾ ਡੱਬਾ ਹੈ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਮੂਲੇ ਨੂੰ ਲਗੀ ਪੁੱਛਣ, ਤਾਂ ਮੂਲੇ ਆਖਿਆ ਰਾਤੀਂ ਚੋਰ ਅਸਾਡੇ ਘਰ ਆਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਭੂਖਣ ਲੈ ਗਇਆ ਹੈ ਤੇ ਸਿਖੁ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋਇਕੇ ਉਠਿ ਗਇਆ ਹੈ, ਜੇ ਮਤ ਮੈਨੂੰ ਬਦਨਾਮੀ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇ। ਤਾਂ ਓਸ ਤੀਆ ਨੂੰ ਹੋਰ ਭੂਖਣ ਘੜਾਇ ਦਿਤੇ। ਸਾਹਿਬ ਮੂਲੇ ਤੇ ਬਹੁਤ ਪਰਸੰਨ ਹੋਏ। ਤੁਧ ਮੇਰਾ ਪੜਦਾ ਢਕਿਆ ਹੈ, ਤੇਰਾ ਪੜਦਾ ਗੁਰੂ ਢਕੇਗਾ। ਤੁਸਾਂ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਇਕੋ ਰੂਪ ਜਾਣਨਾ! ਸਬਦੁ ਸਤਿਗੁਰ ਦਾ ਰਿਦਾ ਜਾਣ ਕੇ ਸ੍ਵਨ ਮਨਨ ਕਰਨਾ। ਤੁਸਾਡਾ ਉਧਾਰੁ ਹੋਵੇਗਾ ॥੨॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਪ੍ਰਿਥਾ ਖੇੜਾ]

ਪ੍ਰਿਥਾ ਤੇ ਖੇੜਾ ਸੋਇਨੀ ਜਾਤ ਦੇ ਖੱਤ੍ਰੀ ਹੈਸਨਿ, ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਦਰਸਨ ਨੂੰ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਆਏ। ਅਗੇ ਬਾਣੀ ਦਾ ਵੀਚਾਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਹਜ਼ੂਰ ਆਇ ਬੈਠੇ ਤਾਂ ਦੋਨੋਂ ਦਾ ਮਨੁ

ਇਕਾਗਰ ਹੋਇ ਗਇਆ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਬਚਨੁ ਕੀਤਾ: ਜਿਸ ਕਾਮਨਾ ਵਾਸਤੇ ਤੁਸੀਂ ਆਏ ਹੋ ਸੋ ਮੰਗੋ। ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ: ਜੀ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ਼! ਅਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਨੀ ਰਖੀਏ ਤੇ ਏਹੁ ਦਾਨੁ ਦਿਚੇ ਜੁ ਜਗਤ ਨੂੰ ਅਸਾਰ ਜਾਣਕੇ ਅਸੀਂ ਮੰਗੀਏ ਕਛੁ ਨਹੀਂ। ਬਚਨੁ ਹੈ: -“ਅਣਮੰਗਿਆ ਦਾਨੁ ਦੀਜੈ ਦਾਤੇ ਤੇਰੀ ਭਗਤਿ ਭਰੇ ਭੰਡਾਰਾ।” ਤੇਰੀ ਭਗਤਿ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਨਿਖੁਟਦੇ ਨਹੀਂ, ਅਗੇ ਭੀ ਸਿਖ ਖਾਇਕੇ ਆਏ ਹੈਂ ਤੇ ਹੁਣ ਭੀ ਖਾਂਦੇ ਹੈਨ ਤੇ ਅਗੇ ਭੀ ਖਾਵਨਿਗੇ। ਅਸਾਨੂੰ ਏਹੁ ਦਾਨੁ ਦਿਚੇ ਜੁ ਤੇਰਾ ਹੁਕਮ ਅਸਾਨੂੰ ਮਿਠਾ ਲਗੇ, ਤੇ ਹੋਰ ਮੰਗਣ ਦੀ ਆਸਾ ਨਿਵਿਰਤ ਹੋਵੇ, ਤੇਰੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਨਿ ਰਹੀਏ। ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ: ਅਸਾਡੇ ਚਰਨ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਵਿਚ ਸਦਾ ਰਹਿੰਦੇ ਹੈਨ, ਤੁਸਾਂ ਸਾਧਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਤੇ ਧਰਮਸਾਲਾ ਦੁਇ ਵੇਲੇ ਟੁਰ ਜਾਵਣਾ ਤੇ ਸੰਤਾਂ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਵਿਚ ਤੇ ਪਰਮੇਸਰ ਵਿਚ ਭੇਦੁ ਨਹੀਂ ਜਾਨਣਾ ਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਕ੍ਰਿਤ ਕਰਕੇ ਅਥਿਤਾਂ ਸਿਖਾਂ ਨਾਲ ਵੰਡ ਖਾਵਣਾ, ਤੁਸੀਂ ਸਦਾ ਮੇਰੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਨਿ ਹੋ, ਸਰੀਰ ਮੇਰਾ ਸਰਗੁਣ ਹੈ ਤੇ ਸਬਦੁ ਮੇਰਾ ਰਿਦਾ ਹੈ, ਨਿਰਗੁਣ ਰੂਪ ਹੈ, ਜੇ ਸਰੀਰ ਨਾਲਿ ਮਿਲੋਗੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਭੀ ਵਿਛੜੋਗੇ ਤੇ ਜੇ ਸਬਦ ਨਾਲ ਮਿਲੋਗੇ ਤਾਂ ਵਿਛੜੋਗੇ ਨਹੀਂ ॥੩॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਮਰਦਾਨਾ]

ਇਕ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਰਾਇ ਭੋਏ ਦੀ ਤਲਵੰਡੀ ਬੈਠੇ ਸਨ ਤੇ ਇਕ ਡੂੰਮ ਆਇਕੈ ਰਬਾਬੁ ਵਜਾਇਆ ਤੇ ਰਾਗੁ ਅਲਾਪਿਆ, ਤਿਸ ਦਾ ਰਾਗੁ ਸੁਣਿ ਕੈ ਮਨੁ ਇਕਾਗਰ ਹੋਇਆ। ਤਾਂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਭਾਈ ਤੇਰਾ ਨਾਉਂ ਕਿਆ ਹੈ? ਤਾਂ ਓਸ ਨੇ ਕਹਿਆ: ਜੀ ਮੇਰਾ ਨਾਉਂ ਦਾਨਾ ਮੀਰਾਸੀ ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈਨ। ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ: ਤੂੰ ਰਬਾਬੁ ਭਲੀ ਵਜਾਇੰਦਾ ਹੈਂ ਤੇ ਤੈਨੂੰ ਰਾਗਾਂ ਦੀ ਭਲੀ ਸੋਝੀ ਹੈ, ਪਰੁ ਜੇ ਤੂੰ ਅਸਾਡੀ ਸੰਗਤ ਕਰੇਂ ਤੇ ਏਹ ਰਾਗ ਸਬਦ

ਪਾਇਕੈ ਗਾਵੈਂ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਤੇਰਾ ਦੀਨ ਦੁਨੀ ਵਿਚ ਉਧਾਰੁ ਕਰੀਏ।
 ਤਾਂ ਓਸ ਆਖਿਆ: ਜੀ ਅਸੀਂ ਧਨੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਾਗ ਸੁਣਾਇਕੈ ਚਾਰ
 ਪੈਸੇ ਲਿਆਵਦੇ ਹਾਂ, ਆਪਣੇ ਪੁਤ੍ਰਾਂ ਧੀਆਂ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ
 ਗੁਜਰਾਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਪੰਜ ਵੇਲੇ ਨਿਮਾਜ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ, ਤੇ ਤੀਹ ਰੋਜੇ
 ਰਮਜ਼ਾਨ ਨੂੰ ਰਖਦੇ ਹਾਂ, ਅਸਾਡਾ ਦੀਨ ਦਾ ਭਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਤੂੰ ਤਾਂ
 ਉਦਾਸੀ ਕੀਤੀ ਚਾਹਨਾ ਹੈਂ ਅਸੀਂ ਜੇ ਤੇਰੇ ਨਾਲਿ ਲਗਾਂਗੇ, ਤਾਂ
 ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਜੋ ਕੁਟੰਬੀ ਹੈਨਿ, ਸੋ ਸਭ ਭੁਖ ਨਾਲਿ ਮਰ ਜਾਵਨਿਗੇ
 ਤੇ ਅਗੋਂ ਨਿਵਾਜ ਰੋਜਾ ਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਦੀਨ ਭੀ ਤੇ ਦੁਨੀ ਭੀ ਅਸਾਡੇ
 ਦੋਵੇਂ ਜਾਵੇਂਗੇ, ਤੁਸੀਂ ਉਧਾਰੁ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰੋਗੇ? ਤਾਂ ਸਾਹਿਬ
 ਬਚਨ ਕੀਤਾ: ਦਾਨਿਆਂ ਤੂੰ ਦਿਵਾਨਾ ਹੋਇਆ ਹੈਂ? ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸਟਿ
 ਦੀ ਪਾਲਨਾ ਈਸ਼੍ਵਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਕਰਦਾ ਹੈਂ? ਏਹੁ ਦਿਵਾ-
 ਨਿਆਂ ਦੀ ਬ੍ਰਿਤਿ ਹੈ ਜੋ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਕੁਟੰਬੀਆਂ ਦਾ ਭਾਰੁ ਚੁੱਕ
 ਲੀਤਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਭਨਾ ਜੀਆਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰਦਾ
 ਹੈ। ਤੇ ਦੂਜਾ ਤੁਧ ਕਹਿਆ ਜੋ ਨਿਵਾਜ ਰੋਜਾ ਕਰਕੈ ਮੇਰਾ ਭਲਾ
 ਹੋਵੇਗਾ, ਤਾਂ ਆਖ ਵੇਖਾਂ ਨਿਮਾਜ ਤੇ ਰੋਜੇ ਦਾ ਅਰਥ ਕਿਆ ਹੈ ਤੇ
 ਕਿਤਨੇ ਵੇਲੇ ਨਿਮਾਜ ਤੇ ਰੋਜਾ ਜਗਤ ਵਿਚ ਆਵਦਾ ਹੈ? ਤਾਂ ਅਗੋਂ
 ਉਸ ਡੂਮ ਆਖਿਆ ਜੀ ਨਿਮਾਜ ਰੋਜੇ ਦਾ ਅਰਥ ਤਾਂ ਮੈਂ ਨਹੀਂ
 ਜਾਣਦਾ, ਪਰ ਇਤਨਾ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਪੰਜ ਵੇਲੇ ਨਿਮਾਜ ਨਿਤ
 ਆਵਦੀ ਹੈ, ਇਕੁ ਮਹੀਨਾ ਰਮਜ਼ਾਨ ਦੇ ਰੋਜੇ ਨਿਤ ਵਰਸ ਦੇ ਵਰਸ
 ਜਗਤੁ ਵਿਚ ਆਵਦੇ ਹੈਨਿ ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਆ ਹੋਰਸ ਵੇਲੇ ਨਿਮਾਜ ਤੇ
 ਰੋਜੇ ਕਿਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੈਨਿ। ਤਾਂ ਉਸ ਆਖਿਆ ਜੀ ਓਹੁ ਖੁਦਾਇ ਦੇ
 ਘਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹੈਨਿ। ਬਚਨੁ ਹੋਆ ਖੁਦਾਇ ਦਾ ਘਰੁ ਕੌਨੁ ਹੈ? ਓਸ
 ਆਖਿਆ ਜੀ ਮੈਂ ਡਿਠਾ ਨਹੀਂ। ਤਾਂ ਸਾਹਿਬ ਬਚਨੁ ਕੀਤਾ:
 ਖੁਦਾਇ ਦਾ ਘਰੁ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਰਿਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸੰਤ ਖੁਦਾਇ ਦੇ ਰਿਦੇ ਵਿਚ
 ਵਸਦੇ ਹੈਨਿ; ਜੋ ਸ੍ਰਾਸ ਸ੍ਰਾਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਹੈਨਿ ਸਦਾ
 ਨਿਮਾਜ ਓਨਾਂ ਦੇ ਰਿਦੇ ਵਿਚ ਵਸਦੀ ਹੈ। ਤੇ ਸੰਤ ਜੋ ਸਦਾ ਸੰਜਮ

ਨਾਲਿ ਅਹਾਰੁ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ, ਸਦਾ ਰੋਜੇ ਓਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਰਹਿੰਦੇਹੈਨ।
ਜੋ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਸੰਗੁ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ ਓਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਜਮੁ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
ਬਚਨੁ ਹੋਆ* : ਦਾਨਿਆਂ ਮਹਾਰਾਜ ਪੁਛਨਿਗੇ, ਤੁਸਾਨੂੰ ਜੋ ਮਨੁਖਾ
ਜਨਮੁ ਦਿਤਾ ਸੀ ਤੇ ਸਭ ਪਦਾਰਥ ਦਿਤੇ ਸਨਿ ਤੇ ਚੌਵੀ ਹਜ਼ਾਰ
ਸ੍ਰਾਸ ਅਜਾਂਈ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਤੁਸਾਂ ਭਜਨੁ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਕਿਉਂ ਨਾ
ਕੀਤਾ ਤੇ ਪਦਾਰਥ ਗੋਬਿੰਦ ਦੇ ਨਮਿਤ ਕਿਉਂ ਨਾ ਦਿਤੇ? ਤਾਂ
ਤੁਸੀਂ ਸਾਹਮਣੇ ਦੇਖ ਨ ਸਕੋਗੇ ਤੇ ਹਥ ਦੋਨੋਂ ਕਮਰ ਤੇ ਰਖਕੇ ਖੜੇ
ਰਹੋਗੇ। ਤਾਂ ਫਰੇਸਤਿਆਂ ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਹੋਵੇਗੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰੇ, ਤਾਂ
ਮਾਰੀਦੇ ਹੋਏ ਗੋਡਿਆਂ ਪਰਨੇ ਡਿਗ ਪਵੇਗੇ। ਤਾਂ ਫੇਰ ਫਰੇਸਤਿਆਂ
ਨੂੰ ਅਗਿਆ ਹੋਵੇਗੀ; ਫੇਰ ਓਹੁ ਮਾਰਨਿ ਲਗਨਿਗੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸਿਰ
ਦੇ ਪਰਨੇ ਡਿਗ ਪਵੇਗੇ, ਤਾਂ ਫੇਰ ਉਠ ਖੜਾ ਕਰਨਿਗੇ। ਫੇਰ
ਪੁਛਨਗੇ ਤੁਸਾਂ ਆਰਜਾ ਬਿਰਥੀ ਕਿਉਂ ਗਵਾਈ? ਜਦ ਦੋਇ ਤਿੰਨ
ਵੇਰੀ ਮਾਰ ਕੇ ਉਠਾਈਓਗੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸਜੇ ਪਾਸੇ ਦੇਖੋਗੇ। ਉਥ
ਗੁਰ ਪੀਰ ਮੁਰਸਿਦ ਪੈਕੰਬਰ ਖੜੇਤੇ ਹੋਵਨਿਗੇ, ਤਾਂ ਓਨਾਂ ਅਗੇ
ਤੁਸੀਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰੋਗੇ, ਜੋ ਅਸੀਂ ਤੁਸਾਡੇ ਸਿਖ ਮੁਰੀਦ ਹੋਏ ਸਾਂ ਹੁਣ
ਤੁਸੀਂ ਅਸਾਨੂੰ ਛੁਡਾਓ। ਤਾਂ ਅਗੇ ਗੁਰ ਪੀਰ ਆਖਣਗੇ ਜਿਸ
ਵੇਲੇ ਤੁਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਅਰੋਗ ਹੈਸਨਿ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਤੁਸਾਨੂੰ ਪੁਕਾਰਕੇ
ਕਹਿੰਦੇ ਸਾਂ ਜੁ ਤੁਸੀਂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਭਜਨੁ ਕਰਹੁ, ਪਰਮੇਸਰ
ਨਮਿਤ ਦਾਨੁ ਦੇਵਹੁ, ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਹੁ, ਓਸ ਵੇਲੇ ਅਸਾਡਾ
ਕਹਿਆ ਮੰਨਦੇ ਨਹੀਂ ਸੇ ਤੇ ਆਪਣਿਆਂ ਕੁਟੰਬੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਤੁ
ਜਾਣਦੇ ਸੇ, ਹੁਣ ਭੀ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਖੋ। ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਬਾਏ ਪਾਸੇ
ਦੇਖੋਗੇ, ਓਥੇ ਅਗੇ ਕੁਟੰਬੀ ਮਾਰੀਦੇ ਹੋਵਨਿਗ। ਤਾਂ ਓਹੁ ਆਖਣਗੇ
ਅਸੀਂ ਆਪਣਿਆਂ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਪਕੜੇ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਦੋਹਾਂ

*ਮਰਦਾਨ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਸਮਝ ਅਨੁਸਾਰ ਰਸਮੀ ਨਿਮਾਜ਼ ਰੋਜ਼ੇ ਤੋਂ
ਕੱਢਕੇ ਸੱਚੀ ਭਗਤੀ ਵਲ ਯੋਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਿਰੂਪਣ 'ਪੰਜ
ਨਿਵਾਜਾਂ', ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਚਲ ਕੇ ਕਰਨਗੇ।

ਪਾਸਿਓਂ ਨਿਰਾਸ ਹੋ ਕੇ ਫੇਰ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਅਗੇ ਹੱਥ ਅਡੋਗੇ, ਜੋ ਹੁਣ ਤੂੰ ਅਸਾਨੂੰ ਬਖਸ਼ੁ । ਜਿਵੇਂ ਚੋਰ ਨੂੰ ਪਕੜਕੇ ਅਨੁਰੀ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਪਾਇ ਦੇਈਦਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਤੁਸਾਂ ਥੀਂ ਰੋਜ਼ੇ ਬ੍ਰਤ ਕਰਾਈ-ਅਨਿਗੇ । ਜੇ ਹੁਣ ਤੂੰ ਮਰਦਾਨਾ ਹੋਵੇਂ ਤਾਂ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਸੰਗੁ ਕਰੈਂ, ਤੇ ਸਬਦੁ ਪਾਇਕੇ ਰਾਗ ਨੂੰ ਗਾਵੇਂ, ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਅਸੀਂ ਦੁਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਾਰਜੁ ਕਰਾਂਗੇ । ਤਾਂ ਉਸ ਆਖਿਆ: ਜੀ ਜਿਵੇਂ ਤੁਸਾਡੀ ਰਜਾਇ ਹੋਵੇ । ਬਚਨੁ ਹੋਆ ਤੇਰਾ ਨਾਉ ਅਸਾਂ ਮਰਦਾਨਾ ਰਖਿਆ ਹੈ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਭਜਨੁ* ਕਰੁ, ਤੇਰੇ ਕੁਟੰਬੀਆਂ ਦੀ ਭੀ ਤੇ ਤੇਰੀ ਭੀ ਅਸੀਂ ਖਬਰ ਲੇਵਾਂਗੇ । ਤਾਂ ਮਰਦਾਨਾ ਬਾਬੇ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਇਆ । ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਬੋਲਿਆ:-

ਪੰਜਿ ਨਿਵਾਜਾ ਵਖਤ ਪੰਜਿ ਪੰਜਾ ਪੰਜੇ ਨਾਉ ॥
 ਪਹਿਲਾ ਸਚੁ ਹਲਾਲੁ ਦੁਇ ਤੀਜਾ ਖੈਰ ਖੁਦਾਇ ॥
 ਚਉਥੀ ਨੀਅਤਿ ਰਾਸਿ ਮਨੁ ਪੰਜਵੀਂ ਸਿਫਤਿ ਸਨਾਇ ॥
 ਕਰਣੀ ਕਲਮਾ ਆਖਿਕੇ ਤਾਂ ਮੁਸਲਮਾਣੁ ਸਦਾਇ ॥
 ਨਾਨਕ ਜੇਤੇ ਕੂੜਿਆਰੁ ਕੂੜੈ ਕੂੜੀ ਪਾਇ ॥

ਤਾਂ ਬਾਬੇ ਆਖਿਆ ਮਰਦਾਨਿਆਂ ਪਹਿਲੀ ਨਿਵਾਜ ਸਚੁ ਕਮਾਵਣਾ । ਦੂਜੀ ਨਿਵਾਜ ਧਰਮ ਦੀ ਕ੍ਰਿਤ ਕਰਕੇ ਖਾਵਣੀ ਤੇ ਮਨ ਨੂੰ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰ ਕੁਹਣਾ, ਹਲਾਲੁ ਕਰਣਾ। ਤੀਜਾ ਸਭਸੇ ਦਾ ਭਲਾ ਚਿਤਵਣਾ ਤੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਮਿਤ ਵੰਡ ਖਾਵਣਾ । ਚੌਥੇ ਸੁਧ ਮਨਸ ਰਖਣਾ, ਕਿਵੇਂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਵੇ । ਤੇ ਪੰਜਵੇਂ ਜੋ ਸ੍ਵਾਸ ਹੈਨਿ ਸੋ ਪਰਮੇਸਰ ਦੀ ਸਿਫਤ ਤੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸਿਫਤਿ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰਣੇ । ਆਯੂ ਭਲਿਆਂ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰਨੀ ਤੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਟਹਿਲ ਕਰਨੀ । ਏਹੋ ਕਲਮਾਂ ਹੈਨਿ, ਜੇ ਇਉਂ ਵਰਤੇਂਗਾ ਤਾਂ ਦੋਜਕ ਨ ਜਾਵੇਂਗਾ ॥੪॥

*ਇਹ ਦੋ ਅੱਖਰ ਨਵੇਂ ਹਨ, ਪੱਥੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹਨ ।

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਪ੍ਰਿਥੀ ਮੱਲ, ਰਾਮਾ ਡਿਡੀ]

ਪ੍ਰਿਥੀ ਮਲੁ ਸਹਗਲੁ ਤੇ ਰਾਮਾ ਡਿਡੀ ਏਹ ਭੀ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ਥੀਂ ਵਰੁਸਾਣੇ ਹੈਨਿ । ਜਿਸ ਦਿਨ ਓਸ ਪਹਿਲੀ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਦਰਸਨੁ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਏਨਾਂ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਜੋ ਅਸਾਨੂੰ ਇਜੇਹਾ ਸੁਖਾਲਾ ਰਾਹੁ ਦੱਸੇ ਜੋ ਅਸੀਂ ਬਿਸਨ ਨਾਲਿ ਇਕ ਰੂਪ ਹੋਈਐ । ਤਾਂ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿਆ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਤਪੁ ਹੈ: ਜੋ ਨੰਗਾ ਰਹਿਣਾ, ਭੁੱਖਾ ਮਰਣਾ, ਜਲ ਵਿਚ ਬੈਠਣਾ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਭੀ ਜੋ ਸਹਕਾਮ ਹੈਨਿ; ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰਿਧਾਂ ਸਿਧਾਂ ਫੁਰਦੀਆਂ ਹੈਨਿ, ਤੇ ਜੋ ਨਿਹਕਾਮ ਹੈਨਿ, ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਿਦਾ ਸੁੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਪ੍ਰਿਥਮੇ, ਏਹੁ ਤਪੁ ਕਰਣਾ ਕਠਨ ਹੈ। ਬਹੁਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕਾਮ ਕਰੇਧ ਫੁਰ ਆਵਦਾ ਹੈ । ਤਾਂਤੇ ਤੁਸੀਂ ਰਾਜਸੀ ਸਾਂਤਕੀ ਤਪੁ ਕਰੋ, ਤੁਮਾਡਾ ਤੁਰਤ ਕਲਿਆਣੁ ਹੋਵੇਗਾ । ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਕਹਿਆ ਜੀ ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਰਾਜਸੀ ਸਾਂਤਕੀ ਤਪੁ ਅਰੁ ਭਗਤਿ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈਨਿ । ਬਚਨੁ ਹੋਆ ਅੱਖੀ ਨੋਂ ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ ਵਲੋਂ ਹਟਾਵਣਾ, ਤੇ ਕਰਨਾ ਨੂੰ ਨਿੰਦਿਆ ਉਸਤਤਿ ਵਲੋਂ ਹਟਾਵਣਾ, ਤੇ ਹਥਾਂ ਨੂੰ ਚੋਰੀ ਜਾਰੀ ਵਲੋਂ ਹਟਾਵਣਾ, ਤੇ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਬੁਰੇ ਕੰਮ ਤੇ ਕੁਸੰਗ ਵਲੋਂ ਹਟਾਵਣਾ, ਤੇ ਅੱਖੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਦਰਸਨ ਤੇ ਪੋਥੀਆਂ ਗਿਰੰਥਾਂ ਦੇ ਦਰਸ ਵਲਿ ਜੋੜਨਾ ਤੇ ਰਸਨਾ ਨੂੰ ਝੂਠ ਥੀਂ ਮੋੜਕੇ ਮਿਠੇ ਬੋਲਣ ਤੇ ਸਿਫਤ ਵਲਿ ਜੋੜਨਾ, ਤੇ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਾਲਿ ਜੋੜਨਾ ਤੇ ਦਾਨ ਨਾਲ, ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਤੇ ਸੰਤਾਂ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਵਣਾ । ਏਹੁ ਰਾਜਸੀ ਤਪੁ ਹੈ । ਤੇ ਸਾਂਤਕੀ ਤਪੁ ਕਿਆ ਹੈ? ਜੋ ਪੁਰਖੁ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਨਾਮ ਵਲਿ ਕਿ ਬਾਣੀ ਵਲਿ ਧਿਆਨੁ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਨੁ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮਨ ਨੂੰ ਹੋਰਨਾਂ ਵਾਸਨਾਂ ਵਲੋਂ ਬਾਰੰਬਾਰ ਹਟਾਇਕੇ ਤੇ ਨਾਮ ਵਲਿ ਜੋੜਨਾ ਤੇ ਆਪ ਨਹੀਂ ਥੱਕਣਾ ਜੋ ਮਨੁ ਤਾਂ ਜੁੜਤਾ ਨਹੀਂ । ਏਸੇ ਮਨ ਨੂੰ ਥਕਾਵਣਾ, ਜਿਉਂ ਕਰ ਘੋੜੇ ਨੂੰ

ਮਸਾਲਾ ਖਵਾਵਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਖਾਂਦਾ ਨਹੀਂ ਸੁੱਟ ਸੁੱਟ ਘੱਤਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਖੁਲਾਵਣ ਵਾਲਾ ਢਿੱਲਾ ਹੋ ਕੇ ਤੇ ਭਾਉ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਹਥ ਪਾਈ ਰਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਘੋੜਾ ਥੱਕਕੇ ਮਸਾਲਾ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜੇ ਖੁਲਾਵਣ ਵਾਲਾ ਓਦਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਛੋਡ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਘੋੜਾ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਰਖਿਆ ਹੋਇਆ ਭੀ ਸੁਟ ਘੱਤਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਮਸਾਲਾ ਖਵਾਇਕੇ ਜਾਂ ਕਾਜਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਘੋੜੇ ਦਾ ਰੋਗ ਦੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤੈਸੇ ਮਨ ਨੂੰ ਦੁਰਵਾਸ਼ਨਾ ਵਲੋਂ ਹਟਾਂਵਦਾ ਤੇ ਸਬਦ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਜੋੜਦਾ ਰਹੇ। ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਸ਼ਬਦ ਇਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸਮਝ ਦੇਵੇਗਾ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਜਨਮ ਮਰਨ ਦਾ ਰੋਗ ਕਾਟੀਐਗਾ। ਤਾਂ ਓਨਾਂ ਨੇ ਏਹੋ ਬਚਨ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰ ਲੀਤਾ ਜਿਥੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਹੋਵੇ ਤਿਥੇ ਤੁਰ ਜਾਵਨਿ। ਨਾਲੇ ਟਹਿਲ ਕਰਨੀ, ਸਾਧ ਹੀ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਾ। ਓਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਭ ਕੁਟੰਬੀਆਂ ਸਮੇਤ ਕਲਿਆਣ ਹੋਆ ॥੫॥

ਅਗੇ ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਦੌਲਤ ਖਾਂ ਲੋਦੀ]

ਦੌਲਤ ਖਾਂ ਲੋਦੀ ਸੁਲਤਾਨ ਪੁਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਓਸ ਜਾਗਾ ਦਾ ਸਿਰਦਾਰ ਸੀ ਤੇ ਜੈਰਾਮ ਬਾਬੇ ਜੀ ਦਾ ਬਹੁਣੇਈ ਸੀ, ਓਸ ਦਾ ਮੋਦੀ ਖਾਨਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਓਥੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਗਏ ਤਾਂ ਜੈਰਾਮ ਦਾ ਸਾਰਾ ਮੋਦੀ ਖਾਨੇ ਦਾ ਕੰਮ ਬਾਬੇ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਆ। ਬਾਬੇ ਦੇ ਅਗੇ ਸਭੇ ਵਟੇ ਆਣਿ ਰਖੇ। ਜਦ ਬਾਬੇ ਪਾਉ ਦਾ ਵੱਟਾ ਡਿਠਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅਗੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ, ਧੰਨੁ ਏਹੁ ਵੱਟਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹ ਆਪ ਨੂੰ ਘੱਟਿ ਸਦਾਇਆ ਹੈ। ਪੈਰ ਜੋ ਸਭਨਾ ਅੰਗਾਂ ਥੀ ਨੀਵੇਂ ਹੈਨਿ ਤਾਂ ਪੂਜਾ ਹੋਰਨਾਂ ਅੰਗਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਹੀ ਪੂਜਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਤਾਂ ਤੇ ਜੋ ਸਾਧ ਸੰਤ ਓਸ ਸ਼ਹਰ ਆਵਨਿ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾਨਾ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਾ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਤੇ ਬਸਤ੍ਰਾਂ ਤੀਕ ਦਾਨ ਕਰੇ। ਦੌਲਤ ਖਾਂ ਦੇ ਖਰਚ ਨਾਲੋਂ ਭੀ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਮਿਤ ਖੈਰਾਇਤ

ਬਹੁਤ ਹੋਵੇ। ਇਕ ਦਿਨ ਖਾਨ ਦਾ ਦੀਵਾਨ ਜੋ ਹੈਸੀ ਜਾ ਕੇ ਖਾਨ
 ਪਾਸ ਪੁਕਾਰਿਆ : ਜੀ ਜੈਰਾਮ ਦਾ ਜੋ ਸਾਲਾ ਇਕੁ ਆਇਆ ਹੈ;
 ਅਸਾਡਾ ਸਾਰਾ ਧਨੁ ਜੋ ਹੈਸੀ ਸਭ ਫਕੀਰਾਂ ਨੂੰ ਲੁਟਾਇ ਦਿਤਾ ਹੈ
 ਸੁ। ਸਿਪਾਹ ਦਾ ਖਰਚੁ ਸੈ ਰੁਪਯਾ ਰੋਜ਼ ਉਠਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਖੈਰਾਇਤ
 ਪੰਜ ਪੰਜ ਸੈ ਰੁਪਯਾ ਉਠਦਾ ਹੈ। ਜਾ ਖਾਨ ਨੇ ਜੈਰਾਮ ਨੂੰ ਸੱਦ ਕੇ
 ਪੁੱਛਿਆ: ਤੁਧ ਅਸਾਡਾ ਸਾਰਾ ਧਨੁ ਖਰਚੁ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਦਿਵਾਨ
 ਨਾਲ ਲੇਖਾ ਕਰੋ, ਤਾਂ ਜੈਰਾਮ ਨੇ ਬਾਬੇ ਨੂੰ ਕਹਿਆ : ਖਾਨੁ ਲੇਖਾ
 ਮੰਗਦਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਬਾਬੇ ਕਹਿਆ: ਮੈਂ ਲੇਖਾ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਤਾਂ ਜਬ ਬਾਬੇ
 ਪਾਸੋਂ ਲੇਖਾ ਲੀਤਾ ਤਾਂ ਦਸੂਣੇ ਪਦਾਰਥ ਸਭੇ ਘਰਿ ਵਿਚ ਭੀ ਪਏ
 ਹੈਨਿ ਤੇ ਜਿਤਨੀ ਖਾਨ ਥੀ ਮਾਇਆ ਲੀਤੀ ਹੈ ਉਹੁ ਭੀ ਖਾਨ ਦੇ
 ਖਰਚ ਲਗੀ ਹੈ ਤੇ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪੱਯਾ ਵਧੀਕ ਭੀ ਖਾਨ ਵਲਿ
 ਲਹਿਣਾ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਖਾਨ ਆਖਿਆ : ਭਾਈ ਇਹ ਤਾਂ
 ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਵਲੀ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਦਿਵਾਨਗੀ ਭੀ ਦਿਓ। ਤਾਂ
 ਬਾਬੇ ਕਹਿਆ : ਮੈਂ ਤੁਸਾਡਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ; ਕਿਉਂ ਜੋ ਸਾਨੂੰ
 ਕਿਸੇ ਤੇ ਵਿਸਾਹ ਨਹੀਂ। ਤਾਂ ਬਾਬੇ ਮੋਦੀਖਾਨਾ ਸਭ ਛੱਡ ਦਿਤਾ।
 ਤੇ ਜੇ ਸੰਤਾਂ ਪਾਸ ਜਾਏ ਤਾਂ ਉਥੇ ਹੀ ਬੈਠਾ ਰਹੇ। ਇਕਸ ਦਿਨ
 ਖਾਨ ਨੇ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੂੰ ਸਦਾਇ ਭੇਜਿਆ ਤਾਂ ਬਾਬੇ ਜੀ ਦੇ ਬੈਠਿਆਂ
 ਕਾਜੀ ਭੀ ਆਇਆ, ਤੇ ਖਾਨ ਭੀ। ਪੇਸ਼ੀ ਦੀ ਨਿਮਾਜ਼ ਪੜਨਿ
 ਲਗੇ, ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਦੇਖ ਕੇ ਹੱਸਿਆ। ਤਾਂ ਕਾਜੀ ਕਹਿਆ : ਦੇਖਿਆ
 ਖਾਨ ! ਏਹੁ ਕਾਫਰੁ ਅਸਾਡੀ ਨਿਮਾਜ਼ ਨੂੰ ਹਸਿਆ ਹੈ। ਤਾਂ ਖਾਨ
 ਪੁੱਛਿਆ: ਬਾਬਾ ਜੀ ! ਤੁਸੀਂ ਅਸਾਡੀ ਨਿਮਾਜ਼ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਹਸੇ ਹੋ ?
 ਤਾਂ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕਹਿਆ: ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਤੁਸੀਂ ਉਜੂ ਕਰਦੇ ਸੇ, ਉਸ
 ਵੇਲੇ ਤੁਸਾਡਾ ਮਨੁ ਨਿਮਾਜ਼ ਵਲ ਹੈਸੀ, ਤਾਂ ਤੁਸਾਡੇ ਉਪਰ ਖੁਦਾਇ
 ਪ੍ਰਸੰਨ ਸੀ; ਪਰ ਜਦ ਤੁਸੀਂ ਨਿਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਲਗੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਸਾਡੀ
 ਨਿਮਾਜ਼ ਕਬੂਲ ਨਹੀਂ ਪਈ। ਤਾਂ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕਹਿਆ ਕਾਜੀ ਨੂੰ :
 ਇਮਾਮੁ ਤੂੰ ਹੈਂ, ਸੇ ਤੇਰੇ ਘਰ ਘੋੜੀ ਸੂਈ ਸੀ, ਤੇਰੇ ਘਰ ਵਿਚ ਖੂਹ

ਹੈਸੀ, ਤੇਰਾ ਧਿਆਨ ਓਧਰ ਗਇਆ ਸੀ, ਮਤੁ ਮੇਰੀ ਵਛੇਰੀ ਖੂਹ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੋਵੇ ! ਜੇ ਇਮਾਮ ਦਾ ਮਨੁ ਰਹਿਆ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੋਰਨਾਂ ਦੀ ਨਿਮਾਜ ਕਿਥੋਂ ਕਬੂਲ ਪਵੇ ? ਤਾਂ ਖਾਨ ਕਹਿਆ: ਕਾਜੀ ਏਹੁ ਕੋਈ ਵਲੀ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਪ੍ਰਵਾਨੁ ਹੈ। ਤਾਂ ਕਾਜੀ ਕਹਿਆ: ਜੇ ਵਲੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਸਾਡੀ ਸ਼ਰਾ ਦੀ ਆਨ ਮੰਨੇ। ਤਾਂ ਇਕ ਦਿਨ ਬਾਬਾ ਜੀ ਵੇਈਂ ਵਿਚ ਨਾਵਣਿ ਗਇਆ; ਅੱਠ ਦਿਨ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਾਧਿ ਲਾਇਕੇ ਜਲ ਰੂਪ ਹੋਇਕੇ ਬੈਠ ਰਹਿਆ। ਖਾਨ ਨੂੰ ਖਬਰ ਪਹੁੰਚੀ। ਖਾਨ ਓਥੇ ਮਹਾਂ ਜਾਲ ਪਾਇ ਰਹਿਆ, ਤਾਂ ਭੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਬਾਹਰਿ ਨ ਨਿਕਸੇ। ਤਾਂ ਅੱਠਵੇਂ ਦਿਹਾੜੇ ਓਥੋਂ ਹੀ ਨਿਕਲੇ: ਤਾਂ ਖਾਨ ਮਿਲਣ ਗਿਆ, ਕਾਜੀ ਨਾਲਿ ਗਇਆ, ਤਾਂ ਕਾਜੀ ਕਹਿਆ : ਏਹੁ ਕੋਈ ਜਾਦੂ ਵਾਲਾ ਫਕੀਰੁ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੇ ਖਾਨ ਤੂੰ ਭੁੱਲਾ ਹੈਂ। ਤਾਂ ਕਾਜੀ ਪੁਛਿਆ : ਨਾਨਕ ਤੂੰ ਹਿੰਦੂ ਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨੁ ਹੈਂ ? ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਬੋਲਿਆ :

“ਕੋਈ ਆਖੈ ਭੂਤਨਾ ਕੋ ਕਹੈ ਬਤਾਲਾ ॥
 ਕੋਈ ਆਖੈ ਆਦਮੀ ਨਾਨਕੁ ਵੇਚਾਰਾ ॥
 ਭਇਆ ਦਿਵਾਨਾ ਸਾਹ ਕਾ ਨਾਨਕ ਬਉਰਾਨਾ ॥
 ਹਉ ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਜਾਨਾ ॥

—ਤਿਸ ਦਾ ਵੀਚਾਰੁ—

ਬਾਬੇ ਕਹਿਆ ਏਹੁ ਪੰਜਾਂ ਤਤਾਂ ਦਾ ਸਰੀਰੁ ਹੈ। ਕੋਈ ਇਸ ਨੂੰ ਭੂਤਨਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਇਸ ਨੂੰ ਬਿਤਾਲਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਇਸ ਨੂੰ ਆਦਮੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਜਦ ਦੀ ਸੰਤਾਂ ਸੋਝੀ ਦਿਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਸਾਖੀ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਜੇਹੜਾ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਦੇਹ ਅਭਿਮਾਨੁ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਓਸ ਵਲੋਂ ਮੈਂ ਬਉਰਾ ਹੋਇ ਗਇਆ ਹਾਂ ਤੇ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਉਪਦੇਸੁ ਮੈਂ ਦਿੜ੍ਹ ਕੀਤਾ ਹੈ; ਜੋ ਮੈਂ ਇਸ ਸਰੀਰ ਦੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਆਤਮਾ ਹਾਂ, ਆਗੇ ਆਤਮਾ ਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਿਚ ਭੇਦੁ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਜੇਸ

ਤਰੰਗ ਮੈਂ ਜਲੁ ਇਕੁ ਹੈ, ਤੈਸੇ ਸਰੀਰਾਂ ਮੈਂ ਸੱਤਿਆ ਪਰਮਾਤਮਾ
 ਦੀ ਇਕੁ ਹੀ ਹੈ । ਜਦ ਦਾ ਮੈਂ ਗੁਰਾਂ ਥੀਂ ਇਹੁ ਗਿਆਨੁ ਦ੍ਰਿੜ
 ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਬਿਨਾਂ ਦੂਜਾ ਕਛੁ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ।
 ਦੇਹ ਹੀ ਹਿੰਦੂ ਹੈ, ਦੇਹ ਹੀ ਮੁਸਲਮਾਨੁ ਹੈ, ਮੈਂ ਦੇਹ ਦਾ ਸਾਖੀ
 ਨਿਆਰਾ ਹਾਂ । ਤਾਂ ਖਾਨ ਸੁਣ ਕੈ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ : ਜੋ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ
 ਖੁਦਾਇ ਦਾ ਵਲੀ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ, ਪਰੁ ਇਕੁ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਸਾ
 ਹੈ, ਜੋ ਮੈਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਖਿਜਰੁ ਜਿੰਦਾ ਪੀਰੁ ਹੈ । ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਅਕਾਸ਼
 ਭੀ ਮਿਟ ਜਾਂਦੇ ਹੈਨਿ ਤੇ ਜਲੁ ਤੇ ਵਰਨੁ ਨਹੀਂ ਮਿਟਦਾ । ਇਕੁ
 ਵੇਰੀ ਮੈਂ ਖਿਜਰ ਦਾ ਦਰਸਨੁ ਕਰਾਂ । ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਬੋਲਿਆ ਜੇ ਤੂੰ
 ਆਖੇਂ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਹੀ ਖਿਜਰ ਬਣਾਈਐ । ਤਾਂ ਖਾਨੁ ਬੋਲਿਆ ਜੀ
 ਤੁਸਾਂ ਥੀਂ ਸਭ ਕਿਛੁ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਦਰਸਨੁ ਜ਼ਰੂਰ
 ਕਰਵਾਈਐ । ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਬੋਲਿਆ : ਜੋ ਤੂੰ ਧਿਆਨ ਕਰਕੇ ਬੈਠ ।
 ਜਿਤਨੇ ਪ੍ਰਿਥੀ ਅਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਪਦਾਰਥ ਹੈਨਿ, ਸਭ ਜਲ ਮਈ ਹੈਨਿ
 ਤੇ ਜਲ ਵਿਚ ਜੋ ਦ੍ਰਵਤਾ ਸ਼ਕਤਿ ਹੈ ਸੋ ਆਤਮਾ ਦੀ ਹੈ ਸੋ
 ਆਤਮਾ ਮੈਂ ਹੀ ਹੈ । ਤਾਂ ਖਾਨ ਕਹਿਆ 'ਮੇਰਾ ਧਿਆਨੁ ਰਹਿੰਦਾ
 ਨਹੀਂ' । ਤਾਂ ਬਾਬੇ ਕਹਿਆ : ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਤੇਰਾ ਧਿਆਨੁ ਨਿਕਲ
 ਜਾਵੇ ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਫੇਰ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰੇ, ਤੇ ਨਾਸਕਾ ਦੇ ਅਗੇ ਦ੍ਰਿੜ
 ਰਖੇ, ਤਾਂ ਤੁਸਾਨੂੰ ਵਰਨ ਦਾ ਦਰਸਨੁ ਹੋਵੇਗਾ, ਤਾਂ ਤੇ ਤੁਸਾਡੇ
 ਉਪਰ ਮੈਂ ਭੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕਰਾਂਗਾ । ਤਾਂ ਅਜੁ ਹੀ ਰਾਤ ਦੇ ਸਮੇਂ
 ਤੁਸਾਨੂੰ ਦਰਸਨੁ ਖਿਜਰ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ । ਜਬ ਤਿੰਨ ਪਹਿਰ ਖਾਨ
 ਧਿਆਨ ਕਰਕੇ ਬੈਠਾ ਤਾਂ ਪਿਛਲੀ ਰਾਤ ਵਰਨੁ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਇਆ ।
 ਹੱਥ ਵਿਚ ਵਡੇ ਰਤਨ ਲਿਆਇਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਕੇ
 ਉਜਾਲਾ ਹੋਇ ਗਿਆ । ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਬਾਬੇ ਦੀ ਚਰਨੀਂ ਲਗਾ ਤੇ ਰਤਨ
 ਭੇਟ ਗੁਜਾਰੇ । ਤਾਂ ਬਾਬੇ ਕਹਿਆ : ਖਾਨ ਜੀ ! ਖਿਜਰ ਜਿੰਦਾ ਪੀਰ
 ਆਇਆ ਹੈ । ਤਾਂ ਖਾਨੁ ਖਿਜਰ ਦੀ ਪੈਰੀਂ ਪਇਆ । ਖਿਜਰੁ ਫੇਰ
 ਖਾਨ ਦੇ ਅਗੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਤਾਂ ਬਾਬੇ ਕਹਿਆ : ਖਿਜਰ ਜੀ ਅਸਾਂ

ਜਲਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਖਾਨ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਖਿਜਰ ਕਹਿਆ ਜੀ ਵੱਡੀ ਮਿਹਰ ਕੀਤੀ, ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਕਹੋ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਛੋਡ ਕੇ ਤੁਸਾਡੀ ਟਹਿਲ ਵਿਚ ਰਹਾਂ ਤੇ ਜੇ ਖਾਨ ਦੀ ਟਹਿਲ ਵਿਚ ਕਹੋ ਤਾਂ ਰਹਾਂ। ਤਾਂ ਖਾਨ ਬੋਲਿਆ ਜੋ ਤੂੰ ਜਲਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰ ਜਾਣਦਾ ਹੈਂ, ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਮੰਤ੍ਰੀ ਹੋ ਕੇ ਰਹੁ। ਤਾਂ ਬਾਬੇ ਕਹਿਆ ਜੋ ਪੰਜ ਵਰਸ ਖਾਨੁ ਇਥੇ ਹੋਰੁ ਰਹੇਗਾ ਤੇ ਸਰੀਰ ਛੋਡ ਕੇ ਤੇਰੇ ਪਾਸ ਆਵੇਗਾ, ਤੂੰ ਇਸ ਦਾ ਮੰਤ੍ਰੀ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਦੇਂਦੇ ਹਾਂ। ਤੇਰੀ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਇਕੱਠੀ ਮੁਕਤਿ ਹੋਵੇਗੀ ॥੬॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਮਾਲੋ ਮਾਂਗਾ]

ਭਾਈ ਮਾਲੋ ਤੇ ਮਾਂਗਾ ਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਤੇ ਕਥਾ ਰਸਨਾ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਕ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਭਾਈ ਮਾਲੋ ਤੇ ਭਾਈ ਮਾਂਗਾ ਆਏ। ਉਹਨਾਂ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਜੋ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਅਸਾਨੂੰ ਸੋ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰੋ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਅਸਾਡਾ ਉਧਾਰੁ ਹੋਵੇ। ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਬੋਲਿਆ: ਜੇ ਤਾਮਸੀ ਤਪੁ ਕਰੋਗੇ, ਜੈਸੇ ਅਗਨਿ ਤਾਪਨਾ ਤੇ ਜਲ ਨਿਵਾਸ ਕਰਨਾ, ਸੀਤੁ ਉਸਨ ਸਹਾਰਨਾ ਤੇ ਤੀਰਥਾਂ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਕਰਨਾ ਤੇ ਚੰਦ੍ਰਾਇਣ ਆਦਿਕ ਬ੍ਰਤ ਕਰਨੇ, ਤੇ ਭੂਮ ਦਾ ਭ੍ਰਮਨਾ, ਤੇ ਕੰਦਮੂਲ ਦਾ ਅਹਾਰੁ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਏਹੁ ਸਭ ਕਠਨ ਕਰਮ ਹੈਨਿ। ਤੇ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਤੇ ਮਨ ਨੂੰ ਇਕਾਗਰ ਕਰਨਾ ਤੇ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨੁ ਰੁਚਿ ਸੋ ਗਾਵਣਾ ਸੁਣਨਾ, ਏਹੁ ਕਰਮ ਸੁਗਮ ਹੈਨਿ। ਏਹੁ ਰਾਜਸੀ ਤਪੁ ਹੈ ਅਰੁ ਫਲੁ ਇਸ ਦਾ ਵਡਾ ਹੈ ਤੇ ਖੇਚਲ ਬੋੜੀ ਹੈ। ਤਾਂ ਅਗੋਂ ਮਾਲੋ ਪੁਛਿਆ ਜੀ ਅਸਾਂ ਤਾਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ: ਜੇਹੀ ਮਿਹਨਤ ਤੇਹਾ ਫਲੁ, ਜੋ ਵਡੀ ਮਜ਼ਹੀ ਕਰੇਗਾ ਸੋ ਵਡਾ ਫਲੁ ਪਾਏਗਾ। ਤੁਸਾਂ ਬਚਨੁ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੁ ਕਰਮ ਸੁਗਮ ਹੈ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਤੇ ਫਲੁ ਵਡਾ ਹੈ, ਏਹੁ ਅਸਾਡੇ ਸਮਝ ਵਿਚ ਕੈਸੇ ਆਵੇ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ: ਜੋ ਲਕੜੀ ਹਾਰੇ ਲਕੜੀਆਂ ਲਿਆਵਦੇ ਹੈਨਿ,

ਤੇ ਪਾਂਡੀ ਪੰਡਾਂ ਲਿਆਂਵਦੇ ਹਨ ਸੋ ਮਜ਼੍ਹਰੀ ਵਡੀ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ ਤੇ
 ਨਫਾ ਥੋੜਾ ਹੋਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜੋ ਲੁਣ ਅੰਨ ਦੀ ਹੱਟੀ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ,
 ਮਜ਼੍ਹਰੀ ਓਨਾਂ ਦੀ ਥੋੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਨਫਾ ਵਧੀਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ
 ਸਰਾਫ ਤੇ ਬਜਾਜ ਓਨ੍ਹਾਂ ਥੀਂ ਭੀ ਮਜ਼੍ਹਰੀ ਘੱਟ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ, ਭੁਖਣਾਂ
 ਤੇ ਰੁਪਯਾਂ ਦਾ ਸੰਦਾ ਕਰਦੇ ਹੈਨ ਤੇ ਨਫਾ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤੇ
 ਜਵਾਹਰੀ ਮੋਤੀ ਹੀਰੇ ਦਾ ਸੰਦਾ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ ਤੇ ਸੁਖ ਨਾਲਿ ਬੈਠੇ
 ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਨਫਾ ਬਹੁਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤੇ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ
 ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸੋ ਭੀ ਮੋਤੀ ਹੀਰੇ ਦੀ ਪਰਖ ਸਿਖਦਾ ਹੈ। ਤੇਸੇ
 ਹੋਰੁ ਜੋ ਤਪ ਹੈਨਿ, ਸੋ ਸਰੀਰ ਉਪਰ ਕਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਗਿਆਨ
 ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਸੁਣਨ ਕਰ
 ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਤਾਂ ਉਪਾਸਨਾ ਦ੍ਰਿੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਿਛੋਂ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚੋਂ
 ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂਤੇ ਇਹ ਸਾਂਤਕੀ ਤਪੁ ਹੈ, ਨਫਾ
 ਬਹੁਤ ਹੈ। ਤਾਂ ਏਹੁ ਬਚਨੁ ਸੁਣ ਕੇ ਭਾਈ ਮਾਲੋ ਪੋਥੀ ਗੁਰੂ ਕੀ
 ਬਾਣੀ ਦੀ ਕਥਾ ਕਰੇ ਤੇ ਭਾਈ ਮਾਂਗਾ ਸਨਮੁਖ ਬੈਠ ਕੇ ਸਭ
 ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਤੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਸੁਣੇ, ਤੇ ਦੋਨੋਂ ਮਿਲ ਕੇ ਫੇਰ
 ਕੀਰਤਨ ਕਰਨਿ। ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਸਨਾਂ ਥੀਂ ਐਸਾ ਸਭ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ
 ਰਸੁ ਆਵੈ, ਕਿ ਜੋ ਕੋਈ ਸੁਣੇ ਸਭ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਤਿਆਗੁ ਕਰਨਿ। ਤੇ
 ਧਰਮ ਦੀ ਕ੍ਰਿਤ ਕਰਕੇ ਵੰਡ ਖਾਵਨਿ, ਤੇ ਆਏ ਗਏ ਸਾਧਾਂ ਸੰਤਾਂ
 ਦੀ ਟਹਿਲ ਕਰਨ। ਸਾਰੇ ਦੇਸ ਦਾ ਕਲਿਆਣੁ ਹੋਆ ॥੭॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਕਾਲੂ ਖੱਤ੍ਰੀ]

ਕਾਲੂ ਖੱਤ੍ਰੀ ਆਸਾ ਧਾਰਿ ਕੇ ਬਾਬੇ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਤਾਂ ਓਸ
 ਕਹਿਆ: ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ! ਸਨਮੁਖ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈਨਿ ਤੇ
 ਵੇਮੁਖ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈਨਿ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਆ ਜੋ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ
 ਪਿਠ ਦੇਂਦੇ ਹੈਨਿ; ਤੇ ਪੁੰਨਾਂ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹੈਨ, ਸੋ ਸਨਮੁਖ ਹੈਨਿ।
 ਤੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਦਰਸਨ ਨੂੰ ਸਨਮੁਖ ਬੈਠਕੇ ਸੁਣੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਤੇ ਆਪਣੇ

ਮਨ ਦੀ ਬ੍ਰਿਤਿ ਦਾ ਸਾਖੀ ਹੋਵੇ। ਚਾਰ (੪) ਸਾਖੀਆਂ ਸਨਮੁਖਾਂ ਦੀਆਂ ਹੈਨਿ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸਿਖ ਸਨਮੁਖ ਹੁੰਦੇ ਹੈਨਿ ? ਤਾਂ ਕਾਲੂ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਜੁ ਜੀ ਓਹ ਕਿਹੜੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਹੈਨਿ। ਤਾਂ ਬਾਬੇ ਆਖਿਆ: ਇਕੁ ਮੈਤ੍ਰੀ ਹੈ, ਇਕੁ ਕਰੁਨਾ ਹੈ, ਇਕੁ ਮੁਦਤਾ ਹੈ, ਇਕੁ ਉਪੇਖਿਆ ਹੈ। ਤਾਂ ਕਾਲੂ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ: ਜੀ ਅਸਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਸਮਝਾਵਹੁ ! ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਬੋਲਿਆ: ਜੁ ਏਹੁ ਜੀਉ ਕਹੇ ਜੁ ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਦੇ ਸੁਖ ਮੈਨੂੰ ਹੀ ਹੋਵਨਿ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਓਹੋ ਹੋਵਨਗੇ ਜੇਹੜੇ ਇਸ ਦੇ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਹੈਨਿ, ਪਰੁ ਜੇ ਸਭਨਾਂ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮਿਤ੍ਰ ਕਰ ਜਾਣੇ, ਤਾਂ ਮਿਤ੍ਰ ਦਾ ਸੁਖ ਆਪਣਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਜੋ ਕੁਛ ਧਨ ਹੋਵਸੁ ਕੇ ਵਿਦਿਆ ਕੇ ਕੋਈ ਗੁਣ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਭੀ ਮਿਤ੍ਰ ਜਾਣਕੈ ਵੰਡ ਖਾਵੇ, ਜੋ ਕੁਛ ਬੁਧਿ ਹੋਵਸੁ ਉਸ ਕਰਿਕੇ ਭੀ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਸੁਖੀ ਕਰੇ, ਏਹੁ ਤਾਂ ਮੈਤ੍ਰੀ ਹੈ। ਕਰੁਨਾ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈਨਿ ? ਜੁ ਆਪ ਥੀਂ ਧਨ ਕਰਕੇ ਨੀਵਾਂ ਹੋਵੇ, ਬੁਧਿ ਕਰਿਕੇ ਨੀਵਾਂ ਹੋਵੇ, ਵਿਦਿਆ ਕਰਕੇ ਨੀਵਾਂ ਹੋਵੇ, ਅਥਵਾ ਬਲ ਕਰਕੇ ਨੀਵਾਂ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਛੋਟੇ ਭਾਈ ਕੇ ਪੁਤਰ ਸਮਾਨ ਜਾਣੈ। ਓਸ ਨਾਲਿ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੇ, ਗਰਬੁ ਨ ਕਰੇ, ਏਹੁ ਕਰੁਣਾ ਹੈ। ਤੇ ਮੁਦਤਾ ਕਿਸ ਨੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈਨਿ ? ਆਪ ਥੀਂ ਜੋ ਬੁਧਿ ਕਰਕੇ, ਗੁਣਾਂ ਕਰਕੇ, ਵਿਦਿਆ ਕਰਕੇ ਵਡਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਸੁਣਕੇ ਦੇਖਕੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਵੇ, ਆਖੈ ਧੰਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ ਜੁ ਐਸੇ ਭੀ ਸਿਖ ਕੀਤੇ ਹੈਸੁ, ਜਿਵੇਂ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਤੇ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਜਸੁ ਸੁਣਕੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਂਦਾ ਹੈ, ਤੈਸੇ ਹੀ ਦੂਸਰੇ ਦਾ ਜਸੁ ਸੁਣਕੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਵੇ, ਨਿੰਦਾ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਾ ਕਰੇ। ਇਸ ਕਾ ਨਾਮੁ ਮੁਦਤਾ ਹੈ ਤੇ ਉਪੇਖਿਆ ਓਸ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹੈਨਿ, ਜੁ ਆਪਣੀ ਬੁਧਿ ਤੇ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰੇ। ਪਰੁ ਜੋ ਸਤਿ ਕਰਕੇ ਮੰਨੇ ਓਸ ਨੂੰ ਫੇਰ ਭੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਵੈ ਅਰੁ ਜੋ ਨਾ ਮੰਨੈ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹਨੁ ਨ ਕਰੇ। ਜਾਣੈ ਜੁ ਏਸ ਦੀ ਪਰਾਲਬਧ ਨਹੀਂ, ਚੁਪ ਕਰ ਰਹੇ।

ਜਦ ਏਹ ਵਚਨ ਭਾਈ ਕਾਲੂ ਸੁਣੇ ਤਾਂ ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵਰਤਣ ਲਗਾ । ਉਸ ਦਾ ਭੀ ਉਧਾਰੁ ਹੋਆ, ਹੋਰਨਾ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਭੀ ਓਸ ਦੇ ਮਿਲਣ ਕਰ ਉਧਾਰੁ ਹੋਆ ॥ ੮ ॥

ਚੌਦਵੀਂ ਪਉੜੀ ਚਲੀ ॥ ੧੪ ॥

ਭਗਤੁ ਜੋ ਭਗਤਾ ਓਹਰੀ ਜਾਪੂਵੰਸੀ ਸੇਵ ਕਮਾਵੈ ।
 ਸੀਹਾ ਉਪਲੁ ਜਾਣੀਐ ਗਜਣੁ ਉਪਲੁ ਸਤਿਗੁਰ ਭਾਵੈ ।
 ਮੈਲ ਸੀਹਾਂ ਵਿਚਿ ਆਖੀਐ ਭਾਗੀਰਥੁ ਕਾਲੀ ਗੁਣ ਗਾਵੈ ।
 ਜਿਤਾ ਰੰਧਾਵਾ ਭਲਾ ਬੂੜਾ ਬੁਢਾ ਇਕ ਮਨਿ ਧਿਆਵੈ ।
 ਫਿਰਣਾ ਖਹਿਰਾ ਜੋਧੁ ਸਿਖੁ ਜੀਵਾਈ ਗੁਰ ਸੇਵ ਸਮਾਵੈ ।
 ਗੁਜਰੁ ਜਾਤਿ ਲੁਹਾਰੁ ਹੈ ਗੁਰ ਸਿਖੀ ਗੁਰ ਸਿਖ ਸੁਣਾਵੈ ।
 ਨਾਈ ਧਿੰਙ ਵਖਾਣੀਐ ਸਤਿਗੁਰ ਸੇਵਿ ਕੁਟੰਬੁ ਤਰਾਵੈ ।
 ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੁਖ ਫਲੁ ਅਲਖੁ ਲਖਾਵੈ ॥ ੧੪ ॥

—ਤਿਸ ਦਾ ਵੀਚਾਰ—

[ਭਗਤਾ ਓਹਰੀ ਜਾਪੂ ਵੰਸੀ]

ਭਗਤਾ ਓਹਰੀ ਤੇ ਜਾਪੂ ਵੰਸੀ ਖਤ੍ਰੀ ਸਨ । ਜਬ ਬਾਬੇ ਜੀ ਦਾ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦਰਸਨੁ ਕੀਤਾ, ਦੇਖਿਕੈ ਬਹੁਤ ਪਰਸੰਨ ਹੋਏ । ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ! ਜੇਹੜੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੈਨਿ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਵਿਦਿਆ ਕਰਕੈ, ਗਿਆਨ ਕਰਕੈ ਉਧਾਰੁ ਹੋਆ, ਪਰੁ ਅਸੀਂ ਪੜ੍ਹ ਸੁਣ ਕੁਛੁ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ, ਅਸਾਡਾ ਉਧਾਰੁ ਕਿਉਂ ਕਰਿ ਹੋਵੈ ? ਬਚਨੁ ਹੋਆ : ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਮਨਮੁਖਾਂ ਦੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਤਿਆਗੁ ਕਰੋ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਟਹਲ ਕਰੋ, ਤਾਂ ਤੁਸਾਡਾ ਕਲਿਆਣੁ ਹੋਵੇਗਾ । ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਪੁਛਿਆ ਮਨਮੁਖਾਂ ਦੇ ਕਰਮ ਕਉਨ ਹੈਨਿ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੈ ਜਣਾਈਐ ਜੀ ? ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਬੋਲਿਆ : ਚਾਰ ਸਾਖੀਆਂ ਮਨਮੁਖਾਂ ਦੀਆਂ ਹੈਨਿ । ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਈਰਖਾ, ਹਰਿ ਕਿਸੇ ਨਾਲਿ ਬਖੀਲੀ ਕਰਨੀ ਜੁ ਸਭੇ ਪਦਾਰਥ ਤੇ ਸਭੇ ਗੁਣ ਮੈਥੇ ਹੀ ਹੋਵਨਿ, ਪਰ ਜੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰਸ ਥੇ ਹੋਵਨ, ਤਾਂ ਰਿਦਾ ਪਰਸੰਨ ਨਾ ਹੋਵਨਾ,

ਸਭਨਾ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਵੇਰੀ ਜਾਣਨਾ। ਤੇ ਦੂਜੀ ਅੱਕ੍ਹਣਾ, ਹਉਮੈ ਕਰਣੀ। ਜੇ ਆਪ ਥੀਂ ਘਟ ਵੇਖਣਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬੁਧਿ ਨ ਦੇਵਣੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਹੱਸਣਾ ਤੇ ਹਉਮੈ ਕਰਣੀ ਜੋ ਮੇਰੇ ਜਿਹਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਤੇ ਤੀਜੀ ਨਿੰਦਾ, ਜੋ ਆਪ ਥੀਂ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਖ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਕੋਈ ਉਸਤਤਿ ਕਰੇ ਤਾਂ ਸਹਾਰ ਨ ਸਕਣੀ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਣੀ, ਜੁ ਓਹੁ ਭੀ ਮੇਰਾ ਡਿਠਾ ਹੋਆ ਹੈ। ਜੇ ਆਪਣੇ ਸਮਾਨ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਗਰਬੁ ਕਰਨਾ, ਈਰਖਾ ਕਰਨੀ; ਜੁ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਵਡੇ ਗੁਣ ਹੈਨ ਉਹ ਕਿਆ ਹੈ। ਤੇ ਚੌਥੀ ਹਠ ਬ੍ਰਿਤ, ਅਗੋਂ ਕੋਈ ਉਪਦੇਸੁ ਮੰਨੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜੋਰੀ ਹਠ ਕਰਕੇ ਕਹਿਣਾ। ਏਹ ਚਾਰੋਂ ਸਾਖੀਆਂ ਮਨਮੁਖਾਂ ਦੀਆਂ ਹੈਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਿਆਗੁ ਕਰਨਾ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੁਰਦੇਵ ਦਾ ਪਯਾਰਾ ਜਾਣਕੇ ਧਰਮ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੰਡ ਖਾਵਣਾ। ਤਾਂ ਭਗਤੇ ਓਹਰੀ ਤੇ ਜਾਪੂ ਵੇਸੀ ਦਾ ਇਸੇ ਕਰ ਕਲਿਆਣ ਹੋਇਆ ॥੯॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਸੀਹਾਂ ਗੱਜਣ]

ਸੀਹਾਂ ਤੇ ਗੱਜਣ ਦੋਨੋਂ ਚਾਚੇ ਤਾਏ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸਨ। ਜਦ ਬਾਬੇ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਦਰਸਨੁ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ: ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਅਸਾਡਾ ਜਨਮ ਮਰਨ ਕਟੀਐ ਤੇ ਚਾਰੇ ਪਦਾਰਥ ਅਸਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵਨਿ। ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਬੋਲਿਆ ਏਹੁ ਜੁ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਦਾ ਨਾਮੁ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਨਾਮ ਜਪਣ ਤੇ ਚਾਰੋਂ ਪਦਾਰਥ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਂਦੇ ਹੈਨਿ। ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਪੁਛਿਆ ਜੀ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਦਾ ਅਰਥੁ ਕੀ ਹੈ? ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਬੋਲਿਆ ਜੁ 'ਵਾਹਿ' ਨਾਮ ਅਚਰਜ ਕਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਸੱਤਿਆ ਕਰਕੇ ਸਭ ਪਦਾਰਥ ਜਾਣੇ ਜਾਵਨਿ, ਤੇ ਓਸ ਨੂੰ ਜਾਣ ਨ ਸਕੀਐ। 'ਗੋ' ਨਾਮ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਹੈ, ਤੇ 'ਰੋ' ਨਾਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਐਸੇ ਜੜ੍ਹ ਅਨਿੱਤ ਦੇਹ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਓਸ ਦਾ ਨਾਮੁ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ। ਓਸ ਦੇ ਜਪਣੇ ਅਰੁ ਜਾਨਣੇ ਤੇ ਚਾਰੋਂ

ਪਦਾਰਥ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੁੰਦੇ ਹੋਨਿ । ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਪੁਛਿਆ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਾਰ
 ਪਦਾਰਥ ਮੁਹੋਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆਖਿਆਂ ਮਿਲਦੇ ਹੋਨਿ ? ਤਾਂ ਬਾਬਾ
 ਬੋਲਿਆ : ਜੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਨੂੰ ਟੁਰਕੇ ਜਾਈਐ, ਤਾਂ ਚਰਨਿ ਚਰਨਿ
 ਵਿਚ ਸੌ ਸੌ ਅਸੁਮੇਧ ਜਗ ਦਾ ਫਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਤੇ ਜਿਸ ਮਾਯਾ
 ਵਾਸਤੇ ਬੜੇ ਜਤਨ ਕਰੀਦੇ ਹੋਨ ਸੌ ਮਾਯਾ ਭੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਭਗਤਾਂ
 ਨੂੰ ਪੈਰੀਂ ਪੈਕੇ ਲੋਕ ਆਣ ਦੇਂਦੇ ਹੋਨਿ । ਤੇ ਜੋ ਜੋ ਕਾਮਨਾ ਆਪਣੇ
 ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸੌ ਸੌ ਕਾਮਨਾਂ ਸਭ ਮਹਾਰਾਜ ਪੂਰੀ
 ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ । ਤੈਸੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਅਰਥੁ ਸਮਝੀਐ, ਤਾਂ
 ਗਿਆਨੁ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਮੁਕਤਿ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਤੇ ਚਾਚੇ
 ਪਦਾਰਥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਨਿ । ਪਿਛਲੀ ਰਾਤ੍ਰਿ
 ਓਹੁ ਇਸਨਾਨਿ ਕਰਿਕੇ ਬਾਣੀ ਪੜਨਿ । ਦਿਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਰਤਿ
 ਭੀ ਕਰਨਿ, ਤੇ ਸਵਾਸ ਤਲੈ ਜਾਣ ਤਾਂ 'ਵਾਹਿ' ਉਚਾਰਨਿ, ਤੇ ਜੋ
 ਸਵਾਸ ਉਪਰਿ ਆਵੈ ਤਾਂ 'ਗੁਰੂ' ਦਾ ਉਚਾਰੁ ਕਰਨਿ । ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ
 ਬੀਤਾਵਨਿ, ਤੇ ਸੰਗ੍ਰਹ ਅਮਾਵਸ ਆਵੈ, ਬੈਸਾਖੀ ਦੀਪ ਮਾਲਾ ਸੁਭ
 ਦਿਨ ਵੀਚਾਰ ਕੇ ਕੜਾਹੁ ਕਰਨਿ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਾਦੁ ਕਰਨ ।
 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਈ ਦਿਨ ਬੀਤੇ । ਇਕ ਦਿਨ ਸੀਹੇ ਦੀ ਬੇਟੀ ਦਾ
 ਵਿਵਾਹੁ ਹੈਸੀ ਤੇ ਭਲਕੇ ਜੰਵ ਆਵਣੀ ਹੈਸੀ । ਇਕ ਦਿਨ ਅਗੋਂ
 ਦੇ ਹੀ ਓਸਦੇ ਘਰ ਬਹੁਤੇ ਸਿਖ ਆਏ । ਗੁਰੂ ਕੇ ਦਰਸਨ ਨੂੰ ਚਲੇ
 ਹੈਸਨਿ, ਤਾਂ ਜੇਹੜਾ ਪਕਵਾਨ ਜੰਵ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰੁ ਕੀਤਾ ਹੈਸੀ,
 ਸੌ ਸਭ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਖਵਾਲਿ ਦਿਤਾ । ਤਾਂ ਓਸ ਦੀ ਸਿਖਣੀ ਸੋਚ
 ਚਿੰਤਾ ਲਗੀ ਕਰਣੇ : ਜੰਵ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਕੀ ਖਵਾਲਾਂਗੇ ? ਤਾਂ ਸੀਹੇਂ
 ਕਹਿਆ ਅਸਾਡੀ ਪੈਜ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਰਖੇਗਾ । ਤਾਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਜੰਵ
 ਆਈ, ਤਾਂ ਇਸਤ੍ਰੀ ਕਹਿਆ ਏਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਥੋਂ ਜਿਵਾਈਐ ? ਤਾਂ
 ਭਾਈ ਸੀਹੇਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਕੋਠੜੀ ਦਾ ਜੰਦ੍ਰਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ, ਤਾਂ
 ਸਾਰੇ ਜਾਂਵੀ ਭੀ ਤੇ ਮਾਂਵੀ ਭੀ ਖਾਇਕੇ ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਭਏ । ਪੰਜ ਦਿਨ
 ਜੰਵ ਨੂੰ ਰਖਿਆ; ਸਭ ਪਰਸੰਨ ਹੋਏ । ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਕਹਿਆ ਗੁਰੂ

ਆਪਣੇ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਆਪੋ ਪੈਜ ਰਖਦਾ ਹੈ ॥੧੦॥,

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਚੋ: ਭਗੀਰਥ]

ਮੈਲਸੀਹਾਂ ਦਾ ਚੌਧਰੀ ਭਗੀਰਥ ਕਾਲੀ ਦਾ ਉਪਾਸ਼ਕੁ ਹੈਸੀ ।
ਜਦ ਬਾਬਾ ਉਸ ਨਗਰੀ ਮਹਿ ਆਇਆ ਤਾਂ ਭਗੀਰਥ ਬਡੀ ਸੇਵਾ
ਟਹਿਲ ਕੀਤੀ । ਰਾਤਿ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਉਸੇ ਨਗਰੀ ਰਹਿਆ, ਤਾਂ ਭਗੀਰਥ
ਭੀ ਓਥੇ ਹੀ ਸੌਂ ਰਹਿਆ । ਜਾਂ ਪਿਛਲੀ ਰਾਤਿ ਬਾਬਾ ਉਠਿਆ,
ਤਾਂ ਭਗੀਰਥ ਭੀ ਉਠ ਕਰਿ ਇਸਨਾਨ ਨੂੰ ਜਲੁ ਲੈ ਆਇਆ ।
ਅਗੇ ਦੇਖੇ ਤਾਂ ਮਹਾਂ ਸੁੰਦਰ ਇਸਤ੍ਰੀ ਹੈ ਅਸਟ ਭੁਜਾ ਹੈਨਿ ਤੇ ਝਾੜੂ
ਕਰਦੀ ਹੈ । ਤਾਂ ਭਗੀਰਥ ਪੁਛਿਆ : ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈਂ ਜੁ ਅਜੇਹੇ ਸਮੇਂ
ਆਪਣੇ ਘਰ ਥੀਂ ਬਾਹਰਿ ਆਈ ਹੈਂ ? ਤਾਂ ਓਸ ਕਹਿਆ ਭਗੀਰਥਾ!
ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ, ਮੈਂ ਦੇਵੀ ਹਾਂ । ਤਾਂ ਭਗੀਰਥ ਚਰਨੀ ਲਗਾ,
ਤਾਂ ਭਗੀਰਥ ਕਹਿਆ : ਤੂੰ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਦੀ ਮਾਤਾ ਹੈਂ, ਤੇ
ਸਭਨਾਂ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਸਹਾਇ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਰਾਕਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਸ਼
ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਤੇ ਏਥੇ ਝਾੜੂ ਕਿਉਂ ਕਰਨੀ ਹੈਂ ? ਤਾਂ ਦੇਵੀ
ਬੋਲੀ: ਏਹੁ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਨਿਰਗੁਣ ਰੂਪ ਹੈਨ ਤੇ ਮੇਰਾ ਸਰਗੁਣ
ਰੂਪ ਹੈ, ਜੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਮੈਂ ਕਰਨੀ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਏਹੁ
ਸ਼ਕਤਿ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਤਾਂ ਭਗੀਰਥ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸਿਖੁ ਹੋਇਆ । ਸੰਤਾਂ
ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਗਾ ਕਰਨਿ, ਤਾਂ ਓਸ ਦਾ ਉਧਾਰ ਏਸੇ ਕਰ
ਹੋਇਆ ॥ ੧੧ ॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਅਜਿੱਤਾ ਰੰਧਾਵਾ]

ਪਾਇਕੇ ਸਮਾਂ ਭਾਈ ਜਿੱਤਾ ਰੰਧਾਵਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਕੇ ਪਾਸ
ਆਇਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ, ਜੁ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਸਾਧਾਂ
ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਦਰਸਨੁ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦਾ ਸੰਸਾ ਨਹੀਂ
ਸਿਟਿਆ । ਤੁਸਾਡਾ ਹੁਣ ਦਰਸਨੁ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਸੰਸਾ ਨਿਵਿਰਤ
ਕਰੋ, ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤਿ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ । ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਬੋਲਿਆ : ਜੋ ਦੁਇ

ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ਼ਾਂਤਿ ਦੇ ਉਪਾਇ ਹਨ । ਬੇਦਾਂ ਨੇ ਭੀ ਤੇ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਭੀ
 ਕਹਿਆ ਹੈ; ਜੋ ਤੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਉਪਾਇ ਹੋ ਸਕਤਾ ਹੈ ਸੋ ਤੁਮ ਕਰੋ।
 ਤਾਂ ਜਿੱਤਾ ਬੋਲਿਆ : ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਦੋਨੋਂ ਉਪਾਉ ਤੁਮ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ
 ਬਤਾਵੋ । ਜੋ ਮੈਂ ਥੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗਾ ਸੋ ਮੈਂ ਕਰੂੰਗਾ । ਤਾਂ ਬਾਬਾ
 ਬੋਲਿਆ: ਇਕ ਕਸ਼ਟ ਜੋਗ ਹੈ, ਇਕ ਭਗਤ ਜੋਗੁ ਹੈ । ਤਾਂ ਜਿੱਤਾ
 ਬੋਲਿਆ ਜੀ ਕਸ਼ਟ ਜੋਗ ਕੌਨ ਹੈ ਤੇ ਭਗਤਿ ਜੋਗੁ ਕੌਨ ਹੈ ? ਤਾਂ
 ਬਾਬਾ ਬੋਲਿਆ: ਅਸ਼ਟ ਅੰਗ ਕਸ਼ਟ ਜੋਗ ਕੇ ਹਨ । ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਯਮ,
 ਦੂਜੇ ਨੇਮ, ਤੀਜੇ ਇਕਾਂਤ ਦੇਸ, ਚੌਥੇ ਆਸਨ, ਪੰਜਵਾਂ ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ,
 ਛੇਵਾਂ ਧਿਆਨ, ਸਤਵਾਂ ਧਾਰਨਾ, ਅਠਵੀਂ ਸਮਾਧਿ । ਤਾਂ ਜਿੱਤਾ
 ਬੋਲਿਆ: ਅਸੀਂ ਜੀ ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਹਾਂ, ਜੋ ਲਗ ਬੋਲਿਕੇ ਏਹੁ ਅਠ
 ਅੰਗ ਤੁਸੀਂ ਨਾ ਸੁਣਾਵਹੁ, ਤੋਂ ਲਗੁ ਅਸੀਂ ਸਮਝਦੇ ਨਹੀਂ ਜੀ ।
 ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਬੋਲਿਆ: ਦਸ ਯਮ ਹੋਣ । ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਅਹਿੰਸਾ, ਇਕੁ ਮਨ
 ਦੀ ਹਿੰਸਾ ਹੈ, ਜੋ ਮਨ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਬੁਰਾ ਚਿਤਵਨਾ । ਇਕੁ
 ਬਚਨਾ ਦੀ ਹਿੰਸਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਫਿੱਕਾ ਬੋਲਕੇ ਦੁਖਾਵਣਾ, ਕਿ ਮੂੰਹ
 ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਬਿਘਨ ਕਰਾਵਣਾ, ਏਹੁ ਬਚਨਾਂ ਦੀ ਹਿੰਸਾ ਹੈ ।
 ਹੋਰ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਹਿੰਸਾ ਏਹੁ ਹੈ: ਜੋ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ।
 ਸੋ ਏਹੁ ਤ੍ਰੈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਤਿਆਗੁ ਕਰਨਾ ਅਹਿੰਸਾ ਹੈ ।
 ਦੂਜਾ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਸਤ ਜਾਣਨਾ; ਤੀਜਾ ਚੋਰੀ ਦਾ ਤਿਆਗੁ
 ਕਰਨਾ । ਇਕੁ ਸਰੀਰ ਦੀ ਚੋਰੀ ਹੈ ਜੁ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੁਝ ਛਪਾਵਣਾ,
 ਦੂਜੀ ਮਨ ਦੀ ਚੋਰੀ ਹੈ, ਜੋ ਪਾਪ ਕਰਨੇ ਤੇ ਛਪਾਇ ਰਖਣੇ, ਏਹੁ ਭੀ
 ਤਯਾਗ ਕਰਨਾ । ਬ੍ਰਹਮਚਰਯ ਕਿਸਨੋਂ ਕਹੀਦਾ ਹੈ ? ਅੱਠ ਪ੍ਰਕਾਰ
 ਕਾ ਕਾਮੁ ਜੀਤਣਾ । ਤਾਂ ਅਜਿੱਤੇ ਕਹਿਆ: ਅੱਠ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੌਨ ਹੈਨ।
 ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਬੋਲਿਆ: ਜੁ ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨੀਆਂ,
 ਦੂਜਾ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਨੀਆਂ, ਤੀਜਾ ਇਕਾਂਤ ਦੇਸ ਇਸਤ੍ਰੀ ਪਾਸ
 ਬੈਠਣਾ । ਪੰਜਵਾਂ ਹਿਤ ਨਾਲਿ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ, ਛਠਵਾਂ ਅਲਿੰ-
 ਗਨੁ ਕਰਨਾ, ਸਤਵਾਂ ਸਿੰਗਾਰੁ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਬਣਾਵਣਾ । ਅਠਵਾਂ

ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨਾਲ ਭੋਗ ਕਰਨਾ, ਇਹੁ ਅੱਠ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਕਾਮ
 ਜੀਤਣਾ, ਤਿਆਗਣਾ, ਬ੍ਰਹਮਚਰਯ ਏਹੁ ਹੈ । ਪੰਜਵਾਂ ਖਿਮਾਂ ਏਹੁ
 ਹੈ ਜੋ ਕੋਈ ਭਲਾ ਕਹੇ ਭਾਵੇਂ ਬੁਰਾ ਕਹੇ ਓਸ ਦਾ ਸਹਾਰਨਾ । ਦੁਖ
 ਹੋਵੇ ਭਾਵੇਂ ਸੁਖ ਹੋਵੇ ਓਸ ਦਾ ਸਹਾਰਨਾ । ਖਸਟਮੇ ਧ੍ਰਿਤ ਕਹੀਐ
 ਧੀਰਜ, ਜੋ ਕੁਝ ਦੁਖ ਸੁਖ ਹੋਵੇ, ਸੀਤ ਤਪਤ ਅਪਦਾ ਸੰਪਦਾ ਵਿਆ-
 ਕੁਲ ਨਾ ਹੋਵਣਾ, ਧੀਰਜ ਕਰਨਾ । ਸਪਤਮ ਦਇਆ, ਜੁ ਆਪਣੀ
 ਸ਼ਕਤਿ ਹੋਵੇ ਸੋ ਸਭ ਸੰਗ ਦਇਆ ਕਰਨੀ । ਅਸ਼ਟਮ ਆਰਜਵ,
 ਰਿਦਾ ਕੋਮਲ ਰਖਣਾ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਬੁਰਾ ਨਾ ਚਿਤਵਣਾ । ਨੌਵਾਂ ਮਰਿ-
 ਜਾਦਾ ਦਾ ਅਹਾਰੁ ਕਰਨਾ, ਜੋ ਅਹਾਰੁ ਹੈ ਓਸ ਥੀਂ ਚੋਥਾ ਹਿੱਸਾ
 ਘਟਿ ਖਾਵਣਾ । ਦਸਵਾਂ ਸੋਚ, ਜੋ ਸਰੀਰ ਦੀ ਜਲ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਕਰਕੇ,
 ਮੁਧ ਮੰਜਨਾਂ, ਇਸਨਾਨੁ ਕਰਨਾ । ਤੇ ਰਿਦੇ ਦੀ ਸੋਚ ਹੈ ਜੋ ਰਾਗ
 ਦੁਵੈਖ ਨਾ ਕਰਨੀ । ਏਹੁ ਮੈਲੁ ਨਿਵਿਰਤੀ ਕਰਨੀ । ਏਹੁ ਦਸ ਯਮ
 ਹੈਨ ਅਰੁ ਦਸ ਨੇਮ ਕਹਤ ਹੈਂ : ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਤਪੁ । ਤਪੁ ਭੀ ਤੀਨ
 ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਾ ਹੈ । ਰਾਜਸੀ, ਤਾਮਸੀ; ਸਾਂਤਕੀ । ਤਾਮਸੀ ਤਪੁ ਕਿਆ
 ਹੈ ? ਇਕ ਸਰੀਰ ਦਾ ਤਾਵਣਾ, ਦੂਜਾ ਜਲ ਵਿਚ ਬੈਠਣਾ ਤੇ ਤੀਜਾ
 ਭੁੱਖਾ ਰਹਿਣਾ । ਇਹੁ ਤੀਨੋਂ ਤਾਮਸੀ ਤਪੁ ਹੈਨਿ; ਇਸ ਕਰ ਫਲੁ ਤਾਂ
 ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰੁ ਗਿਆਨੁ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ । ਬਹੁੜੋ ਇਕੁ ਰਾਜਸੀ ਤਪੁ
 ਹੈ । ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਬੁਰੇ ਕਰਮਾਂ ਵਲੋਂ ਹਟਾਇਕੇ, ਸੁਭ
 ਕਰਮਾਂ ਵਲਿ ਲਾਵਣਾ । ਬਹੁੜੋ ਇਕੁ ਸਾਂਤਕੀ ਤਪੁ ਹੈ । ਆਪਣੀਆਂ
 ਵਾਸਨਾਂ ਬੁਰੇ ਕਰਮਾਂ ਵਲੋਂ ਹਟਾਵਣੀਆਂ ਤੇ ਸ਼ਬਦਵਲ ਜੋੜਨੀਆਂ;
 ਤਾਂ ਏਹੁ ਪ੍ਰਾਣੀ ਰਾਜਸੀ ਅਰੁ ਸਾਂਤਕੀ ਤਪੁ ਕਰੇ । ਬਹੁੜੋ ਸੰਤੋਖ ।
 ਸੰਤੋਖ ਭੀ ਦੁਇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਾ ਹੈ । ਇਕੁ ਚੀਜ ਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਈ ਅਰੁ
 ਕਹਿਆ ਮੈਂ ਸੰਤੋਖੁ ਕਰਨਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਸੰਤੋਖ ਕਰ ਰਿਦਾ ਪ੍ਰਸੰਨ
 ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ । ਅਰੁ ਦੂਜਾ ਯਥਾ ਲਾਭ ਸੰਤੋਖ । ਜੇਕਰ ਚੀਜ ਨਾ
 ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਭੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਰਜਾਇ ਉਪਰਿ ਰਾਜੀ ਰਹੇ
 ਅਰੁ ਬਹੁਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਵੇ ਤਦ ਭੀ ਰਾਜੀ ਰਹੇ । ਤੀਜਾ ਆਸਕਤਿ

ਬੁਧਿ, ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਪਰਤੀਤ । ਚੇਖਾ ਦਾਨੁ ਸਮਝ ਕੇ
 ਦੇਣਾ, ਤਾਮਸੀ ਦਾ ਦਾਨੁ ਦਿਤਾ ਫਲੁ ਤੁਛ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਰਾਜਸੀ, ਜੋ
 ਆਪਣੀ ਸੰਭਾ ਵਾਸਤੇ ਦਾਨੁ ਦੇਂਦਾ ਹੈ, ਸੋ ਭੀ ਥੋੜਾ ਫਲੁ ਹੁੰਦਾ ਹੈ
 ਤੇ ਸਾਂਤਕੀ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਬਿਨਉ ਕਰਕੇ ਦਾਨੁ ਦੇਂਦਾ ਹੈ, ਸੋ ਉਸ ਦਾ
 ਬਹੁਤ ਫਲੁ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਭ ਪਦਾਰਥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਜਾਣ ਕੇ
 ਦੇਂਦਾ ਹੈ । ਭਾਵੇਂ ਧਨ ਦਾਨੁ ਦੇਵੇ ਭਾਵੇਂ ਵਿੱਤਿਆਂ ਦਾਨੁ ਦੇਵੇ ।
 ਕੋਈ ਦਾਨੁ ਹੋਵੇ ਸਾਂਤਕੀ ਅਸਥਾਨ ਦਿਤਾ ਬਹੁਤ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ
 ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਪੰਜਵਾਂ ਪੂਜਾ ਜੋ ਕਰੇ ਸੋ ਮਨ ਕਰਕੇ ਕਰੇ । ਜੋ ਮਨ ਦੀ
 ਭਾਵਨੀ ਨਾਲਿ ਪੂਜਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸੋ ਸਫਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਛੇਵਾਂ ਬਚਨੁ
 ਆਪਣੇ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸਬਦ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇ, ਸੋਈ ਸੁਣੇ ਸੋਈ ਪੜ੍ਹੇ ।
 ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸਿੱਧਾਂਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਬਚਨ ਨਾ ਸੁਣੇ । ਸਪਤਮ ਆਪਣੇ
 ਪੜ੍ਹੇ ਸੁਣੇ ਪਰ ਲੱਜਾ ਰਖੇ । ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਮਾਵਣ ਵਿਚ ਲਿਆਵੇ ।
 ਅਸਟਮ ਮਤਿ ਆਪਣੀ ਸਾਂਤਕੀ ਰਖੇ । ਸਭ ਕਿਸੇ ਨਾਲਿ ਨਿਵ
 ਚੱਲਣਾ ਤੇ ਮਿੱਠਾ ਬੋਲਣਾ । ਨਾਵਾਂ ਜਾਪੁ ਸਬਦ ਦਾ ਜੇਹੜਾ ਨੇਮ
 ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਬੋਲੇ ਨਹੀਂ, ਤੇ ਦਸਵਾਂ ਹੋਮੁ ਜੋ
 ਅਗਨ ਵਿਚ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ ਸੋ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਵਾਸਤੇ
 ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ ਤੇ ਖੁਧਿਆਰਥੀ ਸਿਖ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਵਣਾ ਏਹੁ
 ਬ੍ਰਹਮੁ ਹੋਮੁ ਹੈ, ਕਿਉਂ ? ਮੁਖ ਕਾ ਦੇਵਤਾ ਅਗਨਿ ਹੈ । ਓਹੁ
 ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਮੁ ਜਪ ਕੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਵਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਥ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮੁ
 ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਾਥ ਹੀ ਸਭੇ ਦੇਵਤੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਤੇ ਹੈਨਿ । ਇਕੁ
 ਅਰੁ ਗਿਆਨੁ ਹੋਮੁ ਹੈ । ਸਭ ਇੰਦ੍ਰਿਆਂ ਕੇ ਜਿਤਨੇ ਰਸ ਹੈਨ ਸਭ
 ਗਿਆਨ ਅਗਨਿ ਮੇਂ ਹੋਮੁ ਕਰੇ । ਇਹੁ ਨਿਸਚੇ ਜਾਣੈ, ਜੈਸਾ ਸਰੀਰੁ
 ਅਨਿੱਤ ਹੈ ਤੈਸੇ ਰਸ ਅਨਿੱਤ ਹੈਨਿ, ਅਰੁ ਬ੍ਰਹਮ ਕਾ ਜਾਣਨਾ ਸਤਿ
 ਹੈ । ਏਹੁ ਦਸ ਨੇਮ ਹਠ ਜੋਗ ਕਾ ਦੂਜਾ ਅੰਗੁ ਹੈ । ਅਰੁ ਤੀਜਾ ਅੰਗੁ
 ਇਕਾਂਤ ਦੇਸ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਦੂਸਰਾ ਮਨੁਖ ਕੋਈ ਨ ਹੋਵੇ ਓਥੇ ਜਾਇ
 ਬੈਠਣਾ । ਚੇਖਾ ਅੰਗੁ ਜੋਗ ਕਾ ਆਸਣੁ ਹੈ । ਆਸਣੁ ਭੀ ਜੇਤ

ਚਉਰਾਸੀ ਲਖ ਜੀਯ ਜੀਤ ਹੈਨਿ ਤੇਤੇ ਹੀ ਉਨ ਕੇ ਬੈਠਣ ਕੇ
 ਆਸਣ ਹੈਨਿ । ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਥੀਂ ਸਿੱਧਾਂ ਨੇ ਚਉਰਾਸੀ ਆਸਣ ਚੁਣ ਲੀਏ
 ਹੈਨਿ । ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਮੁੱਖ ਦੋਇ :- ਏਕੁ ਪਦਮ ਆਸਣ, ਦੂਜਾ ਸਿੱਧ
 ਆਸਣੁ । ਪਦਮ ਆਸਣੁ ਏਹੁ ਹੈ ਜੋ ਬਾਂਵੇਂ ਉਰੂ ਪਰ ਸੱਜਾ ਪੈਰੁ
 ਠਹਿਰਾਵਣਾ, ਅਰੁ ਦਾਹਨੇ ਉਰੂ ਪਰ ਖੱਬਾ ਪੈਰੁ ਠਹਿਰਾਵਣਾ,
 ਅਰੁ ਦੋਨੋਂ ਭੁਜਾ ਮਗਰ ਪਿਛੇ ਫੇਰ ਕਰ ਦੋਨੋਂ ਅੰਗੂਠੇ ਪੈਰਾਂ ਕੇ
 ਦਿੜ੍ਹੁ ਹਾਥੋਂ ਸੇ ਪਕੜਨੇ ਅਰੁ ਪ੍ਰਿਥਮੀ ਖੋਦ ਕੇ ਕੋਮਲ ਕਰਕੇ
 ਉਪਰਿ ਘਾਸ ਵਿਛਾਵਣਾ ਤੇ ਉਪਰ ਆਸਣੁ ਡਾਲਣਾ । ਉਸ ਪਰ
 ਬੈਠ ਕਰ ਭਉਹਾਂ ਕਾ ਧਿਆਨ ਕਰਨਾ, ਕੈ ਨਾਸਕਾ ਕਾ ਧਿਆਨੁ
 ਕਰਨਾ, ਏਹੁ ਪਦਮ ਆਸਣੁ ਹੈ । ਦੂਜਾ ਸਿਧ ਆਸਣੁ ਹੈ । ਜੋ ਵੇਸੇ
 ਹੀ ਕੋਮਲ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਪਰ ਆਸਣੁ ਡਾਲ ਕਰ ਬੈਠ ਕੇ ਅੱਡੀ ਬਾਂਵੇਂ
 ਪਾਉਂ ਕੀ ਗੁਦਾ ਕੇ ਬੀਚੁ ਦਬਾਉਣੀ, ਅਰੁ ਦਾਹਨਾ ਪਾਉਂ ਬਾਂਏਂ
 ਉਰੂ ਪਰ ਕੈ ਇੰਦ੍ਰੀ ਪਰ ਠਹਿਰਾਵਣਾ, ਤੇ ਨਾਸਕਾ ਕੈ ਅਗਰ
 ਧਿਆਨੁ ਰਖਣਾ ਏਹੁ ਸਿਧ ਆਸਣੁ ਹੈ । ਔਰੁ ਪੰਜਵਾਂ ਅੰਗੁ ਜੋਗ
 ਕਾ ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ਹੈ । ਸੋ ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ਪੂਰਕ ਕੁੰਭਕ ਰੇਚਕ ਤੀਨ
 ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਾ ਹੋਤਾ ਹੈ । ਪ੍ਰਿਥਮੈ ਤੋ ਮਨ ਕੀ ਸੁਰਤਿ ਕਰ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਕੋ
 ਦਾਹਨੀ ਨਾਸਕਾ ਤੇ ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ ਨੂੰ ਖੈਂਚਣਾ । ਖੈਂਚਣ ਦੇ ਸਮੇਂ
 ਦੁਆਦਸ ਮਾਤ੍ਰਾ ਓਅੰਕਾਰ ਜਪਣਾ । ਬਹੁਰੇ ਭਉਹਾਂ ਮੈਂ ਕੁੰਭਕ
 ਕਰਕੇ ਠਹਿਰਾਵਣਾ ਤੇ ਚੰਬੀ ਮਾਤ੍ਰਾ ਓਅੰਕਾਰ ਕੁੰਭਕ ਮੈਂ ਜਪਣਾ ।
 ਬਹੁਰੇ ਬਾਈਂ ਨਾਸਕਾ ਸੇ ਰੇਚਕ ਕਰਨਾ । ਦੁਆਦਸ ਮਾਤ੍ਰਾ
 ਓਅੰਕਾਰ ਕੀਆਂ ਰੇਚਕ ਮੈਂ ਜਪਣੀਆਂ । ਤੈਸੇ ਹੀ ਬਾਂਏ ਸੇ ਉਤਾਰੇ
 ਅਰੁ ਦਾਹਨੇ ਸੇ ਚੜ੍ਹਾਏ ਅਰੁ ਦਾਂਏਂ ਸੇ ਉਤਾਰੇ ਬਾਂਏਂ ਸੇ ਚੜ੍ਹਾਏ ।
 ਇਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ ਕਾ ਰਾਹੁ ਖੁਲਤਾ ਹੈ, ਅਰੁ ਪ੍ਰਾਣ ਦਸਵੇਂ
 ਦੁਆਰ ਠਹਿਰਤਾ ਹੈ । ਤਬ ਅਨਾਹਦ ਕੀਆਂ ਧੁਨਾਂ ਖੁਲਤੀਆਂ
 ਹੈਨਿ ਅਰੁ ਜੋਤਿ ਕਾ ਦਰਸਨੁ ਹੋਤਾ ਹੈ । ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਧੁਨਿ ਮੈਂ
 ਧਿਆਨ ਧਾਰੀਤਾ ਹੈ ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਧੁਨਿ ਵਧਦੀ ਹੈ । ਛੇਵਾਂ ਅੰਗੁ

ਜੋਗ ਕਾ ਧਿਆਨੁ ਹੈ। ਧਿਆਨੁ ਭੀ ਦੁਇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਾ ਹੈ। ਇਕੁ ਬਾਹਯ ਕਾ ਹੈ, ਇਕ ਅੰਤਰ ਕਾ ਹੈ। ਬਾਹਯ ਕਾ ਏਹ ਧਿਆਨੁ ਹੈ : ਜੋ ਵਿਸ਼ਨੁ ਚਤੁਰ ਭੁਜ ਕਾ ਧਿਆਨੁ ਕਰਨਾ ਕੇ ਗੁਰਾਂ ਕੇ ਸਬਦ ਕਾ ਧਿਆਨੁ ਕਰਨਾ। ਤੇ ਅੰਤਰ ਧਿਆਨ ਏਹ ਹੈ : ਜੁ ਨਾਭਿ ਕਾ ਧਿਆਨੁ ਕਰਨਾ, ਕੈ ਰਿਦੇ ਕਾ ਧਿਆਨੁ ਧਰਨਾ, ਕੈ ਭਉਹਾਂ ਕਾ ਧਿਆਨੁ ਕਰਨਾ, ਕੈ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਦਾ ਧਿਆਨੁ ਧਰਨਾ, ਏਹ ਧਿਆਨੁ ਹੈ। ਸਪਤਮ ਅੰਗੁ ਧਾਰਨਾ ਹੈ। ਧਾਰਨਾ ਕਿਆ? ਜੋ ਧਿਆਨ ਠਹਿਰਤਾ ਨਾਹੀਂ, ਪ੍ਰਤਿਬੰਧਕ ਜੋ ਹੈਨਿ ਸੋ ਸੰਕਲਪਾਂ ਵਿਚ ਜਾਇ ਡਾਲਤੇ ਹੈਨਿ। ਤਾਂ ਸੰਕਲਪਾਂ ਥੀਂ ਮਨ ਨੂੰ ਫੇਰ ਕੈ ਬਹੁੜੋ ਧਿਆਨ ਮੈਂ ਜੋੜਨਾ, ਬਹੁੜ ਬਹੁੜ ਠਹਿਰਾਵਣਾ, ਏਹੁ ਧਾਰਨਾ ਹੈ। ਜੇ ਧਿਆਨੁ ਜਾਇ ਠਹਿਰਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਕਾ ਨਾਮੁ ਸਮਾਧਿ ਅਥਵਾ ਆਠਵਾਂ ਅੰਗ ਹੈ। ਅਗੇ ਸਮਾਧਿ ਭੀ ਦੁਇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀ ਹੈ। ਇਕੁ ਸਵਿਕਲਪ ਸਮਾਧਿ ਹੈ : ਇਕੁ ਨਿਰਵਿਕਲਪ ਸਮਾਧਿ ਹੈ। ਸਵਿਕਲਪ ਸਮਾਧਿ ਧਿਆਤਾ ਧਿਆਨੁ ਧੋਇ, ਆਪ ਨੂੰ ਧਿਆਨੁ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜਾਣੇ ਤੇ ਪਰਮੇਸਰ ਨੂੰ ਧੋਇ ਜਾਣ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਧਿਆਨੁ ਕਰੇ। ਤੇ ਨਿਰਵਿਕਲਪ ਸਮਾਧਿ ਇਹੁ ਹੈ—ਜੋ ਆਪ ਨੂੰ ਭੀ ਭਿੰਨ ਨਾ ਜਾਣੈ ਤੇ ਧਿਆਨ ਭੀ ਭਿੰਨ ਨਾ ਕਰੇ, ਸਭ ਕਛੁ ਧੋਇ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ ਕਰਤੈ ਜਾਣੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅੱਠ ਅੰਗ ਜੋਗ ਕੇ ਸਾਧੇ। ਜੋ ਲਗ ਬ੍ਰਿਤਿ ਜੋਗ ਵਿਚ ਅਰੂੜ ਰਹੈ ਜੋਗ ਕਾ ਰਸੁ ਲੇਵੈ, ਜਬ ਬ੍ਰਿਤਿ ਉਤਰੇ ਤਾਂ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪਰਚਾ ਰਖੇ। ਏਹੁ ਹਠ ਜੋਗ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰਕੇ ਭੀ ਬਹੁਤਿਆਂ ਦਾ ਕਲਿਆਣੁ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਭਗਤਿ ਜੋਗੁ ਹੈ।

ਭਗਤਿ ਜੋਗ ਕੇ ਅਸਟ ਅੰਗ ਇਹੁ ਹੈਨਿ:—ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਏਹੁ ਯਮੁ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਹੀ ਨੀਵਾਂ ਰਖਣਾ, ਕਿਸੇ ਗੁਣ ਦੇ ਅਭਿਮਾਨ ਕਰ ਮਨ ਵਿਚ ਗਰਬੁ ਨ ਲਿਆਵਣਾ। ਦੂਸਰਾ ਨੇਮੁ ਏਹੁ ਹੈ ਜੋ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਬਿਖੇ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਤੇ ਵਿਚ ਮਨ ਨੂੰ

ਠਾਹਰਾਵਣਾ। ਜੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤਿ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਨੇਮ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨਾ,
 ਜੇ ਸੁਣਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤਿ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਨੇਮ ਨਾਲ ਸੁਣਨਾ। ਤੀਸਰਾ
 ਇਕਾਂਤ ਦੇਸ ਇਹੁ ਹੈ ਜੋ ਸਰਬ ਬਿਖੇ ਇਕੁ ਗੋਬਿੰਦ ਜਾਣਨਾ;
 ਔਰ ਦੂਸਰਾ ਕੋਈ ਨ ਜਾਣਨਾ। ਚੌਥਾ ਆਸਣੁ ਇਹੁ ਹੈ, ਜੋ
 ਗੋਬਿੰਦ ਬਿਖੇ ਬ੍ਰਿਤਿ ਨੂੰ ਇਸਥਿਤ ਕਰਨਾ। ਪੰਜਵਾਂ ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ
 ਪੂਰਕ ਕੁੰਭਕ ਰੇਚਕ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ਹੈ। ਇਕੁ ਇਹੁ
 ਹੈ ਪੂਰਕ ਜੋ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਨੇ ਸੁਣਕੇ ਮਨ ਵਿਖੇ ਇਕੱਤ੍ਰ ਸਮਝਣੇ।
 ਮਨ ਵਿਖੇ ਖੈਂਚਣੇ। ਦੂਸਰਾ ਕੁੰਭਕ ਏਹੁ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ
 ਸੁਣ ਕੇ ਜਿਹੜੀ ਵਸਤੂ ਸਮਝੀ ਹੈ ਸੋ ਰਿਦੇ ਵਿਖੇ ਸਦਾ ਓਸਦਾ
 ਅਭਯਾਸ ਕਰਨਾ। ਤੀਸਰਾ ਰੇਚਕ ਜੋ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਕਰਕੇ ਜੋ
 ਪਦਾਰਥ ਤਿਆਗਣੇ ਕਹੇ ਹੈਨਿ ਤਿਨਕਾ ਤਿਆਗ ਕਰਨਾ। ਛਠਵਾਂ
 ਧਿਆਨੁ ਇਹੁ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਬਚਨ ਸੁਣਨ ਪੜ੍ਹਨ ਬੈਠੇ, ਧਿਆਨ
 ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਬਿਖੇ ਰਖੇ। ਕੋਈ ਸੰਕਲਪ ਮਨ ਵਿਚ ਫੁਰਣ
 ਨਾ ਦਵੇ। ਸਤਵਾਂ ਧਾਰਨਾ ਇਹੁ ਹੈ ਜੋ ਮਨੁ ਕਿਸੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ
 ਧਾਵੇ ਭੀ ਫੇਰ ਮਨ ਨੂੰ ਆਣਕੇ ਜੋੜੇ ਸਬਦ ਬਿਖੇ। ਅਸ਼ਟਮ ਦੁਇ
 ਚਾਰ ਘੜੀਆਂ ਮਨੁ ਸਬਦ ਵਿਚ ਜਿਤ ਵੇਲੇ ਠਹਿਰਿਆ, ਤਿਸਕਾ
 ਨਾਮ ਸਮਾਧਿ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਵਧਾਏ। ਜੇ ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਮਨ ਸਬਦ
 ਵਿਖੇ ਜੁੜਿਆ ਰਹੇ ਤਾਂ ਸਵਿਕਲੱਪ ਸਮਾਧਿ ਪੂਰਨ ਹੋਤੀ ਹੈ। ਸਵਿ-
 ਕਲਪ ਸਮਾਧਿ ਇਹੁ ਹੈ, ਜੋ ਜਾਣੇ ਮੈਂ ਸਬਦ ਦੇ ਸੁਣਨੇ ਵਾਲਾ
 ਹਾਂ ਤੇ ਸਬਦ ਦੇ ਅਰਥ ਭੀ ਸਮਝੀਐ। ਨਿਰਵਿਕਲਪ ਸਮਾਧਿ
 ਇਹੁ ਹੈ, ਜੋ ਸਬਦ ਦੇ ਤਾਤਪਰਯ ਬਿਖੇ ਮਨੁ ਠਹਿਰਾਵੇ। ਤਾਂ
 ਇਹੁ ਭਗਤ ਜੋਗੁ ਹੈ। ਭਾਈ ਅਜਿਤੇ ਇਸੇ ਸਬਦ ਨੂੰ ਸਮਝਕੇ
 ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਇਹੁ ਦਾਨੁ ਦਿਚੇ ਜੋ
 ਤੇਰੀ ਰਜਾਇ ਮਿਠੀ ਲਗੇ। ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ ਅਜਿੱਤਿਆ ਤੇਰੇ
 ਪਿਛੇ ਕਿਤਨਿਆਂ ਦਾ ਉਧਾਰੁ ਹੋਵੈਗਾ ॥ ੧੨ ॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਬੂੜਾ ਬੁਢਾ]

ਤਾਂ ਇਕ ਦਿਨ ਬਨ ਬਿਖੇ ਭਾਈ ਬੂੜਾ ਗਊਆਂ ਚਰਾਂਵਦਾ ਸੀ । ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਦੀਦਾਰੁ ਆਣਿ ਕੀਤੋਸੁ ਤੇ ਦੁੱਧ ਅਗੇ ਆਣਿ ਰਖਿਓਸੁ ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਆਣਿ ਕੀਤੀ: ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਤੇਰਾ ਦਰਸਨੁ ਕੀਤਾ ਹੈ : ਮੇਰਾ ਜਨਮੁ ਮਰਨੁ ਕਟੀਐ ਜੀ ! ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਤੂੰ ਅਜੇ ਬਾਲਕੁ ਹੈਂ, ਤੈਨੂੰ ਏਹੁ ਬੁਧਿ ਕਿਥੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ ? ਤਾਂ ਓਸ ਆਖਿਆ : ਜੀਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਮੁਗਲ ਆਨਿ ਉਤਰੇ ਸਨ, ਨਾਲੇ ਓਨਾਂ ਕੱਚੀਆਂ ਖੇਤੀਆਂ ਵਢ ਲਈਆਂ ਨਾਲੇ ਪੱਕੀਆਂ ਨਾਲੇ ਡਡਰੀਆਂ । ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਈ ਜੇ ਏਨਾਂ ਡਾਢਿਆਂ ਦਾ ਹਥੁ ਕਿਸੇ ਨਹੀਂ ਫੜਿਆ, ਤਾਂ ਜਮਾਂ ਦਾ ਹਥੁ ਕਿਸੁ ਫੜਨਾ ਹੈ ! ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਤੂੰ ਤਾਂ ਬਾਲਕੁ ਨਹੀਂ, ਤੇਰੀ ਤਾਂ ਬੁੱਢਿਆਂ ਕੀ ਜੈਸੀ ਮਤਿ ਹੈ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਬੁੱਢਾ ਹੈਂ । ਤੂੰ ਇਕ ਮਨ ਹੋਇਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਾ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵੇਂਗਾ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਕਲਿਆਣੁ ਹੋਵੇਗਾ । ਤਾਂ ਓਸ ਕਹਿਆ : ਜੀ ਬਾਣੀ ਕੋਈ ਡਾਢੀ ਜਪਦੇ ਹੈਨਿ, ਕੋਈ ਹੌਲੀ ਜਪਦੇ ਹੈਨਿ, ਮੈਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਪਾਂ ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ: ਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਬਾਣੀਆਂ ਹੈਨਿ :—ਇਕੁ ਪਰਾ ਬਾਣੀ ਹੈ, ਜੋ ਪਰਾ ਦੁਆਰੇ ਨਾਭਿ ਦੇ ਬਿਖੇ ਧਿਆਨੁ ਧਰਤੇ ਹੈਂ । ਪਸੰਤੀ ਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਰਿਦੇ ਬੀਚ ਧਿਆਨੁ ਧਰਤੇ ਹੈਂ । ਇਕ ਮਧਮਾ ਬਾਣੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੁਆਰੇ ਸੁਵਾਸਾਂ ਕਰਕੇ ਜਪਤੇ ਹੈਨਿ । ਇਕ ਬੈਖਰੀ ਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਬਾਹਰ ਪ੍ਰਗਟ ਪੜਤੇ ਹੈਨਿ, ਪਰ ਪਰੋਜਨ ਮਨ ਕੇ ਇਕਾਗਰ ਹੀ ਕਾ ਹੈ । ਜੈਸੇ ਘੀਉ ਸਭ ਬਿੰਜਨ ਮੈਂ ਮਿਲਿਆ ਹੂਆ ਸਨਿਗਧ ਕਰਤਾ ਹੈ, ਤੈਸਾ ਨਾਮੁ ਇਕਾਗਰ ਮਨ ਜਪਿਆ ਕਲਿਆਣੁ ਕਰਦਾ ਹੈ । ਪਰੁ ਤੂੰ ਪਰਾ ਬਾਣੀ ਦੁਆਰੇ ਨਾਮੁ ਜਪੁ ਤੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰੁ । ਇਸ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਆਰਜਾ ਭੀ ਵਧੇਗੀ; ਅਰ ਤੇਰਾ ਕਲਿਆਣੁ ਭੀ ਹੋਵੇਗਾ । ਮੈਂ ਚੋਥਾ ਜਾਮਾ ਧਾਰਕੇ ਤੈਨੂੰ ਗਿਆਨੁ

ਉਪਦੇਸ਼ੁ ਕਰਾਂਗਾ ਤੇ ਤੇਰੇ ਵੰਸ਼ ਵਿਖੇ ਭੀ ਮੇਰੀ ਭਗਤਿ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਭਾਈ ਬੁੱਢੇ ਪੰਜਵੀਂ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ਤੀਕਰੁ ਆਪਣਾ ਸਰੀਰੁ ਭੀ ਰਖਿਆ ਤੇ ਟਹਿਲ ਭੀ ਕਰਦਾ ਰਹਿਆ ॥੧੩॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਫਿਰਣਾ ਖਹਿਰਾ]

ਫਿਰਣਾ ਖਹਿਰਾ ਤੇ ਜੋਧ ਦੋਇ ਸਿਖ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦੀ ਸਰਨੀ ਆਏ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿਖ ਆਨ ਕੇ ਹੋਏ। ਤਾਂ ਓਨਾਂ ਨੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : ਕੋਈ ਐਸਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰੋ ਜੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਾਡਾ ਕਲਿਆਣੁ ਹੋਵੇ ਤੇ ਸਿਖੀ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਵੇ। ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਆ ਮਨੁ ਨੀਵੇਂ ਕਰ ਸਿਖੀ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੋ ਤੁਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਪਾਸੋਂ ਸੇਵਾ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਹੋਇ ਆਵੈ ਸੋ ਕਰਨੀ, ਤੇ ਪਿਛਲੀ ਰਾਤ ਉਠ ਕੇ ਇਸਨਾਨੁ ਕਰਕੇ ਨਾਮ ਦਾ ਅਭਿਆਸੁ ਕਰਨਾ ਤੇ ਮਨੁ ਨੀਵਾਂ ਰਖਣਾ, ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸੁਆਮੀ ਜਾਣਨਾ ਤੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੇਵਕੁ ਜਾਣਨਾ ਤੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਵਿਚ ਜਾਇਕੇ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸਬਦੁ ਸੁਣਨਾ, ਤੇ ਉਠਕੇ ਦੋਨੋਂ ਨੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਬਾਣੀ ਦਾ ਮਨਨੁ ਕਰਨਾ। ਤਾਂ ਓਨਾਂ ਦਾ ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਉਧਾਰੁ ਹੋਇਆ ॥੧੪॥

[ਦੂਸਰੇ ਪਾਤਸਾਹ ਜੀ ਦੇ ਸਿਖ]

ਅਗੇ ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਜੀਵਾ]

ਭਾਈ ਜੀਵਾ ਦੂਸਰੀ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਟਹਿਲ ਕਰਦਾ ਸੀ; ਨਿਤ ਖਿਚੜੀ ਤੇ ਦਹੀਂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਲੰਗਰ ਵਾਸਤੇ ਕਰ ਲੈ ਆਵੇ। ਤੇ ਇਕ ਦਿਨ ਓਸ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : ਜੀ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ! ਜੇ ਅੰਧੇਰੀ ਅਜੁ ਬੰਦ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪ੍ਰਸਾਦੁ ਸਵੇਰੇ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰਸਨਾ ਵਾਸਤੇ ਲੈ ਆਵਾਂ। ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ ਇਸ ਅੰਧੇਰੀ ਕਰਕੇ ਕਿਤਣੇ ਜਹਾਜ ਚਲਤੇ ਹੈਨਿ, ਕਿਤਣਿਆਂ ਸਰਪਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂਬੇ ਦੀ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਮੈਂ ਅਹਾਰੁ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਸਾਦੁ ਚਾਰ ਘੜੀਆਂ ਪਿਛੋਂ

ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰੁ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕੀ ਰਜਾਇ ਉਪਰਿ ਰਾਜੀ ਰਹਿਣਾ, ਏਹ ਸਿਖੀ ਦਾ ਧਰਮੁ ਹੈ । ਜੈਸੇ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਭਰਤੋ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮੰਨਣੀ ਪਰਵਾਣੁ ਹੈ, ਤੈਸੇ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਆਗਿਆ ਪਰਵਾਨ ਹੈ । ਤੂੰ ਪਰਮੇਸਰ ਦੀ ਆਗਿਆ ਤੇ ਰਾਜੀ ਰਹੁ, ਸਭ ਸੇਵਾ ਕਾ ਫਲੁ ਤੈਨੂੰ ਇਸੇ ਥੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗਾ । ਤਾਂ ਓਸ ਦਾ ਉਧਾਰੁ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਇਛਾ ਮੰਨਣਿ ਕਰ ਹੋਇਆ ॥ ੧੫ ॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਗੁਜਰ ਲੁਹਾਰ]

ਗੁਜਰ ਜਾਤ ਦਾ ਲੁਹਾਰੁ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਓਸ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : ਜੀ ਮੈਂ ਸਾਰਾ ਦਿਨੁ ਆਪਣੇ ਕੰਮੁ ਵਿਚ ਲਗਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਮੇਰਾ ਭੀ ਕਿਵੇਂ ਉਧਾਰ ਹੋਵੇ ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠਕੇ ਜਪੁਜੀ ਪੜ੍ਹਨਾ, ਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਗਰੀਬ ਦਾ ਕੰਮ ਹੋਵੇ ਸੋ ਗੁਰੂ ਕੇ ਨਮਿਤ ਜਾਣਕੈ ਕਰ ਦੇਵਣਾ । ਓਸ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਈ ਬਰਸ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਬੀਤੇ । ਇਕ ਦਿਨ ਇਕ ਸਾਧ ਹੈਸਨਿ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਤੁਹਮਤ ਦੇ ਕੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰੇ ਬੰਧਾਇ ਦਿਤੇ ਸਨਿ ਤੇ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਓਹੁ ਬੰਦੀਖਾਨੇ ਥੀਂ ਨਿਕਸੇ, ਗੁਜਰ ਲੁਹਾਰ ਦੇ ਘਰ ਆਏ । ਓਨ੍ਹਾਂ ਕਹਿਆ ਪਰਮੇਸਰ ਨਮਿਤ ਅਸਾਡੀਆਂ ਬੇੜੀਆਂ ਵੱਢੋ, ਤਾਂ ਉਸ ਬੇੜੀਆਂ ਵੱਢੀਆਂ ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਕਰਕੇ ਗੁਜਰ ਨੂੰ ਤੀਨ ਕਾਲ ਦੀ ਸੋਝੀ ਹੋਇ ਗਈ । ਜਬ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਗਇਆ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰ ਭੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ ॥੧੬॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਨਾਈ ਧਿੰਡ]

ਨਾਈ ਧਿੰਡ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਜੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਅਗੇ ਆਇ ਰਹਿਆ । ਨਾਲੇ ਪਾਣੀ ਗਰਮੁ ਕਰਕੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਇਸਨਾਨੁ ਕਰਾਵੇ, ਨਾਲੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਚਾਂਪੀਕਰੈ, ਰੁੱਗ ਛਕਾਵੇ, ਸਾਥ ਹੀ ਗੁਰੂ ਕੀ ਸੇਵਾ ਪੂਜਾ ਕਰੈ । ਇਕ ਦਿਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਸ ਓਸ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ, ਜੋ

ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰੋ, ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ: ਮੁਰੀਦ ਮੁਰਦਾ
 ਕਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਰ ਹੈ। ਜਬ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਅੰਗੁ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
 ਹਿੱਲਦਾ, ਤਾਂ ਗੋਰ ਦੀ ਲਾਇਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਬ ਸਿਖ ਦੇ ਮਨ
 ਵਿਚੋਂ ਹੰਕਾਰ ਦੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਿਖ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿਚ
 ਜਾਇ ਸਮਾਂਵਦੇ ਹਨ। ਦੇਖੋ ਸੈਣ ਨਾਈ ਜਬ ਮਨੁ ਲਾਇਕੇ ਸਾਧਾਂ
 ਦੀ ਟਹਿਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਭਗਵਾਨ ਓਸ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਿਕੇ ਰਾਣੇ ਨੂੰ
 ਆਇ ਰੀਝਾਇਆ, ਤੂੰ ਭੀ ਐਸਾ ਹੀ ਹੋਇ ਬਿਚਰੁ। ਤਾਂ ਓਸ ਐਸੇ
 ਹੀ ਸਿਖਾਂ ਦੀਆਂ ਟਹਿਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਤਾਂ ਓਸ ਨੂੰ ਨਿਖੀ ਪ੍ਰਾਪਤਿ
 ਹੋਈ ਤੇ ਓਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕੁਟੰਬ ਦਾ ਉਧਾਰੁ ਹੋਇਆ ॥੧੭॥

ਪਉੜੀ ਪੰਦਰਵੀਂ ਚਲੀ ॥ ੧੫ ॥

ਪਾਰੋ ਜੁਲਕਾ ਪਰਮਹੰਸੁ ਪੂਰੈ ਸਤਿਗੁਰ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰੀ।
 ਮਲੂ ਸਾਹੀ ਸੂਰਮਾ ਵਡਾ ਭਗਤੁ ਭਾਈ ਕੇਦਾਰੀ।
 ਦੀਪਾ ਦੇਉ ਨਰਾਇਣ ਦਾਸੁ ਬੁਲੇ ਦੇ ਜਾਈਐ ਬਲਿਹਾਰੀ।
 ਲਾਲ ਸੁਲਾਲੁ ਬੁਧਿਵਾਰੁ ਦੁਰਗਾ ਜੀਵੰਧੁ ਪਰਉਪਕਾਰੀ।
 ਜਗਾ ਧਰਣੀ ਜਾਣੀਐ ਸੰਸਾਰੁ ਨਾਲੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ। ਖਾਨੂ
 ਮਾਈਆ ਪਿਉ ਪੁਤੁ ਹੈ ਗੁਣ ਗਾਹਕ ਗੋਵਿੰਦ ਭੰਡਾਰੀ।
 ਜੋਧੁ ਰਸੋਈਆ ਦੇਵਤਾ ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਕਰਿ ਦੁਤਰਤਾਰੀ।
 ਪੂਰੈ ਸਤਿਗੁਰ ਪੈਜ ਸਵਾਰੀ ॥ ੧੫ ॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਪਾਰੋ ਜੁਲਕਾ]

ਪਾਰੋ ਜੁਲਕਾ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਆਇਆ।
 ਆਇਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ; ਜੀ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ! ਪਰਮਹੰਸ ਕੈਸੇ
 ਹੋਤੇ ਹੈਨਿ? ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ: ਭਾਈ ਪਾਰੋ ! ਤੈਨੂੰ ਅਸੀਂ ਪਰਮਹੰਸਾਂ
 ਦੀ ਸਾਖੀ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਜੇ ਤੂੰ ਸੁਣੇ ਤੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸਾਏਂਗਾ ਤਾਂ
 ਤੂੰ ਭੀ ਪਰਮਹੰਸੁ ਹੋਵੇਂਗਾ ਤੇ ਜੋ ਤੇਰੀ ਸੰਗਤਿ ਕਰੇਗਾ ਤਿਸ ਨੂੰ ਭੀ
 ਪਰਮਹੰਸਾਂ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਹੰਸ ਇਸਕੇ ਤਾਈਂ ਕਹੀਤਾ

ਹੈ, ਜੋ ਸਮੁੰਦਰ ਕੇ ਬੀਚ ਜਾਇਕੇ ਮੋਤੀ ਚੁਗਦੇ ਹੈਨਿ, ਜਲ ਤੇ ਦੁੱਧ
 ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਓਨਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਰਖੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਓਨਾਂ ਦੀ ਚੁੰਝ ਖੱਟੀ
 ਹੋਤੀ ਹੈ, ਚੁੰਝ ਵਿਚ ਪਾਉਂਦੇ ਹੈਨ ਤਾਂ ਦੁੱਧ ਦੀਆਂ ਫੁੱਟੀਆਂ ਭਿੰਨ
 ਹੋ ਜਾਤੀਆਂ ਹੈਨਿ, ਤਾਂ ਓਹੁ ਦੁੱਧ ਦੀਆਂ ਫੁੱਟੀਆਂ ਖਾ ਜਾਤੇ ਹੈਨਿ
 ਤੇ ਜਲ ਨੂੰ ਛਡ ਦੇਤੇ ਹੈਨਿ। ਤੇ ਪਰਮਹੰਸੁ ਓਹੁ ਕਹੀਦੇ ਹੈਨ :
 ਜੋ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਸਬਦੁ ਹੈ ਸੋਈ ਮਾਣਕ ਮੋਤੀ ਹੈਨਿ । ਇਨਕੇ ਪੜਨੇ
 ਸੁਣਨੇ ਕਰ ਉਨ ਕੀ ਬੁਧਿ ਬੀਚ ਬੀਚਾਰੁ ਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।
 ਸੋਈ ਉਨਕੀ ਚੁੰਝ ਹੈ । ਏਹੁ ਅਰੁ ਆਤਮਾਂ ਜੋ ਇਕਠੇ ਪਏ ਭਾਸਤੇ
 ਹੈਨਿ, ਏਕਠਾ ਪੁਤਲਾ ਕਾ ਪੁਤਲਾ, ਸੋ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਜਾਣੀਤਾ ਹੈ
 ਜੋ ਦੇਹ ਅਨਿਤ ਹੈ, ਜੜ੍ਹ ਹੈ, ਦੁਖ ਰੂਪ ਹੈ ਤੇ ਆਤਮਾ ਸਤਿ ਹੈ,
 ਚੇਤਨ ਹੈ, ਆਨੰਦ ਰੂਪ ਹੈ । ਏਹੁ ਭਰਮ ਕਰਕੇ ਦੇਹ ਦੇ ਧਰਮ
 ਆਤਮਾ ਬਿਖੇ ਪਏ ਭਾਸਤੇ ਹੈਨਿ, ਮਰਨਾ ਦੇਹ ਕਾ ਧਰਮ ਹੈ ਅਤੇ
 ਏਹੁ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮੈਂ ਮਰਨਾ ਹਾਂ, ਜੜ੍ਹ ਦੇਹ ਕਾ ਧਰਮ ਹੈ ਤੇਇਹੁ
 ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਮੈਂ ਆਪਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ । ਦੁਖ ਧਰਮੁ ਦੇਹ ਕਾ ਹੈ
 ਤੇ ਏਹੁ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਮੈਂ ਦੁਖੀ ਹਾਂ । ਜਬ ਵੀਚਾਰ ਬੁਧਿ ਸਿਉਂ
 ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਮੈਂ ਕ੍ਰੋਧੀ ਕਾਲ ਇਸਥਿਤ ਹਾਂ; ਜੋ ਪਿਛੇ
 ਦੇ ਕਰਮ ਹੁਣ ਭੋਗਤਾ ਹੋਂ ਤੇ ਹੁਣ ਦੇ ਅੱਗੇ ਭੋਗਾਂਗਾ । ਭਾਂ ਕ੍ਰੋਕਾਲ
 ਸਤਿ ਹੋਇਆ; ਬਹੁੜੇ ਏਹੀ ਪਰਮੇਸਰ ਨੂੰ ਜਾਣਤਾ ਹੈ, ਏਹੀ ਜੜ੍ਹ
 ਨੂੰ ਜਾਣਤਾ ਹੈ, ਏਹੀ ਚੇਤਨ ਨੂੰ ਜਾਣਤਾ ਹੈ, ਤਾਂਤੇ ਏਹੁ ਚੇਤਨ ਹੈ ।
 ਜੋ ਨਾਨਾ ਪ੍ਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਛਤ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਸਨਾ ਦੇ ਵਿਚ ਹੋਤੇ ਹੈਨਿ,
 ਤਾਂ ਬਾਸਨਾ ਨੂੰ ਤਾਂ ਅਨੰਦੁ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਏਹੀ ਖਾਂਵਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ
 ਅਨੰਦੁ ਹੋਤਾ ਹੈ । ਨਾਨਾ ਪ੍ਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਬਸਤ੍ਰ ਬੁਚਕੇ ਬੀਚ ਹੁੰਦੇ ਹੈਨਿ
 ਤਾਂ ਬੁਚਕੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਅਨੰਦੁ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਏਹੁ ਪਹਿਰੇ ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ ਅਨੰਦੁ
 ਹੋਤਾ ਹੈ । ਨਾਨਾ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਪੁਰਾਣ ਕਾਗਤਾਂ ਤੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਹੈਨਿ,
 ਤਾਂ ਕਾਗਤਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਅਨੰਦੁ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਏਹੋ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੁਣਦਾ ਹੈ ਤਾਂ
 ਇਸ ਨੂੰ ਹੀ ਅਨੰਦੁ ਹੋਤਾ ਹੈ । ਤਾਂ ਅਨੰਦੁ ਰੂਪੀ ਭੀ ਏਹੀ ਹੈ ।

ਜੇ ਬੁਧਿ ਬੀਚਾਰ ਕਰਿਕੈ ਆਪਨੂੰ ਸਰੀਰ ਤੇ ਭਿੰਨ ਜਾਣੇ ਤਾਂ ਹੀ ਪਰਮਹੰਸੁ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਰੀਰ ਤੇ ਨਿਆਰਾ ਜਾਣੇਗਾ, ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਦੇ ਰਸਾਂ ਵਾਸਤੇ ਪਾਪ ਨ ਕਰੇਗਾ। ਜੈਸੇ ਕਮਲੁ ਜਲ ਮੈਂ ਹੋਤਾ ਹੈ, ਤੇ ਧਿਆਨ ਉਸ ਕਾ ਸੂਰਜ ਵਲ ਹੋਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜਲ ਕਾ ਉਸ ਨੂੰ ਸਪਰਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਤਾ, ਤੈਸੇ ਪਰਮਹੰਸ ਵਿਚੇ ਜਗਤ ਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੈਨਿ ਤੇ ਧਿਆਨੁ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਤਮਾਂ ਵਲਿ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੇਹ ਦੇ ਦੁਖਾਂ ਸੁਖਾਂ ਦਾ ਹਰਖੁ ਸੋਗੁ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਤੇ ਵਰਤਣਿ ਹੋਰਨਾਂ ਅਗਿਆਨੀਆਂ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ, ਤੇ ਜਗਤ ਨੂੰ ਸੁਪਨੇ ਵਤਿ ਜਾਣਦੇ ਹੈਨਿ, ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੰਧਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਤੈਸੇ ਹੀ ਭਾਈ ਪਾਰੋ ਵਰਤਣਿ ਲਗਾ। ਆਪ ਭੀ ਉਧਰੇ ਤੇ ਸਨਬੰਧੀਆਂ ਦਾ ਭੀ ਉਧਾਰੁ ਹੋਇਆ ॥ ੧੮ ॥

ਆਗੇ ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਮੱਲੂ ਸਾਹੀ]

ਮੱਲੂ ਸਾਹੀ ਭੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਜੀ ਪਾਸ ਆਇਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : ਜੁ ਅਸੀਂ ਨੌਕਰੀ ਮੁਗਲਾਂ ਦੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਕੋਈ ਐਸਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰੋ ਜਿਸ ਕਰ ਅਸਾਡਾ ਏਥੇ ਭੀ ਮੁਖ ਉਜਲਾ ਹੋਵੇ। ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਜੀ ਬੋਲੇ : ਭਾਈ ਮੱਲੂ ! ਦੇਹਾਂ ਤਾਂ ਅਨਿਤ ਹੈਨਿ, ਏਹੁ ਤਾਂ ਅਗੇ ਹੀ ਬਿਨਸੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹੈਨਿ ਤੇ ਆਤਮਾਂ ਸਤਿ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਮਰਦਾ ਨਹੀਂ, ਆਪਣੇ ਵਰਨ ਆਸ਼੍ਰਮ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ ਭੀ ਸੁਪਨੇ ਦੀ ਜਾਣਕੈ ਕਰੀਏ ਤੇ ਗਿਆਨ ਭੀ ਦ੍ਰਿੜ ਹੋਵੇ। ਏਹੀ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਅਰਜਨ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ : ਜੋ ਜੁੱਧ ਭੀ ਕਰੀਐ ਤੇ ਦਾਨੁ ਭੀ ਕਰੀਐ ਤੇ ਆਪਣੀ ਦੇਹ ਤੇ ਬਿਨਸਨ ਦਾ ਸਹਸਾ ਨ ਕਰੀਐ। ਜੇ ਤੀਨ ਬਾਤਾਂ ਏਕਠੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੈਨਿ, ਤਾਂ ਏਹੁ ਸਰੀਰ ਬਿਨਸਦਾ ਹੈ। ਇਕੁ-ਸਮਾਂ ਜੇ ਸੁਆਸਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਹੋਇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ-ਜਿਸ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਤੇ ਸਰੀਰੁ ਗਿੜਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੇ ਓਹ ਜਾਗਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਤੀਸਰਾ-ਜਿਸ ਗੋਲੀ ਤੀਰ ਕਰ ਪ੍ਰਾਣ

ਜਾਵਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹੈਨਿ, ਜਾਂ ਓਹਾ ਗੋਲੀ ਕੈ ਦੁਖ ਲਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦਾ ਅੰਤੁ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਏਹੁ ਤੀਨ ਇਕੱਠੇ ਨਾ ਹੋਵਨਿ ਤਾਂ ਆਪ ਕਾਲੁ ਇਸ ਦੀ ਰਛਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਰੁ ਆਪੋਂ ਉਪਾਧ ਕਿਸੇ ਨਾਲਿ ਨ ਕੀਜੈ ਜੇ ਜੁੱਧ ਜ਼ਰੂਰ ਆਇ ਬਣੈ ਤਾਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਥੋੜਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ੰਕਾ ਨਾ ਕੀਜੈ। ਜੋ ਕੁਝ ਖੱਟ ਲਿਆਵੀਐ, ਸੋ ਸਿਖਾਂ ਸਾਧਾਂ ਨਾਲ ਵੰਡ ਖਾਈਐ। ਤਾ ਭਾਈ ਮੱਲੂ ਏਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਲਗਾ ਵਰਤਣ, ਤਾਂ ਭਾਈ ਮੱਲੂ ਦਾ ਵੰਡ ਖਾਵਣ ਕਰਿ ਕਲਿਆਣੁ ਹੋਇਆ ॥੧੯॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਕਿਦਾਰੀ]

ਭਾਈ ਕਿਦਾਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਜੀ ਦੀ ਸਰਨੀ ਗਇਆ ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : ਜੀ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰੁ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਵਿਚ ਪਇਆ ਜਲਦਾ ਹੈ, ਕਿਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਰੱਖ ਲਹੋ। ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਜਿਵੇਂ ਬਨ ਨੂੰ ਅਗਨਿ ਲਗਦੀ ਹੈ ਤੇ ਮ੍ਰਿਗ ਬਨ ਸਿਉਂ ਕੂਦ ਕੈ ਨਦੀ ਵਿਚ ਜਾਇ ਪਰਵੇਸ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ, ਸੋ ਸੁਖੀ ਹੁੰਦੇ ਹੈਨਿ; ਤੈਸੇ ਜਗਤ ਵਿਚ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧੁ ਵਰਤਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਜੋ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਨਦੀ ਵਿਚ ਆਂਵਦੇ ਹੈਨਿ ਸੋ ਸੀਤਲੁ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੈਨਿ। ਜੋ ਸਬਦ ਬਾਣੀ ਦੇ ਪੜਨ ਵਿਚ ਟੁਬਕੀ ਲੈਂਦੇ ਹੈਨ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨੁ ਭੀ ਸੀਤਲੁ ਹੋਇ ਆਂਵਦਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਤੇ ਤੂੰ ਸਦਾ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਕਰੁ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਟਹਿਲ ਕਰਿਆ ਕਰੁ। ਏਸੇ ਥੀਂ ਤੈਨੂੰ ਗਿਆਨੁ ਹੋਵੇਗਾ। ਤਾਂ ਭਾਈ ਕਿਦਾਰੀ ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਜੀ ਦਾ ਬਚਨੁ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਉਧਾਰੁ ਹੋਇਆ ॥ ੨੦ ॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਦੀਪਾ, ਨਰੈਣ ਦਾਸ, ਬੂਲਾ]

ਦੀਪਾ ਜਾਤ ਦਾ ਦੇਉ ਤੇ ਨਰਾਇਣ ਦਾਸੁ ਤੇ ਬੂਲਾ ਤੀਨੇ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਜੀ ਪਾਸ ਆਇ ਸ਼ਰਨੀ ਪਰੇ, ਜੋ ਅਸਾਨੂੰ ਜਨਮ ਮਰਨ ਥੀਂ ਰਖੀਏ ਜੀ। ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਤੁਸੀਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਭਗਤਿ ਕਰੋ। ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਜੀ ਅਸਾਨੂੰ ਕ੍ਰਿਪਾ

ਕਰਕੇ ਸੁਣਾਈਐ ਜੋ ਭਗਤਿ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈਨਿ । ਤਾਂ ਬਚਨੁ
 ਹੋਇਆ : ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਮਾਇਆ ਉਤਪਤ ਕੀਤੀ ਤਾਂ
 ਉਸ ਨੂੰ ਬਚਨੁ ਕੀਤਾ ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਉਤਪਤ ਭੀ ਕਰ ਤੇ
 ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਕਰਕੇ ਏਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਰਮਾਉ ਤੇ ਚਾਰ ਦੇਵਤੇ ਭੀ
 ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵਣ ਵਾਸਤੇ ਕੀਤੇ । ਤਿੰਨ ਪੁਰਖ ਤੇ ਏਕੁ
 ਇਸਤ੍ਰੀ; ਜੋ ਏਨਾਂ ਚਹੁ ਵਿਚਹੁ ਇਕ ਦੀ ਭੀ ਸਰਨਿ ਆਵੈ ਸੋ
 ਮੈਨੂੰ ਆਇ ਮਿਲੈਗਾ :-(੧) ਏਕੁ ਬੈਰਾਗੁ । (੨) ਦੂਜਾ ਜੋਗ ।
 (੩) ਤੀਜਾ ਗਿਆਨੁ । (੪) ਚਉਥੀ ਭਗਤਿ । ਪਰ ਬੈਰਾਗੁ ਤੇ
 ਜੋਗੁ ਤੇ ਗਿਆਨੁ ਏਹੁ ਤੀਨੋਂ ਪੁਰਖ ਹੈਨ । ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਸੰਗ
 ਦੇ ਬਲ ਮਾਇਆ ਭਰਮਾਇ ਲੈਂਦੀ ਹੈ । ਪਰੁ ਭਗਤਿ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ
 ਪਤਿਬ੍ਰਤਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਹੈ ਤੇ ਮਾਇਆ ਨਟਣੀ ਹੈ, ਸੋ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ
 ਮਾਇਆ ਨਹੀਂ ਮੋਹ ਸਕਦੀ; ਹੋਰਨਾਂ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਮੋਹ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ।
 ਤਾਂ ਉਹਨਾ ਸਿਖਾਂ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ: ਜੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ! ਏਨਾਂ ਚੋਹਾਂ
 ਦਾ ਸਰੂਪ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਕਹੀਐ, ਜੋ ਅਸੀਂ ਸਮਝਕੇ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੀ
 ਸਰਨਿ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਈਐ । ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਜੀ ਬੋਲੇ : ਜੋ ਬੈਰਾਗੁ
 ਭੀ ਦੁਇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਹੈ । ਇਕੁ ਏਹੁ ਬੈਰਾਗੁ ਹੈ ਜੋ ਘਰ ਬਾਰੁ
 ਬਸਤ੍ਰ ਭੋਜਨ ਸਭ ਠਿਆਗ ਕਰਨਾ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਵਾਸਤੇ
 ਤੇ ਦੂਜਾ ਬੈਰਾਗੁ ਏਹੁ ਹੈ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਥੀਂ ਜੋ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਜਗਤੁ
 ਅਨਿਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਰਿਦੇ ਕਰਕੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿਚ ਲੀਨੁ ਨਾ ਹੋਵਣਾ
 ਤੇ ਵਰਤਣਿ ਮਾਤ੍ਰ ਵਰਤਣ ਕਰ ਲੇਵਣੀ । ਜੋਗੁ ਭੀ ਦੁਇ ਪ੍ਰਕਾਰ
 ਕਾ ਹੈ । ਇਕੁ ਤਾਂ ਕਸ਼ਟ ਜੋਗੁ ਹੈ ਜੁ ਅਸ਼ਟਾਂਗ ਜੋਗ ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ
 ਥੀਂ ਆਦਿ ਕਰਣਾ । ਦੂਜਾ ਏਹੁ ਜੋਗੁ ਹੈ ਮਨ ਨੂੰ ਵਾਸਨਾਂ ਥੀਂ ਰੋਕ
 ਕਰਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਭਜਨ ਨਾਲਿ ਜੋੜਨਾ । ਗਿਆਨ ਭੀ ਦੁਇ
 ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਾ ਹੈ : ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਥੀਂ ਜੋ ਸਮਝਿਆ ਹੈ ਜੋ ਜਗਤੁ
 ਝੂਠਾ ਹੈ ਤੇ ਆਤਮਾ ਹੀ ਸਰਬ ਵਿਚ ਸਤਿ ਹੈ, ਸੋ ਸਰਬ ਵਿਖੇ
 ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਰੂਪ ਜਾਣ ਕੈ ਰਾਗ ਦੁਵੈਖ ਰੂਪੀ ਮੈਲੁ ਰਿਦੇ ਥੀਂ

ਪੋਵਣੀ । ਦੂਜਾ ਸ੍ਰਵਨਿ ਗਿਆਨ ਹੈ, ਜੋ ਸੁਣਨਾ ਅਰੁ ਕਮਾਵਨਾ
 ਤੇ ਚੌਥਾ ਨੌਧਾ ਭਗਤਿ ਹੈ, ਤੇ ਭਗਤਿ ਏਹ ਹੈ :- ਜੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ
 ਸੁਆਮੀ ਜਾਣਨਾ, ਆਪ ਨੂੰ ਸੇਵਕ ਜਾਣਨਾ, ਤਨੁ ਮਨੁ ਧਨੁ ਸਭ
 ਸੌਂਪ ਛੱਡਣਾ । “ਜਿਸ ਕੀ ਬਸਤੁ ਤਿਸੁ ਆਗੈ ਰਾਖੈ ॥ ਪ੍ਰਭ ਕੀ
 ਆਗਿਆ ਮਾਨੈ ਮਾਥੈ ॥ ਉਸ ਤੇ ਚਉਗੁਨ ਕਰੇ ਨਿਹਾਲੁ ॥ ਨਾਨਕ
 ਸਾਹਿਬੁ ਸਦਾ ਦਇਆਲੁ ।” ਤਾਂਤੇ ਏਹੁ ਬਚਨੁ ਸੁਣ ਕੈ ਸਭੇ
 ਸਿਖ ਨਰਾਇਣ ਦਾਸ ਜੀ ਆਦਿਕ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਟਹਿਲ ਕਰਨ
 ਲਗੇ ਤੇ ਗੁਰੂ ਕੀ ਬਾਣੀ ਨਾਲਿ ਹਿਤੁ ਕੀਤੇ ਨੇ । ਸਭਨਾਂ ਦਾ
 ਉਧਾਰੁ ਹੋਇਆ ॥ ੨੧ ॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਲਾਲੂ, ਦੁਰਗਾ ਜੀਵੰਦਾ]

ਭਾਈ ਲਾਲੂ ਬੁਧਵਾਰੁ ਤੇ ਦੁਰਗਾ ਤੇ ਜੀਵੰਦਾ ਹਾਜਰੁ
 ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਜੀ ਦੇ ਆਏ ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : ਅਸਾਡਾ ਉਧਾਰੁ
 ਕਿਉਂ ਕਰ ਹੋਵੈ ਜੀ ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਪਰਉਪਕਾਰ ਦੇ
 ਸਮਾਨ ਹੋਰੁ ਕੁਝ ਨਹੀਂ । ਪਰਉਪਕਾਰ ਭੀ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਹੈ :
 ਇਕ ਜੋ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਪਦਾਰਥ ਹੋਵਨਿ, ਸੋ ਆਪ ਭੀ ਜੁਗਤ ਨਾਲ
 ਵਰਤਣੇ, ਤੇ ਨਾਲੇ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ, ਅਨਾਥਾਂ ਨੂੰ, ਭਜਨ ਕਰਨ
 ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੰਡ ਖਾਵਣੇ । ਬਹੁੜ ਜੋ ਆਪਣੇ ਸ਼੍ਰੀਰ ਥੀਂ ਕਿਸੇ ਦੀ
 ਸੇਵਾ ਟਹਿਲ ਕਰੀਐ ਤੇ ਰਸਨਾਂ ਕਰਕੈ ਭੀ ਜੋ ਬਚਨੁ ਮੰਨੀਦਾ
 ਹੋਵੈ ਤਾਂ ਭੀ ਕਿਸੇ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰੀਐ । ਬਹੁੜ ਗਿਆਨ ਧਿਆਨ
 ਭੀ ਰਸਨਾ ਕਰ ਉਪਦੇਸ ਕੀਚੈ ਤੇ ਮਨ ਕਰਕੈ ਭੀ ਸਭਸ ਦਾ ਭਲਾ
 ਮੰਗੀਐ । ਤਾਂ ਉਹ ਸਿਖ ਐਸੇ ਹੀ ਸਭਨਾਂ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਨਾਲਿ
 ਪਰਉਪਕਾਰ ਕਰਨਿ, ਤਾਂ ਓਨਾਂ ਦਾ ਏਸੇ ਸੇਵਾ ਟਹਲ ਕਰ
 ਉਧਾਰੁ ਹੋਇਆ ॥੨੨॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਜੱਗਾ ਧਰਣੀ]

ਜੱਗਾ ਜਾਤ ਧਰਣੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦਿ ਜੀ ਦੀ ਸਰਨਿ ਗਇਆ;

ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਬਚਨੁ ਕਰੋ ਤਾਂ ਮੈਂ ਘਰ ਬਾਰੁ ਛਡਕੈ ਫਕੀਰੁ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਇਕ ਜੋਗੀ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸਾਂ ਤਾਂ ਓਸ ਆਖਿਆ ਹੈ: ਘਰੁ ਬੰਧਨੁ ਰੂਪ ਹੈ, ਤੂੰ ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਘਰ ਬਾਰੁ ਦਾ ਤਿਆਗੁ ਕਰ ਆਵੇਂ ਤਾਂ ਬਹੁੜੇ ਮੈਂ ਤੁਸਾਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਹਾਂ। ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਜੋਗੁ ਕੀਤਿਆਂ ਤੇ ਘਰੁ ਛੋਡਿਆਂ ਉਧਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਫਕੀਰ ਕਿਉਂ ਹੱਟੀਆਂ ਤੇ ਝਗੜਦੇ ਫਿਰਨਿ। ਜਿਵੇਂ ਕਵਲ ਜਲ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸੂਰਜ ਵਲ ਧਿਆਨ ਰਖਦਾ ਹੈ, ਤੈਸੇ ਗੁਰਮੁਖ ਵਿਚੇ ਗ੍ਰਿਸਤ ਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੈਨਿ, ਤੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਨਮਿਤ ਸੇਵਾ ਟਹਲ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ। ਜੇ ਫਕੀਰ ਹੋ ਕੇ ਕਿਸੇ ਥੀਂ ਲੈ ਖਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਤਪ ਦਾ ਬਲੁ ਓਨਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡ ਦੇਵੇਗਾ। ਤੇ ਜੇ ਗ੍ਰਿਸਤੀ ਹੋ ਕੇ ਭਗਤੀ ਕਰੇਗਾ, ਉਹੁ ਭੀ ਓਸਥੇ ਰਹੇਗੀ; ਤੇ ਜਿਸ ਸਾਧ ਸੰਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਟਹਿਲ ਕਰੇਗਾ, ਉਹੁ ਭੀ ਓਸ ਨੂੰ ਫਲੁ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੈਸੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਘਾਸੁ ਅਰੁ ਖੋਇਦ ਖਵਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਓਸਦਾ ਦੁੱਧ ਦੁਹਿ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਭਾਈ ਜਗਾ ਵਿਚੇ ਗ੍ਰਿਸਤ ਦੇ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਟਹਿਲ ਕਰੇ, ਉਸਦਾ ਉਧਾਰੁ ਏਸੇ ਕਰ ਹੋਇਆ ॥ ੨੩ ॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਖਾਨੂ, ਮਾਹੀਆ, ਗੋਵਿੰਦ]

ਭਾਈ ਖਾਨੂ ਤੇ ਭਾਈ ਮਾਹੀਆ ਦੋਨੋ ਪਿਉ ਪੁਤ ਹੈਸਨਿ ਤੇ ਗੋਵਿੰਦ ਭੰਡਾਰੀ ਖੱਤ੍ਰੀ ਹੈਸੀ। ਇਹੁ ਭੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਜੀ ਦੀ ਸਰਨਿ ਗਏ ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ: ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਜੀ! ਕੋਈ ਐਸਾ ਗੁਣ ਕਹੀਐ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਭੈ ਗੁਣ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਵਣ। ਤਾਂ ਬਚਨ ਹੋਇਆ : ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਭਗਤਿ ਸਭਨਾਂ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਗੁਣ ਹੈ। ਤਾਂ ਓਨਾ ਕਹਿਆ : ਭਗਤਿ ਕਿਤਨੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਹੈ? ਤਾਂ ਹੁਕਮ ਹੋਆ : ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਭਗਤਿ ਹੈ। ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਨੌਧਾ ਭਗਤਿ ਹੈ, ਦੂਜਾ ਪ੍ਰੇਮਾ ਭਗਤਿ ਹੈ, ਤੀਜੇ ਪਰਾ ਭਗਤਿ ਹੈ। ਤਾਂ ਓਨਾ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : ਜੀ ਜੋ ਖੋਹਲਕੇ ਤਿੰਨਾਂ ਹੀ ਭਗਤਾਂ ਦਾ ਸਰੂਪ

ਕਹੀਐ। ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਆ : ਨੌਧਾ ਭਗਤ ਨੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਹੈ, ਪਰ
 ਜੋ ਨਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕੁ ਭੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ ਸੋ ਭੀ ਕਲਿਆਣੁ ਕਰਦੀ
 ਹੈ, ਜੇ ਨਵਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਿਚ
 ਮਿਲਾਇ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਏਹੁ ਭਗਤਿ ਹੈ, ਜੋ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ
 ਵਚਨ ਸਰਧਾ ਸੰਜੁਗਤਿ ਸ੍ਰਵਨ ਕਰਨੇ। ਦੂਜੀ ਏਹੁ ਭਗਤਿ ਹੈ :
 ਜੋ ਆਪ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨਾ। ਤੀਜੀ ਏਹੁ ਭਗਤਿ ਹੈ ਜੋ ਰਾਮ
 ਨਾਮ ਬਿਨਾਂ ਆਪਣਾ ਸਮਾਂ ਨ ਗੁਜਾਰਨਾ, ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਸਿਮਰਨੁ
 ਕਰਨਾ। ਚੌਥੀ ਏਹੁ ਭਗਤਿ ਹੈ ਜੋ ਪਰਮੇਸਰ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਚਾ
 ਧਿਆਨੁ ਕਰਨਾ, ਤੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਚਰਨ ਧੋਵਣੇ ਤੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਖੇ
 ਚਾਪੀ ਦੀ ਟਹਲ ਕਰਨੀ। ਪੰਜਵੀਂ ਸੰਤਾਂ ਸਾਧਾਂ ਨੂੰ ਉਤਮ ਪ੍ਰਸਾਦ
 ਦੀ ਤੇ ਬਸਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਟਹਿਲ ਕਰਨੀ। ਛੇਵੀਂ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ
 ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸਦਾ ਬੰਦਨਾ ਕਰਨੀ ਤੇ ਪ੍ਰਦਖਣਾ
 ਕਰਨੀ। ਸਤਵੀਂ ਭਗਤਿ—ਆਪ ਨੂੰ ਦਾਸ ਜਾਣਨਾ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ
 ਨੂੰ ਸੁਆਮੀ ਜਾਣਨਾ; ਸਭ ਤਨੁ ਮਨੁ ਧਨੁ ਪਰਮੇਸਰ ਦਾ ਜਾਣਨਾ।
 ਅਠਵੀਂ ਏਹੁ ਭਗਤਿ ਹੈ : ਜੋ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਖਾ ਮਿਤ੍ਰ
 ਜਾਣਨਾ! ਜੋ ਮੀਤ ਮੀਤ ਦਾ ਭਲਾ ਹੀ ਚਿਤਵਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੇਰੇ
 ਮਹਾਰਾਜ ਮਿਤ੍ਰ ਹੈਨਿ, ਜੋ ਕਰਨਗੇ ਸੋ ਮੇਰਾ ਭਲਾ ਹੀ ਕਰਨਗੇ।
 ਤੇ ਨਾਵੀਂ ਏਹੁ ਭਗਤ ਹੈ ; ਤਨੁ ਮਨੁ ਧਨੁ ਸਭ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸੌਂਪ
 ਛੱਡੇ, ਆਪਣਾ ਕਛੁ ਨ ਜਾਣਨਾ। ਏਹੁ ਨੌਧਾ ਭਗਤਿ ਹੈ। ਬਹੁਰੇ
 ਪ੍ਰੇਮਾ ਭਗਤਿ ਕਹਿਤੇ ਹੈਂ। ਜੈਸੇ ਬ੍ਰਿਛ ਕਾ ਫਲੁ ਹੋਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਵਾ
 ਹੋਤਾ ਹੈ ਤੇ ਕੌੜਾ ਹੋਤਾ ਹੈ ਜੋ ਪੀਲਾ ਹੋਤਾ ਹੈ ਤੇ ਖੱਟਾ ਹੋਤਾ ਹੈ, ਜੋ
 ਬ੍ਰਿਛ ਕੇ ਬੀਚ ਹੀ ਰਸੁ ਲੇਤਾ ਰਹਿਤਾ ਹੈ ਤੋ ਲਾਲੁ ਹੋਤਾ ਹੈ, ਸਵਾਦ
 ਉਸਕਾ ਮੀਠਾ ਹੋਤਾ ਹੈ, ਤੈਸੇ ਜੋ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹੈਨਿ ਸੋ ਏਹੁ
 ਉਨਕੇ ਲੱਛਨ ਹੈਨਿ। ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਰੁਦਨ ਕਰਤੇ ਹੈਨਿ ਅਰੁ ਉਭੇ ਸਾਸਿ
 ਲੇਤੇ ਹੈਨਿ, ਤਾਂ ਤੇ ਉਨਕਾ ਮੁਖ ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਸਾਵਾ ਹੋਤਾ ਹੈ, ਅਰੁ
 ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਪ੍ਰੇਮ ਵਧਤਾ ਹੈ ਤੇ ਅਹਾਰੁ ਵਿਵਹਾਰੁ ਘਟਤਾ ਜਾਤਾ

ਹੈ ਤਾਂ ਤੇ ਉਨਕਾ ਮੁਖ ਪੀਲਾ ਹੋਤਾ ਹੈ, ਅਰ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਸੰਤਾਂ
 ਕਾ ਸੰਗ ਹੋਤਾ ਹੈ ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਉਨਕਾ ਵਚਨਾਂ ਦੇ ਸਮ ਹੋ ਕਰ
 ਮੁਖ ਲਾਲੁ ਹੋਤਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤ ਰੂਪੀ ਮਿਸਟਾਨ ਉਨ
 ਕੇ ਬੀਚ ਆਨਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਤੀ ਹੈ। ਤੋ ਜੀਉ ਅਰੁ ਈਸਰ ਮੈਂ
 ਅਭੇਦਤਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਆਵਤੀ ਹੈ। ਸੋਈ ਸਤਿ ਚਿਤ ਆਨੰਦ ਰੂਪ
 ਈਸਰੁ ਹੈ, ਸੋਈ ਸਤਿ ਚਿਤ ਅਨੰਦ ਰੂਪ ਜੀਵ ਹੈ; ਪਰੁ ਏਤਾ ਭੇਦ
 ਹੈ, ਸਹਕਾਮਤਾ ਅਰੁ ਨਿਹਕਾਮਤਾ। ਜੀਉ ਅਗਿਆਨ ਕਰ ਸਹ-
 ਕਾਮੀ ਹੈ। ਸੋ ਕਾਮਨਾ ਅਰੁ ਨਿਹਕਾਮਨਾ ਦੋਵੇਂ ਕਲਪਤ ਹੈਂ।
 ਈਸਰ ਗਿਆਨ ਕਰ ਸਹਕਾਮੀ ਹੈ ਜੇ ਈਸਰੁ ਨਿਹਕਾਮਤਾ ਕੇ ਭੇਦ
 ਕੋ ਤਿਆਗ ਦੇਵੈ ਅਰ ਜੀਉ ਸਹਕਾਮਤਾ ਕੇ ਭੇਦ ਕੋ ਤਿਆਗ ਦੇਵੈ
 ਤਾਂ ਦੋਨੋਂ ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ ਹੋਨ। ਤਾਂ ਖਾਨੂ ਮਾਈਏ ਤੇ ਗੁਬਿੰਦੇ ਦਾ ਇਸੇ
 ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਲਿਆਣੁ ਹੋਆ ॥ ੨੪ ॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਜੋਧ ਰਸੋਈਆ]

ਜੋਧ ਰਸੋਈਆ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ।
 ਬ੍ਰਹਮਣ ਸਰੀਰੁ ਉਸ ਦਾ ਸੀ, ਤੇ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਮਾਯਾ ਨੂੰ
 ਛੁਹੀਂਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਤਾਂ ਜੋਧ ਰਸੋਈਆ ਜੋ ਲੰਗਰ ਨੂੰ ਲਗੇ ਸੋ
 ਸਿਖਾਂ ਥੀਂ ਲੈਕੇ ਪ੍ਰਸਾਦੁ ਪਕਾ ਕੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਦਿਨੁ ਛਕਾਂਵਦਾ
 ਰਹੇ ਤੇ ਆਪ ਪੱਤਲਾਂ ਜੂਠੀਆਂ ਧੋ ਕੇ ਪੀ ਲਏ। ਜੋ ਇਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ
 ਦੇ ਸਿਖ ਹੋਨਿ, ਜਿਤਨੀ ਏਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਟਹਿਲ ਮੈਂ ਕਰਾਂਗਾ ਉਤਨਾ
 ਮੇਰਾ ਭਲਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਸਿਖੁ ਆਵੈ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸੇ ਸਮੇਂ
 ਪ੍ਰਸਾਦੁ ਛਕਾਵੈ, ਆਲਸੁ ਨਾ ਕਰੇ। ਤਾਂ ਜੋਧ ਰਸੋਈਏ ਦਾ ਇਸ
 ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਲਿਆਣੁ ਹੋਇਆ ॥ ੨੫ ॥

ਪਉੜੀ ਸੋਲ੍ਹਵੀਂ ਚਲੀ ॥ ੧੬ ॥

ਪ੍ਰਿਥੀ ਮਲੁ ਤੁਲਸਾ ਭਲਾ ਮਲਣੁ ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਹਿਤਕਾਰੀ।
 ਰਾਮੁ ਦੀਪਾ ਉਗ੍ਰ ਸੈਣੁ ਨਾਗਉਰੀ ਗੁਰ ਸਬਦ ਵੀਚਾਰੀ।

ਸੋਹਣੁ ਰਾਮੁ ਮਹਿਤਿਆ ਅਮਰੂ ਗੋਪੀ ਹਉਮੈ ਮਾਰੀ ।
 ਸਾਹਾਰੂ ਗੰਗੂ ਭਲੇ ਭਾਗੂ ਭਗਤੁ ਭਗਤਿ ਹੈ ਪਿਆਰੀ ।
 ਖਾਨੂ ਛੁਰਾ ਤਾਰੂ ਤਰੇ ਬੇਗਾਪਾਸੀ ਕਰਣੀ ਸਾਰੀ ।
 ਉਗਰੂ ਨੰਦੂ ਸੂਦਨਾ ਪੂਰੇ ਝੰਡਾ ਪਾਰ ਉਤਾਰੀ ।
 ਮਲੀਆ ਸਹਾਰੂ ਭਲੇ ਛੀਂਬੇ ਗੁਰ ਦਰਗਹਿ ਦਰਬਾਰੀ ।
 ਪਾਧਾ ਬੂਲਾ ਜਾਣੀਐ ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਾਇਣੁ ਲੇਖਾਰੀ ।
 ਡਲੇ ਵਾਸੀ ਸੰਗਤਿ ਭਾਰੀ ॥ ੧੬ ॥

[ਤੀਸਰੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਜੀ ਦੇ ਸਿਖ]

ਸਾਖੀ ਪਹਿਲੀ ਚਲੀ [ਡੱਲੇ ਵਾਸੀ ਸੰਗਤ]

ਡੱਲੇ ਜਬ ਸਾਹਿਬ ਤੀਸਰੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ
 ਜੀ ਆਇ ਉਤਰੇ, ਪ੍ਰਿਥੀ ਮਲੁ ਤੇ ਤੁਲਸਾ ਭੱਲੇ ਜਾਤ ਦੇ ਹੈਸਨਿ,
 ਸੋ ਭੀ ਦਰਸਨ ਆਇ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਏ । ਓਹੁ ਕਹਿਣ ਲਗੇ : ਅਸੀਂ
 ਭੁਹਾਡੀ ਜਾਤ ਹਾਂ । ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਬੋਲੇ : ਗੁਰੂ ਕੀ ਜਾਤ
 ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਜਾਤ ਸਰੀਰਾਂ ਦੀ ਹੈ । ਸੋ ਸਰੀਰ ਬਿਨਸ ਜਾਵਣੇ
 ਹੋਨਿ । “ਅਗੈ ਜਾਤਿ ਨ ਜੋਰੁ ਹੈ ਅਗੈ ਜੀਉ ਨਵੇ ॥ ਜਿਨ੍ਹ ਕੀ
 ਲੇਖੈ ਪਤਿ ਪਵੇ ਚੰਗੇ ਸੇਈ ਕੋਇ ॥” ਬਾਬੇ ਕਹਿਆ ਹੈ ਜੋ ਸਰੀਰ
 ਏਥੇ ਹੀ ਉਪਜਿਆ ਹੈ ਤੇ ਏਥੇ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਤੇ ਅਗੈ ਜਾਤਿ
 ਕਿਸੇ ਨਾਲਿ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ । ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਮੁ ਜਪਿਆ ਹੈ ਤੇ ਸੇਵਾ
 ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਹੈ; ਪਤ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਲੇਖੈ ਪਵੇਗੀ । ਤਾਂ ਮੱਲਣ
 ਆਇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ : ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਭੀ ਉਪਦੇਸੁ ਕੀਜੇ । ਤਾਂ ਓਸ ਨੂੰ
 ਵੀ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਹਿਤੁ ਲਾਇਕੈ ਸਾਧਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ।
 ਬਹੁਰੇ ਰਾਮੁ ਤੇ ਦੀਪਾ ਤੇ ਉਗ੍ਰਸੈਣ ਤੇ ਨਗਉਰੀ ਆਇ ਚਰਨੀ
 ਲਗੇ, ਤਾਂ ਓਨਾਂ ਨੂੰ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਤੁਸਾਂ ਆਇ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ
 ਕਰਨੀ ਤੇ ਚਾਰ ਘੜੀਆਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਬੈਠ ਕੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਬਦ
 ਦਾ ਵੀਚਾਰੁ ਕਰਨਾ । ਜਿਉਂ ਕਰਿ ਬੇੜੀ ਬੋਝੁ ਨਾਲ ਭਾਰੀ ਹੋਂਦੀ

ਹੈ ਤੇ ਚਾਰ ਉਂਗਲੀਆਂ ਬਾਹਰਿ ਰਹਿਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰ
 ਉਤਾਰਦੀ ਹੈ। ਜਉ ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰੀਦੇ
 ਹੈਨਿ ਤੇ ਚਾਰ ਘੜੀਆਂ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵੀਚਾਰੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਗੁਰੂ
 ਸਭ ਕੰਮ ਸਵਾਰਦਾ ਹੈ। ਬਹੁੜੇ ਰਾਮੁ ਤੇ ਮਹਿਤਾ ਤੇ ਅਮਰੂ ਤੇ
 ਗੋਪੀ ਆਇ ਚਰਨੀ ਲਗੇ : ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ! ਅਸਾਂ ਨੂੰ ਭੀ ਉਪ-
 ਦੇਸੁ ਕਰੀਐ। ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਭਾਈ ਏਹੁ ਹਉਮੈ ਬੁਰੀ ਬਲਾਇ
 ਹੈ ਤੇ ਅਣਹੁਦੀ ਹੀ ਬਣਿ ਖਲੋਂਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਏਹੁ ਪਰਮੇਸਰ ਵਲੋਂ
 ਭੁਲਾਇ ਛਡਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਚੋਂ ਦੂਰ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਤੁਸਾਡਾ
 ਪਰਮੇਸਰ ਨਾਲਿ ਗੰਢੁ ਪਵੇਗਾ। ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਪੁਛਿਆ : ਗਰੀਬ
 ਨਿਵਾਜ ! ਹਉਮੈ ਕਿਉਂ ਕਰ ਮਰਦੀ ਹੈ ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ
 ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਬੂਠਾ ਜਾਣਨਾ, ਜੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਭਲਾ ਬੁਰਾ ਕਹੇ ਤਾਂ
 ਸਹਾਰਨਾ। ਬਹੁੜੇ ਸਹਾਰੂ ਤੇ ਗੰਗੂ ਤੇ ਭਾਗੂ ਆਇ ਚਰਨੀ ਲਗੇ
 ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ ਸਿਖਾਂ ਨਾਲਿ ਭਾਉ ਭਗਤਿ ਕਰਨੀ
 ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਦ ਵਰਤਾ ਕੇ ਛਕਣਾ, ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਸਿਖੁ ਕੋਈ ਆਵੇ ਓਸੇ
 ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ, ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਮਿ ਨਾਲ
 ਪਿਆਰੁ ਕਰਨਾ ਤੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਬਦ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ, ਮਟ ਮੜੀ ਕਬਰ
 ਟੰਭਰੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੇਵਣਾ। ਬਹੁੜੇ ਖਾਨ੍ਹੂ ਛੁਰਾ ਤੇ ਤਾਰੂ ਤੇ ਵੇਗਾ-
 ਪਾਸੀ ਤੇ ਉਗਰੂ ਤੇ ਨੰਦੂ ਸੂਦਨਾ ਤੇ ਪੂਰੇ ਤੇ ਝੰਡਾ ਏਹੁ ਆਣਿ
 ਚਰਨੀ ਲਗੇ। ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਭਾਈ ਸਿਖੋ ਇਸ
 ਕਲਿਜੁਗ ਵਿਚ ਜੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਖੁਵਾਂਵਦਾ ਹੈ ਗੋਝ
 ਨਾਲਿ, ਓਸ ਦਾ ਜਗ ਦੇ ਸਮਾਨ ਫਲੁ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਲਜੁਗ ਦਾ
 ਜੱਗੁ ਏਹੋ ਹੈ। ਜੇ ਵੰਡ ਖਾਵਣ ਵਾਲੇ ਹੈਨਿ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਏਥੇ ਭੀ ਧਨੁ
 ਵਧਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਗੇ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਫਲੁ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
 ਬਹੁੜੇ ਮਲੀਆ ਤੇ ਸਹਾਰੂ ਛੀਂਬੇ ਆਇ ਚਰਨੀ ਲਗੇ। ਤਾਂ ਕਰਨੁ
 ਹੋਇਆ ਤੁਸਾਂ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਮੇਲੇ ਬਸਤ੍ਰ ਧੋ ਦੇਵਨੇ, ਪਾਟ ਸੀਵ ਦੇਵਣੇ।
 ਤੁਸੀਂ ਭੀ ਉੱਜਲੁ ਹੋਵੋਗੇ, ਤੇ ਤੁਸਾਡਾ ਗੁਰੂ ਨਾਲਿ ਗੰਢੁ ਹਵੇਗਾ।

ਸਿਖ ਤੁਸਾਡੇ ਰਿਦੇ ਦੀ ਮੈਲ੍ਹ ਧੋਵਣਗੇ। ਤਬ ਬੂਲਾ ਪਾਧਾ ਆਇ
 ਚਰਨੀ ਲਗਾ ਤਾਂ ਓਸ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : ਜੀ ਮੈਂ ਥੀਂ ਤਾਂ ਸੇਵਾ
 ਟਹਿਲ ਕੁਝ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ, ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ ਗੁਰਾਂ ਕੀ ਬਾਣੀ
 ਕਥਾ ਕੀਰਤਨੁ ਕਰਕੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਵਣੀ, ਨਾਲੇ ਪੋਥੀ ਗੁਰੂ ਕੇ
 ਲੇਖੇ ਲਿਖ ਦੇਵਣੀ, ਮੰਗਣਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਆਪ ਕੋਈ
 ਦੇ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵਰਤ ਲੈਣੀ, ਤੇਰੀ ਏਹਾ ਸੇਵਾ ਹੈ। ਜਿਤਨੇ ਤੁਸੀਂ
 ਭਲੇਵਾਲੀਏ ਸਿਖ ਹੋ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਏਹੁ ਸਾਂਝਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰਾਂ
 ਦੇ ਪੁਰਬ ਦੇ ਦਿਨ ਸੰਗਰਾਂਦ ਅਮਾਵਸ ਵੈਸਾਖੀ ਦੀਪਮਾਲਾ.....
 ਸਭਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸਭਨਾਂ ਸਿਖਾਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ
 ਆਪਣੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲਿ ਮਾਇਆ ਰੁਜੂ ਕਰਨੀ, ਪ੍ਰਸਾਦੁ ਕਰਨਾ,
 ਕੜਾਹੁ ਕਰਨਾ, ਗੁਰੂ ਕੇ ਨਿਮਿਤ ਵਰਤਾਵਣਾ ਗਰੀਬਾਂ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ।
 ਬਸਤ੍ਰ ਦੀ ਲੋੜ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਬਸਤ੍ਰ ਦੇਵਣਾ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦੀ ਲੋੜ ਵਾਲੇ
 ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਾਦੁ ਛਕਾਵਣਾ। ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਜੇਹੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ
 ਹੋਵੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਿ ਉਸ ਦਾ ਕਾਰਜੁ ਕਰ ਦੇਵਣਾ।
 ਤੁਸਾਡੇ ਪੁਤ੍ਰਾਂ ਪੋਤਰਿਆਂ ਤੀਕ ਇਹੁ ਰਹੁਰਾਸ ਚਲੈਗੀ। ਸਦਾ ਸਿਖੀ
 ਤੁਸਾਡੇ ਘਰ ਹੋਵੇਗੀ, ਤੁਸਾਂ ਸੰਸਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ॥ ੧੬ ॥

ਪਉੜੀ ਸਤਾਰਵੀਂ ਚਲੀ ॥ ੧੭ ॥

ਸਨਮੁਖ ਭਾਈ ਤੀਰਥਾ ਸਭਰਵਾਲ ਸਭੇ ਸਿਰਦਾਰਾ।
 ਪੂਰੇ ਮਾਣਕੁ ਚੰਦੁ ਹੈ ਬਿਸਨਦਾਸੁ ਪਰਵਾਰ ਸਧਾਰਾ।
 ਪੁਰਖੁ ਪਦਾਰਥੁ ਜਾਣੀਐ ਤਾਰੂ ਭਾਰੂ ਦਾਸੁ ਦੁਆਰਾ।
 ਮਹਾਂ ਪੁਰਖ ਹੈ ਮਹਾਂਨੰਦੁ ਬਿਧੀਚੰਦ ਬੁਧਿ ਬਿਮਲ ਵੀਚਾਰਾ।
 ਧਰਮ ਦਾਸੁ ਹੈ ਖੋਟੜਾ ਡੂੰਗਰ ਦਾਸੁ ਭਲੇ ਤਕਿਆਰਾ।
 ਦੀਪਾ ਜੇਨਾ ਤੀਰਥਾ ਜੈਸਾਰੂ ਬੂਲਾ ਸਚਿਆਰਾ।
 ਮਾਈਆ ਜਾਪਾ ਜਾਣੀਅਨਿ ਨਈਆ ਖੁਲਰੁ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰਾ।
 ਤੁਲਸਾ ਵਹੁਰਾ ਜਾਣੀਐ ਗੁਰ ਉਪਦੇਸੁ ਅਵੇਸ ਅਚਾਰਾ।

ਸਤਿਗੁਰ ਸਚ ਸਵਾਰਣਹਾਰਾ ॥ ੧੭ ॥

[ਚਉਥੇ ਪਾਤਸਾਹ ਜੀ ਦੇ ਸਿਖ]

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਤੀਰਥਾ]

ਭਾਈ ਤੀਰਥਾ ਸਭਰਵਾਲ ਆਣ ਕੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਸਰਣਿ ਪਇਆ ਕਿ ਅਸਾਡਾ ਕਿਵੇਂ ਉਧਾਰੁ ਹੋਵੇ। ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ ਸਚ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੋਰੁ ਧਰਮ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਮੁਖੋਂ ਭੀ ਸਚੁ ਬੋਲਣਾ ਤੇ ਰਿਦਿਓਂ ਭੀ ਸਚਿਆਰੋਂ ਰਹਿਣਾ। ਤੇ ਝੂਠ ਜੈਸਾ ਪਾਪੁ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਕਮਾਵਣਾ। ਇਸੇ ਕਰਿ ਭਾਈ ਤੀਰਥੇ ਦਾ ਕਲਿਆਣੁ ਹੋਇਆ ॥ ੨੭ ॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਪੂਰੋ, ਮਾਣਕ ਚੰਦ, ਵਿਸ਼ਨ ਦਾਸ]

ਭਾਈ ਪੂਰੋ ਤੇ ਭਾਈ ਮਾਣਕ ਚੰਦ ਤੇ ਵਿਸ਼ਨਦਾਸ ਤਿੰਨੇ ਸਿਖ ਸਾਹਿਬ ਚੰਬੀ ਪਾਤਸਾਹੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰਿ ਆਏ। ਅਸਾਨੂੰ ਐਸਾ ਉਪਦੇਸੁ ਕਰੋ ਜਿਸ ਕਰ ਅਸਾਡਾ ਜਨਮ ਮਰਨ ਕਟੀਐ ਤੇ ਸਣੇ ਕੁਟੰਬ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਅਸਾਡਾ ਉਧਾਰੁ ਹੋਵੇ। ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਤੁਸਾਂ ਆਪ ਭੀ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਟਹਿਲ ਸੇਵਾ ਕਰਣੀ, ਪੁਤ੍ਰਾਂ ਧੀਆਂ ਪਾਸੋਂ ਭੀ ਸੇਵਾ ਟਹਿਲ ਕਰਾਵਣੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਨਣਾ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਟਹਿਲੀਏ ਹਾਂ ਤਿਵੇਂ ਅਸਾਡੇ ਪੁਤ੍ਰ ਪੋਤ੍ਰੇ ਸਭ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਟਹਿਲੀਏ ਹੋਨਿ। ਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੋੜਾ ਖਸਮ ਦਾ ਖਸਮ ਦੇ ਬੂਹੇ ਤੇ ਬੰਨ੍ਹਿ ਛਡੀਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਭ ਚਿੰਤਾ ਖਸਮ ਨੂੰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਤਿਵੇਂ ਅਸਾਡੇ ਪੁਤ੍ਰ ਸਭ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕੇ ਕਰ ਜਾਣੇ। ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸੱਭਾ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ਰਮ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਕਲਿਆਣੁ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਭਾਈ ਪੂਰੋ ਤੇ ਮਾਣਕ ਚੰਦ ਤੇ ਬਿਸਨ ਦਾਸ ਦਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦਾ ਕਲਿਆਣੁ ਹੋਇਆ ॥ ੨੮ ॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਪਦਾਰਥ, ਤਾਰੂ, ਭਾਰੂ]

ਭਾਈ ਪਦਾਰਥ ਤੇ ਤਾਰੂ ਭਾਰੂ ਤਿੰਨੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਆਏ। ਅਗੇ ਦੀਵਾਨ ਲਗਾ ਹੋਆ ਹੈਸੀ। ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਤਬ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਕੇ ਓਨਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਭੈ ਆਇਆ ਤਾਂ ਓਨਾਂ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ: ਜੀ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ਼! ਅਸੀਂ ਗ੍ਰਿਸਤ ਕੁਟੰਬਾਂ ਵਿਚ ਪਲੇਟੇ ਹੋਏ ਹਾਂ, ਕਿਤੇ ਵੇਲੇ ਸਬਦ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹ ਸੁਣ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਅਸਾਡਾ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰਕੇ ਉਧਾਰੂ ਹੋਵੇਗਾ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ "ਸਿਰਿ ਸਿਰਿ ਰਿਜਕੁ ਸੰਬਾਹੇ ਠਾਕੁਰੁ ਕਾਹੇ ਮਨ ਭਉ ਕਰਿਆ।" ਜੇਤੇ ਜੀਅ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਉਤਪਤਿ ਕੀਤੇ ਹੈਨ, ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਰਿਜਕੁ ਪਹਿਲੇ ਉਤਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਤਾਂਤੇ ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਕੇ ਦੁਆਰੇ ਸਿਦਕੁ ਕਰਕੇ ਬੈਠਹੁ ਤਾਂ ਤੁਸਾਡੇ ਸਨਬੰਧੀਆਂ ਦਾ ਰਿਜਕੁ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਓਥੇ ਹੀ ਪਹੁੰਚਾਏਗਾ ਤੇ ਤੁਸਾਡਾ ਰਿਜਕੁ ਇਥੇ ਹੀ ਪਹੁੰਚਾਏਗਾ। ਤਾਂ ਓਨਾਂ ਆਪਣਿਆਂ ਬੇਟਿਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦ ਕੇ ਕਹਿਆ, ਭਾਈ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਕੰਮ ਦੇ ਲਾਇਕ ਹੋਏ ਹੋ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਘਰ ਦਾ ਕੰਮ ਸਮਾਲੋ। ਜੋ ਕਿਛੁ ਕਿਰਤਿ ਵਿਚੋਂ ਲਾਭ ਹੋਵੇ ਸੋ ਉਦਮ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਨਮਿਤ ਦਸਵੰਧੁ ਦੇਵਣਾ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਆਇਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਣੀ ਤੇ ਅਸੀਂ ਏਥੇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਕੇ ਦੁਆਰੇ ਰਹਾਂਗੇ ਤੇ ਏਥੇ ਪਾਣੀ ਪੱਖੇ ਦੀ ਗੁਰ ਕੇ ਦੁਆਰੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਕਰਾਂਗੇ ਤੇ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨੁ ਸੁਣਾਂਗੇ, ਤੁਸਾਡਾ ਭੀ ਕਲਿਆਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਤਾਂ ਓਨਾਂ ਐਸੇ ਹੀ ਕੀਆ। ਤਾਂ ਓਨਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰੂ ਹੋਇਆ ॥ ੨੯ ॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਮਹਾਂ ਨੰਦ ਬਿਧੀ ਚੰਦ]

ਮਹਾਂ ਨੰਦੁ ਬਿਧੀ ਚੰਦੁ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਸਰਨੀ ਆਏ, ਜੁ ਅਸਾਡਾ ਜਨਮ ਮਰਨੁ ਤੁਸੀਂ ਕਟੋ, ਬਹੁਤਾ ਅਸੀਂ ਜਨਮਾਂ ਵਿਚ ਦੁਖ ਪਾਂਵਦੇ ਆਏ ਹਾਂ ਤੇ ਹੁਣ ਤੁਸਾਡੀ ਸਰਨਿ ਆਏ ਹਾਂ!

ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਜੁ ਅਸਾਡਾ ਉਧਾਰੁ ਹੋਵੇਗਾ । ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਪਛਾਣੋਗੇ ਤਾਂ ਤੁਸਾਡਾ ਜਨਮ ਮਰਨੁ ਮਿਟੇਗਾ । ਤਾਂ ਓਨਾ ਕਹਿਆ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਸਰੂਪ ਏਹੁ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਅਸੀਂ ਖੱਤ੍ਰੀ ਹਾਂ, ਖੱਤ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਪੁਤਰ ਹਾਂ । ਜਾ ਇਤਨਾ ਓਨਾਂ ਕਹਿਆ ਤਾਂ ਸਾਹਿਬੁ ਬਚਨੁ ਕੀਤਾ ਜੁ ਖੱਤ੍ਰੀ ਤਾਂ ਤੁਸਾਨੂੰ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਨੇ ਕਹਿਆ ਹੈ, ਸੋ ਸਰੀਰ ਦਾ ਨਾਮ ਧਰਿਆ ਹੈ । ਤੁਸੀਂ ਸਰੀਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਏਹੁ ਸਰੀਰੁ ਤਾਂ ਏਥੇ ਹੀ ਰਹੇਗਾ, ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਪਿਛਲੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਕਰਮ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹੁਣ ਭੋਗਤੇ ਹੋ ਤੇ ਹੁਣ ਦੇ ਕਰਮ ਅਗੇ ਭੋਗੋਗੇ । ਤਾਂ ਤੁਸਾਂ ਏਸ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਬਸਤ੍ਰ ਜਾਣਨਾ ਤੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਸਤ੍ਰ ਪਹਿਰਣ ਵਾਲਾ ਸਾਖੀ ਜਾਣਨਾ, ਤਾਂ ਤੁਸਾਡਾ ਉਧਾਰੁ ਹੋਵੇਗਾ । ਤਾਂ ਓਨਾਂ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ: ਅਸੀਂ ਕਿਉਂ ਕਰ ਆਪਣਾ ਸਰੂਪ ਪਛਾਣੀਏ? ਤੇ ਸਾਹਿਬ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੁਸਾਂ ਸਦਾ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਨੇਮ ਨਾਲ ਸੁਣਨੀ, ਤੁਸਾਂ ਨੂੰ ਸਰੂਪ ਦਾ ਲਾਭ ਹੋਵੇਗਾ । ਤਾਂ ਓਨਾਂ ਐਸੇ ਹੀ ਨੇਮ ਨਾਲ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਨੀ । ਤਾਂ ਓਨਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰ ਏਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੋਇਆ ॥ ੩੦ ॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਧਰਮਦਾਸ ਡੂਗਰ ਦਾਸ ਆਦਿ]

ਧਰਮ ਦਾਸੁ ਖੋਟੜਾ ਤੇ ਡੂਗਰ ਦਾਸੁ ਤਕਿਆਰੁ ਤੇ ਦੀਪਾ ਤੇ ਜੇਠਾ ਤੇ ਤੀਰਥਾ ਤੇ ਸੈਸਾਰੁ ਤੇ ਬੂਲਾ, ਸਭੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਆਏ । ਆਇਕੋ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀਓਨੇ: ਜੀ ਤੁਸਾਡੀ ਸਰਨਿ ਆਏ ਹਾਂ, ਕਿਵੇਂ ਅਸਾਡਾ ਉਧਾਰੁ ਹੋਵੇ । ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਤੁਸਾਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਕਾ ਹੰਕਾਰੁ ਤਿਆਗਣਾ, ਜੋ ਸਿਖੁ ਤੁਸਾਡੇ ਪਾਸ ਆਵੇ ਆਪੋ ਆਪਣਿਆਂ ਘਰਾਂ ਥੀਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ, ਤੇ ਜੇ ਬਹੁਤੀ ਕਾਮਨਾ ਹੋਵੇ ਸੋ ਸਭਨਾਂ ਰਲ ਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਉਸਕਾ ਕਾਰਜੁ ਕਰ ਦੇਣਾ ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਹੋਵੇ ਤਿਥੈ ਦੋਨੋ ਵੇਲੈ ਚਲਕੇ ਜਾਵਣਾ ਤੇ ਧਰਮਸਾਲ

ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹੀ ਬਣਾਵਣੀਂ । ਪਿਛਲੀ ਰਾਤ ਉਠਕੇ ਇਸਨਾਨ ਕਰਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਜਾਇਕੇ ਗ੍ਰੰਥ* ਜੀ ਦਾ ਦਰਸਨ ਕਰਣਾ ਅਤੇ ਦੁਪਹਿਰ ਸਮੇਂ ਚਰਨ ਕਵਲ ਪੜਨੀ ਸੁਣਨੀ । ਦੁਇ ਘੜੀਆਂ ਦੇਹੁ ਰਹਿੰਦੇ ਦੁਇ ਘੜੀਆਂ ਰਾਤ ਜਾਂਦੀ ਤੀਕਰੁ ਕੀਰਤਨੁ ਰਹਰਾਸ ਪੜਨੀ । ਉਸ ਥੋਂ ਉਪਰੰਤ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨੁ ਸੁਣਕੇ ਉਪਰੰਤ ਕੀਰਤਨ ਸੋਹਿਲਾ ਪੜਕੇ ਸੋਣਾ । ਹਰੁ ਕਿਰਤ ਕਾਰ ਜੋ ਕਰਨੀ ਸਚੁ ਬੋਲਣਾ ਸਚੁ ਕਮਾਵਣਾ । ਮੈਂ ਤੁਸਾਡਾ ਸਦਾ ਸੰਗੀ ਹੋਵਾਂਗਾ । ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਲਿਆਣੁ ਹੋਇਆ ॥੩੧॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਮਈਆ ਜਾਪਾ ਆਦਿ]

ਮਈਆ ਤੇ ਜਾਪਾ ਤੇ ਨਈਆ ਖੁਲਰੁ ਜਾਤਿ ਦੇ ਤੁਲਸਾ ਵਹੁਰਾ ਚਾਰੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸਜੀ ਦੀ ਸਰਣਿ ਆਏ । ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ: ਜੀ ਅਸਾਨੂੰ ਐਸਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰੋ ਜੋ ਵਿਚੇ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਦੇ ਅਸਾਨੂੰ ਉਦਾਸੀ ਹੋਵੇ । ਤਾਂ ਬਚਨ ਹੋਇਆ : ਜੈਸੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦਿਆਂ ਕੰਮਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰੁ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤੈਸੇ ਗੁਰੂ ਕੀ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰੋ । ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਕੀ ਸਬਦ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਪੜਨਿ ਸੁਣਨਿ ਬੈਠੋ ਤਾਂ ਸਬਦ ਦੇ ਅਰਥ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮਨ ਵਲ ਧਿਆਨੁ ਰਖਣਾ । ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਧਿਆਨੁ ਧਾਰਨਾ, ਮੇਰੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਉਚਾਰੁ ਕਰਨਾ, ਜੈਸੇ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਮਸਾਲਾ ਭੀ ਦੇਈਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਾਜਾ ਭੀ ਕਰੀਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਓਸਦਾ ਰੋਗੁ ਕੱਟੀਦਾ ਹੈ, ਤੈਸੇ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਧਿਆਨੁ ਅਰੁ ਨਾਮੁ ਕਰਕੇ ਹਉਮੈ ਦਾ ਰੋਗੁ ਕਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਹੋਰੁ ਸਮਾਂ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਹੱਥਾਂ ਪੈਰਾਂ ਨਾਲਿ ਕੰਮੁ ਕਰਨਾ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਦਿਆਂ ਰਹਿਣਾ । ਨਾਮੁ ਕੈਸਾ ਹੈ ? ਕਲਜੁਗ ਵਿਚ ਜਹਾਜ ਹੈ । ਏਹੋ ਤੁਸਾਡਾ ਉਧਾਰੁ

*ਦਿਹ ਲਿਖਾਰੀ ਜੀ ਦੀ ਭੁੱਲ ਜਾਪਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਆਦਿ ਬੀੜ ਪੰਜਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬੱਧੀ ਸੀ ।

ਕਰੇਗਾ । ਸੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਲਿਆਣੁ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੋਆ ॥੩੨॥

ਪਉੜੀ ਅਠਾਰ੍ਹਵੀਂ ਚਲੀ ॥ ੧੮ ॥

ਪੁਰੀਆ ਚੂਹੜ ਚਉਧਰੀ ਪੈੜਾ ਦਰਗਹੁ ਦਾਤਾ ਭਾਰਾ ॥
ਬਾਲਾ ਕਿਸਨਾ ਝੰਗਰਣ ਪੰਡਿਤ ਰਾਇ ਸਭਾ ਸੀਗਾਰਾ ।
ਸੁਹੜੁ, ਤਿਲੋਕਾ ਸੂਰਮਾ ਸਿਖ ਸਮੁੰਦਾ ਸਨਮੁਖ ਸਾਰਾ ।
ਕੁਲਾ, ਭੁਲਾ, ਝੰਝੀਆ ਭਾਗੀਰਥੁ ਸੁਇਨੀ ਸੁਚਿਆਰਾ ।
ਲਾਲੂ ਬਾਲੂ ਵਿਜ ਹਨਿ ਹਰਖਵੰਤੁ ਹਰਿਦਾਸੁ ਪਿਆਰਾ ।
ਧੀਰ ਨਿਹਾਲੂ ਤੁਲਸੀਆ ਬੂਲਾ ਚੰਡੀਆਬਹੁ ਗੁਣਿਆਰਾ ।
ਗੋਖੂ ਟੋਡਾ ਮਹਿਤਿਆ ਤੋਤਾ ਮਦੂ ਸਬਦ ਵੀਚਾਰਾ ।
ਝਾਝੂ ਅਤੇ ਮੁਕੰਦ ਹੈ ਕੀਰਤਨੁ ਕਰੇ ਹਜੂਰ ਕਿਦਾਰਾ ।
ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਪਰਗਟੁ ਪਾਹਾਰਾ ॥ ੧੮ ॥

[ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਸਿਖ]

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਚੌਧਰੀ ਪੁਰੀਆ ਤੇ ਚੂਹੜ]

ਪੁਰੀਆ ਤੇ ਚੂਹੜ ਦੋਵੇਂ ਚੌਧਰੀ ਜਾਤ ਦੇ ਹੈਸਨਿ ਤੇ ਚੌਧਰ
ਭੀ ਕਰਦੇ ਸਨਿ, ਸਾਹਿਬ ਪੰਜਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਹਜੂਰਿ ਆਏ ਤਾਂ
ਆਣਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : ਜੀ ਅਸੀਂ ਲੋਕ ਝੂਠ ਬਹੁਤ ਕਮਾਂਵਦੇ
ਹਾਂ; ਅਸਾਡਾ ਭੀ ਉਧਾਰੁ ਕਿਵੇਂ ਹੋਵੇਗਾ । ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਆ ਜੇ ਝੂਠ
ਛਡੋਗੇ ਤਾਂ ਤੁਸਾਡਾ ਉਧਾਰੁ ਹੋਵੇਗਾ । ਤਾਂ ਓਨਾਂ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ
ਜੀ ਅਸਾਡੇ ਪਾਸੂੰ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਅਸੀਂ ਚਉਧਰੀ
ਹਾਂ ਝੂਠ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਗੁਜਰਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ । ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਆ :
ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਰੱਖੋ ਤੇ ਧਰਮਸਾਲ ਬਣਾਓ
ਤੇ ਚਾਰ ਪੰਜ ਘੜੀਆਂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰਕੇ ਕਥਾ ਸੁਣਿਆ
ਕਰੋ ਤੇ ਸਾਰੇ ਦਿਨ ਵਿਚ ਝੂਠ ਤੇ ਸਚੁ ਕਮਾਵੋ ਤਾਂ ਰਾਤੀਂ ਕਾਗਦ
ਉਪਰ ਲਿਖ ਛਡਿਆ ਕਰੋ ਤੇ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਹਜੂਰ ਦੀਦਾਰ

ਨੌ ਆਵਣਾਂ ਤਾਂ ਕਾਗਦ ਸਾਰਾ ਆਪਣਿਆਂ ਪਾਪਾਂ ਪੁੰਨਾਂ ਦਾ ਸੁਣਾਇ ਜਾਇਆ ਕਰੇ। ਤਾਂ ਉਹ ਜਿਵੇਂ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਕਰਨਿ ਤੇ ਸਬਦੁ ਬਾਣੀ ਸੁਣਨਿ, ਤਿਵੇਂ ਤਿਵੇਂ ਪਾਪਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੋ ਆਵੇ ਤੇ ਜਿਉਂ ਕਾਗਦ ਲਿਖਕੇ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਆਣਕੇ ਸੁਣਾਵਨਿ ਤਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਪਾਂ ਥੀਂ ਸ਼ਰਮ ਆਵੇ। ਇਕ ਛਿਆਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਬ੍ਰਿਤਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਘਟ ਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਬ੍ਰਿਤਿ ਵਧਿ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਸੈ ਕਰਕੇ ਕਲਿਆਣੁ ਹੋਆ ॥੩੩॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਪੈੜਾ ਦੁਰਗਾ]

ਭਾਈ ਪੈੜਾ ਤੇ ਦੁਰਗਾ ਸਾਹਿਬ ਪੰਜਵੀਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਆਏ : ਅਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰੀਏ। ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਭਾਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਿਛੇ ਦਾਨੁ ਕੀਤਾ ਹੈ ਸੋ ਹੁਣ ਆਇਕੈ ਪਾਇਆ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਦਾ ਕੀਤਾ ਅਗੇ ਪਾਵਨਗੇ, ਤਾਂ ਜੋ ਤੁਸਾਡੇ ਪਾਸ ਵਰਤਣਿ ਹਵੈ ਤੇ ਆਪਣੇ ਖਾਵਣ ਪੀਵਣ ਤੇ ਵਧੀਕ ਹੋਵੈ ਸੋ ਸਭੇ ਦਾਨ ਪੁੰਨ ਕਰ ਦੇਵਣਾ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਵੀ ਹੋਵੈ। ਸਭ ਸਿਖਾਂ ਨਾਲਿ ਵਰਤਿ ਛਕਣਾ। ਸੀਤਕਾਲ ਹੋਵੈ ਤਾਂ ਭੂਰੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਲੋਈਆਂ ਹੋਰੁ ਭੀ ਬਸਤ੍ਰ ਜੋ ਕਿਸੇ ਦੇ ਲਾਇਕ ਹੋਣ ਸੋ ਲੈ ਦੇਵਣੇ। ਇਕ ਸਮੇਂ ਸਿਖ ਬਹੁਤ ਆਏ ਤੇ ਹੋਰੁ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਭੀ ਗਹਿਣੇ ਰਖਕੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਖਵਾਇ ਦਿਤੇ। ਬਹੁਰੇ ਫੇਰ ਸਿਖ ਆਏ ਤਾਂ ਸੀਤ ਕਾਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੋਸੀ; ਵੀਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੁਣ ਤਾਂ ਅਸਾਡੇ ਪਾਸ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਏਸੇ ਚਿੰਤਾ ਵਿਚ ਬਾਹਰਿ ਰਮਣੈ ਜਾਇ ਬੈਠੇ, ਤਾਂ ਲਕੜੀ ਨਾਲਿ ਜਿਮੀਂ ਲੱਗੇ ਖੋਦਣ, ਤਾਂ ਉਥੋਂ ਮੋਹਰਾਂ ਦਾ ਦੇਗਚਾ ਹੱਥ ਲੱਗਾ। ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਘਰ ਭੀ ਛੁਡਾਇ ਲਏ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਲਈ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਦੁ ਲੈਕੇ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਆਏ। ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਆ : ਜੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਬੁੜਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦੇਂਦਾ।

ਤੁਸਾਂ ਇਸ ਕਾਰਜ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜ ਰਹਣਾ ॥ ੩੪ ॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਬਾਲਾ ਕਿਸ਼ਨਾ]

ਬਾਲਾ ਤੇ ਕਿਸ਼ਨਾ ਦੋਵੇਂ ਝਿੰਗਰਣ ਜਾਤ ਦੇ ਹੈਸਨਿ ਤੇ ਬੜੇ ਪੰਡਤ ਹੈਸਨਿ ਤੇ ਸਭਾ ਦੇ ਰੀਝਾਵਣ ਵਾਲੇ ਹੈਸਨਿ । ਸਾਹਿਬ ਪੰਜਵੀਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਆਏ, ਜੋ ਜੀ ਅਸੀਂ ਖਟ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਤੇ ਅਠਾਰਾਂ ਪੁਰਾਣਾਂ ਦੇ ਵਕਤ ਹਾਂ ਤੇ ਸਭ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਰੀਝਾਵਦੇ ਭੀ ਹਾਂ, ਪਰੁ ਅਸਾਡੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤਿ ਨਹੀਂ ਆਵਦੀ । ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਆ: ਜੈਸੇ ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ ਸੁਣਾਵਣ ਦੀ ਸਿਆਣਪ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤੈਸੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਭੀ ਸਮਝਾਵਹੁ, ਤਾਂ ਤੁਸਾਡਾ ਤੁਰਤ ਕਲਿਆਣੁ ਹੋਵੇਗਾ, ਤੇ ਸ਼ਾਂਤਿ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਵੇਗੇ । ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਜਬ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਤਾਂ ਸ਼ਾਂਤਿ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਈ । ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਲਿਆਣੁ ਹੋਆ ॥ ੩੫ ॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਤਿਲੋਕਾ ਸੁਹੜ]

ਤਿਲੋਕਾ ਜਾਤ ਦਾ ਸੁਹੜ ਸੂਰਮਾ ਹੈਸੀ ਤੇ ਮੁਗਲਾਂ ਦੀ ਚਾਕਰੀ ਕਰਦਾ ਸੀ । ਇਕ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਆਇਆ, ਜੁ ਅਸਾਡਾ ਕਰਮੁ ਜੁੱਧ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਹਿੰਸਾ ਧਰਮੁ ਹੈ; ਅਸਾਡਾ ਕਿਉਂ ਕਰ ਉਧਾਰ ਹੋਵੇ ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਆ : ਜੇ ਰਿਦੇ ਕਰਕੇ ਹਿੰਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ, ਹੋਰ ਆਪਣੇ ਛਤ੍ਰੀ ਧਰਮ ਪਰ ਇਸ-ਥਿਰ ਰਹਣਾ । ਇਕ ਦਿਨ ਜੋ ਸ਼ਿਕਾਰ ਚੜ੍ਹੇ ਸਨ ਤੇ ਤਿਲੋਕੇ ਨੇ ਘੋੜਾ ਦਉੜਾਇਕੇ ਇਕ ਮ੍ਰਿਗੀ ਨੂੰ ਤਲਵਾਰ ਚਲਾਈ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਉਦਰ ਥੀਂ ਬੱਚਾ ਨਿਕਲਿਆ । ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਭੈ ਆਇਆ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਾਠ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਘੜਾਇਕੇ ਫਲੁ ਮਿਆਨ ਵਿਚ ਰਖਿਆ ਤੇ ਮੁੱਠ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਰੱਖੀ । ਤਾਂ ਵੇਰੀਆਂ ਨੇ ਸਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਕਹਿਆ ਜੇ ਪੰਜ ਰੁਪਯੇ ਰੋਜ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ

ਪਾਂਵਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਤਲਵਾਰ ਕਾਠ ਦੀ ਰਖੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਤਾਂ ਮੁਗਲ ਨੇ ਕਹਿਆ : ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਆਪਣੀ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਦਿਖਾਵੇ। ਤਾਂ ਭੈ-ਮਾਨ ਹੋ ਕਰ ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਅਰਾਧਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਮਹਾਂ ਉਤਮ ਫੌਲਾਦ ਦੀ ਵਲਾਇਤੀ ਹੋਇ ਨਿਕਲੀ ਤਾਂ ਸਭਨਾਂ ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਕਾਲੇ ਹੋਏ ਤੇ ਸਿਰਦਾਰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਆ। ਪੰਜ ਰੁਪਏ ਜੋ ਰੋਜ਼ ਲਿਆਵੇ, ਤਾਂ ਸਵਾ ਰੁਪਯਾ ਰੋਜ਼ ਗੁਰੂ ਕੀ ਅਰਦਾਸ ਰਖੇ, ਤੇ ਸਵਾ ਰੁਪਯਾ ਰੋਜ਼ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਖਰਾਇਤ ਕਰੇ ਤੇ ਅਚਾਈ ਰੁਪਯੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਦੇ ਨੌਕਰਾਂ ਦੀ ਗੁਜਰਾਨ ਕਰੇ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਭੀ ਪ੍ਰਸਾਦ ਛਕਾਵੇ। ਏਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਉਸ ਦਾ ਉਧਾਰ ਹੋਇਆ॥੩੯॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਸਮੁੰਦਾ]

ਸਮੁੰਦਾ ਸਿਖ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਆਇਆ ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਜੀ ! ਸਨਮੁਖ ਕੌਣ ਹੈਨਿ ਤੇ ਵੇਮੁਖ ਕੌਣ ਹੈਨਿ ? ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ ਜੋ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੰਮ ਨੂੰ ਭੇਜੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਨਮੁਖ ਚਲਿਆ ਆਂਵਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਆਂਵਦਾ ਹੈ। ਤੇ ਜੇ ਕੰਮ ਵਿਗਾੜ ਆਂਵਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਨਮੁਖ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਤੈਸੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਜੋ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਹੈ ਸੋ ਨਾਮ ਤੇ ਦਾਨ ਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਵਾਸਤੇ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਜੇਹੜੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਤੇ ਹੈਂ ਤੇ ਨਾਮ ਜਪਤੇ ਹੈਂ ਤੇ ਦਾਨ ਕਰਤੇ ਹੈਂ ਸੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕੇ ਸਨਮੁਖ ਹੋਵੇਂਗੇ ਤੇ ਜੇ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਵਿਚ ਆਰਜਾ ਬੀਤਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਵੇਮੁਖ ਹੋ ਜਾਈਤਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਸਮੁੰਦੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : ਜੇ ਤੇਰੀ ਦਇਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਨਮੁਖ ਹੋਈਏ, ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ ਜੋ ਸਿਖ ਸਨਮੁਖ ਹੋਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਕੀ ਦਇਆ ਆਪੇ ਹੋਤੀ ਹੈ। ਤਾਂ ਸਿਖ ਸਮੁੰਦੇ ਦਾ ਏਸੇ ਕਰ ਕਲਿਆਣ ਹੋਆ ॥੩੭॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਕੁੱਲਾ ਭੁੱਲਾ ਆਦਿ]

ਕੁੱਲਾ ਭੁੱਲਾ ਦੋਵੇਂ ਝੰਝੀ ਹੈਸਨਿ ਤੇ ਭਗੀਰਥ ਸੁਇਨੀ ਹੈਸੀ,

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੀ ਸਰਣਿ ਆਏ ਤਾਂ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : ਜੀ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ! ਅਸੀਂ ਜਨਮ ਤੇ ਜੂਨੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਦੁਖ ਪਾਂਵਦੇ ਆਂਵਦੇ ਹਾਂ, ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ, ਜੁ ਅਸਾਡਾ ਜਨਮ ਮਰਨ ਕਟੀਐ । ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਤੁਸੀਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੇ ਕਰਮ ਕਰੋ; ਤੇ ਮਨਮੁਖਾਂ ਦੇ ਕਰਮ ਤਿਆਗੋ । ਤਾਂ ਓਨਾ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : ਜੀ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ! ਗੁਰਮੁਖ ਕਿਤਨੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹੈਨਿ ਤੇ ਮਨਮੁਖ ਕਿਤਨੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹੈਨਿ ? ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਗੁਰਮੁਖ ਹੈਨਿ, ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਮਨਮੁਖ ਹੈਨ । ਇਕ ਗੁਰਮੁਖ ਹੈਨਿ, ਇਕ ਗੁਰਮੁਖ ਤਰ ਹੈਨਿ, ਇਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਤਮ ਹੈਨਿ । ਗੁਰਮੁਖ ਕੌਣ ਹੈਨਿ ? ਜਿਨਾਂ ਖੋਟਿਆਂ ਕਰਮਾਂ ਵਲੋਂ ਪਿਠ ਦਿਤੀ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਵਚਨਾਂ ਵਲਿ ਮੁਖ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤੇ ਜੇ ਇਕੁ ਭੀ ਓਨਾਂ ਨਾਲ ਚੰਗਿਆਈ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਸਦੀਵ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲਿ ਚੰਗਿਆਈ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੈਨਿ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਭਲਿਆਈ ਵਿਸਾਰਦੇ ਨਹੀਂ ਤੇ ਆਪਣੀ ਭਲਿਆਈ ਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ! ਗੁਰਮੁਖਿ ਤਰੁ ਓਹ ਹੈਨਿ ਜੋ ਬੁਰੇ ਕਰਮ ਓਨ੍ਹਾਂ ਤਿਆਗ ਦਿਤੇ ਹੈਨਿ, ਤੇ ਭਲਿਆਂ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਜਿਸ ਦਾ ਕੰਮ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤੀਕ ਆਂਵਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਭਸੇ ਨਾਲਿ ਭਲਾ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ; ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਭਲਾ ਕਰੈ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਬੁਰਾ ਕਰੈ, ਓਹੁ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਭਲਾ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ । ਤੇ ਗੁਰਮੁਖਿ ਤਮ ਓਹੁ ਹੈਨਿ ਜੋ ਗਿਆਨ ਸੰਪੰਨਿ ਹੈਨ । ਭਲਾ ਸਭਸੇ ਨਾਲਿ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ । ਜੇ ਕੋਈ ਓਨਾਂ ਦਾ ਬੁਰਾ ਭੀ ਕਰੇ ਤਾਂ ਓਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲਿ ਭੀ ਭਲਾ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ । ਤੇ ਮਨਮੁਖ ਓਹੁ ਹੈਨਿ ਜੋ ਸਦਾ ਵਿਕਾਰ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ, ਜੇ ਕੋਈ ਓਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲਿ ਭਲਿਆਈ ਕਰੇ ਸੋ ਵਿਸਾਰ ਦੇਂਦੇ ਹੈਨਿ ਤੇ ਬੁਰਿਆਈ ਜੇ ਕੋਈ ਕਰੈ ਤਾਂ ਵਿਸਾਰਦੇ ਨਹੀਂ । ਤੇ ਮਨਮੁਖਿ ਤਰੁ ਓਹੁ ਹੈਨ, ਜੋ ਕੋਈ ਭਲਾ ਬੁਰਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਸਭਸੇ ਨਾਲਿ ਬੁਰਿਆਈ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ । ਤੇ ਮਨਮੁਖਿ ਤਮ ਓਹੁ

ਹੈਨਿ ਜੋ ਭਲੇ ਨਾਲਿ ਵੀ ਬੁਰਿਆਈ ਕਰਨਿ ਤੇ ਸਬਦ ਬਾਣੀ ਦੀ ਸਮਝ ਕੁਝ ਨਾ ਕਰਨ, ਸਗੋਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈਨਿ ਸਬਦ ਦਾ ਸੁਣਨਾ ਤੇ ਭਲਿਆਈ ਕਰਨੀ ਅਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਫਲਦੀ ਤੇ ਬੁਰਿਆਈ ਅਸਾਨੂੰ ਫਲ ਦੇਂਦੀ ਹੈ ! ਸੋ ਘੋਰ ਨਰਕਾਂ ਵਿਚ ਮਹਾਂ ਦੁਖ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵਨਿਗੇ । ਤਾਂ ਓਹੁ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੇ ਕਰਮ ਕਰਨ ਲਗੇ । ਓਨਾਂ ਦਾ ਓਸੇ ਕਰ ਕਲਿਆਣੁ ਹੋਇਆ ॥ ੩੮ ॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਲਾਲੂ ਬਾਲੂ ਆਦਿ]

ਲਾਲੂ ਤੇ ਬਾਲੂ ਵਿੱਜ ਹੈਸਨਿ ਤੇ ਹਰਿਦਾਸ ਤੇ ਪਿਆਰਾ ਪੰਜਵੀਂ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨਿ ਆਏ ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : ਜੁ ਅਸਾਡਾ ਉਧਾਰੁ ਕਿਉਂ ਕਰ ਹੋਵੈ ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਹਰਿ ਕਿਸੇ ਨਾਲਿ ਹੋਸ ਕੇ ਮਿਲਣਾ ਤੇ ਮਿੱਠਾ ਬੋਲਣਾ, ਤੇ ਵੰਡ ਖਾਵਣਾ ਤੇ ਨਿਵ ਚਲਣਾ ॥ “ਮਿੱਠਾ ਬੋਲਣਿ ਨਿਵ ਚਲਣ ਹਥੋਂ ਭੀ ਕਛੁ ਦੇਨਿ । ਰਬ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੁੱਕਲੀਂ ਜੰਗਲਿ ਕਿਆ ਢੂੰਡੇਨਿ”*॥ ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰੁ ਏਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੋਇਆ ॥ ੩੯ ॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਨਿਹਾਲੂ ਤੁਲਸੀਆ ਆਦਿ]

ਬੀਰ ਨਿਹਾਲੂ ਤੁਲਸੀਆ ਬੁਲਾਚੰਡੀਆ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨਿ ਆਏ, ਓਨ੍ਹਾਂ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : ਕੇਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈਨਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਰਾਜੇ ਜਨਕ ਜੀ ਦਾ ਅਉਤਾਰ ਹੈਨਿ; ਕੇਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈਨਿ : ਰਾਜੇ ਦੇ ਸਿਖ ਦਾ ਅਉਤਾਰ ਹੈਨਿ, ਤਾਂ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਦਇਆ ਕਰੋ, ਜੋ ਅਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿਖੇ ਗੁਰਾਂ ਉਤੇ ਸਿਦਕੁ ਆਵੈ । ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ ਹੈਸਨਿ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕ ਸਿਵਾਦਿਕ ਜਨਕਾਦਿਕ ਉਸਤਤਿ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ ਅਰੁ ਅੰਤੁ ਨਹੀਂ ਪਾਵਤੇ; ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਪੂਰਬਲਿਆਂ ਜਨਮਾਂ ਵਿਖੇ

*ਇਹ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ।

ਅਰਾਧਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਗੁਰ ਅਉਤਾਰ
 ਧਾਰ ਕੇ ਭਾਖਾ ਰੂਪੀ ਬਾਣੀ ਵਿਖੇ ਸਾਰਾ ਤਤੁ ਨਿਰਣੈ ਕਰਕੇ ਕਹੋ ਤਾਂ
 ਅਸਾਡਾ ਕਲਿਆਣੁ ਹੋਵੈ, ਤਾਂ ਓਨਾ ਭਗਤਾਂ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਕਾਮਨਾ
 ਕਰਕੇ ਭਾਖਾ ਬਾਣੀ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਵਿਖੇ ਤਤੁ ਸੁਗਮ ਕਰਕੇ ਕਹਿਆ ਹੈ,
 ਸੋ ਸਮਝਕੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ਕਰਨਾ । ਤਾਂ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਭੀ ਸਬਦ
 ਬਾਣੀ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਰਣੀ, ਐਸਾ ਗੁਣ ਹੋਰੁ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜੈਸਾ ਸਮਝ
 ਵੀਚਾਰ ਦਾ ਹੈ । ਤਾਂ ਓਨਾਂ ਦਾ ਸਬਦ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਕਰਕੇ ਕਲਿਆਣੁ
 ਹੋਇਆ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਸੋ ਰੂਪਿ ਹੈਨਿ - "ਵੇਦ ਵਿਰੋਚ ਵਿਚਾਰੁ
 ਨ ਪਾਵਤ ਚਕ੍ਰਿਤ ਸੇਖ ਸਿਵਾਦ ਭਏ ਹੈ" । ਸਿਧ ਸਮਾਧਿ ਅਰਾਧਤ
 ਨਾਰਦ ਸਾਰਦ ਸੁਕ੍ਰ ਸਨਾਤ ਨਏ ਹੈਂ । ਆਦਿ ਅਨਾਦਿ ਅਗਾਧਿ
 ਅਗੋਚਰ ਨਾਮ ਨਿਰੰਜਨ ਜਾਪ ਜਏ ਹੈਂ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਮੇਵ ਸੁ
 ਸੰਗਤਿ ਪੈਰੀਂ ਪਏ ਭਾਈ ਪੈਰੀਂ ਪਏ ਹੈਂ ।"

—ਤਿਸ ਦਾ ਵੀਚਾਰ—

ਜਿਸ ਨਿਰੰਕਾਰ ਦਾ ਵੀਚਾਰ ਦੇਵਤੇ ਬ੍ਰਹਿਮਾਦਿਕ ਨਹੀਂ
 ਪਾਇ ਸਕਦੇ ਸੋ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਹੈਨਿ ॥੪੦॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਗੋਖੂ, ਟੋਡਾ, ਤੋਤਾ, ਮਦੂ]

ਭਾਈ ਗੋਖੂ ਤੇ ਭਾਈ ਟੋਡਾ ਮਹਿਤਾ, ਭਾਈ ਤੋਤਾ ਤੇ ਮਦੂ
 ਚਾਰੇ ਸਿਖ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਆਏ, ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : ਜੀ
 ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਅਸਾਡਾ ਉਧਾਰੁ ਕਰਨ ਜੋਗ ਤੁਸੀਂ ਹੋ; ਤਾਂ ਬਚਨੁ
 ਹੋਇਆ : ਭਾਈ ਤੁਸੀਂ ਬੈਠਕੇ ਪਰਸਪਰ ਗੁਰੂ ਕੀ ਬਾਣੀ ਦਾ
 ਵੀਚਾਰੁ ਕਰਿਆ ਕਰੋ ਤੇ ਜੋ ਕੁਛ ਆਗਿਆ ਹੋਵੇ ਸੋ ਕਮਾਵਣ ਵਿਚ
 ਲਿਆਵੋ ਤੇ ਜੋ ਕੁਝ ਮਨੁ ਹੋਵੇ ਉਸ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰੋ । ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ
 ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਕੀਤਿਆਂ ਕੇਤਾ ਗੁਣ ਹੈ ਤੇ
 ਵੀਚਾਰ ਕੀਤਿਆਂ ਕੇਤਾ ਗੁਣ ਹੈ ? ਤਾਂ ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਜੋ ਪਾਠ
 ਕਰਨ ਤੇ ਪੁੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅੰਤਹਕਰਣ ਸੁਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਜੇ ਨਿਹ-

ਕਾਮ ਪਾਠ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਵੀਚਾਰ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਨਮ ਮਰਨ ਕਟੀਦਾ ਹੈ । ਜੈਸੇ ਕਾਸਟ ਮੇਂ ਅਗਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ; ਬਿਨਾਂ ਸੰਜਮ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦੀ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਥਨ ਦਾ ਸੰਜਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸੋ ਮਥਕੇ ਨਿਕਾਲਦੇ ਹੈਨਿ ਤਾਂ ਸਭ ਕਾਸਟ ਅਗਨ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੈਸੇ ਗਿਆਨ ਤੇ ਵੀਚਾਰ ਕਰਕੇ ਸਭ ਦੇਹ ਅਭਿਮਾਨੁ ਮਿਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਬਦ ਦੇ ਵੀਚਾਰ ਕਰਨਿ ਕਰਿ ਕਲਿਆਣੁ ਹੋਇਆ ॥੪੧॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਝਾਝੂ, ਮੁਕੰਦਾ, ਕਿਦਾਰਾ]

ਝਾਝੂ ਤੇ ਮੁਕੰਦਾ ਤੇ ਕਿਦਾਰਾ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਆਏ । ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਜੀ ! ਅਸਾਡਾ ਉਧਾਰੁ ਕਿਉਂ ਕਰ ਹੋਵੇ ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਤੁਸਾਨੂੰ ਹਾਗਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਹੈ ਤੇ ਕਲਿਜੁਗ ਦੇ ਵਿਚ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੋਰੁ ਕੋਈ ਤਪ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਂਤਕੀ ਤਪੁ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ ਕਰੋ । ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : ਜੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਪਾਠ ਦਾ ਤੇ ਕਥਾ ਦਾ ਤੇ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਫਲੁ ਕਹੀਐ ? ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ: ਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਏਹੁ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਖੂਹ ਦੀ ਪੈਲੀ ਪਾਣੀ ਦੇ ਕੇ ਝਬਦੇ ਪਕਾਈਦੀ ਹੈ ਤੇ ਅਨਾਜ ਦਾ ਬੋਹਲ ਘਰ ਲੈ ਆਵੀਦਾ ਹੈ, ਤੈਸੇ ਬਾਣੀ ਦੇ ਪਾਠ ਦਾ ਫਲੁ ਹੋਤਾ ਹੈ। ਪਰ ਖੂਹ ਦਾ ਪਾਣੀ ਦੂਜੇ ਖੂਹ ਦੀ ਪੈਲੀ ਨਜ਼ਦੀਕ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਓਸ ਨੂੰ ਭੀ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ, ਪਰੁ ਦੂਰ ਦੀਆਂ ਪੈਲੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ ਤੇ ਕੀਰਤਨੁ ਐਸਾ ਹੈ ਜੈਸੇ ਮੇਘ ਗਰਜ ਕੇ ਬਰਖਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਭੇ ਪੈਲੀਆਂ ਹਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੈਨਿ । ਤੇ ਕਥਾ ਦਾ ਏਹੁ ਫਲੁ ਹੈ ਜੈਸੇ ਮੇਘ ਠਹਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਨਿਰਵਾਤ ਝਿੰਮ ਝਿੰਮ ਵਰਖਾ ਕਰਦਾ ਹੈ । ਅਗੇ ਪੈਲੀਆਂ ਰਾਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸੁਧਾਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹੋਵਨਿ; ਜੋ ਜੋ ਬੂੰਦ ਪਵੇ ਵਿਚਿ ਧਰਤੀ ਦੇ ਸਮਾਵਦੀ ਜਾਵੇ । ਤੈਸੇ

ਜੇ ਸਮਝਵਾਨ ਸਿਖ ਹੁੰਦੇ ਹੈਨਿ, ਜੋ ਜੋ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨੁ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ
 ਤੇ ਵਿਚਾਰਦੇ ਹੈਨਿ ਤੇ ਵਾਰਤਾ ਸੁਣਦੇ ਹੈਨਿ ਸੋ ਸੋ ਕਥਾ ਸੁਣਕੈ
 ਰਿਦੇ ਵਿਚ ਧਾਰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹੈਨਿ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ,
 ਬਹੁੜ ਕਥਾ ਤੇ ਕੀਰਤਨੁ ਦੋਨੋਂ ਮਿਲੇ ਹੋਏ ਸੋਭਾ ਪਾਵਦੇ ਹੈਨਿ;
 ਕਥਾ ਕੀਰਤਨੁ ਦੇ ਮਹਾਤਮ ਨੂੰ ਲਖਾਂਵਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕੀਰਤਨ ਮਨ
 ਵਿਖੇ ਰਾਗੁ ਹਰਖੁ ਉਤਪਤਿ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੈਸੇ ਮਾਤਾ ਪੁਤ੍ਰਾਂ ਕਰਕੇ
 ਸੋਭਦੀ ਹੈ ਤੇ ਪੁਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਪਾਲਨਾ ਮਾਤਾ ਕਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂਤੇ ਕਥਾ
 ਮਾਤਾ ਹੈ ਤੇ ਕੀਰਤਨੁ ਪੁਤ੍ਰ ਹੈ। ਤਾਂ ਸਿਖਾਂ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਜੀ
 ਇਸਦਾ ਪਿਤਾ ਕੌਨ ਹੈ? ਤਾਂ ਬਚਨ ਹੋਇਆ: ਪ੍ਰੇਮ ਜੋ ਹੈ ਸੋ ਕਥਾ
 ਦਾ ਭਰਤਾ ਹੈ, ਕੀਰਤਨੁ ਦਾ ਪਿਤਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਕੇ ਦੋਨੋਂ ਸੋਭਾ
 ਪਾਵਏ ਹੈਨਿ। ਤਾਂ ਉਹੁ ਸਦਾ ਹਜ਼ੂਰ ਕੀਰਤਨੁ ਕਰਨਿ ਤੇ ਨਿਹਕਾਮ
 ਹੋਇਕੈ, ਕਛੁ ਕਾਮਨਾ ਨਾ ਕਰਨਿ, ਤੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਨਿਰਵਾਹ
 ਪਰਾਰਥਧ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ। ਹੋਰ ਕੋਈ ਸਿਖ ਸਰਧਾ ਸੰਜੁਗਤਿ ਸੇਵਾ
 ਕਰੇ ਤਾਂ ਉਸੇ ਥੀਂ ਗੁਜਰਾਨਿ ਕਰਨਿ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰ ਏਸੇ
 ਕਰ ਹੋਇਆ ॥੪੨॥

ਪਉੜੀ ਉਨੀਸਵੀਂ ਚਲੀ ॥ ੧੯ ॥

ਗੰਗੂ ਨਾਉ ਸਹਗਲਾ ਰਾਮਾ ਧਰਮਾ ਉਦਾ ਭਾਈ। ਜਟੂ
 ਭਟੂ ਵੇਤਿਆ ਫਿਰਣਾ ਸੂਦ ਵਡਾ ਸਤ ਭਾਈ। ਭੋਲੂ ਭੱਟੂ
 ਜਾਣੀਅਨਿ ਸਨਮੁਖ ਤੇਵਾੜੀ ਸੁਖਦਾਈ। ਡਲਾ
 ਭਾਗੀਰਥੁ ਭਗਤੁ ਹੈ ਜਾਪੂ ਨਿਵਲਾ ਗੁਰ ਸਰਣਾਈ।
 ਮੂਲਾ ਸੂਜਾ ਧਾਵਣੇ ਚੰਦੂ ਚਉਝੜ ਸੇਵ ਕਮਾਈ। ਰਾਮਦਾਸ
 ਭੰਡਾਰੀਆ ਬਾਲਾ ਸਾਈਂ ਦਾਸੁ ਧਿਆਈ। ਗੁਰਮੁਖਿ
 ਬਿਸਨੂ ਬੀਬੜਾ ਮਾਛੀ ਸੁੰਦਰ ਗੁਰਮਤਿ ਪਾਈ। ਸਾਧ
 ਸੰਗਤਿ ਵਡੀ ਵਡਿਆਈ ॥੧੯॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਗੰਗੂ ਨਾਉ ਆਦਿ]

ਗੰਗੂ ਤੇ ਨਾਉ ਸਹਗਲੁ ਰਾਮਾ ਤੇ ਧਰਮਾ ਤੇ ਉਦਾ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨਿ ਆਏ ਤੇ ਓਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ : ਜੀ ਬੇਦਾਂ ਕਤੇਬਾਂ ਤੇ ਅਉਤਾਰਾਂ ਸਭਨਾਂ ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ ਬਿਅੰਤ ਕਹਿਆ ਹੈ, ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਤਾਂ ਸਾਖਿਆਤਕਾਰ ਬ੍ਰਹਮ ਕਾ ਰੂਪ ਹੋਏ ਹੈਨ ਤਾਂ ਏਨਾਂ ਨੇ ਕਛੁ ਬ੍ਰਹਮ ਕਾ ਅੰਤੁ ਕਹਿਆ ਹੋਇਗਾ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਆਪਣਾ ਅੰਤ ਤਾਂ ਸਭ ਕੋਈ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਜੇ ਤਾਂ ਕਛੁ ਬ੍ਰਹਮ ਕਾ ਅੰਤ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਹੀਐ; ਬਿਅੰਤ ਨੂੰ ਬਿਅੰਤ ਕਹਿਣਾ ਏਹੋ ਉਸਕਾ ਅੰਤ ਪਾਵਣਾ ਹੈ । ਤੇ ਜੇ ਹੋਰ ਕੁਛ ਅੰਤੁ ਕਹਿੰਦੇ ਤਾਂ ਸਭ ਸਾਸਤ੍ਰਾਂ ਨਾਲਿ ਵਿਰੋਧ ਹੁੰਦਾ ਹੋਸੀ । ਤਾਂ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਭੀ ਕਹਿਆ ਹੈ ਬ੍ਰਹਮੁ ਬਿਅੰਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਭੀ ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ ਬਿਅੰਤ ਜਾਣ ਕੇ ਸਭ ਕਿਸੇ ਨਾਲਿ ਭਾਉ ਭਗਤਿ ਕਰਨੀ । ਅਉਰ ਸਦਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਨਾ, ਤੁਸਾਡਾ ਏਸੇ ਕਰ ਕਲਿਆਣੁ ਹੋਵੇਗਾ । ਤਾਂ ਓਨਾਂ ਦਾ ਏਸੇ ਕਰ ਕਲਿਆਣੁ ਹੋਇਆ ॥੪੩॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਜੱਟੂ ਭੱਟੂ ਫਿਰਣਾ ਆਦਿ]

ਭਾਈ ਜੱਟੂ ਤੇ ਭੱਟੂ ਵੇਤੇ ਤੇ ਫਿਰਣਾ ਸੂਦ ਤੇ ਭੋਲੂ ਤੇ ਭੱਟੂ ਤਿਵਾੜੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨੀ ਆਏ ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : ਜੀ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ! ਅਸੀਂ ਗੰਗਾ ਜੀ ਗਏ ਸਾਂ, ਪੰਡਤਾਂ ਅਸਾਂ ਥੀਂ ਪੁਛਿਆ ਸੀ ਜੇ ਜਿਸ ਨੇ ਸਰੀਰ ਧਾਰਿ ਕੇ ਔਤਾਰ ਧਾਰਿਆ ਹੈ ਸੋ ਸਿਧ ਸਾਧ ਸਭਨਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਧਾਰਿਆ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਔਤਾਰ ਧਾਰਿਆ ਹੈ, ਏਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਕੌਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ? ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸਾਂ ਕਹਿਆ : ਜੁ ਅਸੀਂ ਪੁਛ ਕੇ ਆਣ ਕਹਾਂਗੇ । ਤਾਂ ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰੂ ਨਿਰੰਕਾਰ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਹੈ । ਜਿਸ ਅੰਤਰਗਤਿ ਹੋਇਕੇ ਸਮਝ ਗਿਆਨ ਕੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਦੇਹ

ਧਾਰਨ ਦੇ ਕਰਮ ਕਰਿ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਜੀ ਦੇ ਅਗੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਹੈ ।
 ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਕਹਿਆ: ਜੀ ! ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਓਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈਨ ਜਿਸ ਦੇ
 ਮਿਲਣ ਕਰ 'ਗੋ' ਜੋ ਅੰਧਕਾਰ ਹੈ ਤੇ 'ਰੋ' ਜੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ; ਜਿਸ ਦੇ
 ਮਿਲਣੇ ਤੇ ਹੋਵੇ ਸੋ 'ਗੁਰੂ' ਕਹੀਦਾ ਹੈ । ਸੋ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਤਾਂ
 ਆਪ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੂਪ ਹੈਨ । ਤਾਂ ਬਚਨ ਹੋਇਆ : ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਬ੍ਰਹਮਾ
 ਬਿਸ਼ਨ ਮਹੇਸ਼ ਤੀਨੋ ਓਅੰਕਾਰ ਥੀ ਉਤਪਤ ਹੋਏ ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਕੌਣ
 ਗੁਰੂ ਕੀਤਾ ? ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਕਹਿਆ ਜੋ ਬ੍ਰਹਮੇ ਬਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕੀਤਾ
 ਤੇ ਸ਼ਿਵ ਭੀ ਬਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤੇ ਬਿਸ਼ਨ ਸ਼ਿਵ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕੀਤਾ,
 ਕਿਉਂ ਜੋ ਵਿਸ਼ਨੁ ਸ਼ਾਂਤਕੀ ਸੀ ਤੇ ਸ਼ਿਵ ਤਾਮਸੀ ਸੀ । ਤਾਂ ਸ਼ਾਂਤਕੀ
 ਸ੍ਰੇਤ ਰੂਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਤਾਮਸੀ ਦਾ ਸਿਆਮ ਰੂਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਤਾਂ
 ਵਿਸ਼ਨੁ ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਦਾ ਸਿਆਮਰੂਪ ਹੋ ਗਿਆ
 ਤੇ ਸ਼ਿਵ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕੀਤਾ ਉਸ ਦਾ ਰੂਪ ਸ੍ਰੇਤ ਹੋ
 ਗਇਆ । ਤਾਂ ਸਾਹਿਬ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜੋ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਅਗੇ ਹੀ ਗਿਆਨ
 ਰੂਪ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਿਵ ਦੇ ਮਿਲੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਹੋਇਆ । ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ
 ਕਹਿਆ: ਵਿਸ਼ਨੁ ਗਿਆਨ ਰੂਪ ਸੀ । ਜਗਤ ਦੀ ਮਰਿਯਾਦਾ ਵਾਸਤੇ
 ਗੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਤਾਂ ਬਚਨ ਹੋਇਆ : ਤੇਸੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ
 ਗਿਆਨ ਘਰ ਹੈਸਨ, ਪਰ ਸਰੀਰ ਦੀ ਮਰਿਯਾਦਾ ਕਰਿਕੈ ਗੁਰੂ
 ਅੰਗਦ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਤਾਂ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਰੱਖਣੀ;
 ਰਸਾਡਾ ਕਲਿਆਣ ਹੋਵੇਗਾ । ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਸੇ ਕਰ ਉਧਾਰ
 ਹੋਇਆ ॥੪੪॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਡਲਾ ਭਗੀਰਥ ਆਦਿ]

ਭਾਈ ਡਲਾ ਤੇ ਭਗੀਰਥ ਤੇ ਜਾਪੂ ਤੇ ਨਿਵਲਾ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ
 ਜੀ ਦੀ ਸਰਣਿ ਆਏ ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਜੋ ਹੋਏ
 ਹੈਨਿ ਸਰਗੁਣ ਦੇ ਉਪਾਸਕੀ ਹੋਏ ਹੈਨਿ । ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ
 ॥ਹਗੁਣ ਨਿਰਗੁਣ ਤਾਂ ਕਹੀਅਨਿ ਜੋ ਦੋ ਹੋਵਨਿ ॥ ਸਲੋਕ

ਸਰਗੁਨ ਨਿਰਗੁਨ ਨਿਰੰਕਾਰ ਸੁੰਨ ਸਮਾਧੀ ਆਪਿ ॥

ਆਪਨ ਕੀਆ ਨਾਨਕਾ ਆਪੇ ਹੀ ਛਿਰਿ ਜਾਪਿ ॥

ਓਹੀ ਸਰਗੁਣ ਰੂਪ ਮਹਾਰਾਜੁ ਇਛਿਆ ਕਰਕੇ ਧਾਰਦੇ ਹੈਂ ।
ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦਾ ਨਾਸੁ ਕਰਕੇ ਨਿਰਇਛੁ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨਿਰਗੁਣ ਸਰੂਪ
ਵਿਚ ਸਮਾਇ ਜਾਂਦੇ ਹੈਨਿ । ਜੈਸੇ ਰਾਜਾ ਏਕੁ ਹੋਤਾ ਹੈ, ਤੇ ਜਿਸ
ਸਮੇਂ ਇਛਾ ਕਰਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਵਸਤ੍ਰ ਪਹਿਰਕੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ
ਆਇ ਬੈਠਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜੇ ਇਛਾ ਤਿਆਗਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਏਕਲਾ ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ
ਬਸਤ੍ਰਾਂ ਕੋ ਭੀ ਤਿਆਗ ਕਰ ਸਿਹਜਾ ਵਿਖੇ ਸੈਨ ਕਰਦਾ ਹੈ । ਤਾਂ ਜੋ
ਉਸ ਕਾ ਨਾਮੁ ਲੈਕੇ ਪ੍ਰਕਾਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦੀਵਾਨ ਸਮੇਂ ਭੀ ਉਸ ਕੀ
ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਰ ਸੈਣ ਸਮੇਂ ਭੀ ਉਸਕੀ ਸਹਾਇਤਾ
ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜੋ ਉਸ ਕੇ ਸੇਵਕ ਹੈਨਿ ਸੋ ਸਦਾ ਉਸ ਕੀ ਟਹਿਲ
ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ; ਤੈਸੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਭੀ ਨਾਮ ਦੇ ਉਪਾਸ਼ਕ ਹੋਏ
ਹੈਨਿ । ਜਿਸ ਨਾਮ ਕਰਕੇ ਸਰਗੁਣ ਭੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਰ
ਨਿਰਗੁਣ ਕਾ ਭੀ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਤਾ ਹੈ ਅਰੁ ਸਰਗੁਣ ਨਿਰ-
ਗੁਣ ਦੀ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਨਾਲੋਂ ਨਾਮ ਕੀ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਵਿਸ਼ੇਖ ਹੈ । ਜੈਸੇ
ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਜੀ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਥੀਂ ਪਾਰ ਉਤਰਨ ਲਗੇ ਹੈਂ ਤਾਂ ਓਹ ਕਰਨ
ਕਾਰਨ ਹੈਸਨਿ ਜੋ ਚਾਹਨ ਤਾਂ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਸੁਕਾਇ ਲੈਂਦੇ; ਪਰ ਓਨ੍ਹਾਂ
ਨੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜੋ ਅਸਾਨੂੰ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰਲਿਆਂ ਮਿਲਣਾ ਹੈ ਪਰੁ
ਨਾਮ ਕਰਕੇ ਅਨੇਕਾਂ ਦਾ ਕਲਿਆਣੁ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂਤੇ ਨਾਮ ਦਾ
ਮਹਾਤਮ ਆਪ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ੇਖ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਪਰਬਤਾਂ ਤੇ ਨਾਮੁ ਲਿਖ
ਕੇ ਆਪਿ ਪਾਰ ਉਤਰੇ । ਸਰਗੁਣ ਥੋਂ ਤਾਂ ਨਾਮੁ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵਿਸ਼ੇਖ
ਹੈ । ਬਹੁੜੇ ਨਾਮ ਨਿਰਗੁਣ ਥੀਂ ਭੀ ਵਿਸ਼ੇਖ ਹੈ । ਨਿਰਗੁਣ ਥੀਂ
ਨਾਮੁ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵਿਸ਼ੇਖ ਹੈ ਜੋ ਸਤਿ ਚਿਤਿ ਅਨੰਦ ਰੂਪ ਸਰੀਰਾਂ
ਦੇ ਅੰਤਰ ਬਾਹਰਿ ਇਸ ਕਰ ਬਿਆਪਿਆ ਹੁਆ ਹੈ, ਪਰੁ ਨਾਮ ਕੇ
ਉਚਾਰਨ ਬਿਨੁ ਅੰਤਹਕਰਣ ਸੁਧ ਨਹੀਂ ਹੋਤਾ, ਤਾਂਤੇ ਜੀਅ ਨਰਕਾਂ
ਨੂੰ ਚਲੇ ਜਾਤੇ ਹੈਨਿ । ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਾਮ ਕਾ ਉਚਾਰਨ ਕੀਆ ਹੈ

ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਤਹਕਰਣ ਸੁਧ ਹੋਏ ਹੈਨਿ, ਗਿਆਨ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਜਨਮ ਮਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾ ਕੱਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂਤੇ ਨਿਰਗੁਣ ਸਰਗੁਣ ਥੀਂ ਨਾਮੁ ਵਿਸੇਖ ਹੈ। ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : ਜੀ ਸਚੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਿ ਹਨੂੰਮਾਨ ਤਾਂ ਸਮੁੰਦਰ ਥੀਂ ਕੂਦ ਕੈ ਲੰਘ ਗਇਆ ਹੈਸੀ ? ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ ਹਨੂੰਮਾਨ ਤਾਂ ਨਾਮ ਦੇ ਜਪਣ ਵਾਲਾ ਹੈਸੀ ਸੋ ਇਸੇ ਵਾਸਤੇ ਨਾਮ ਦਾ ਮਹਾਤਮ ਸਭ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੈ। ਤੇ ਦੂਸਰਾ ਇਸਦਾ ਇਹ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਗਿਆਨ ਵਿਖੇ ਜਗਤ ਥੋਂ ਉਲੰਘਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਕੁੱਦ ਕੇ ਲੰਘਣੁ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਥੋੜਿਓਂ ਪਾਸ ਹੋਤੀ ਹੈ ਤੇ ਪੁਲ ਕੇ ਉਪਰ ਨਿਰਬਲ ਸਬਲ ਸਭ ਉਤਰ ਜਾਤੇ ਹੈਨਿ। ਤੈਸੇ ਜੋ ਸਰਬ ਬਿਖਿਆਂ ਕੋ ਨਿਰਸ ਕਰ ਜਾਣੇ ਤੇ ਗਿਆਨ ਕਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰੇ ਸੋ ਵਿਰਲੇ ਈ ਹੈਨਿ, ਅਰ ਭਗਤਿ ਕਰਕੇ ਪਾਪੀ ਪੁੰਨੀ ਅਨੇਕਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰੁ ਹੋਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਭੀ ਪਰਮੇਸਰ ਦਾ ਭਜਨੁ ਕਰਨਾ ਅਰੁ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਕੀ ਸਰਣਿ ਰਹਿਣਾ। ਤਾਂਤੇ ਓਹ ਸਦਾ ਗੁਰੂ ਕੀ ਸਰਣਿ ਰਹਿਣ ਤੇ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਨਿ। ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਇਕੋਤ ਹੋਣ ਤਾਂ ਨਾਮ ਦਾ ਭਜਨ ਕਰਨ। ਏਸੇ ਕਰ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਲਿਆਣੁ ਹੋਇਆ ॥੪੫॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਮੂਲਾ, ਸੂਜਾ, ਚੰਦੂ ਆਦਿ]

ਭਾਈ ਮੂਲਾ ਤੇ ਭਾਈ ਸੂਜਾ ਧਾਵਣੇ ਤੇ ਭਾਈ ਚੰਦੂ ਚਉਝੜਿ, ਭਾਈ ਰਾਮਦਾਸੁ ਭੰਡਾਰੀ, ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਤੇ ਭਾਈ ਸਾਈਂ ਦਾਸੁ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੀ ਸਰਣਿ ਆਏ। ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : ਜੀ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ! ਇਹੁ ਜੋ ਜੀਵ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ ਤੇ ਧਰਮ ਰਾਇ ਦੇ ਪਾਸ ਪਾਪਾਂ ਪੁੰਨਾਂ ਦਾ ਲੇਖਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪਾਪਾਂ ਤੇ ਪੁੰਨਾਂ ਦਾ ਨਿਆਰਾ ਨਿਆਰਾ ਫਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੇਖਾ ਪਾਪਾਂ ਪੁੰਨਾਂ ਦਾ ਕਰਕੇ ਜਿਸ ਕੇ ਪੁੰਨ ਵਿਸੇਖ ਹੋਵਨਿ ਤੇ ਪਾਪ ਘੱਟ ਹੋਵਨਿ

ਤਾਂ ਪਾਪ ਵਿਚੋਂ ਕਟਕੇ ਤੇ ਵਿਸੇਖ ਪੁੰਨਾਂ ਦਾ ਲੇਖਾ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਖ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ? ਏਹ ਅਸਾਨੂੰ ਨਿਰਨੇ ਕਰਕੇ ਦੱਸੋ ! ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੇ ਸਿਖ ਹੈਨਿ । ਇਕ ਸਹਕਾਮ ਕਰਮੀ ਹੈਨਿ, ਇਕ ਨਿਹਕਾਮ ਕਰਮੀ ਹੈਨਿ, ਇਕ ਉਪਾਸਨਾਂ ਵਾਲੇ ਹੈਨਿ ਤੇ ਇਕੁ ਗਿਆਨੀ ਹੈਨਿ । ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ ਦੀ ਵਾਰਤਾ ਪੁਛਦੇ ਹੋ ? ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਅਸਾਨੂੰ ਚੋਹਾਂ ਦੀ ਕਥਾ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਦੱਸੀਐ ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਜੈਸੇ ਰਾਜਾ ਕੀ ਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀ ਪ੍ਰਜਾ ਹੋਤੀ ਹੈ । ਏਕ ਭਾਵਲੀ ਦੇ ਵੰਡ ਦੇਵਣ ਵਾਲੇ, ਹੋਤੇ ਹੈਂ ਸੋ ਸਦੀਵ ਹੀ ਉਸ ਕੇ ਬੀਚ ਮੁਹਸਲੁ ਹੋਤਾ ਹੈ, ਦਾਣੇ ਸੋ ਦਾਣਾ ਬਾਂਟ ਲੇਤਾ ਹੈ । ਜੋ ਕੁਛ ਖਿਆਨਤ ਕਰੇ ਤਾਂ ਡੰਡ ਉਸ ਕਉ ਦੇਤੇ ਹੈਂ । ਅਰੁ ਏਕ ਪਟਣੀ ਹੋਤੇ ਹੈਨਿ ਉਨ ਕੇ ਪਿਛੇ ਪਿਛਾਈ ਆਦਮੀ ਆਵਦਾ ਹੈ, ਓਹੁ ਪਟਾ ਭਰ ਦੇਂਦੇ ਹੈਨਿ । ਅਰੁ ਏਕ ਸੋਗਾਤੀ ਹੋਤੇ ਹੈਨਿ, ਸਰਹੱਦਾ ਕੇ ਉਪਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹੋਤੇ ਹੈਨਿ, ਓਹੁ ਬਾਜ ਘੋੜਾ ਸੋਗਾਤ ਦੇ ਦੇਤੇ ਹੈਨਿ ਅਰੁ ਮੁਲਖ ਪਏ ਖਾਤੇ ਹੈਨਿ । ਦੋਥੇ ਮਾਫੀ ਹੋਤੇ ਹੈਨਿ । ਸਾਥ ਹੀ ਮੁਲਖ ਖਾਤੇ ਹੈਨਿ ਅਰੁ ਪਾਤਿਸਾਹਿ ਕੇ ਸਾਥ ਚੜਤੇ ਹੈਨਿ, ਤਾਂ ਖਾਵਣੇ ਕਉ ਭੀ ਲੇਤੇ ਹੈਨਿ । ਸਾਥ ਹੀ ਹੁਕਮ ਕਰਤੇ ਹੈਨਿ । ਤੈਸੇ ਹੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕੀ ਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀ ਸਿਸਟਿ ਹੈ । ਏਹ ਸਹਕਾਮ ਕਰਮੀ ਹੈਨਿ, ਜੋ ਸਦਾ ਕੂੜ ਕੁਸਤ ਆਪਣੀ ਕਿਰਿਆ ਮਹਿ ਲਗੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੈਨਿ । ਜੋ ਕੁਛ ਤੀਰਥ ਬ੍ਰਤ ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਕਰਤੇ ਹੈਨ, ਤੋ ਕਾਮਨਾ ਲੀਏ ਕਰਤੇ ਹੈਨਿ; ਹਮ ਕੋ ਅਮਕੇ ਬ੍ਰਤ ਕਾ ਅਮਕਾ ਫਲੁ ਹੋਵੈ, ਤਾਂ ਉਨ ਕੇ ਉਪਰ ਧਰਮ ਰਾਇ ਕਾ ਸਦਾ ਡੰਡਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ । ਇਨ ਕੇ ਪਾਪੋਂ ਕਾ ਫਲੁ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਤਾ ਹੈ, ਅਰੁ ਪੁੰਨੋਂ ਕਾ ਫਲੁ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਭੋਗਤੇ ਹੈਂ । ਅਤੇ ਜੋ ਨਿਹਕਾਮ ਕਰਮੀ ਹੈਨਿ ਸੋ ਧਰਮ ਪੁੰਨ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਕੇ ਕਰਤੇ ਹੈਨਿ ਤੇ ਪਾਪ ਸੁਭਾਵਕ ਉਨਕੇ ਹੋਤੇ ਹੈਂ । ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਕਾ ਪਾਪਾਂ ਪੁੰਨਾਂ ਕਾ ਲੇਖਾ ਏਕਠਾ ਕਰਕੇ ਜੇ ਪੁੰਨ ਹੋਤੇ ਹੈਂ ਬਹੁਤ ਤਉ

ਪਾਪ ਵਿਆੜ ਕਰਿ ਪੁੰਨਿ ਭੋਗਾਈਤੇ ਹੈਨਿ, ਅਰੁ ਪਾਪ ਬਹੁਤੇ
 ਹੋਤੇ ਹੈਂ ਤਉ ਪੁੰਨਿ ਵਿਆੜਕੇ ਪਾਪ ਭੋਗਾਈਤੇ ਹੈਨਿ । ਪੁੰਨ
 ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਲੀ ਹੈਨਿ ਪਾਪ ਨਿਰਬਲ ਹੈਂ ਤੇ ਜੋ ਉਪਾਸਕ ਮਹਾਰਾਜ
 ਦੇ ਹੈਨਿ, ਸੋ ਤੋ ਪਾਪ ਸਰਧਾ ਕਰਕੇ ਕਰਤੇ ਹੀ ਨਹੀਂ । ਅਵੱਸ਼ਮੇਵ
 ਉਨ ਸੇ ਪਾਪੁ ਹੋਤਾ ਹੈ ਅਰ ਧਰਮ ਸਦਾ ਰੁਚਿ ਕਰਕੇ ਕਰਦੇ
 ਹੈਨਿ । ਜੋ ਪਾਪ ਕੋਈ ਤੁਛ ਹੋਤਾ ਹੈ ਸੋ ਵਿਆੜਕੇ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ
 ਨਿਕਟਵਤੀ ਰਹਿਤੇ ਹੈਂ, ਅਰੁ ਫੇਰ ਭੀ ਅਉਤਾਰ ਧਾਰਤੇ ਹੈਂ, ਤਾਂ
 ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਭਗਤਿ ਕਰਿ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਕੇ ਜਨਮ
 ਮਰਨੁ ਤੇ ਰਹਿਤ ਹੋਤੇ ਹੈਂ । ਜੇ ਸਹਿਕਾਮੀ ਹੋਤੇ ਹੈਨਿ ਤਾਂ ਪ੍ਰਿਥਮੇ
 ਸੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਭੋਗਤੇ ਹੈਨਿ । ਬਹੁੜੋ ਧਨਵਾਨ ਦੇ ਘਰ ਉਤਪਤ ਹੋ ਕੇ
 ਮੁਕਤ ਹੋਤੇ ਹੈਨਿ । ਜੇ ਨਿਹਕਾਮ ਹੋਵੇਂ ਤਾਂ ਫੇਰ ਸਾਧਾਂ ਸੰਤਾਂ ਦੇ
 ਘਰਿ ਅਉਤਾਰ ਲੈ ਕੇ ਫੇਰ ਭਗਤਿ ਨੂੰ ਲਗਦੇ ਹੈਨਿ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ
 ਦਾ ਉਧਾਰੁ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਏਹੋ ਉਪਾਸਨਾ ਦਾ ਫਲੁ ਹੋਤਾ ਹੈ । ਫੇਰ
 ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੁੰਦੇ ਹੈਨਿ । ਜੈਸੇ ਸੰਗਾਤ ਵਾਲਾ ਘੋੜਾ
 ਤੇ ਬਾਜ ਦੇਕੇ ਮੁਲਖ ਖਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੈਸੇ ਉਹ ਭਜਨ ਕਰਕੇ ਸੁਖੀ
 ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ । ਜੇ ਗਿਆਨੀ ਹੈਨਿ ਓਨਾਂ ਨੇ ਸਰੀਰਾਂ ਨੂੰ ਭੀ ਮਿਥਿਆ
 ਜਾਤਾ ਹੈ, ਤੇ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਭੀ ਝੂਠ ਜਾਤਾ ਹੈ । ਜੈਸੇ ਸੂਰਜ ਕੇ ਨਿਕਟਿ
 ਨਹੀਂ ਜਾਤਾ ਅੰਧਕਾਰ, ਤੈਸੇ ਓਨਾਂ ਦੇ ਨਿਕਟ ਕਰਮ ਨਹੀਂ ਜਾਤੇ,
 ਸਦਾ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਹੈਨਿ । ਤਾਂ ਓਨਾਂ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ: ਜੀ ਸੱਚੇ
 ਪਾਤਿਸਾਹਿ ! ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਪ ਪੁੰਨ ਭੋਗ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਹਾਂ ਜਾਤੇ
 ਹੈਨਿ ? ਤੈਸੇ ਗਿਆਨੀ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਹੋਕੇ ਕੈਸੇ ਵਿਚਰਤੇ ਹੈਨਿ ?
 ਭਾਈ ਕਹਿਆ: ਜੇਨਸੇ ਉਨਕੀ ਸੇਵਾ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ, ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ
 ਦੇ ਪੁੰਨ ਲੈ ਕੇ ਸੁਖ ਭੋਗਤੇ ਹੈਨਿ, ਤੇ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਤੇ ਦੁਖਾਉ
 ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ, ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਨਰਕਾਂ ਦੇ ਦੁਖ ਭੋਗਤੇ
 ਹੈਨਿ । ਜੈਸੇ ਮੁਸਾਹਿਬ ਪਾਤਿਸਾਹਿ ਦੇ ਮੁਲਖ ਇਨਾਮੀ ਖਾਂਦੇ ਹੈਨਿ,
 ਤੈਸੇ ਗਿਆਨੀ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਵਿਚਰਤੇ ਹੈਨਿ ॥੫੧॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਬਿਸਨੂ, ਬੀਬੜਾ; ਸੁੰਦਰ]

ਬਿਸਨੂ ਬੀਬੜਾ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਮਾਛੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਆਏ : ਜੀ ਅਸਾਡਾ ਉਧਾਰੁ ਕੀਜੈ। ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਸੁੰਦਰ ਤੂੰ ਹਜ਼ੂਰ ਲਕੜੀਆਂ ਲਿਆਇਆ ਕਰ, ਨਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਮਸ਼ਕਾਂ ਲਿਆਇਆ ਕਰ, ਤੇ ਬਿਸਨੂੰ ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਹੋਈ : ਪਿਛਲੀ ਰਾਤੀ ਪਾਣੀ ਗਰਮੁ ਕਰਕੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਇਸਨਾਨੁ ਕਰਾਇਆ ਕਰ, ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਧੋਤਾ ਕਰ। ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰੁ ਏਸੇ ਕਰ ਹੋਇਆ ॥੫੨॥

ਪਉੜੀ ਬੀਸਵੀਂ ਚਲੀ ੨੦ ॥

ਜਟੂ ਭਾਨੂੰ ਤੀਰਥਾ ਚਾਇ ਚਈਲੇ ਚਢੇ ਸਾਰੇ। ਸਣੇ ਨਿਹਾਲੂ ਜਾਣੀਅਨਿ ਸਨਮੁਖਿ ਸੇਵਕ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੇ।
ਸੇਖੜ ਸਾਧ ਵਖਾਣੀਐ ਨਾਉ ਭੁਲੂ ਸਿਖੁ ਸੁਚਾਰੇ।
ਜਟੂ ਭੀਵਾ ਜਾਣੀਅਨਿ ਮਹਾਪੁਰਖੁ ਮੂਲਾ ਪਰਵਾਰੇ।
ਚਤਰ ਦਾਸ ਮੂਲਾ ਕਪੂਰ ਹਾੜੂ ਗਾੜੂ ਵਿਜ ਵਿਚਾਰੇ।
ਫਿਰਣਾ ਬਹਿਲੁ ਵਖਾਣੀਐ ਜੇਠਾ ਚੰਗਾ ਕੁਲ ਨਿਸਤਾਰੇ।
ਵਿਸਾ ਗੰਧੀ ਤੁਲਸੀਆ ਭਾਰਦੁਆਜੀ ਸਨਮੁਖ ਸਾਰੇ।
ਵਡਾ ਭਗਤੁ ਹੈ ਭਾਈਅੜਾ ਗੋਇੰਦੁ ਘੋਈ ਗੁਰੂ ਦੁਆਰੇ।
ਸਤਿਗੁਰ ਪੂਰੇ ਪਾਰ ਉਤਾਰੇ ॥੫੩॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਜੱਟੂ ਭਾਨੂੰ ਆਦਿ]

ਭਾਈ ਜੱਟੂ, ਭਾਈ ਭਾਨੂੰ, ਭਾਈ ਤੀਰਥਾ ਤੇ ਭਾਈ ਨਿਹਾਲੂ ਚਾਰੇ ਜਾਤ ਦੇ ਚੱਢੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਆਏ ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ: ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਜੀ ! ਇਕਥੇ ਤੇਰਾ ਬਚਨੁ ਹੈ, "ਮਾਰੈ ਰਾਖੇ ਏਕੋ ਆਪਿ ॥ ਮਾਨੁਖ ਕੈ ਕਿਛੁ ਨਾਹੀ ਹਾਥਿ" ਤੇ ਇਕਥੇ ਤੇਰਾ

ਬਚਨੁ ਹੈ, “ਜੈਸਾ ਬੀਜੈ ਸੋ ਲੁਣੈ ਕਰਮ ਇਹੁ ਖੇਤੁ ॥ ਅਕਿਰਤ ਘਣਾ ਹਰਿ ਵਿਸਰਿਆ ਜੋਨੀ ਭਰਮੇਤੁ” । ਜੇ ਆਪ ਹੀ ਕਰਦਾ ਕਰਾਂਵਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਕਰੀਐ ਅਸਾਨੂੰ ਕੀ ਦੋਸ ਹੈ ? ਤੇ ਜੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲੁ ਅਸਾਂ ਭੋਗਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਰਮੁ ਵੀ ਵੀਚਾਰਕੈ ਕੀਜੈ, ਅਸੀਂ ਕੌਨ ਬਚਨੁ ਮੰਨੀਐ ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਵਿਚ ਸਭਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵਚਨੁ ਹੈਨਿ ਤੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿਖ ਭੀ ਸਭਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਹੈਨਿ; ਇਕ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੈਨਿ, ਇਕ ਉਪਾਸਨਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੈਨਿ; ਇਕ ਗਿਆਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੈਨਿ । ਤੇ ਜੇਹੜੇ ਤਾਂ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੈਨਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤਿ ਤਾਂ ਏਹੁ ਵਚਨੁ ਹੈਨਿ, “ਜੈਸਾ ਬੀਜੈ ਸੋ ਲੁਣੈ ਕਰਮ ਇਹੁ ਖੇਤੁ” । ਜੇਹੜੇ ਉਪਾਸਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੈਨਿ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤਿ ਏਹੁ ਵਚਨੁ ਹੈ: “ਮਾਰੈ ਰਾਖੈ ਏਕੋ ਆਪਿ” । ਤੇ ਜੋ ਗਿਆਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੈਨਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤਿ ਏਹੁ ਵਚਨੁ ਹੈ :- “ਤੂ ਘਟ ਘਟ ਅੰਤਰਿ ਸਰਬ ਨਿਰੰਤਰਿ ਹਰਿ ਏਕੋ ਪੁਰਖੁ ਸਮਾਣਾ” । ਜੈਸੇ ਵੈਦ ਕੇ ਘਰ ਸਭ ਅਉਖਧ ਹੋਤੇ ਹੈਨਿ । ਗਰਮੀ ਦੇ ਤਾਪ ਦਾ, ਸਰਦੀ ਦੇ ਤਾਪ ਦਾ, ਕਫ ਦੇ ਤਾਪ ਦਾ ਅਉਖਧ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਹੋਤੇ ਹੈਂ । ਸਤਿ ਵੈਦ ਰੋਗੀ ਕੀ ਨਾਟਕਾ ਲਘੀ ਦੇਖ ਕਰਿ ਜੈਸਾ ਤਪੁ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੈਸਾ ਅਉਖਧ ਦੇਤੇ ਹੈਂ, ਤਾਂ ਰੋਗੀ ਕਾ ਰੋਗ ਕਟਿਆ ਜਾਤਾ ਹੈ । ਤੇ ਜੋ ਅਜਾਣੁ ਵੈਦ ਹੋਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਰੋਗ ਕਟਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਤਾ, ਰੋਗੁ ਔਰੁ ਹੋਤਾ ਹੈ ਅਰੁ ਅਉਖਧ ਔਰ ਕਰੇ ਹੈਂ । ਤੈਸੇ ਸੰਤ ਜਨਿ ਜੋ ਹੈਨਿ ਪੁਰਖ ਕੇ ਵਚਨਾ ਦੁਆਰੇ ਕਰਮਾਂ ਦੁਆਰੇ ਪਛਾਣਦੇ ਹੈਨਿ । ਰਸਨਾ ਦੁਆਰੇ ਪਛਾਣਦੇ ਹੈਨ । ਰਸਨਾ ਦੁਆਰੇ ਹਿਰਦੇ ਕਾ ਮਤੁ ਮਲੂਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਜੈਸੇ ਨਾਟਕਾਂ ਦੁਆਰੇ ਰੋਗੀ ਕੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੈਸੇ ਕਰਮਾਂ ਦੁਆਰੇ ਮਨੁੱਖ ਕੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਜੈਸੇ ਲਘੀ ਦੁਆਰੇ ਰੋਗੀ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤੈਸੇ ਸੰਤ ਜਨ ਜਗਿਆਸੀ ਦਾ ਅਗਿਆਨੁ ਪਟਦੇ ਹੈਨਿ । ਜੈਸੇ ਜਗਿਆਸੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੁ ਦੇਖਦੇ ਹੈਨਿ ਤੈਸੇ

ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਂਦੇ ਹੋਨਿ । ਤਾਂ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਭਗਤਿ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋ ।
ਸਦਾ ਭਜਨ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਟਹਿਲ ਕਰਿਆ
ਕਰੋ । ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰੁ ਏਸੇ ਕਰਿ ਹੋਇਆ ॥੫੪॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਨਾਉ, ਭੁੱਲੁ ਆਦਿ]

ਭਾਈ ਨਾਉ ਅਰੁ ਭਾਈ ਭੁੱਲੁ ਜਾਤ ਦੇ ਸੇਖੜ ਸਾਧ ਹੈਸਨਿ ।
ਭਾਈ ਜੱਟੂ ਜਾਤ ਦਾ ਭੀਵਾ ਹੈਸੀ । ਮੂਲਾ ਮਹਾਪੁਰਖ ਹੈਸੀ । ਸੋ
ਚਾਰੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੀ ਸਰਣਿ ਆਏ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ:
ਜੀ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ! ਤੁਸਾਡੀ ਬਾਣੀ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਹੈ, ਤੇ
ਤੁਸਾਡਾ ਬਚਨੁ ਹੈ ਆਪੋ ਆਪ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਮੂਜਬ ਬਾਣੀ ਪੜਣੀ
ਰਿਦੇ ਵਿਚ ਧਾਰਨੀ । ਸੋ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰੁ ਨਹੀਂ ਸਮਝ
ਸਕਤੇ, ਜੋ ਅਸੀਂ ਕਿਸ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਹਾਂ ? ਕਰਮ ਕਾਂਡ ਦੇ
ਅਧਿਕਾਰੀ ਹਾਂ ਕਿ ਉਪਾਸਨਾਂ ਕਾਂਡ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹਾਂ, ਕਿ
ਗਿਆਨ ਕਾਂਡ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹਾਂ ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਜੇ ਸੁਭ
ਬਚਨ ਸੁਣ ਕੇ ਮਨ ਨੂੰ ਖੋਟੇ ਅਰੁ ਖਰੇ ਕਰਮ ਮਲੂਮ ਹੁੰਦੇ ਹੈਨਿ ਤੇ
ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਸੁਭ ਕਰਮ ਕਰੀਐ ਤੇ ਅਸੁਭ ਕਰਮ
ਤਿਆਗੀਐ ਪਰੁ ਵਿਅਸਨੁ ਜੋ ਖੋਟਿਆਂ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਪਇਆ
ਹੋਇਆ ਹੈ ਮਿਟਦਾ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਜਾਣੀਐ ਜੋ ਅਸੀਂ ਕਰਮਾਂ ਦੇ
ਅਧਿਕਾਰੀ ਹਾਂ; ਤਾਂ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਟਹਿਲ ਕੀਜੇ ਤੇ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀਤ
ਕਰਕੇ ਸੁਣੀਐ ਤੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸਾਈਐ ਤੇ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਖੋਟ ਦੂਰਿ
ਕੀਜੇ । ਤੇ ਜੇ ਜਾਣੀਐ ਸਬਦ ਨੂੰ ਸੁਣਕੇ ਖੋਟੇ ਕਰਮ ਮਿਟ ਜਾਵਨਿ
ਤੇ ਕੋਈ ਬਿਰਲਾ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਵੈ ਤਾਂ ਜਾਣੀਐ ਜੋ ਅਸੀਂ ਉਪਾਸਨਾ
ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਬਾਣੀ ਦਾ ਅਭਿਆਸੁ ਬਰਕੇ
ਜੋ ਕੋਈ ਖੋਟਾ ਕਰਮੁ ਰਹਿੰਦਾ ਭੀ ਹੈ ਤਾਂ ਓਸ ਨੂੰ ਭੀ ਮਿਟਾਈਐ ਤੇ
ਜੇ ਜਾਣੀਐ ਸਬਦ ਦੇ ਸਮਝਣ ਕਰਿ ਸੁਭ ਅਸੁਭ ਕਰਮ ਮਿਟਿ ਗਏ
ਹੈਨਿ ਤੇ ਜਗਤ ਦੇ ਰਸਾਂ ਵੱਲੋਂ, ਅਸੁਭ ਕਰਮਾਂ ਵਲੋਂ ਰਿਦਾ ਫਿਰਿ

ਖਲੋਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜਾਣੀਐ ਜੋ ਮੈਂ ਗਿਆਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਇਆ ਹਾਂ; ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਮੂਜਬ ਜੋ ਕਰਮ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰੋ ਤਾਂ ਤੁਸਾਡਾ ਕਲਿਆਣ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਿਉਂ ਜੋ ਗੁਰੂ ਕੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਸਭੇ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈਨ ਤੇ ਸਿਖ ਭੀ ਸਭਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਹੈਨ। ਤਾਂ ਤੇ ਜੇ ਸੰਤ ਮਿਲਦੇ ਹੈਨ ਤਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਮੂਜਬ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੈਨ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਏਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਮਝੀਏਗਾ। ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸਮਝਣ ਕਰਿ ਉਧਾਰੁ ਹੋਇਆ॥੫੫॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਚਤੁਰ ਦਾਸ ਮੂਲਾ ਆਦਿ]

ਚਤੁਰ ਦਾਸੁ ਤੇ ਮੂਲਾ ਕਪੂਰ ਜਾਤ ਦੇ ਹਾੜ੍ਹ ਤੇ ਗਾੜ੍ਹ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਆਏ। ਜੋ ਜਿਤਨੇ ਸੰਤਾਂ ਸਾਧਾਂ ਦਾ ਉਪਦੇਸੁ ਹੈ ਜੋ ਜਾਗ੍ਰਤ ਕਰਨੀ, ਭਜਨੁ ਕਰਨਾ; ਸੁਭ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਉਦਮੁ ਕਰਨਾ; ਤੇ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਵਿਚ ਸਲੋਕ ਹੈ—“ਦਾਭੀ ਸਾਹਿਬ ਸਦੀਆ ਕਿਆ ਚਲੈ ਤਿਸੁ ਨਾਲਿ॥ ਇਕ ਜਾਗਦੇ ਨਾ ਲਹੈਨਿ ਇਕਨਾ ਸੁਤਿਆਂ ਦੇਇ ਉਠਾਲਿ॥” ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਜੀ! ਇਸ ਬਚਨ ਦਾ ਤਾਤਪਰਯੁ ਇਉਂ ਜਾਣੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੁਤਿਆਂ ਭੀ ਦਾਤਿ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਦਮੁ ਕਿਉਂ ਕਰਨਾ ਹੈ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ: ਭਾਈ ਇਸ ਦਾ ਦੁਇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤਾਤਪਰਯ ਹੈ: ਇਕੁ ਤਾਂ ਜਾਗਦੇ ਭੀ ਦਾਤਿ ਦੇ ਨਾਲਿ ਹੈਨਿ ਤੇ ਸੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਭੀ ਉਠਾਲਿ ਮਿਲਦੀ ਹੈ; ਜੋ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਵਿਚ ਆਵਨਿਗੇ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਦੁ ਵਰ-ਤੇਗਾ ਤਾਂ ਜਾਗਦੇ ਭੀ ਲੈਨਗੇ ਤੇ ਸੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਭੀ ਉਠਾਇਕੇ ਮਿਲੇਗਾ, ਤੇ ਦੂਜਾ ਜੋ ਕਹਿਆ ਹੈ ਜੋ ਜਾਗਦੇ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ ਤੇ ਸੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਉਠਾਲਿ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਏਸ ਦੇ ਭੀ ਦੁਇ ਅਰਥ ਹੈਨ। ਇਕੁ ਥਾਂ ਦੁਇ ਸਉਦਾਗਰ ਸੇ; ਓਨ੍ਹਾਂ ਸੁਣਿਆ ਭਲਕੇ ਜਹਾਜ਼ੁ ਤੁਰਨਾ ਹੈ, ਥਾਂ ਦੋਵੇਂ ਵਡੀ ਮਜਲ ਕਰਕੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਕੰਢੇ ਜਾਇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਏ। ਇਕਿ ਤਾਂ ਵਿਚਿ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਚੜ ਬੈਠੇ ਤੇ ਇਕੁ ਕੰਢੇ

ਤੇ ਉਤਰਿ ਪਏ ਕਿ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਜਹਾਜ਼ ਤੁਰੇਗਾ ਤੇ ਢੋਲ ਵਜੇਗਾ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਚੜਾਂਗੇ । ਪਰ ਜਹਾਜ਼ ਤੁਰ ਪਇਆ ਓਨ੍ਹਾਂ ਢੋਲ ਨਾ ਸੁਣਿਆ । ਜੈਨਸੇ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਚੜੇ ਸੇ ਥਕੇ ਹੋਏ ਸਉਂ ਗਏ । ਪਰ ਵਾਪਾਰੀਆਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਠਾਲਿਕੇ ਸੌਦਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਜੋ ਨਹੀਂ ਸੋ ਚੜੇ ਤੇ ਜਾਗਦੇ ਰਹੇ ਸੋ ਓਹੁ ਸਖਣੇ ਹੀ ਉਠਿ ਤੁਰੇ । ਰਾਹਿ ਵਿਚ ਚੋਰਾਂ ਥੀਂ ਮੁਹਾਇ ਗਏ । ਤੈਸੇ ਜੋ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਵਿਚ ਆਇਕੇ ਬੈਠੇਗਾ ਤਾਂ ਪ੍ਰਸਾਦੁ ਸੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਭੀ ਜਗਾਇਕੇ ਮਿਲੇਗਾ, ਸਬਦੁ ਭੀ ਜਗਾਇਕੇ ਸੁਣਾਈਏਗਾ ਤੇ ਜੋ ਆਪਣੇ ਘਰ ਜਾਗਦੇ ਬੈਠੇ ਹੈਨਿ, ਨਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਲੈਣਗੇ ਨਾ ਸਬਦੁ ਸੁਣਨਗੇ । ਦੂਜਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕੀ ਦਾਤਿ ਮਨਿ ਨੀਵੇਂ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰੁ ਜੋ ਥੋੜਾ ਜੋਗ ਸ੍ਰਵਨ ਗਿਆਨ ਕਰਕੇ ਅਭਿਮਾਨ ਸਮੇਤ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਗਦਾ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਭ ਕਾਰਜ ਨਿਧੜਕ ਹੋ ਕੇ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕੀ ਦਾਤਿ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜੋ ਅਗਿਆਨੀ ਹੈ ਤੇ ਜਗਿਆਸਾ ਓਸਨੂੰ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਨਿਤਾਪ੍ਰਤਿ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਵਿਚ ਜਾਇ ਬੈਠਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਗਿਆਨ ਦੀ ਨੀਂਦ ਗੁਰੂ ਤੇ ਸੰਤ ਉਸਦੀ ਦੂਰ ਕਰਤੇ ਹੈਨਿ ਤੇ ਸਰੂਪ ਦੇ ਲਾਭ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਜੈਸੇ ਵਾਪਾਰੀ ਨਿਤ ਲਾਹਾ ਖੱਟਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਧਨੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੈਸੇ ਜੋ ਮਨੁ ਨੀਵਾਂ ਕਰਕੈ ਨਿਤ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਓਸ ਨੂੰ ਗਿਆਨੁ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨੁ ਨੀਵਾਂ ਤੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਕਰਨਿ ਤੇ ਉਧਾਰੁ ਹੋਇਆ ॥ ੫੬ ॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਫਿਰਣਾ, ਜੇਠਾ, ਚੰਗਾ]

ਭਾਈ ਫਿਰਣਾ ਬਹਿਲੁ ਤੇ ਭਾਈ ਜੇਠਾ ਤੇ ਭਾਈ ਚੰਗਾ ਹਜ਼ੂਰ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੇ ਆਏ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : ਜੀ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ! ਕਈ ਰਾਮ ਦਾ ਨਾਮ ਜਾਪ ਜਪਦੇ ਹੈਨ, ਕਈ ਕਿਸ਼ਨ ਜਪਦੇ ਹੈਨ, ਕਈ ਓਅੰ ਜਪਦੇ ਹੈਨ, ਕਈ ਸੌਹੰ ਜਾਪ ਜਪਦੇ ਹੈਨਿ

ਤੇ ਅਸਾਨੂੰ ਬਚਨ ਹੈ ਜੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਜਾਪੁ ਜਪਣਾ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਬਚਨੁ ਹੋਵੇ ਕੰਨਸਾ ਨਾਮੁ ਜਪੀਐ ? ਤਾਂ ਬਚਨ ਹੋਇਆ : ਨਦੀ ਤੇ ਨਾਵਾਂ ਜਿਤਨੀਆਂ ਹੈਨਿ ਸਭ ਪਾਰ ਉਤਾਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਹੈਨਿ, ਪਰੁ ਜੋ ਕਿਸੇ ਬੇੜੀ ਤੇ ਚੜਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸੇ ਨਾਲਿ ਪਰੋਜਨ ਹੈ, ਤੇਸੇ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਨਾਮ ਸਭੇ ਉਧਾਰਨਿ ਜੋਗ ਹੈਨਿ ਪਰੁ ਜੋ ਆਪਿ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਸ ਕਾ ਉਧਾਰ ਉਸੇ ਕਰਕੇ ਹੈ । ਤੁਸਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਨੇ ਨੌ ਜੁਗ ਵਾਸਦੇਵ ਦਾ ਤਪ ਕਰਕੇ ਉਸਥੀਂ 'ਵਵਾ' ਲੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਨੌ ਜੁਗ ਹਰਿ ਕਾ ਜਪਿ ਕਰਕੇ ਉਸ ਥੀਂ 'ਹਾਹਾ' ਲੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਨੌ ਜੁਗ ਗੋਬਿੰਦ ਦਾ ਜਪੁ ਕਰਕੇ ਉਸ ਥੀਂ 'ਗਗਾ' ਲੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਨੌ ਜੁਗ ਰਾਮ ਦਾ ਜਪੁ ਕਰਕੇ ਉਸਥੀਂ 'ਰਾਰਾ' ਲੀਤਾ ਹੈ । ਏ ਚਾਰ ਅਖਰ ਇਕਠੇ ਕਰਕੇ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਦਾ ਜਾਪੁ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਛੱਤੀ ਜੁਗਾਂ ਦਾ ਫਲੁ ਏਨ੍ਹਾਂ ਚਹੁ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਰਖਿਆ ਹੈ । ਇਕ ਮਨਿ ਹੋਕੇ ਜੋ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਦਾ ਜਾਪੁ ਜਪਣਗੇ ਸੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਮਰਨ ਕਟੀਐਗਾ । ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਜਾਪ ਕਰਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਲਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰੁ ਹੋਇਆ ॥ ੫੭ ॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਵੇਸਾ ਗੋਪੀ ਆਦਿ]

ਭਾਈ ਵੇਸਾ ਤੇ ਭਾਈ ਗੋਪੀ ਤੇ ਭਾਈ ਤੁਲਸੀਆ ਭਾਰ-ਦੁਆਜ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਤੇ ਭਾਈ ਭੀਅੜਾ ਹਜੂਰਿ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੇ ਆਏ ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਜੋ ਇਕ ਥੇ ਨਾਮਦੇਵ ਦਾ ਬਚਨੁ ਹੈ : "ਪਾਂਡੇ ਤੁਮਰਾ ਰਾਮ ਚੰਦੁ ਸੋ ਭੀ ਆਵਤ ਦੇਖਿਆ ਥਾ ॥ ਰਾਵਨ ਸੇਤੀ ਸਰਬਰ ਹੋਈ ਘਰ ਕੀ ਜੋਇ ਗਵਾਈ ਥੀ" ਤੇ ਬਹੁੜੋ ਉਸੇ ਨਾਮਦੇਵ ਦਾ ਬਚਨੁ ਹੈ :- "ਜਸਰਬ ਰਾਇ ਨੰਦ ਰਾਜਾ ਮੇਰਾ ਰਾਮ ਚੰਦੁ ਪ੍ਰਣਵੈ ਨਾਮਾ ਤਤੁ ਰਸੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪੀਜੈ" ਤਾਂ ਪਹਿਲਾ ਬਚਨੁ ਸੁਣਕੇ ਔਤਾਰਾਂ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਦੂਜੇ ਬਚਨਿ ਕਰਿ ਉਪਮਾਂ

ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂ ਕਰਿ ਸਮਝੀਐ ਜੀ ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਜੋ
 *ਇਕ ਸਰਗੁਣ ਦੀ ਉਪਾਸਨਾ ਹੈ, ਇਕੁ ਨਿਰਗੁਣ ਦੀ ਉਪਾਸਨਾ
 ਹੈ। ਜੈਸੇ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਦੇ ਉਪਰਿ ਕੋਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਲਹਿਰਾਂ ਉਸ ਦੇ
 ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਹੈਨਿ ਤੇ ਜੇ ਨਦੀ ਤੇ ਕੋਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਏਹਾ
 ਨਦੀ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਹੈ, ਏਹਾ ਜਲ ਰੂਪ ਹੈ, ਤੈਸੇ ਸੋਈ ਮਹਾਰਾਜ ਅੰਤਾਰ
 ਹੋ ਵਰਤੇ ਹੈਨਿ, ਸੋਈ ਸੰਤ ਸਤਿਚਿਤ ਆਨੰਦ ਰੂਪ ਹੋਇਕੇ ਸਭਸ
 ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹੈਨਿ। ਬਹੁੜੇ ਪੰਡਤ ਲੋਕ ਜੋ ਗਿਆਨ ਥੀਂ
 ਰਹਿਤ ਹੈਨਿ ਤੇ ਸਰਗੁਣ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ ਤੇ ਸਾਧਾਂ ਸੰਤਾਂ ਦੇ
 ਨਾਲਿ ਦੁਖ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਥਾਇ ਕਰਕੇ ਕਹਿਆ
 ਹੈ ਜੇ ਦੇਹ ਧਾਰੇ ਦਾ ਧਰਮੁ ਹੈ, ਸੋ ਦੁਖ ਸੁਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰੁ ਗਿਆਨੀ
 ਜੇਹਾ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਝੂਠ ਜਾਣਦੇ ਹੈਨਿ ਤੇਹਾ ਦੁਖ ਸੁਖ ਨੂੰ ਝੂਠ ਜਾਣਦੇ
 ਹੈਨਿ। ਏਕ ਲੱਖਜ ਦੇ ਉਪਾਸਕ ਹੈਨ, ਏਕ ਵਾਚ ਕੇ ਉਪਾਸਕ
 ਹੈਨਿ। ਲੱਖਜ ਦੇ ਉਪਾਸਕ ਸਭਸ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸਤਾ
 ਜਾਣਦੇ ਹੈਨਿ, ਕਿਸੇ ਨਾਲਿ ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤੇ ਵਾਚ ਦੇ
 ਉਪਾਸਕ ਕਿਸਨ ਦੇ ਉਪਾਸਕ ਰਾਮ ਨਾਲਿ ਦੁਖ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ ਤੇ
 ਰਾਮ ਦੇ ਉਪਾਸਕ ਕਿਸਨ ਨਾਲਿ ਦੁਖ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ। ਤੁਸਾਂ ਲੱਖਜ
 ਦੇ ਉਪਾਸਕ ਹੋਣਾ ਹੈ ਤੇ ਨਿਰਵੈਰ ਹੋਵਣਾ। ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰ
 ਏਸੇ ਕਰ ਹੋਯਾ॥੫੮॥

ਪਉੜੀ ਇਕੀਸਵੀਂ ਚਲੀ॥੨੧॥

ਕਾਲੂ ਚਾਉ ਬੰਮੀਆ ਮੂਲੇ ਨੋ ਗੁਰੁ ਸਬਦੁ ਪਿਆਰਾ।
 ਹੇਮਾ ਵਿਚਿ ਕਪਾਹੀਆ ਗੋਵਿੰਦੁ ਘੋਈ ਗੁਰ ਨਿਸਤਾਰਾ।
 ਭਿਖਾ ਟੋਡਾ ਭਟ ਦੁਇ ਧਾਰੇ ਸੂਰੁ ਮਹਲੁ ਤਿਸੁ ਭਾਰਾ।
 ਗੁਰਮੁਖਿ ਰਾਮੁ ਕੋਹਲੀ ਨਾਲਿ ਨਿਹਾਲੁ ਸੇਵਕ ਸਾਰਾ।

*ਇਹ ਦੋ ਅੱਖਰ ਨਵੇਂ ਪਾਏ ਹਨ।

ਛਜੂ ਭਲਾ ਜਾਣੀਐ ਸਾਈਂ ਦਿਤਾ ਸਾਧੂ ਵਿਚਾਰਾ ।
 ਤੁਲਸਾ ਵਹੁਰਾ ਭਗਤੁ ਹੈ ਦਮੋਦਰ ਆਕਲ ਦੇ ਬਲਿਹਾਰਾ ।
 ਭਾਨਾ ਆਵਲੁ ਵਿਗਹ ਮਲੁ ਬੁਧੋ ਛੀਂਬਾ ਗੁਰ ਦਰਬਾਰਾ ।
 ਸੁਲਤਾਨਿ ਪੁਰ ਭਗਤਿ ਭੰਡਾਰਾ ॥੨੧॥੫੮॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਚਾਉ, ਬੰਮੀ ਆਦਿ]

ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਦੀ ਵਾਸੀ ਦੇ ਸਿਖ ਚਾਉ ਤੇ ਬੰਮੀ ਮੂਲਾ ਭੇ
 ਭਾਈ ਹੇਮਾ ਕਪਾਹੀ ਤੇ ਭਾਈ ਗੋਇੰਦ ਘੋਈ ਤੇ ਭਿੱਖਾ ਟੋਡਾ ਭਟ ਤੇ
 ਭਾਈ ਧਾਰੋ ਸੂਰਮਾ ਤੇ ਭਾਈ ਰਾਮੂ ਕੋਹਲੀ ਤੇ ਭਾਈ ਨਿਹਾਲੂ ਤੇ
 ਭਾਈ ਛੱਜੂ ਭਲਾ ਤੇ ਸਾਈਂ ਦਿਤਾ ਤੇ ਭਾਈ ਤੁਲਸਾ ਵਹੁਰਾ ਤੇ
 ਭਾਈ ਦਮੋਦਰ ਤੇ ਭਾਈ ਅਕਾਲੂ ਤੇ ਭਾਈ ਬੁਧੋ ਛੀਂਬਾ ਹੋਰੁ ਸਭ
 ਵਾਸੀ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਦੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰਿ ਆਏ, ਤੇ
 ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : ਜੀ ਅਸੀਂ ਤੀਸਰੀ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ਦੇ ਸਿਖ ਹੋਏ
 ਹਾਂ ਤੇ ਅਸਾਨੂੰ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਤੁਸਾਂ ਧਰਮ ਦੀ ਕਿਰਤਿ ਕਰਕੇ
 ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਤੇ ਮਨ ਨੀਵਾਂ ਕਰਨਾ ਤੇ ਮਿੱਠਾ ਬੋਲਣਾ,
 ਤੇ ਪਿਛਲੀ ਰਾਤ ਇਸਨਾਨੁ ਕਰਕੇ ਤੇ ਸਬਦੁ ਪੜਨਾ, ਝਲਾਂਘੇ
 ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ* ਦੀ ਬਾਣੀ ਪੜਿਕੇ ਕਿਰਤ ਨੂੰ ਲਗਣਾ । ਸੋ ਅਸੀਂ ਏਸੇ
 ਪ੍ਰਕਾਰ ਵਰਤਦੇ ਹਾਂ, ਪਰੁ ਅਸਾਡੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸਾਂਤਿ ਨਹੀਂ ਆਵਦੀ ।
 ਤੁਸੀਂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਐਸਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰੋ ਜੋ ਸਾਡੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸਾਂਤਿ
 ਆਵੇ । ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਭਾਈ ! ਜੋ ਲਗ ਤੁਸੀਂ ਰਾਜਸੀ
 ਤਾਮਸੀ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਨ ਕਰੋਗੇ, ਤੇ ਸਾਂਤਕੀ ਗੁਣ ਵਰਤਾਵੋਗੇ
 ਨਹੀਂ ਤੇ ਲਗ ਸਾਂਤਿ ਕਿਉ ਕਰਿ ਆਵੇ ? ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਅਰਦਾਸ
 ਕੀਤੀ : ਜੀ ਸਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹਿ ! ਅਸੀਂ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕਿਉਂ
 ਕਰਿ ਕਰੀਐ ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਜੋ ਹਿੰਸਾ ਐ ਕ੍ਰੋਧੁ ਕਰਤੇ
 ਹੈਨਿ ਸੋ ਤਾਮਸੀ ਹੈਨਿ । ਅਰੁ ਜੋ ਲੋਭੁ ਤੇ ਅਭਿਮਾਨੁ ਕਰਤੇ ਹੈਨਿ

*ਏਥੇ ਵੀ ਲਿਖਾਰੀ ਜੀ ਦੀ ਭੁੱਲ ਪ੍ਰਤੀਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ।

ਸੋ ਰਾਜਸੀ ਹੈਨਿ । ਅਰੁ ਜੋ ਮਿੱਠਾ ਬੋਲਣਾ ਤੇ ਨਿੰਮ੍ਰਤਾ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ
ਸੋ ਸਾਂਤਕੀ ਹੈਨਿ । ਤਾਂ ਓਨਾਂ ਪੁਛਿਆ : ਏਹ ਤ੍ਰੈ ਗੁਣ ਕੌਣ ਸੇ
ਅਹਾਰ ਥੀ ਉਤਪਤਿ ਹੁੰਦੇ ਹੈਨਿ ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਯਾ : ਤਾਮਸੀ
ਗੁਣ ਬਾਸੀ ਅਹਾਰ ਖਾਵਣ ਕਰ ਤੇ ਤੁਰਨੇ ਕਰਿ, ਤੇ ਬਹੁਤਾ ਸੌਣੇ
ਕਰਿ ਅਰੁ ਮੈਲੇ ਭੇਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਅਰ ਰਾਜਸੀ ਗੁਣ ਮਿਠੇ ਤੇ
ਸਲੂਣੇ ਖਾਵਣਿ ਕਰਿ, ਅਰ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਭੋਗ ਕਰਿ, ਅਰੁ ਆਪ ਨੂੰ
ਚੰਗਾ ਕਹਾਵਣ ਕਰਿ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਅਰੁ ਸਾਂਤਕੀ ਗੁਣ ਇਸਨਾਨ ਕਰ,
ਦਾਲ ਚਾਵਲ ਕਰਿ, ਖਿਚੜੀ ਕਰ, ਅਲਪ ਅਹਾਰ ਕਰ, ਬਸਤ੍ਰ
ਉੱਜਲ ਰਖਣ ਕਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਏਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਏਹ ਪਰੀਖਿਆ ਹੈ । ਜੇ
ਸਬਦ ਦੇ ਸਨਮੁਖਿ ਨੇੜੇ ਤੇ ਸੁਣਨ ਰਖੀਐ ਜੇ ਤਾਂ ਜਿਉਂ ਦੀ
ਤਿਉਂ ਸਮਝ ਆਵੇ ਤੇ ਮਨੁ ਡੋਲੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਾਂਤਕੀ ਗੁਣ ਜਾਣੀਐ
ਤੇ ਜੇ ਮਨੁ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਠਹਿਰਾਵੈ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਡੋਲ ਜਾਵੈ ਤਾਂ ਰਾਜਸੀ
ਗੁਣ ਹੈ । ਜੇ ਸਦਾ ਡੋਲਿਆ ਰਹੇ, ਸਮਝੋ ਕਿਛੁ ਨਹੀਂ ਏਹੁ ਤਾਮਸੀ
ਗੁਣ ਹੈ । ਇਕਾਗਰ ਬ੍ਰਿਤਿ ਸਾਂਤਕੀ ਕਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਗਿਆਨ
ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਭਾਈ ਧਾਰੋ ! ਇਕ ਸੂਰਮੇ ਬਾਹਰਿ ਦੇ ਵੈਰੀਆਂ
ਨੂੰ ਜਿਤਦੇ ਹੈਨਿ; ਇਕ ਮਨ ਰੂਪੀ ਵੈਰੀ ਨੂੰ ਜਿਤਦੇ ਹੈਨ, ਜੋ ਬਾਹਰਿ
ਦੇ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿਤਦੇ ਹੈਨਿ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਸੁ ਢਾਢੀ ਗਾਂਵਦੇ ਹੈਨਿ,
ਜੋ ਮਨ ਰੂਪੀ ਵੈਰੀ ਨੂੰ ਜਿਤਦੇ ਹੈਨਿ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਸੁ ਸੰਤ ਗਾਂਵਦੇ
ਹੈਨਿ । ਭਾਈ ਸਾਈਂ ਦਿਤਾ ! ਸਾਧ ਓਹੁ ਹੈਨਿ ਜੋ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ
ਸਾਧੇ । ਭਾਈ ਤੁਲਸਾ ! ਭਗਤੁ ਸੇ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੁਆਸ ਰਾਮ ਨਾਮ
ਬਿਨਾਂ ਬਿਰਥਾ ਨਾ ਜਾਵੈ । ਤੁਸਾਂ ਸਾਂਤਕੀ ਗੁਣ ਵਿਚ ਵਰਤਣਾ;
ਤੁਸਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਤਿ ਆਵੇਗੀ । ਪਿਛਲੀ ਰਾਤਿ ਜਗਤ ਦੇ ਮਹਾਂ ਮੋਹ ਦਾ
ਜਾਲੁ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿਖ ਜਾਗਦੇ ਹੈਨਿ ਤੇ ਆਪਣੇ
ਦੇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਬੁਝਿਆ ਹੋਇਆ ਅੰਨਿ ਬਸਤ੍ਰ ਦਾ ਕਿਸੇ ਕਾਮਨਾ
ਦਾ ਆਵੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਇਕੁ ਪੂਰੀ ਕਰਿ ਸਕੇ ਤਾਂ ਇਕਸ
ਹੀ ਪੂਰੀ ਕਰ ਦੇਵਣੀ; ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਭਨਾਂ ਮਿਲ ਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ

ਉਸ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰੀ ਕਰਿ ਦੇਵਣੀ । ਜੋ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਇੰਦ੍ਰ ਦੀ
ਬਰਖਾ ਨਿਆਈਂ ਨੀਵੀਂ ਹੋਇਕੈ ਬਰਖਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਭ
ਕਾਮਨਾ ਪੂਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੋਣ ਤੇ ਦੁਇ ਵੇਲੇ ਤਿੰਨ ਵੇਲੇ ਸਭਣਾਂ
ਧਰਮਸਾਲਾ ਆਵਣਾ ਤੇ ਵੈਸਾਖੀ ਤੇ ਦੀਪ ਮਾਲਾ ਹਜ਼ੂਰ ਦਰਸਨ
ਨੂੰ ਆਵਣਾ । ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਦਾ ਇਸਨਾਨੁ ਕਰਣਾ ਤੇ ਗੁਰੂ ਕਾ
ਦਰਸਨੁ ਕਰਣਾ । ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਮੇਰਾ ਭਗਤਿ ਭੰਡਾਰ ਹੈ ॥੬੦॥

ਪਉੜੀ ਬਾਈਸਵੀਂ ਚਲੀ ॥ ੨੨ ॥

ਦੀਪਕ ਦੀਪਾ ਕਾਸਰਾ ਗੁਰੂਦੁਆਰੇ ਹੁਕਮੀ ਬੰਦਾ । ਪਟੀ
ਅੰਦਰਿ ਚਉਧਰੀ ਢਿਲੋ ਲਾਲੁ ਲੰਗਾਹ ਸੁਹੰਦਾ । ਅਜਬੁ
ਅਜਾਇਬ ਸੰਛਿਆ ਉਮਰ ਸਾਹੁ ਗੁਰ ਸੇਵ ਕਰੰਦਾ । ਪੈੜਾ
ਛਜਲੁ ਜਾਣੀਐ ਕੰਦੂ ਸੰਘਰੁ ਮਿਲੈ ਹਸੰਦਾ । ਪੁਤ ਸਪੁਤ
ਕਪੂਰ ਦੇਉ ਸਿਖਾਂ ਮਿਲਿਆ ਮਨਿ ਵਿਗਸੰਦਾ । ਸੰਮਣੁ ਹੈ
ਸਹਿਬਾਜ ਪੁਰ ਗੁਰ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਸਾਰ ਲਹੰਦਾ । ਜੋਧਾ ਜਲੋ
ਤੁਲਸ ਪੁਰ ਮੋਹਣੁ ਆਲਮ ਗੰਜਿ ਰਹੰਦਾ । ਗੁਰਮੁਖਿ
ਵਡਿਆ ਵਡੇ ਮਸੰਦਾ ॥੨੨॥੬੧॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਦੀਪਾ ਕਾਸਰਾ]

ਭਾਈ ਦੀਪਾ ਕਾਸਰਾ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰਿ ਸਦਾ
ਰਹੇ ਤੇ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਟਹਿਲ ਕਰੇ ਤੇ ਜੋ ਸਿਖ ਦਰਸਨਿ ਨੂੰ
ਆਵਨਿ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨਿ ਛਤੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਉਤਮ ਪ੍ਰਸਾਦੁ ਕਰਿਕੈ
ਛਕਾਵੈ ਤੇ ਆਪ ਓਨਾਂ ਦੀ ਜੂਠ ਲੈਕੇ ਖਾਵੈ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਪੈਰ ਝਾਵੈ
ਨਾਲ ਗਰਮ ਪਾਣੀ ਨਾਲਿ ਧੋਵੈ ਤੇ ਥੱਕੇ ਸਿਖ ਨੂੰ ਚਾਂਪੀ ਕਰੈ ਤੇ
ਨੰਗੇ ਨੂੰ ਚੁਪ ਕੀਤਾ ਬਸਤ੍ਰ ਉਪਰਿ ਪਾਇ ਜਾਵੈ, ਤੇ ਸਬਦ ਦੀ
ਚਰਚਾ ਕਰੈ । ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ ਜੈਸੇ ਦੀਪਕ ਪ੍ਰਕਾਸੇ ਹੋਏ ਸੇ ਹੋਰੁ
ਦੀਪਕ ਪ੍ਰਕਾਸਤੇ ਹੋਨਿ ਤੇ ਅੰਧਕਾਰ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੈਸੇ ਮੈਂ
ਭਾਈ ਦੀਪੇ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਦਾ ਦੀਪਕ ਪ੍ਰਕਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ

ਮਿਲੇਗਾ ਓਸ ਦੇ ਵਿਚ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੇਗਾ ॥੬੨॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਲਾਲਾ, ਲੰਗਾਹ]

ਭਾਈ ਲਾਲਾ ਤੇ ਲੰਗਾਹ ਚੌਧਰੀ ਪਟੀ ਦੇ ਜਾਤ ਦੇ ਢਿੱਲੋਂ
ਹੈਸਨਿ। ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਆਏ। ਤਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
ਤਈਆਰੁ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰੀਤ ਨਾਲਿ ਸਾਥ ਹੀ
ਮਾਇਆ ਲਾਵਨਿ; ਸਾਥ ਹੀ ਆਪ ਸਰੀਰ ਕਰਕੇ ਕਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ
ਕਰਨਿ। ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ ਜੋ ਇਕੁ ਪੋਟ ਕਾਰ ਦੀ ਕਢੇਗਾ
ਓਸਦੇ ਸਭ ਕੁਲਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰੁ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੋ ਗਡਾ ਮਾਤ੍ਰ ਕਢੇਗਾ
ਤਿਸਦੇ ਪਿਛੇ ਸਭਸ ਦਾ ਉਧਾਰੁ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੋ ਪੰਡੀਆਂ ਦੇ ਉਸਾਰਣ
ਦਾ ਉਦਮੁ ਕਰੇਗਾ, ਓਸਦੀ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਦਰਬਾਰਿ ਅਬਿਚਲ ਨੀਵ
ਉਸਰੇਗੀ। ਏਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੁ ਮੈਂ ਮਾਨਸਰੋਵਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ
ਹਰਿਮੰਦਰ ਜੀ ਮੈਂ ਜਹਾਜ਼ੁ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜੋ ਇਸਨਾਨ ਕਰੇਗਾ
ਓਸਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਪ ਕਟੀਅਨਗੇ ਤੇ ਜੋ ਸਬਦ ਸੁਣਕੈ ਮਨ ਵਿਚ
ਵਸਾਵੇਗਾ ਓਸ ਦੀ ਅਗੇ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਸਰਧਾ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗੀ, ਗਿਆਨ
ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋ ਕੈ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਹੋ ਵਰਤੈਗਾ। ਭਾਈ ਲਾਲਾ ਤੇ
ਲੰਗਾਹ ਢਿੱਲੋਂ ਹੋਰੁ ਸਭ ਮਸੰਦਾਂ ਤੇ ਸਭਣਾਂ ਦੇਸਾਂ ਦੇ ਮਿਖ ਜਿਸ
ਜਿਸ ਉਦਮ ਕੀਤਾ ਤਿਸਦਾ ਉਧਾਰੁ ਹੋਇਆ। ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ:
“ਉਦਮ ਕਰਤ ਮਨੁ ਨਿਰਮਲੁ ਹੋਆ॥ ਹਰਿ ਮਾਰਗਿ ਚਲਤ ਭ੍ਰਮੁ
ਸਗਲਾ ਖੋਇਆ॥ ਨਾਮੁ ਨਿਧਾਨੁ, ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੁਣਾਇਆ ਮਿਟਿ
ਗਏ ਸਗਲੇ ਰੋਗਾ ਜੀਉ।”

—ਤਿਸ ਦਾ ਵੀਰਾਰ—

ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਦੇ ਮਾਰਗਿ ਤੁਰ ਆਵਨਿ ਦਾ ਅਥਵਾ
ਬਣਾਵਣ ਦਾ ਉਦਮੁ ਕਰਨਗੇ ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਤਹਕਰਣ ਸੁੱਧ
ਹੋਵਨਿਗੇ। ਤੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਾਰਗਿ ਤੁਰ ਆਵਨ ਦਾ ਅਥਵਾ ਗੁਰਾਂ ਦੇ
ਵਚਨਾਂ ਉਪਰ ਤੁਰਨ ਦਾ ਉਦਮੁ ਕਰਨਗੇ, ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭ੍ਰਮੁ

ਦੂਰਿ ਹੋਵੇਗਾ । ਬਹੁੜੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮੁ ਸਭਨਾਂ ਨਿਧਾਂ ਦਾ ਘਰੁ ਹੈ; ਹੋਰਿ ਨਿਧਾਂ ਏਥੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹੈਨਿ ਤੇ ਏਹੁ ਨਾਮੁ ਜੀਉ ਕੇ ਨਾਲਿ ਨਿਭਦਾ ਹੈ, ਸੋ ਏਹੁ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਤੇ ਪਾਈਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੇ ਅਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਰੋਗੁ ਮਿਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸੋਗੁ ਭੀ ਦੂਰਿ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੈਨਿ ॥੬੩॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਅਜਬ, ਅਜਾਇਬ ਉਮਰਸਾਹ]

ਅਜਬੁ ਤੇ ਅਜਾਇਬ ਤੇ ਉਮਰ ਸਾਹਿ ਸੰਘੇ ਮਸੰਦ ਹੈਸਨਿ ਤੇ ਗੁਰੂਦੁਆਰੇ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹੈਸਨਿ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਭੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਦੇ ਸਨ । ਤੇ ਜੋ ਸਿਖ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨਿ ਓਸ ਨਾਲਿ ਗੁਜਰਾਨ ਕਰਨਿ। ਇਕ ਦਿਨ ਸਾਹਿਬ ਪੁਛਿਆ: ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਕੀ ਕੌਡੀ ਕੀਕਰ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ? ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਕਹਿਆ: ਜੈਸੇ ਸਿਵ ਨਿਰਮਾਇਲੁ, ਜੈਸੇ ਵਿਖੁ ਤੈਸੇ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ । ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਏਤੇ ਕਰ ਤੁਸਾਡਾ ਉਧਾਰੁ ਹੋਵੇਗਾ । ਇਕ ਦਿਨ ਓਨ੍ਹਾਂ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : ਜੀ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ! ਤੇਰਾ ਜੋ ਬਚਨੁ ਹੈ ਜੋ "ਪ੍ਰਭ ਭਾਵੈ ਬਿਨੁ ਸਾਸ ਤੇ ਰਾਖੈ ॥ ਪ੍ਰਭ ਭਾਵੈ ਤਾ ਹਰਿ ਗੁਣ ਭਾਖੈ" । ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਜੀ ! ਸਾਸਾਂ ਥੀਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਰਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ । ਇਕ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਜੋ ਭੀਖਮ ਪਿਤਾਮਾ ਸਾਂਤਲ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸੀ ਤੇ ਓਸ ਨੂੰ ਪਿਤਾ ਦਾ ਵਰੁ ਸੀ, ਓਹੁ ਸੁਛੰਦ ਮ੍ਰਿਤ ਸੀ, ਜਿਸ ਮਮੇਂ ਓਸ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦਾ ਅੰਤੁ ਹੋਇਆ ਹੈਸੀ ਤਾਂ ਸੂਰਜੁ ਦਖਣਾਇਣ ਹੈਸੀ । ਓਸ ਸੂਰਜ ਉਤ੍ਰਾਇਣ ਜਾਂਦਿਆਂ ਤੀਕਰ ਪ੍ਰਾਣ ਰਖੇ ਤੇ ਸਭਨਾਂ ਪਾਂਡਵਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦਾ ਉਪਦੇਸੁ ਕੀਤਾ ਸੋ ਭੀ ਤਾਂ ਪ੍ਰਾਣ ਓਸਦੇ ਵਿਚ ਹੈਸਨਿ । ਤੁਸੀਂ ਕਿਰਪਾ ਕਰਿ ਕੇ ਕਹੋ ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਸਾਸਾਂ ਥੀਂ ਕੌਣ ਜੀਵਦਾ ਹੈ ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ: ਏਹੁ ਸਮਰੱਥਤਾ ਈਸ਼ਰ ਦੀ ਵਰਨੀ ਹੈ । ਜੈਸੇ ਪਰਬਤ ਤੇ ਬ੍ਰਿਛ ਸਾਸਾਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਵਰਧਮਾਨ ਹੋਤੇ ਹੈਨਿ ਤੇ ਬਾਲਕ ਮਾਤਾ ਦੇ ਗਰਭ ਵਿਚ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਵਰਧਦਾ

ਜਾਤਾ ਹੈ ਤੇ ਛਿਵੇਂ ਮਹੀਨੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਸੁਆਸ ਪੈਂਦੇ ਹੈਨਿ ਤਾਂ
 ਐਸਾ ਈਸਰੁ ਸਮਰਥੁ ਹੈ। ਤੇ ਦੂਜਾ ਏਹੁ ਅਰਥੁ ਹੈ, ਸਵਾਸ ਉਹੋ
 ਸਫਲੁ ਹੈਨਿ ਜੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਂਵਦੇ ਹੈਨਿ। ਹੋਰੁ ਸਾਸ ਐਸੇ
 ਹੈਨਿ ਜੈਸੇ ਲੁਹਾਰਾਂ ਠਠਿਆਰਾਂ ਦੀਆਂ ਖੱਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੈਨਿ।
 ਤੁਸਾਂ ਭੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਭਜਨ ਬਿਨਾਂ ਸੁਆਸ ਨਹੀਂ ਬੀਤਾਵਣੇ।
 ਤੁਸਾਡਾ ਉਧਾਰੁ ਏਸੇ ਕਰ ਹੋਵੇਗਾ ॥੬੪॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਪੈੜਾ ਸੰਘਰ]

ਭਾਈ ਪੈੜਾ ਛਜਲੁ ਜਾਤ ਦਾ ਤੇ ਕੰਦੂ ਜਾਤ ਦਾ ਸੰਘਰੁ
 ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੀ ਸਰਨਿ ਆਏ। ਜੋ ਅਸਾਡਾ ਉਧਾਰੁ ਕਿਉਂ
 ਕਰਿ ਹੋਵੇ ਜੀ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ: ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਕਾ
 ਇਸਨਾਨੁ ਕੀਤਾ ਕਰੇ ਤੇ ਸਬਦ ਦਾ ਵੀਚਾਰੁ ਕੀਤਾ ਕਰੇ, ਤੇ ਸਿਖਾਂ
 ਦੀ ਟਹਿਲ ਕੀਤਾ ਕਰੇ। ਏਹੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੁ ਆਦਿ ਤੀਰਥੁ ਹੈ ਪਰ
 ਜੁਗਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਉ ਕਰਿ ਲੋਪੁ ਹੋ ਗਇਆ ਸੀ। ਇਕ ਸਮੇਂ ਸਾਹਿਬ
 ਤੀਸਰੀ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ ਚੌਥੇ ਪਾਤਸਾਹਿ ਗੁਰੂ
 ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ: ਪੁਰਖਾ! ਕਲਿਜੁਗ ਦੇ ਜੀਆਂ
 ਦੀਆਂ ਆਰਜਾਂ ਛੋਟੀਆਂ ਹੋਵਨਿਗੀਆਂ, ਤੇ ਬੁਧਾਂ ਮੋਟੀਆਂ
 ਹੋਵਨਗੀਆਂ, ਤੇ ਪਦਾਰਥ ਤੇ ਹੀਨ ਹੋਵਨਗੇ; ਤਬ ਤੀਰਥ ਦਾ
 ਇਸ਼ਤਾਨ ਤੇ ਦਾਨੁ ਵਿਧਿ ਸੰਜੁਗਤਿ ਨਾ ਕਰ ਸਕਨਗੇ। ਤਾਂਤੇ ਕੋਈ
 ਤੀਰਥ ਏਥੇ ਮਦ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਰੀਏ, ਜੋ ਤ੍ਰਿਲੋਕੀ ਦੇ ਸਭਨਾਂ
 ਤੀਰਥਾਂ ਦਾ ਫਲੁ ਹੋਵੇ ਜਿਸਦੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਫਲ ਤੇ। ਤਾਂ
 ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਕਹਿਆ: ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਜਿਥੇ ਅਮਰੁ ਹੋਵੇ!
 ਤਾਂ ਇਕੁ ਥੇਹੁ ਪਇਆ ਹੈਸੀ। ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਬਚਨੁ ਕੀਤਾ:
 ਏਥੇ ਹੀ ਉਦਮੁ ਕਰੋ, ਤਾਂ ਚੌਥੇ ਪਾਤਿਸਾਹ ਤਾਲੁ ਖੁਦਾਇਕੇ ਤਿਆਰੁ
 ਕੀਤਾ। ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ ਅਗੇ ਪੰਜਵੀਂ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ਪੱਕਾ
 ਕਰਵਾਨਗੇ, ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੁ ਨਾਮੁ ਰਖਿਆ। ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਰਦਾਸ

ਕੀਤੀ ਜੀ ਤੀਰਥ ਦਾ ਨਾਮੁ ਕਿਆ ਰਖਣਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ
ਹੋਇਆ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਾਉਂ ਰਖਣਾ, ਬਡਾ ਤੀਰਥੁ ਹੋਵੈਗਾ।
ਕਾਂਸੀ ਥੀਂ ਆਇ ਲੈਕਰਿ ਸਭੇ ਤੀਰਥ ਇਸ ਦੀ ਸਰਨਿ ਰਹਿਣਗੇ।
ਕਲਿਜੁਗ ਹੋਰੁ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸੱਤਿਆ ਛਡੇਗਾ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦੀ
ਸਰਨਿ ਸਭ ਤੀਰਥ ਤੇ ਸਭ ਦੇਹੁਰੇ ਤੇ ਸਭੇ ਧਰਮ ਤੇ ਤਪ ਤੀਰਥ
ਸਭ ਏਥੇ ਹੀ ਆਇ ਨਿਵਾਸ ਕਰਨਗੇ : ਇਹੁ ਜਗਨ ਨਾਥ ਹੋਵੈਗਾ।
ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਗੰਗਾ ਲੋਪ ਹੋਵੈਗੀ। ਤਿਤ ਸਮੇਂ ਬਾਰਹ ਕੰਸ ਪਰਜੇਤ
ਚੌਫੇਰੇ ਇਸਦੇ ਰਿਖਾਂ ਦੇ ਆਸਰਮ ਹੋਵਨਿਗੇ ਤੇ ਸੰਤੋਖਸਰੁ ਤਿਸ ਦੇ
ਨਿਕਟਿ ਔਰ ਤਾਲੁ ਕੀਤਾ। ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ ਜੋ ਇਥੇ ਇਸਨਾਨੁ
ਕਰੇਗਾ, ਓਸ ਦੇ ਪਾਪ ਨਾਸ ਹੋਵਨਿਗੇ, ਸੰਤੋਖ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ
ਹੋਵੈਗਾ ॥੬੫॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਕਪੂਰ ਦੇਵ]

ਭਾਈ ਕਪੂਰ ਦੇਵ ਵਡਾ ਸਿਖ ਹੈਸੀ। ਸਣੇ ਪੁਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਸਣੇ
ਇਸਤ੍ਰੀ ਤੇ ਬਹੁਆਂ ਸਮੇਤ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ ਮਿਲਦਾ ਸੀ ਤੇ
ਬਹੁਤੀ ਟਹਲ ਸੇਵਾ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਗੁਰੂ
ਅਰਜਨ ਜੀ ਥੀਂ ਪੁਛਿਆ : ਗ੍ਰੰਥ ਨਿਵਾਜ ! ਤੁਸਾਨੂੰ ਜੋ ਸਿਖ
ਪਿਆਰੇ ਹੈਨਿ ਓਨ੍ਹਾ ਦਾ ਦਰਸਨੁ ਸਾਨੂੰ ਕਰਵਾਵਹੁ। ਤਾਂ ਬਚਨੁ
ਹੋਇਆ : ਭਾਈ ਸੰਮਣੁ ਸਹਿਬਾਜ ਪੂਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਓਸਦਾ
ਦਰਸਨੁ ਕਰਿ ਆਵਹੁ। ਤਾਂ ਕਪੂਰ ਦੇਵ ਭਾਈ ਸੰਮਣੁ ਦੇ ਘਰਿ ਨੂੰ
ਗਇਆ। ਅਗੇ ਭਾਈ ਸੰਮਣ ਆਇ ਮਿਲਿਆ ਤੇ ਓਨ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤੀ
ਟਹਲ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਲਕੜਾਂ ਅੰਮੁਲ ਬਹੁਤੀਆਂ ਲਿਆਇਆ,
ਤੇ ਤੱਪੜ ਤੇ ਸਤਰੰਜੀਆਂ ਟੁੱਟੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਗੰਢਦਾ ਰਹਿਆ, ਤੇ
ਭਾਈ ਕਪੂਰ ਦੇਵ ਕਹਿਆ ਮੈਨੂੰ ਤੁਸਾਡੇ ਦਰਸਨ ਨੂੰ ਸਾਹਿਬਾਂ
ਭੇਜਿਆ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਨਿਕੰਮਿਆ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਕੀ ਪਰਚੇ ਹੋ ? ਤਾਂ
ਓਨ੍ਹਾਂ ਕਹਿਆ : ਭਾਈ ਜੇ ਏਹ ਭੀ ਕੰਮੁ ਹੈਸੀ, ਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਅਖੀਂ

ਤੁਸਾਡੇ ਪਾਸ ਰੁਜ਼ ਹੋਵਾਂਗੇ। ਤਾਂ ਰਾਤ ਸਾਰੀ ਦੋਨੋਂ ਪਿਉ ਪੁਤ੍ਰ ਕੀਰ-
 ਤਨ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਤੇ ਦਿਨੇ ਓਸ ਗਾਉਂ ਦੀਆਂ ਗਾਉਆਂ ਚੋਰ ਹੱਕ ਲੈ
 ਗਏ। ਪਿਛੇ ਗੁਹਾਰ ਪਈ, ਸੰਮਣ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਭੀ ਪਿਛੇ ਗਇਆ, ਓਸ
 ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਲਗੀ, ਓਰ ਮਰ ਗਇਆ। ਜੇਹੜੀਆਂ ਲਕੜੀਆਂ ਤਿਆਰ
 ਹੋਸਨਿ ਓਹ ਚਿਖਾ ਵਾਸਤੇ ਲੈ ਗਇਆ, ਤੇ ਓਸ ਨੂੰ ਖੱਫਨ ਦੇਕੇ
 ਬਿਬਾਣ ਵਿਚ ਪਾਇਕੈ ਅਗੇ ਭਾਈ ਸੰਮਣ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦਾ ਆਵੈ।
 ਫੇਰਿ ਸਿਖ ਜੋ ਅਗੇ ਪਰਚਾਵਣੀ ਆਏ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਤਰੰਜੀਆਂ
 ਵਿਛਾਇ ਦਿਤੀਆਂ, ਕਹਿਆ ਜੋ ਅਗੇ ਹੀ ਮੈਂ ਏਸੇ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ
 ਕਰ ਰਖੀਆਂ ਹੋਸਨਿ। ਤਾਂ ਭਾਈ ਕਪੂਰ ਦੇਵ ਕਹਿਆ : ਜੇ ਤੁਸਾਂ
 ਜਾਣਦੇ ਸੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਥੀਂ ਬਖਸਾਇ ਲੈਣੇ ਆਹਿ ਜੋ ਇਸ ਦੀ
 ਆਰਜਾ ਵਡੀ ਹੋਵੇ। ਤਾਂ ਭਾਈ ਸੰਮਣ ਕਹਿਆ : ਸਰੀਰ ਤਾਂ
 ਅਸਤਿ ਹੈ, ਏਨਾਂ ਦੇ ਮਰਨ ਦਾ ਤਾਂ ਅਚਰਜ ਨਹੀਂ; ਏਨਾਂ ਦਾ
 ਜੀਵਣਾ ਹੀ ਵਡਾ ਅਚਰਜ ਹੈ। ਸੋਈ ਮੂਫਖ ਹੈਨਿ, ਜੋ ਸਰੀਰ
 ਦਿਆਂ ਬਿਨਸਿਆਂ ਸੋਕ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ। ਗੁਰੂ ਥੀਂ ਮਾਂਗੀਐ ਤਾਂ ਨਾਮੁ
 ਮਾਂਗੀਐ ਜੋ ਨਾਲ ਇਸ ਦੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੈ। ਨਾ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਦਾ
 ਪਿਤਾ ਹੈ; ਨਾ ਪੁਤ੍ਰ ਹੈ, ਚਾਰ ਦਿਨ ਦੀ ਖੇਲ ਹੈ। ਪੰਚ ਤਤ
 ਵਿਰੋਧੀਏ ਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਈਸਰ ਸਰੀਰ ਰਚੇ ਹੈਨਿ, ਅਪਣੀ
 ਮਰਿਜਾਦਾ ਭੋਗਕੈ ਫੇਰ ਭਿੰਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੈਨਿ। ਨਾ ਕੋਈ ਜੰਮਦਾ ਹੈ
 ਨਾ ਕੋਈ ਮਰਦਾ ਹੈ। ਏਹ ਜੀਉ ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਭੁਲਾਇਕੈ ਦੁਖ
 ਪਇਆ ਭੋਗਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬਚਨ ਮੰਨੈ, ਸਮਝੈ ਤਾਂ ਜਨਮ
 ਮਰਨ ਥੀਂ ਰਹਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਬੁ ਦਾ ਬਚਨੁ ਹੈ : “ਨਹ ਕਿਛੁ
 ਜਨਮੈ ਨਹ ਕਿਛੁ ਮਰੈ॥ ਆਪਨ ਚਲਿਤ ਆਪ ਹੀ ਕਰੈ”। ਜੈਸੇ
 ਘਟ ਮਟ ਕੇ ਉਪਜਣ ਤੇ ਅਕਾਸ ਜਨਮਤਾ ਨਹੀਂ, ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
 ਬਿਨਸਨ ਤੇ ਬਿਨਸਦਾ ਨਹੀਂ, ਤੈਸੇ ਸਰੀਰਾਂ ਦੇ ਉਪਤ ਖਪਤ ਤੇ
 ਜੀਉ ਨਿਆਰਾ ਹੈ॥੬੬॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਜੋਧਾ ਜਲੋ ਆਇ]

ਭਾਈ ਜੋਧਾ ਤੇ ਭਾਈ ਜਲੋ ਮਸੰਦ ਤੁਲਸਪੁਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਤੇ ਭਾਈ ਮੋਹਣ ਤੇ ਆਲਮ ਚੰਦ ਲਹੌਰ ਦੇ ਗੰਜ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ; ਪੰਜਵੀਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਟਹਿਲ ਕਾਰ ਭੇਟ ਸਿਖਾਂ ਥੀਂ ਲਿਆਇਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਲਾਵਨਿ ਤੇ ਗੁਰੂ ਕੀ ਕੌਡੀ ਆਪਿ ਨਾ ਖਾਵਨਿ, ਕਹਨਿ: ਜੈਸੇ ਮੱਥੀ ਭੋਜਨੁ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਸਾਰਾ ਭੋਜਨੁ ਉਕਲੇਦ ਕਰਾਂਵਦੀ ਹੈ, ਤੈਸੇ ਗੁਰੂ ਕੀ ਭਟ ਦੀ ਕੌਡੀ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਭੀ ਨਾਸੁ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਦੇਹ ਭੀ ਖੀਣ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਕੇ ਹਜ਼ੂਰ ਰਥ ਪਥ ਚੜ੍ਹੇ ਆਵਦੇ ਹੋਸਨਿ; ਤਾਂ ਸਰਪੁ ਕਾਲਾ ਵਡਾ ਰਥ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ। ਆਪਣੀ ਫਣ ਉੱਚੀ ਚੁਕ ਕੈ ਜਿਧਰ ਰਥ ਜਾਵੇ ਓਹ ਸਾਮਣੇ ਹੀ ਆਵੇ। ਤਾਂ ਭਾਈ ਮੋਹਣ ਰਥ ਤੂੰ ਉਤਰਿਕੈ ਇਕ ਦੇਗਾ ਉਸ ਦੇ ਅਗੇ ਰਖ ਦਿਤਾ, ਤੇ ਕਹਿਆ ਜੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਹਜ਼ੂਰ ਚਲਦਾ ਹੈਂ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇਗੇ ਵਿਚ ਪਰਵੇਸੁ ਕਰਿ। ਤਾਂ ਸਰਪ ਦੇਗੇ ਵਿਚ ਪਰਵੇਸ ਕੀਤਾ। ਉਪਰ ਉਸ ਦੇ ਛੰਨਾਂ ਰਖਕੈ ਗੁਰੂ ਕੇ ਹਜ਼ੂਰ ਆਏ, ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਕਿਤਨੇ ਮਸੰਦ ਤੁਸੀਂ ਆਏ ਹੋ ? ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ। ਚਾਰ ਸਿਖ ਆਏ ਹਾਂ। ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਏਨੂੰ ਪੰਜਾਂ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦੇਹੁ। ਪੰਜਵਾਂ ਸਰਪ ਜੋ ਤੁਸਾਡੇ ਨਾਲ ਆਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਭੀ ਮਸੰਦ ਹੈ। ਓਨ੍ਹਾਂ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : ਜੀ ਓਸਨੇ ਸਰਪ ਕੀ ਦੇਹਿ ਕਿਉਂ ਪਾਈ ਹੈ ? ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਅਗੇ ਮੱਥਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਟੇਕਦਾ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਤਾਂ ਫਣ ਉਚੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਤੇ ਗੁਰੂ ਕੀ ਅਰਦਾਸ ਛਪਾਈ ਸੀ ਏਸੇ ਵਾਸਤੇ ਸਰਪੁ ਵਿਖ ਵਾਲਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ ਉਸ ਨੂੰ ਭੀ ਹਜ਼ੂਰ ਲਿਆਵੇ, ਤਾਂ ਦੇਗਾ ਉਠਾਲ ਕੇ ਵਿਚ ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਆਨਿ ਉਘਾੜਿਆ, ਤਾਂ ਓਹ ਫਣ ਉਠਾਇ ਕੈ ਘੜੇ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰਿ ਆ

ਖੜਾ ਹੋਇਆ । ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ ਇਸਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ
ਆਨਿ ਛਿਟਕੋ । ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਓਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੇ ਪਾਇਆ,
ਤਾਂ ਸਰਪ ਦੇਹ ਤਿਆਗ ਕੈ ਦੇਵ ਰੂਪ ਧਾਰਿ ਕੈ ਅਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹ
ਗਇਆ । ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਦਰਸਨ ਮਾਤ੍ਰ ਤੇ
ਸਭ ਪਾਪ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਤੇ ਹੈਨਿ ॥ ੬੭ ॥

ਪਉੜੀ ਤੇਈਸਵੀਂ ਚਲੀ ॥ ੨੩ ॥

ਢੇਸੀ ਜੋਧਹੁ ਸੰਗ ਹੈ ਗੋਇੰਦ ਗੋਲਾ ਹਸਿ ਮਿਲੰਦਾ !
ਮੋਹਣੁ ਕੁਕ ਵਖਾਣੀਐ ਧੁਟੇ ਜੋਧੇ ਜਾਮੁ ਸੁਹੰਦਾ ।
ਮੰਵੁ ਪੁੰਨੁ ਪਰਵਾਣ ਹੈ ਪੀਰਾਣਾ ਗੁਰ ਭਾਇ ਚਲੰਦਾ ।
ਹਮਜਾ ਜਜਾ ਜਾਣੀਐ ਬਾਲਾ ਮਰਵਾਹਾ ਵਿਗਸੰਦਾ ।
ਨਿਰਮਲ ਨਾਨੂੰ ਓਹਰੀ ਨਾਲਿ ਸੂਰੀ ਚਉਧਰੀ ਰਹੰਦਾ ।
ਪਰਬਤ ਕਾਲਾ ਮੇਹਰਾ ਨਾਲਿ ਨਿਹਾਲੁ ਸੇਵ ਕਰੰਦਾ ।
ਕਕਾ ਕਾਲਉ ਸੂਰਮਾਂ ਸਦੂ ਰਾਮਦਾਸ ਬਚਨ ਮੰਨਦਾ ।
ਸੇਠ ਸੁਭਾਗਾ ਚੂਹਣੀਅਹੁ ਆਰੋੜੇ ਭਾਰਾ ਉਗਵੰਦਾ ।
ਸਨਮੁਖਿ ਇਕਦੂ ਇਕੁ ਚੜੰਦਾ ॥ ੨੩ ॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਢੇਸੀ ਜੋਧ]

ਭਾਈ ਢੇਸੀ ਤੇ ਭਾਈ ਜੋਧ ਜਾਤ ਦੇ ਸੰਗਰ ਬਾਹਮਣ ਗੁਰੂ
ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੀ ਸਰਨਿ ਆਏ, ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : ਜੀ
ਸਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹਿ ! ਸਾਨੂੰ ਪੰਡਤ ਲੋਗ ਪੰਗਤ ਵਿਚ ਬਹਿਣ ਨਹੀਂ
ਦੇਂਦੇ, ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਖੜੀ ਦੇ ਸਿਖ ਹੋਏ ਹੋ, ਤੇ ਗੰਗਾ ਤੇ ਕਾਂਸੀ ਆਦਿ
ਤੀਰਥ ਜੋ ਸਿਵ ਪੁਰੀ ਤੇ ਬਿਸਨ ਪੁਰੀ ਹੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੇਵਨ ਛਡਿ
ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕ੍ਰਿਤਮੀ ਤੀਰਥ ਸੇਵਦੇ ਹੋ, ਤੇ ਵੇਦਾਂ ਦੀ ਬ੍ਰਹਮ
ਬਾਣੀ ਤਿਆਗ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਭਾਖਾ ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਗਾਂਵਦੇ ਹੋ, ਤੇ
ਜਨਮ ਅਸਟਮੀ ਤੇ ਸ਼ਿਵਰਾਤ ਤੇ ਇਕਾਦਸੀ ਬ੍ਰਤ ਤਿਆਗ ਕੇ

ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਉਚਿਸ਼ਟ ਅੰਨ ਭੋਜਨ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਤੇ ਗਾਇਤ੍ਰੀ ਤਰਪਣ ਸੰਧਿਆ ਪਿੰਡ ਪਤਲ ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ ਤਿਆਗਿ ਕੇ ਅਰਦਾਸਾਂ ਤੇ ਕੜਾਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਤੇ ਖਾਂਵਦੇ ਹੋ ? ਅਸੀਂ ਤੇਰੀ ਸਰਨਿ ਆਏ ਹਾਂ, ਅਸਾਡਾ ਤਾਂ ਤੁਸਾਂ ਉਧਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦਾ ਅਭਿਮਾਨੁ ਅਸਾਂ ਦਾ ਦੂਰ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਤੇ ਤੇਰੇ ਸਿਖਾਂ ਦਾ, ਤੇਰੀ ਰਸਨਾਂ ਦਾ ਸੀਤ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਅਸਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੌਣ ਉਤਰ ਦੇਈਏ ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਇਹੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਿਰੰਕਾਰ ਦੀ ਪੁਰੀ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਬ੍ਰਹਮੇ ਅਰੁ ਵਿਸ਼ਨ ਅਰੁ ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਪੁਰੀ ਅਰੁ ਤੀਰਥ ਸਭ ਹੀ ਪਵਿਤ੍ਰ ਹੋਤੇ ਹੈਂ; ਜੋ ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਇਸ ਦੀ ਚਰਨਿ ਪੂਰਿ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ। ਏਥੇ ਸਾਥ ਹੀ ਜਲ ਕਾ ਤੀਰਥੁ ਹੈ, ਸਾਥ ਹੀ ਸਭ ਸਾਧ ਸੰਤ ਭਜਨ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ ਏਥੇ ਹੀ ਨਿਵਾਸੁ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ। “ਗੰਗਾ ਜਮਨਾ ਗੋਦਾਵਰੀ ਸਰਸਤੀ ਤੇ ਕਰਹਿ ਉਦਮੁ ਪੂਰਿ ਸਾਧੂ ਕੀ ਤਾਈ॥ ਕਿਲਵਿਖ ਮੈਲੁ ਭਰੇ ਪਰੇ ਹਮਰੈ ਵਿਚਿ ਹਮਰੀ ਮੈਲੁ ਸਾਧੂ ਕੀ ਪੂਰਿ ਗਵਾਈ”।

—ਤਿਸ ਦਾ ਵੀਰਾਰ—

ਹੋਰ ਪਾਪੀ ਜੀਵ ਜੋ ਤੀਰਥਾਂ ਵਿਚ ਇਸਨਾਨੁ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ, ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਮੈਲੁ ਤਿਆਗ ਆਵਦੇ ਹੈਨਿ। ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਚਰਨ ਦੀ ਧੂੜ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਪਰਿ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਜੇੜੇ ਤੀਰਥ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਰ ਆਵਦੇ ਹੈਨਿ, ਤੇ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਕੀ ਧੁਨਿ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਣਨਿ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਓਹ ਤੀਰਥ ਏਥੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੈਨਿ। ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਕਹਿਆ : ਜੀ ਮੈਲੁ ਤਾ ਜਲ ਨਾਲਿ ਧੋਈ ਦੀ ਹੈ; ਧੂੜ ਨਾਲ ਮੈਲੁ ਕਿਉਂ ਕਰ ਧੋਈਦੀ ਹੈ ? ਤਾਂ ਬਚਨ ਹੋਇਆ : ਬਸਤ੍ਰ ਵਿਚ ਭੀ ਮੈਲੁ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਸੱਜੀ ਸਬੂਣ ਭੀ ਮੈਲੁ ਰੂਪ ਹੈ; ਪਰ ਬਸਤਰਾਂ ਦੀ ਮੈਲੁ ਗਵਾਵਣ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥੁ ਹੈ, ਤੈਸੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਮੈਲੁ ਗਵਾਵਣ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥੁ ਹੈ। ਤੇ ਵਚਨਾਂ ਦੀ ਧੁਨਿ

ਦੀ ਜੋ ਧੂੜ ਹੈ ਸੋ ਏਹ ਪ੍ਰੇਮਾ ਭਗਤਿ ਉਤਪਤਿ ਕਰਦੀ ਹੈ । ਤਾਂ ਹੋਰਥੇ ਇਕੁ ਜਲ ਦਾ ਹੀ ਤੀਰਥੁ ਹੈ, ਏਥੇ ਸਾਥ ਹੀ ਜਲ ਦਾ ਤੀਰਥੁ ਹੈ ਤੇ ਸਾਥ ਹੀ ਨਾਮ ਦਾ ਤੀਰਥੁ ਹੈ । ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ ਜੋ ਹਰਿਮੰਦਰਿ ਕੈਸਾ ਰਚੀਐ ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਜੈਸਾ ਜਹਾਜੁ ਹੋਵੈ, ਜੋ ਸਰਧਾ ਕਰਕੈ ਆਵੈ ਤੇ ਸਬਦੁ ਸੁਣੈ ਓਸ ਦਾ ਪਾਰ ਉਤਾਰਾ ਹੋਵੈ । ਹਰਿਮੰਦਰੁ ਜੀ ਜਹਾਜੁ ਹੈ ਤੇ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਮੁਹਾਣਾ ਹੈ ।

“ਤੀਰਥਿ ਨਾਵਣ ਜਾਉ ਤੀਰਥੁ ਨਾਮੁ ਹੈ ॥

ਤੀਰਥੁ ਸਬਦੁ ਬੀਚਾਰੁ ਅੰਤਰਿ ਗਿਆਨੁ ਹੈ” ॥

—ਤਿਸਦਾ ਵੀਚਾਰ—

ਗੰਗਾ ਆਦਿਕ ਜੋ ਤੀਰਥੁ ਹੈਨਿ ਤੇ ਜੋ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੀਚ ਪ੍ਰਵੇਸੁ ਕਰਤਾ ਹੈ ਉਸ ਕੋ ਸਮੁੰਦਰ ਮੈਂ ਜਾਇ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਕਰਤੇ ਹੈਨਿ* ਤੇ ਬਾਣੀ ਦਾ ਵੀਚਾਰੁ ਜੋ ਤੀਰਥੁ ਹੈ ਸੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਚਸਨਾ ਥੀਂ ਉਤਪਤਿ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਵੀਚਾਰਨੇ ਕਰ ਨਰਾਇਣ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਤੇ ਸਰੂਪ ਵਿਖੇ ਜਾਇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ । ਸੋ ਏਥੇ ਦੋਨਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾਂ ਕਰ ਏਹੁ ਸਰੁ ਭਰਪੂਰ ਹੈ ।

ਤੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿਖ ਸਦਾ ਸੰਜਮ ਨਾਲਿ ਜੋ ਅਹਾਰੁ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ ਸਦਾ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਬ੍ਰਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ; ਪਰ ਇਕ ਦਿਨ ਜਗਤ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਕਾਦਸੀ ਆਂਵਦੀ ਹੈ, “ਰਾਮ ਸੰਗਿ ਨਾਮਦੇਵ ਜਨ ਕਉ ਪ੍ਰਤਗਿਆ ਆਈ ॥ ਏਕਾਦਸੀ ਬ੍ਰਤੁ ਰਹੈ ਕਾਹੇ ਕਉ ਤੀਰਥ ਜਾਈ ॥” ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੈ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੀਰਥਾਂ ਤੇ ਬ੍ਰਤਾਂ ਦਾ ਫਲੁ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦਾ

*ਵਜੇਗ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਤੀਰਥ ਬੀ ਈਸ਼ਰ ਰਚਨਾ ਦੇ ਹੀ ਹਨ, ਉਸ ਤੋਂ ਹੀ ਉਪਜੇ ਹਨ, ਤੇ ਤੀਰਥ ਸੇਵਨ ਦਾ ਅੰਤ ਓਥੇ ਲੀਨਤਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਏਹ ਆਪ ਲੀਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਸੋ ਸਮੁੰਦਰ ਹੈ । ਤਾਂ ਤੇ ਤੀਰਥ ਸੰਵਿਆ ਸਮੁੰਦਰ ਮਿਲੇਗਾ, ਮੁਕਤੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗੀ ।

ਅਭਿਮਾਨੁ ਦੇਹ ਤ ਹੈ ਸੋ ਅੰਗਿਆਨ ਕਰਕੇ ਹੈ, ਤੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਤਮ ਰੂਪ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਹੋਨਿ। ਜੋ ਦੇਹਿ ਅਭਿਮਾਨ ਕਰ ਸਮਝਦੇ ਹੋਨਿ ਸੋਈ ਚੰਡਾਲ ਹੋਨਿ; ਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੋ ਹੋਨਿ ਜੋ ਪਰਮਾਤਮਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਘਟ ਵਿਖੇ ਪੂਰਨ ਦੇਖਦੇ ਹੋਨਿ, ਅਰੁ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕਰਤੇ। ਕਿਉਂ ਜੋ ਚੰਡਾਲ ਦੇ ਘਰ ਹੱਡ ਚੰਮ ਲੋਹੂ ਮਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤੈਸੇ ਇਸ ਦੇਹਿ ਮਹਿ ਹੱਡ ਚੰਮ ਲੋਹੂ ਮਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

“ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਜੋ ਬ੍ਰਹਮੁ ਬੀਚਾਰੈ॥

ਸੋ ਬ੍ਰਾਮਹਣੁ ਕਹੀਅਤੁ ਹੈ ਹਮਾਰੈ॥

—ਤਿਸਦਾ ਵੀਚਾਰ—

ਬ੍ਰਾਹਮਣੁ ਸੋਈ ਹੈ ਜਿਸੁ ਨੇ ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ ਪਛਾਤਾ ਹੈ। ਤਾਂਤੇ ਤੁਸੀਂ ਸਬਦ ਨੂੰ ਚੀਨੋ ਤੇ ਆਪਣਾ ਸਰੂਪ ਵੀਚਾਰੋ। ਤੇ ਗਾਇਤ੍ਰੀ ਤਰਪਣ ਪਿੰਡ ਪਤਲ ਕਰਕੇ ਪਿਤ੍ਰਲੋਕ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਈਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾਮ ਦੇ ਜਪਣ ਕਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਜਾਇ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਈਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਿਤ੍ਰ ਲੋਕ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿਖ ਕਦ ਚਾਂਹਦੇ ਹੋਨ। ਜੈਸੇ ਪ੍ਰਿਥੀ ਪਤਿ ਰਾਜਾ ਇਕੁ ਪਿੰਡ ਤੇ ਰਾਜੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਤੇ ਗਰੀਬ ਰਾਜੀ ਹੋਂਦਾ ਹੈ, ਤੈਸੇ ਨਰਕੀ ਜੀਵ ਪਿਤ੍ਰ ਲੋਕ ਤੇ ਰਾਜੀ ਹੁੰਦੇ ਹੋਨਿ, ਤੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿਖ ਸੁਰਗ ਦੀ ਭੀ ਚਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ॥੬੯॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਗੋਇੰਦ ਗੋਲਾ ਆਦਿ]

ਭਾਈ ਗੋਇੰਦ ਤੇ ਗੋਲਾ ਤੇ ਮੋਹਣ ਜਾਤ ਦੇ ਕੁੱਕ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨਿ ਆਏ : ਅਸਾਡਾ ਉਧਾਰ ਕਿਉਂ ਕਰ ਹੋਵੇ ? ਸੋਈ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰੋ। ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਨਾਲੇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਜਪਣਾ, ਨਾਲੇ ਸਾਥ ਹੀ ਮਰਨੁ ਚਿਤ ਰਖਣਾ। ਮਰਣੁ

ਚਿਤਾਰਣ ਥੀਂ ਪਾਪ ਨਾ ਕਰੋਗੇ ਤੇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਭਜਨ ਥੀਂ ਪਿਛਲੇ
ਪਾਪ ਨਾਸ਼ ਹੋਵਨਿਗੇ, ਤੁਸਾਡਾ ਉਧਾਰੁ ਹੋਵੈਗਾ ॥ ੭੦ ॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਜੋਧਾ ਤੇ ਜਾਮੂ ਧੁੱਟੇ]

ਜੋਧਾ ਤੇ ਜਾਮੂ ਧੁੱਟੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੀ ਸਰਣਿ ਆਏ :
ਤੁਸਾਡਾ ਬਚਨੁ ਹੈ ਜੋ ਮਨ ਇਕਾਗਰ ਕਰਕੇ ਭਜਨੁ ਕਰਣਾ, ਸੋ
ਅਸਾਡਾ ਮਨੁ ਇਕਾਗਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ । ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ: ਅਗੇ
ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਮਨ ਦੇ ਸੁਭਾਵ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੇ ਜਾਣਦੇ, ਤੇ ਹੁਣ ਤਾਂ ਵਾਕਫ
ਹੋਏ ਹੋ, ਜਿਵੇਂ ਮਨ ਨਿਕਲੇ ਤਿਵੇਂ ਫੇਰਿ ਆਣਿ ਜੋੜਨਾ । ਆਪੇ
ਮਨ ਇਕਾਗਰ ਹੋਵੈਗਾ । ਤੁਸਾਡਾ ਕਲਿਆਣੁ ਹੋਵੈਗਾ ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ
ਦਾ ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਕਲਿਆਣੁ ਹੋਇਆ ॥੭੧॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਮੰਵ, ਪੁੰਨੂੰ, ਪੀਰਾਣਾ]

ਭਾਈ ਮੰਵ ਪੁੰਨੂੰ ਤੇ ਭਾਈ ਪੀਰਾਣਾ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੀ
ਸ਼ਰਨੀ ਆਏ । ਸੋ ਅਸਾਨੂੰ ਸਿਖੀ ਬਖਸ਼ੋ ! ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ :
ਤੁਸੀਂ ਸਰਵਰ ਦੇ ਮੁਰੀਦ ਹੋ, ਤੇ ਸਿਖੀ ਦੁਰਲੱਭ ਹੈ । ਤੁਸੀਂ ਸਿਖੀ
ਕਮਾਇ ਨਹੀਂ ਸਕੋਗੇ । ਤਬ ਓਨ੍ਹਾਂ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : ਜੋ ਜੀ ਜਦ
ਦਾ ਤੁਸਾਡਾ ਦਰਸਨੁ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਬਚਨ ਸੁਣੇ ਹੈਨਿ, ਤਦ ਦਾ
ਅਸਾਡਾ ਮਨੁ ਸਰਵਰ ਥੀਂ ਮੁੜ ਗਇਆ ਹੈ; ਜੋ ਹਿੰਦੂ ਹੋ ਕੇ ਅਸੀਂ
ਮੁਸਲਮਾਨ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ, ਅਸਾਡਾ ਧਰਮੁ ਲੋਪ ਹੋਇ ਗਇਆ ਹੈ;
ਜੋ ਤੁਸਾਡੀ ਸਰਨਿ ਆਈਐ ਤਾਂ ਅਸਾਡਾ ਕਲਿਆਣੁ ਹੋਵੈਗਾ । ਤਾਂ
ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਜੇ ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਤੁਸੀਂ ਮੁਕਾਮੁ ਸਰਵਰ ਦਾ ਢਾਹਿ
ਆਵੋਗੇ ਤਾਂ ਬਹੁੜੇ ਏਥੇ ਆਵਣਾ । ਤਾਂ ਭਾਈ ਮੰਵ ਤੇ ਪੀਰਾਣਾ
ਘਰ ਜਾਇਕੇ ਸਰਵਰ ਦਾ ਮੁਕਾਮੁ ਢਾਹਿ ਕੇ ਫੇਰ ਘਰਿ ਥੀਂ ਹਜ਼ੂਰ
ਆਇ ਸ਼ਰਨਿ ਪਏ । ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ ਏਥੇ ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਸੇਵਾ ਟਹਿਲ

ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਕਰੋ, ਜੋ ਤੁਸਾਡੇ ਅੰਤਹਿਕਰਣ ਸੁਧ ਹੋਵਨਗੇ, ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ
 ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਭਾਈ ਪਿਰਾਣੇ ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਹੋਈ : ਤੁਸੀਂ
 ਲੰਗਰ ਦੇ ਜਲ ਦੀ ਟਹਿਲ ਕਰਨੀ; ਤੇ ਲੰਗਰ ਦੇ ਚੁਲ੍ਹੇ ਝੰਕਣੇ,
 ਤੇ ਭਾਈ ਮੰਝ ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਹੋਈ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਲਕੜੀਆਂ ਹਜ਼ੂਰ ਦੇ
 ਲੰਗਰ ਦੀਆਂ ਲਿਆਵਣੀਆਂ, ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਬਰਤਨ ਧੋਵਣੇ, ਤੇ
 ਦੁਇ ਵੇਲੇ ਤੁਸੀਂ ਕੰਥਾ ਗੁੰਥ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰਕੇ ਸੁਨਣੀ; ਬਹੁੜ
 ਆਪਸ ਅੰਦਰ ਬੈਠ ਕੇ ਮਨਨ ਕਰਨਾ। ਤਾਂ ਸਦੀਵ ਓਹੁ ਏਸੇ
 ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੇਵਾ ਕਰਨ, ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਦੁ ਹਜ਼ੂਰ ਦੇ ਲੰਗਰ ਥੀਂ ਛਕਣ। ਤਾਂ
 ਇਕ ਦਿਨ ਸਾਹਿਬ ਪੁਛਿਆ : ਭਾਈ ਮੰਝ ! ਤੁਸੀਂ ਪਰਸਾਦੁ ਕਿਥੋਂ
 ਖਾਂਦੇ ਹੋ ? ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਕਹਿਆ : ਅਸੀਂ ਲੰਗਰ ਥੀਂ ਪਰਸਾਦੁ
 ਖਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਜੇਹੀ ਟਹਿਲ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸਾਦੁ
 ਖਾਧਾ ਸੋ ਤਾਂ ਮਜ਼ੂਰੀ ਹੋਈ ! ਤਾਂ ਪ੍ਰਸਾਦੁ ਓਹੁ ਸਿਖਾਂ ਥੀਂ ਖਾਵਨਿ
 ਤੇ ਟਹਿਲ ਹਜ਼ੂਰ ਦੀ ਕਰਨਿ। ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਹੁਣ ਪ੍ਰਸਾਦੁ
 ਕਿਥੋਂ ਖਾਂਦੇ ਹੋ ? ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਕਹਿਆ : ਸਿਖਾਂ ਥੀਂ ਖਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਤਾਂ
 ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਜੇ ਸਿਖੁ ਸਰਧਾ ਨਾਲਿ ਆਇ ਦੇਵੈ ਤਿਸ ਦੇ
 ਵਿਚੋਂ ਭੀ ਇਕੁ ਪ੍ਰਸਾਦੀ ਆਪ ਖਾਵਣੀ ਹਰੁ ਵਰਤਾਇ ਦੇਵਣਾ।
 ਤਾਂ ਤੇ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਖੀਣ ਹੋ ਗਏ। ਤਾਂ ਇਕ ਦਿਨ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ
 ਖਬਰ ਆਈ ਜੋ ਤੁਸਾਡੀਆਂ ਮਹੀਆਂ ਚੌਰ ਛਪਾ ਕੇ ਲੈ ਗਏ ਹੈਨਿ।
 ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਭਾਈ ਮੰਝ ! ਭਾਈ ਪਿਰਾਣਾ ! 'ਖੇਤੀ ਖਸਮਾਂ
 ਸੇਤੀ' ਤੁਸੀਂ ਘਰ ਦੀ ਖਬਰ ਲਹੋ, ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈਨਿ ਜੋ ਸਰਵਰੁ
 ਦਾ ਮੁਕਾਮ ਏਨ੍ਹਾਂ ਢਾਹਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਤੇ ਏਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਦਾਰਥ ਖੀਣ
 ਹੋ ਗਏ ਹੈਨਿ, ਤੇ ਨਾਲੇ ਤੁਸਾਡੇ ਘਰ ਮੁਗਲਾਂ ਜਪਤ ਕੀਤੇ ਹੈਨਿ।
 ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : ਜੀ ਸਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹਿ ! ਜੇ ਸੁਪਨੇ ਦਾ
 ਧਨ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿਆ ਘਟਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੁਸਾਡੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੇ ਅਸਾਨੂੰ
 ਸੱਚਾ ਧਨੁ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਾ ਨਾਮੁ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਤਾਂ ਬਚਨੁ
 ਹੋਇਆ : ਤੁਸੀਂ ਸ੍ਵਾਸ ਸ੍ਵਾਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਾ ਨਾਮੁ ਜਪਿਆ ਕਰੋ।

ਤੇ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਪਾਹੁਲ ਦਿਤੀ ਤੇ ਸਿਖ ਕੀਤੇ। ਫੇਰ ਸਭ
 ਧਨ ਧਾਮ ਪੂਰਨ ਹੋ ਗਏ। ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : ਜੀ
 ਅਸਾਡਾ ਘਰ ਤੁਸਾਡੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਹੋਵੇ ! ਇਕ ਦਿਨ ਭਾਈ ਮੰਵ
 ਲਕੜੀਆਂ ਨੂੰ ਗਇਆ ਸੀ ਤੇ ਅੰਧੀ ਆਈ, ਅਗੇ ਖੂਹ ਵਿਚ ਭਾਈ
 ਮੰਵ ਗਿੜ ਪੜਿਆ, ਪਰੁ ਲਕੜੀਆਂ ਸਿਰ ਥੀਂ ਨਾਂ ਉਤਾਰੀਆਂ,
 ਮਤ ਭਿਜ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹੋਵਨਿ । ਤਾਂ ਸਾਹਿਬ* ਸ਼ਿਕਾਰ ਚੜ੍ਹੇ ਸੇ,
 ਤਿਸੀ ਖੂਹ ਤੇ ਆਏ। ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ ਇਸ ਖੂਹ ਵਿਚ ਕੇਹੀ
 ਅਵਾਜ਼ ਆਂਵਦੀ ਹੈ ? ਤਾਂ ਸਿਖਾਂ ਪੁੱਛਿਆ, ਵਿਚੋਂ ਭਾਈ ਮੰਵ
 ਬੋਲਿਆ, ਤਾਂ ਸਿਖਾਂ ਬਾਗਡੋਰਾਂ ਵਹਾਈਆਂ, ਤਾਂ ਓਹੁ ਬੋਲਿਆ :
 ਪਹਿਲੇ ਲਕੜੀਆਂ ਬਾਹਰਿ ਕਢੋ, ਜੋ ਭਿੱਜਣ ਨਹੀਂ, ਪਿਛੋਂ ਮੈਂ
 ਨਿਕਲਾਂਗਾ। ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਅਗੋਂ ਲਕੜੀਆਂ ਕਢੀਆਂ, ਤਾਂ ਪਿਛੋਂ
 ਭਾਈ ਮੰਵ ਨਿਕਲਿਆ, ਤਾਂ ਸਾਹਿਬ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ। ਓਹ
 ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਗਿੜ ਪਇਆ, ਤਾਂ ਸਾਹਿਬ ਉਠਾਇਕੇ ਅੰਗ ਲਾਇਆ।
 ਓਸ ਨੂੰ ਤੀਨ ਕਾਲ ਦੀ ਸੋਝੀ ਹੋਇ ਆਈ। ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ :
 ਪੂਰਖਾ ਕਿਛੁ ਮੰਗੁ ! ਓਸ ਨੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਜੋ
 ਕਿਛੁ ਤੁਧਾਂ ਦੇਣਾ ਹੈ ਸੋ ਦੇ ਰਹੇ ਹੋ; ਅਬ ਅਸਾਨੂੰ ਏਹੁ ਦਾਨ ਦੇਹੋ
 ਜੀ ਜੋ ਅਸਾਡ ਮੰਗਣ ਦੀ ਬ੍ਰਿਤ ਨਾਂ ਉਪਜੇ। ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ :
 ਏਹ ਭੀ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਛੁ ਹੋਰ ਭੀ ਮੰਗ ! ਤਾਂ ਓਸ ਕਹਿਆ :
 ਜੋ ਫੇਰ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਇਤਨੀ ਤਾੜਨਾ ਨਾਂ ਕਰਵਾਈਐ ਜੀ ਕਲਿਜੁਗ
 ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ। ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਉਹ ਭੀ ਕਰਾਂਗੇ, ਹੋਰੁ ਕਿਛੁ
 ਮੰਗੁ ! ਤਾਂ ਓਸ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ! ਸਿਦਕ
 ਦਾਨੁ ਦਿਚੇ, ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ "ਮੰਵ ਪਿਆਰਾ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਗੁਰ ਮੰਵ
 ਪਿਆਰਾ ॥ ਮੰਵ ਗੁਰੂ ਕਾ ਬੋਹਿਥਾ ਜਗੁ ਲਘਣ ਹਾਰਾ ॥" ਭਾਈ
 ਮੰਵ ਤੇ ਪੀਰਾਣਾ ! ਤੁਸਾਨੂੰ ਸਿਦਕੁ ਹੋਵੇਗਾ, ਨਾਲੇ ਤੁਸਾਡੀਆਂ

*ਏਥੇ ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਕੁਛ ਉਕਾਈ ਪ੍ਰਤੀਤ ਦੇਂਦੀ ਹੈ।

ਮਿਲਿਆਂ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਦਕੁ ਹੋਵੇਗਾ ॥ ੭੨ ॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਹਮਜਾ ਜੱਜਾ ਆਦਿ]

ਭਾਈ ਹਮਜਾ ਜੱਜਾ, ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਮਰਵਾਹਾ, ਤੇ ਭਾਈ ਨਾਨੋ ਓਹਰੀ ਤੇ ਭਾਈ ਸੂਰੀ ਚਉਧਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੀ ਸਰਨਿ ਆਏ, ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : ਜੀ ਸਚੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਿ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਵਿਚ ਸੁਣਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਾਂਸੀ ਪੁਰੀ ਦੀ ਵੱਡੀ ਉਪਮਾਂ ਹੋਈ ਹੈ ਜੋ ਇਸਥਾਵਰ ਜੰਗਮ ਜਗਤ ਦੇ ਜੀਵ ਜੋ ਓਥੇ ਪ੍ਰਾਣ ਤਿਆਗਦੇ ਹੈਨਿ ਸੋ ਸ਼ਿਵਪੁਰੀ ਨੂੰ ਸਭ ਜਾਇ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੁੰਦੇ ਹੈਨਿ ਤੇ ਅਸੀਂ ਤੁਸਾਡੀ ਰਸਨਾਂ ਥੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਉਪਮਾਂ ਸੁਣੀ ਚਾਂਹਦੇ ਹਾਂ। ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਭਾਈ ਇਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਦੁਆਦਸ ਕੋਸ ਪਰਜੰਤ ਸਭ ਤੀਨ ਲੋਕ ਕੇ ਤੀਰਥ ਕਲਜੁਗ ਥੀ ਭੈਮਾਨ ਹੋਕਰ ਆਇ ਨਿਵਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਅਸੀਂ ਤਰਨ ਤਾਰਨ* ਤੀਰਥ ਬਣਾਵਦੇ ਸੇ, ਤਾਂ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਿਖੁ ਸਦਾ ਕਿਰਤ ਕਰਕੈ ਆਪਣੀ ਕਮਾਈ ਵਿਚੋਂ ਇਕੁ ਰੁਪਯਾ ਮੇਲੇ ਦੇ ਮੇਲੇ ਰਿਆਵਦਾ ਸੀ ! ਤੇ ਤਰਨੁ ਤਾਰਨ ਤੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਅੱਧਾ ਰੁਪਯਾ ਭੇਟ ਰਖਿਆ ਤੇ ਅੱਧਾ ਰੁਪਯਾ ਪੱਲੇ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਕਾਰ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਦੀ ਕਰਨ ਲਗਾ। ਤਾਂਤੇ ਅਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵੀਚਾਰੁ ਆਇਆ ਜੋ ਅਸੀਂ ਅਧਾ ਤੀਰਥ ਏਹੁ ਰਚੀਏ। ਤੋ ਲਗ ਨੂਰਦੀ ਦੇ ਠਾਣੇ ਵਾਲੇਲੋਕ ਆਵੇ ਵਿਚੋਂ ਇੱਟਾਂ ਉਠਾਇਕੇ ਲੈ ਗਏ, ਤਾਂ ਅਸਾਂ ਬਚਨੁ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਏਨਾਂ ਦੇ ਐਰੇ ਪੱਟਕੇ ਏਹੁ ਇੱਟਾਂ ਲੈ ਆਵਾਂਗੇ ਤਿਸ ਸਮੇਂ ਉਸਾਰਾਂਗੇ। ਤੋ ਲਗੁ ਇਕੁ ਇਸਤ੍ਰੀ ਤੇ ਪੁਰਖ ਆਏ, ਜੋ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਜੀ ! ਅਮਕੇ ਧਨੀ ਦੀ ਮੈਂ ਬੇਟੀ ਹਾਂ ਤੇ ਮੇਰੇ ਪਰ ਪਿਤਾ ਕੋਪ ਹੋਇਕੈ ਇਕੁ ਕੁਸਟੀ ਨਾਲਿ ਵਿਵਾਹੁ ਮੇਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤੇ ਮੈਂ

*ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਉਕਾਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ, ਇਥੇ ਸੰਤੋਖ ਸਰ ਚਾਹੀਏ।
ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰੋਵਰ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਬਣਿਆ ਇਤਿਹਾਸ ਦੱਸਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਨੂੰ ਖਾਰੇ ਵਿਚ ਪਾਇਕੇ ਲਈ ਫਿਰਦੀ ਸਾਂ, ਤਾਂਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
 ਦੀ ਬੇਰ ਤਲੈ ਇਸ ਦਾ ਖਾਰਾ ਰਖਕੈ ਮੈਂ ਤੁੰਗੀਂ ਭਿਛਿਆ ਨੂੰ ਗਈ
 ਸਾਂ, ਉਸੀ ਠੌਰ ਵਿਸਾਖੀ ਕਾ ਦਿਨੁ ਸੀ ਤੇ ਕਾਂਉਂ ਉਸ ਜਲ ਵਿਚ
 ਇਸਨਾਨੁ ਕਰਕੈ ਸੁਫੇਦੁ ਹੋਇ ਗਇਆ, ਤੇ ਏਹੁ ਪੁਰਖ ਭੀ ਉਸ ਕੇ
 ਬੀਚ ਇਸਨਾਨੁ ਕਰਿਕੈ ਅਰੋਗੁ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਭੇ ਪਤੇ ਇਸ ਦੇ
 ਮੈਂ ਪਛਾਣਦੀ ਹਾਂ ਪਰੁ ਮੈਨੂੰ ਪਰਤੀਤ ਨਹੀਂ ਆਂਵਦੀ; ਤੁਸੀਂ
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੈ ਦੱਸੋ। ਤਾਂ ਅਸਾਂ ਅੰਤਰਿ ਧਿਆਨ ਹੋਇਕੈ ਦੇਖਿਆ
 ਤਾਂ ਅਸਾਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ, ਸਾਹਿਬ ਤੀਸਰੀ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ਦੀ,
 ਆਗਿਆ ਹੋਈ ਜੋ ਇਸ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਭਰਤਾ ਏਹੀ ਪੁਰਖੁ ਹੈ, ਅਰੁ
 ਅਸਾਂ ਬਾਵਲੀ ਜੀ ਪ੍ਰਿਥਮ ਤੀਰਥੁ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਜੀ ਰਚਿਆ ਹੈ,
 ਓਸ ਦੀਆਂ ਚੌਰਾਸੀ ਪੌੜੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹੈਨਿ, ਜੋ ਜਪੁਜੀ ਦਾ ਭੋਗ
 ਇਕ ਮਨ ਹੋ ਕੇ ਪਉੜੀਆਂ ਤੇ ਭੋਗੁ ਪਾਏਗਾ ਸੋ ਚੌਰਾਸੀ ਥੀਂ
 ਬਚੇਗਾ, ਤੇ ਏਹੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੀਰਥ ਤੁਸਾਂ ਰਚਨਾ ਤੇ ਬੀਚ
 ਹਰਿਮੰਦਰ ਰਚਣਾ ਤੇ ਬੀਚ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਰਖਣਾ। ਜੋ ਈਹਾਂ ਇਸਨਾਨੁ
 ਕਰਿਕੈ ਤੇ ਧਿਆਨੁ ਲਾਇਕੈ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਸੁਣੇਗਾ ਉਸ ਦੇ ਸਭ
 ਪਿਤਰਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰੁ ਹੋਵੇਗਾ। ਤੇ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਜਿਸ ਅਸਥਾਨੁ
 ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਦਾ ਸਰੀਰ ਹੋਮਿਆ ਹੈ ਓਥੇ ਹੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਖੜਾ
 ਕਰਨਾ। ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਵਿਸਨ ਰੂਪ ਹੈਸਨਿ ਤੇ ਵਿਸਨ ਕਾ
 ਨਾਮੁ ਹਰਿ ਭੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂਤੇ ਇਸ ਕਾ ਨਾਮੁ ਹਰਿਮੰਦਰ ਹੈ।
 ਬਹੁੜੋ ਨਾਮ ਤੇ ਨਾਮੀ ਭੇਦੁ ਕਛੁ ਨਾਹੀਂ। ਸੋ ਅਠੇ ਪਹਿਰ ਈਹਾਂ
 ਨਾਮ ਕਾ ਉਚਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਤਾਂਤੇ ਭੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਨਾਮੁ ਹੋਵੈ। ਜੈਸੇ
 ਸਾਰੀ ਗੰਗਾ ਥੀਂ ਹਰਿ ਦੁਆਰ ਦਾ ਮਹਾਤਮ ਵਿਸ਼ੇਖ ਹੈ ਤੈਸੇ
 ਹਰਿਮੰਦਰ ਕੇ ਨੀਚ ਹਰਿ ਕੀਆ ਪਉੜੀਆਂ ਰਚਣੀਆਂ। ਓਸ
 ਜਗਾ ਦੇ ਇਸਨਾਨ ਦਾ ਫਲੁ ਸਭ ਥੀਂ ਅਧਿਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਤਬ ਅਸਾਂ
 ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : ਏਹੁ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਜੋ ਤੀਰਥ ਰਚਿਆ ਹੈ ? ਤਾਂ
 ਆਗਿਆ ਹੋਈ : ਏਹੁ ਤੀਰਥੁ ਭੀ ਨਾਲੇ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਰੋਗ ਗਵਾਏਗਾ,

ਸਾਥ ਹੀ ਪਰਲੋਕ ਦੀ ਗਤਿ ਦੇਵੇਗਾ ਤੇ ਸਮਾਂ ਪਾਇਕੇ ਪੱਕਾ
 ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਉਮੱਸਿਆ ਦੇ ਇਸਨਾਨ ਦਾ ਈਹਾਂ ਬਡਾ ਮਹਾਤਮੁ
 ਹੋਵੇਗਾ । ਅਬ ਤੁਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੁ ਤਿਆਰੁ ਕਰੋ ਤੇ ਜੋ ਬੇਹੁ
 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਪਾਸ ਹੈ ਓਸ ਨੂੰ ਖੋਦਣਾ ਓਥੇ ਇਕੁ ਜੋਗੀ ਬੈਠਾ
 ਹੈ, ਓਸ ਨੂੰ ਤੁਸਾਂ ਥੀਂ ਗਿਆਨੁ ਹੋਵੇਗਾ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
 ਜੀ ਆਏ ਤੇ ਬੇਹੁ ਖੋਦਿਆ ਤੇ ਏਸ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਇਕੁ ਮਟੁ ਨਿਕ-
 ਲਿਆ । ਇਕੁ ਜੋਗੀ ਬੈਠਾ ਸੀ ਸਮਾਧਿ ਲਾਇਕੈ, ਤਾਂ ਓਸ ਦੇ
 ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਪੁਟਣੀਆਂ ਤੇ ਮੱਖਣ ਤੇ ਕਸਤੂਰੀ ਮਲਕੇ ਸੁਚੇਤੁ ਕੀਤਾ,
 ਤਾਂ ਓਸ ਨੇ ਦਰਸਨੁ ਕੀਤਾ । ਤਾਂ ਜੋਗੀ ਕਹਿਆ : ਜੁ ਅਸਾਡਾ
 ਜਨਮੁ ਸਫਲੁ ਹੋਇਆ । ਈਹਾਂ ਦੁਆਦਸ ਕੋਸ ਪਰਜੰਤ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-
 ਸਰ ਹੈ । ਸਭ ਤੀਰਥ ਏਸੇ ਜਗਾ ਨਿਵਾਸ ਕਰਨਗੇ ਤੇ ਕੋਸ ਭਰ
 ਚਉਫੇਰੇ ਇਸਦਾ ਮਧਿਆਨ ਹੈ । ਏਥੇ ਹੀ ਹੈ ਤਾਲੁ ਜੋ ਗੁਰੂ
 ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦਿਵਾਇਆ ਹੈ, ਇਸਦੀ ਅਬਚਲ ਨੀਵ ਕਰਨੀ ਹੈ
 ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਬੀਚ ਭੀ ਤੇ ਉਦਾਲੇ ਭੀ ਨਿਰੰਕਾਰ ਕੇ ਨਾਮ ਕੀ ਸੋਭਾ
 ਸਦਾ ਹੋਵੇਗੀ । ਮੈਂ ਤੇਤੇ ਜੁਗ ਸਮੇਂ ਰਾਜੇ ਜਨਕ ਦਾ ਸਿਖ ਥਾ ਤੇ
 ਮੁਝੇ ਗਿਆਨੁ ਦਿੜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੂਆ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਓਸ ਸਮੇਂ ਰਾਜੇ
 ਜਨਕ ਜੀ ਕਹਿਆ : ਤੂੰ ਈਹਾਂ ਹੀ ਬੈਠ, ਜੋਗ ਸਾਧਨਾ ਕਰੁ;
 ਕਲਿਜੁਗ ਦੇ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦਾ ਔਤਾਰੁ, ਪੰਜਵਾਂ ਔਤਾਰੁ,
 ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦਾ ਤੁਸਾਂਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਵੇਗਾ; ਤਾਂ ਤੇ ਮੈਂ ਤੁਸਾਡੇ
 ਦਰਸਨ ਹੀ ਕਰ ਮੁਕਤ ਹੋਇਆ ਹੋਂ ਅਰੁ ਪ੍ਰਸਨ ਕਰਤਾ ਹੋਂ, ਜੋ
 ਜਗਤੁ ਸਚੁ ਹੈ ਕਿ ਝੂਠ ਹੈ ? ਜੇ ਝੂਠ ਹੈ ਤਾਂ ਪਰਤਖ ਕਿਉਂ ਭਾਸਤਾ
 ਹੈ ? ਜੇ ਸਚੁ ਹੈ ਤਾਂ ਗਿਆਨਵਾਨਾਂ ਦਾ ਦੂਰ ਕਿਉਂ ਹੋਇ ਜਾਂਦਾ
 ਹੈ ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਜੈਸੇ ਸੁਪਨੇ ਦੀ ਸਮਗ੍ਰੀ ਸੁਪਨੇ ਵਿਖੇ
 ਮਚੁ ਭਾਸਤੀ ਹੈ ਤੇ ਜਾਗ੍ਰਤ ਸਮੇਂ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਤੀ ਹੈ; ਤੈਸੇ ਜਗਤ
 ਭੀ ਤੇ ਸਰੀਰ ਭੀ ਅਗਿਆਨ ਕਾਲ ਮੇਂ ਸਚੁ ਹੈ ਤੇ ਗਿਆਨ ਕੋ
 ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਇਆ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਸੂਹੀ ਮੈਂ ਸਬਦੁ ਹੈ :-

ਬਾਜੀਗਰਿ ਜੈਸੇ ਬਾਜੀ ਪਾਈ ॥ ਨਾਨਾ ਰੂਪ ਭੇਖ
 ਦਿਖਲਾਈ॥ ਸਾਂਗੁ ਉਤਾਰਿ ਬੰਮਿਓ ਪਾਸਾਰਾ ॥ ਤਬ ਏਕੋ
 ਏਕੰਕਾਰਾ ॥੧॥ ਕਵਨ ਰੂਪ ਦਿਸਟਿਓ ਬਿਨਸਾਇਓ ॥
 ਕਤਹਿ ਗਇਓ ਉਹੁ ਕਤ ਤੇ ਆਇਓ ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥ ਜਲ
 ਤੇ ਉਠਹਿ ਅਨਿਕ ਤਰੰਗਾ ॥ ਕਨਿਕ ਭੂਖਨ ਕੀਨੇ ਬਹੁ
 ਰੰਗਾ ॥ ਬੀਜੁ ਬੀਜਿ ਦੇਖਿਓ ਬਹੁ ਪਰਕਾਰਾ ॥ ਫਲ ਪਾਕੇ
 ਤੇ ਏਕੰਕਾਰਾ ॥ ੨ ॥ ਸਹਸ ਘਟਾ ਮਹਿ ਏਕੁ ਅਕਾਸੁ ॥
 ਘਟ ਫੂਟੇ ਤੇ ਓਹੀ ਪ੍ਰਗਾਸੁ ॥

ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਜੈਸੇ ਬਾਜੀਗਰ ਦੀ ਬਾਜੀ ਝੂਠੀ ਹੈ
 ਤੇ ਬਾਜੀਗਰੁ ਸਚ ਹੈ । ਜੈਸੇ ਪ੍ਰਤੀਆਂ ਕੋ ਖਿਲਾਵਤਾ ਹੈ ਤੈਸੇ
 ਖੇਲਤੀਆਂ ਹੈਨਿ । ਤਾਂ ਜੋਗੀ ਨੇ ਕਹਾ : ਤਾਂਤੇ ਜਗਤੁ ਅਭੰਭਵਾਦ
 ਹੋਇਆ । ਜੋ ਬਾਜੀਗਰੁ ਕਿਸੇ ਅਸਥਾਨ ਥੀਂ ਕਾਨੁ ਲੀਤਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ
 ਅਸਥਾਨ ਥੀਂ ਹਥੀਆਰ ਪੁਤਰੀਆਂ ਘੜਨ ਵਾਲੇ ਲੀਤੇ ਹੈਨਿ ਤੇ
 ਪ੍ਰਤੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਹੈਨਿ ਤੇ ਪ੍ਰਣਾਮਵਾਦੁ ਕੰਚਨ ਕੇ ਭੂਖਨ ਨਾਨਾ
 ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੇ ਹੋਤੇ ਹੈਨਿ: ਸੋਈ ਕੰਚਨੁ ਪ੍ਰਣਾਮਕੇ ਭੂਖਨ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ,
 ਤੈਸੇ ਬ੍ਰਹਮ ਹੀ ਪ੍ਰਣਾਮਕੇ ਜਗਤੁ ਹੋ ਗਇਆ ਹੈ । ਤਾਂ ਬਚਨੁ
 ਹੋਇਆ : ਪ੍ਰਣਾਮਵਾਦੁ ਸੋ ਹੋਤਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਤਿਆਗ
 ਜਾਤਾ ਹੈ, ਤਾਂਤੇ ਕੰਚਨ ਭੂਖਨਾਂ ਸਮੇਂ ਭੀ ਭੂਖਨ ਸੁਰਨ ਹੀ ਹੈ ਤੇ
 ਤਰੰਗ ਜਲ ਕੇ ਸਮੇਂ ਭੀ ਜਲ ਹੈ । ਤਾਂਤੇ ਵਿਵਰਤਵਾਦੁ ਹੈ ।
 ਜੁਇਨੇ ਕੇ ਭੂਖਨ ਭੀ ਸਵਰਨ ਹੀ ਹੈਨਿ ਤੇ ਜਲ ਕੇ ਤਰੰਗ ਭੀ ਜਲ
 ਹੀ ਹੈਂ, ਤੈਸੇ ਜਗਤੁ ਬ੍ਰਹਮ ਹੀ ਰੂਪ ਹੈ । ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ
 ਜਗਤ ਨੂੰ ਪਛਾਤਾ ਹੈ ਸੋਈ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਹੈਨਿ । ਜੈਸੇ ਅਕਾਸ
 ਮੇਂ ਸਹਸ ਘਟ ਮਟ ਹੋਤੇ ਹੈਨਿ ਤੇ ਅਕਾਸ ਘਟਾ ਦੇ ਬਣਾਵਣ ਥੀਂ
 ਬਣਿਆ ਨਹੀਂ ਤੇ ਬਿਨਸਨ ਤੇ ਬਿਨਸਿਆ ਨਾਹੀਂ । ਤੈਸੇ ਬ੍ਰਹਮੁ
 ਜਗਤ ਕੇ ਉਪਜਨ ਤੇ ਉਪਜਿਆ ਨਹੀਂ ਅਰੁ ਬਿਨਸਨ ਤੇ
 ਬਿਨਸਤਾ ਨਹੀਂ । ਏਕ ਹੀ ਬੀਜੁ ਸਭਨੋਂ ਫਲੋਂ ਵਿਖੇ ਹੋਤਾ ਹੈ ।

ਤੈਸੇ ਏਕ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮ ਸਭ ਅਸਥਾਵਰ ਜੰਗਮ ਵਿਖੇ ਵਿਆਪਕ
 ਵਿਵਰਤਵਾਦੁ ਹੈ। ਭਰਮ ਕਰ ਭਾਸਤਾ ਹੈ। ਤਾਂਤੇ ਜੋਗੀ ਬੋਲਿਆ:
 ਅਬ ਮੇਰੀ ਨਿਸਚਾ ਭਈ ਹੈ; ਜੋ ਕੁਛ ਮੈਂ ਜਾਣਨਾ ਥਾ ਸੋ ਮੈਂ ਜਾਤਾ
 ਹੈ, ਅਬ ਮੈਂ ਸਰੀਰ ਤਿਆਗਦਾ ਹਾਂ। ਤਾਂਤੇ ਸੰਤੋਖਸਰ ਦੇ ਉਪਰ
 ਜੋਗੀ ਨੇ ਮਿੱਟੀ ਲੀਤੀ। ਤਾਂ ਸਾਹਿਬ ਆਇਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਦੀ
 ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ। ਪੌੜੀਆਂ ਚਉਫੇਰੇ ਮਸੰਦਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹੀਆਂ ਵੰਡਿ
 ਦਿੱਤੀਆਂ। ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ ਜੇ ਪੱਕੀਆਂ ਬਾਹੀਆਂ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ
 ਤੁਸਾਡੀਆਂ ਬੂਨੀਆਂ ਪੱਕੀਆਂ ਹੋਵੇਂਗੀ, ਜੇ ਪੋਲੀਆਂ ਬਣਾਵਹੁਗੇ
 ਤਾਂ ਤੁਸਾਡਾ ਪੋਲੁ ਉੱਘੜ ਜਾਵੇਗਾ। ਬਹੁੜੋ ਹਰਿਮੰਦਰ ਦੇ
 ਅਸਥਾਨ ਖਲੋਇਕੇ ਸਬਦ ਉਚਾਰਿਆ:

ਸੋਰਠਿ ਮਹਲਾ ੫ ॥

ਵਿਚਿ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਖਲੋਆ ॥ ਵਾਲੁ ਨ ਵਿੰਗਾ ਹੋਆ ॥
 ਮਜਨੁ ਗੁਰ ਆਂਦਾ ਰਾਖੇ ॥ ਜਪਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਕਿਲਵਿਖ
 ਨਾਸੇ ॥੧॥ ਸੰਤਹੁ ਰਾਮਦਾਸ ਸਰੋਵਰੁ ਨੀਕਾ ॥ ਜੋ ਨਾਵੈ ਸੋ
 ਕੁਲੁ ਭਰਾਵੈ ਉਧਾਰੁ ਹੋਆ ਹੈ ਜੀਕਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ ਜੈ ਜੈ
 ਕਾਰੁ ਜਗੁ ਗਾਵੈ ॥ ਮਨਿ ਚਿੰਦਿਅੜੇ ਫਲ ਪਾਵੈ ॥ ਸਹੀ
 ਸਲਾਮਤਿ ਨਾਇ ਆਏ ॥ ਅਪਣਾ ਪ੍ਰਭੂ ਧਿਆਏ ॥੨॥
 ਸੰਤ ਸਰੋਵਰ ਨਾਵੈ ॥ ਸੋ ਜਨੁ ਪਰਮਗਤਿ ਪਾਵੈ ॥ ਮਰੈ ਨ
 ਆਵੈ ਜਾਈ ॥ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਈ ॥੩॥ ਇਹੁ ਬ੍ਰਹਮ
 ਬਿਚਾਰੁ ਸੁ ਜਾਨੈ ॥ ਜਿਸੁ ਦਇਆਲੁ ਹੋਇ ਭਗਵਾਨੈ ॥ ਬਾਬਾ
 ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਭ ਸਰਣਾਈ ॥ ਸਭ ਚਿੰਤਾ ਗਣਤ ਮਿਟਾਈ ॥੪॥

—ਤਿਸ ਦਾ ਵੀਚਾਰ—

ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਈਸ਼੍ਵਰ ਦਾ ਧਿਆਨੁ ਧਾਰਿਆ ਤਾਂ ਈਸਰੁ ਪ੍ਰਤੱਖ
 ਹੋਇਆ। ਤਾਂ ਆਗਿਆ ਹੋਈ ਜੋ ਮੈਂ ਸਰਗੁਣ ਰੂਪ ਧਾਰਿ ਕੇ ਫਿਸ
 ਖੀਚ ਚਰਨ ਧਾਰੈ ਹੈਨਿ, ਔਰ ਨਿਰਗੁਣ ਰੂਪ ਮੇਰਾ ਨਾਮੁ ਹੈ। ਸੋ ਮੈਂ
 ਧਨੋਂ ਰੂਪ ਇਸ ਮੈਂ ਵਰਤੋਂਗਾ। ਜੋ ਇਸਨਾਨ ਕਰੇਗਾ ਉਸਕੇ

ਮਜਨ ਸਿਮਰਨਿ ਤੇ ਸਭ ਕਿਲਵਿਖ ਨਾਸ ਹੋਵਨਿਗੇ । ਤੇ ਸੰਤ ਜਨਾ ਹੋ ! ਏਹੁ ਰਾਮਦਾਸੁ ਸਰੋਵਰੁ ਬਹੁਤ ਨੀਕਾ ਹੋਵੈਗਾ, ਜੋ ਇਸਨਾਨੁ ਕਰੈਗਾ ਉਸ ਦੇ ਕੁਲਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰੁ ਹੋਵੈਗਾ । ਜੋ ਜੋ ਜੋ ਕਾਰ ਦੇ ਸਬਦ ਗਾਵੈਗਾ ਉਸਦੇ ਮਨ ਬਾਂਛਤ ਕਾਰਜ ਸਿਧ ਹੋਵਨਿਗੇ, ਨਾਮੁ ਧਿਆਵਨਿਗੇ ਸੋ ਸਲਾਮਤਿ ਰਹਨਿਗੇ, ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵਨਿਗੇ । ਤੇ ਜੋ ਇਸ ਦੀ ਸਰਨਿ ਸਦਾ ਰਹਨਿਗੇ, ਸੋ ਤੀਨ ਤਾਪ ਥੀਂ, ਚਿੰਤਾ ਥੀਂ ਨਿਵਰਤਿ ਹੋਵਨਿਗੇ । ਜੋ ਸੰਤ ਸਰੋਵਰ ਹੈ ਤਿਸ ਵਿਚ ਜੋ ਇਸਨਾਨੁ ਕਰੇਗਾ ਸੋ ਮਨੁਖ ਪਰਮਗਤਿ ਨੂੰ, ਮੁਕਤਿ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗਾ । ਜੋ ਇਸ ਬਿਖੈ ਨਾਮ ਦਾ ਮਹਾਤਮੁ ਹੈ ਤਿਸ ਵਿਖੇ ਜੋ ਜੋ ਮਨ ਨੂੰ ਇਸਨਾਨੁ ਕਰਾਵਨਿਗੇ ਸੋ ਜਨਮ ਮਰਨ ਥੀਂ ਰਹਤ ਹੋਵਨਗੇ; ਜੋ ਸਾਥ ਹੀ ਇਸਨਾਨ ਕਰਨਗੇ, ਸਾਥ ਹੀ ਨਾਮ ਦਾ ਉਚਾਰੁ ਕਰਨਿਗੇ । ਤੇ ਜੋ ਇਸ ਜਗਾ ਸਰੀਰ ਦਾ ਤਿਆਗੁ ਕਰਨਿਗੇ ਸੋ ਮੇਰੇ ਪਰਮਪਦ ਕੋ ਪਰਾਪਤਿ ਹੋਵਨਿਗੇ । ਅਸਥਾਵਰ ਜੰਗਮ ਜੋ ਏਥੇ ਸਰੀਰੁ ਤਿਆਗੇਗਾ ਸੋ ਮੇਰੀ ਭਗਤਿ ਓਸ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗੀ । ਇਸ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਚਰਨ ਚਰਨ ਸੌ ਸੋ ਤੀਰਥ ਇਸਥਿਤ ਹੋਵੈਗਾ ॥੭੩॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਕਾਲਾ ਤੇ ਨਿਹਾਲੂ]

ਕਾਲਾ ਮੇਹਰਾ ਤੇ ਨਿਹਾਲੂ ਪਰਬਤਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸੇ ਤੇ ਆਇਆਂ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਸੇ, ਤੇ ਹਜ਼ੂਰ ਦਰਸਨ ਨੂੰ ਆਏ ਹੋਸਨਿ । ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ : ਜੋ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਜੀ ! ਜੋ ਏਥੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤਾਮਸੀ ਪਾਪੀ ਰਹਨਗੇ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਤਿ ਕਿਉਂ ਕਰ ਹੋਵੇਗੀ ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਤਾਮਸੀ ਭ੍ਰੰਡਾਂ ਤੇ ਕਾਕਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰੇਤਾਂ ਦੇ ਕੂਕਰਾਂ ਤੇ ਚੂਹਿਆਂ ਤੇ ਸਰਪਾਂ ਦੀ ਜੂਨਾਂ ਭੋਗਨਿਗੇ ਪਰੁ ਜੋ ਏਸੇ ਇਸਥਾਨ ਬਾਰੰਬਾਰ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਤਿਆਗਨਗੇ ਓਹ ਭੀ ਮੇਰੀ ਭਗਤਿ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਵਨਿਗੇ । ਚੌਰਾਸੀ ਥੀਂ

ਛੁਟਨਿਗੇ ॥੭੪॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਕਕਾ ਕਾਲਉ]

ਕਕਾ ਜਾਤ ਦਾ ਕਾਲਉ ਸੀ, ਬਡਾ ਸੂਰਮਾ ਸੀ, ਓਸ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਜੀ ਸੂਰਮੇ ਨੂੰ ਕਿਆ ਪਦਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਜੋ ਧਰਮ ਦੇ ਜੁੱਧ ਤੇ ਸਰੀਰੁ ਤਿਆਗਦੇ ਹੈਨ ਤੇ ਅੰਤ ਕਾਲਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮੁ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ ਸੋ ਪਰਮਗਤਿ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੁੰਦੇ ਹੈਨਿ । ਤੇ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕਰਕੇ ਜੋ ਸਰੀਰ ਤਿਆਗਦੇ ਹੈਨਿ ਸੋ ਭੀ ਸ੍ਰਗ ਦੀਆਂ ਬਰਗਨਾਂ ਨੂੰ ਵਰ ਕੇ ਫੇਰ ਮਾਨੁਖ ਔਤਾਰ ਧਾਰਿਕੈ ਰਾਜੇ ਆਣਿ ਹੁੰਦੇ ਹੈਨਿ ॥੭੫॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਸੱਦੂ ਤੇ ਰਾਮਦਾਸ]

ਭਾਈ ਸੱਦੂ ਤੇ ਭਾਈ ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਬਚਨਿ ਮੰਨਦੇ ਸਨ । ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : ਜੀ ਸਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹਿ ! ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹੀ ਰਹਾਂਗੇ ਤੇ ਸਰੀਰੁ ਤਿਆਗਾਂਗੇ ॥੭੬॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਸਭਾਗਾ ਤੇ ਉਗਵੰਦਾ]

ਸੇਠ ਸਭਾਗਾ ਤੇ ਉਗਵੰਦਾ ਅਰੋੜੇ ਚੂਹਣੀਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਟਹਿਲ ਕਰਨ ਤੇ ਰਾਤ ਦਾ ਜਾਗ੍ਹਣ ਕਰਣ ਤੇ ਉਤਮ ਪ੍ਰਸਾਦੁ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਖਵਾਵਨਿ ਤੇ ਬਸਤ੍ਰ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਰਾਵਣਿ ॥੭੭॥

ਪਉੜੀ ਚੌਥੀਸਵੀਂ ਚਲੀ ॥ ੨੪ ॥

ਪੈੜਾ ਜਾਤਿ ਚੰਡਾਲੀਆ ਜੇਠੇ ਸੇਠੀ ਕਾਰ ਕਮਾਈ ।
ਲਟਕਣੁ ਘੂਰਾ ਜਾਣੀਐ ਗੁਰਦਿਤਾ ਗੁਰਮਤਿ ਗੁਰ ਭਾਈ ।
ਕਾਟਾਰਾ ਸਾਰਾਫੁ ਹੈ ਭਗਤੁ ਵਡਾ ਭਗਵਾਨ ਸੁਭਾਈ ।

ਸਿਖੁ ਭਲਾ ਰਵਤਾਸ ਵਿਚ ਧਉਣ ਮੁਰਾਰੀ ਗੁਰ ਸਰਣਾਈ।
ਆਡਿਤ ਸੁਇਨੀ ਸਰਮਾ ਚਰਣ ਸਰਣਿ ਚੁਹੜ ਜੇ ਸਾਈਂ।
ਲਾਲਾ ਸੇਠੀ ਜਾਣੀਐ ਜਾਨ ਨਿਹਾਲੂ ਸਬਦ ਲਿਵਲਾਈ।
ਰਾਮਾ ਝੰਝੀ ਆਖੀਐ ਹੋਮੁ ਸੋਇਨੀ ਗੁਰਮਤਿ ਪਾਈ।
ਜੰਟੂ ਭੇਡਾਰੀ ਭਲਾ ਸਾਹਦਰੈ ਸੰਗਤਿ ਸੁਖਦਾਈ। ਪੰਜਾਬੈ
ਗੁਰ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ॥੨੪॥੭੮॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਪੈੜਾ ਭੇ ਜੇਠਾ]

ਪੈੜਾ ਚੰਡਾਲੀਆ ਭੇ ਜੇਠਾ ਸੇਠੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੀ
ਸਰਣਿ ਗਏ : ਜੋ ਤੁਸਾਡੇ ਬਚਨਿ ਬਰਕੇ ਅਸੀਂ ਕਿਰਤ ਕਰਕੇ
ਪ੍ਰਸਾਦੁ ਸਿਖਾਂ ਨਾਲ ਬਰਤਾਇ ਖਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਅਸਾਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮਣ
ਕਹਿੰਦੇ ਹੈਨਿ ਜੋ ਪਹਿਲੇ ਚੱਕੀ ਪੀਸਣ ਵਿਚ ਜੀਵ ਹਿੰਸਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ,
ਏ ਬਹੁੜੇ ਉਖਲੀ ਕੁਟਣ ਵਿਚ, ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਦੇ ਭੁਪਾਵਣ ਵਿਚ, ਝਾੜੂ
ਦੇ ਫੇਰਨਿ ਕਰਿ, ਆਟੇ ਦੇ ਛਾਨਣ ਕਰ ਜੀਵ ਹਿੰਸਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
ਅਗੋਂ ਦੇ ਅਸੀਂ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਹੋਮੁ ਅਹੂਤੀ ਅਗਨ ਵਿਚ ਡਾਲਦੇ
ਹਾਂ, ਪਿਛੋਂ ਪ੍ਰਸਾਦੁ ਖਾਂਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਅਹੂਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।
ਤੁਸਾਡਾ ਪ੍ਰਸਾਦੁ ਪਵਿਤ੍ਰ ਕਿਉਂ ਕਹਿ ਹੋਵਾ ਹੈ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ
ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਜੋ ਗਰੀਬ ਸਿਖ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਾਦੁ ਛਕਾਵੇਗੇ ਤੇ ਆਪ ਭੀ
ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਾ ਨਾਮੁ ਲੈ ਕੇ ਮੁਖ ਪਾਵਹੁਗੇ ਤਾਂ
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੁਸਾਡੇ ਪਰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਵੇਗਾ ॥੭੯॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਲਟਕਣ ਘੁਰਾ ਆਇ]

ਭਾਈ ਲਟਕਣ ਘੁਰਾ ਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਿਤਾ ਤੇ ਕਟਾਰਾ
ਸਗਾਫੁ ਏ ਭਾਈ ਭਗਵਾਨਾਂ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੀ ਸਰਨਿ ਆਏ,
ਜੋ ਅਸੀਂ ਕੰਨਸਾ ਨਾਮੁ ਜਪੀਐ ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਨਾਮ
ਸਭੇ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਉਧਾਰ ਕਰਤੇ ਹੈਨਿ ਤੇ ਤੁਸਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰੂ

ਨਾਨਕ ਜੀ ਨੇ ਚਡੂਰ ਵਜੂਹ ਸੈਨ ਦੇ ਚਾਰ ਅਖਰ ਕੀਤੇ ਹਨ; ਜੋ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਦਾ ਜਾਪੁ ਜਪਣਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰੁ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਕਲਿਜੁਗ ਵਿਚ ਜਹਾਜ਼ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਾਮ ਦਾ ਮਹਾਤਮੁ ਜਾਤਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰੁ ਹੋਇਆ ਹੈ ॥੮੦॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਮੁਰਾਰੀ ਧੌਣ]

ਮੁਰਾਰੀ ਧੌਣ ਰਵਤਾਸ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨਿ ਆਇਆ ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ: ਜੋ ਜੀ ਸਦੀਵ ਤੇਰੀਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਭੀ ਹਾਂ, ਤੇ ਸੁਣਦੇ ਭੀ ਹਾਂ, ਤੇ ਵੀਚਾਰਦੇ ਭੀ ਹਾਂ, ਪਰ ਅਸਾਡੀ ਦੁਰਮਤਿ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ, ਇਹ ਕੀ ਵਾਸਤਾ ਹੈ? ਤਾਂ ਬਚਨ ਹੋਇਆ: ਜੋ ਬਸਤ੍ਰ ਉਜਲ ਨੂੰ ਰੰਗੁ ਤੁਰਤ ਚੜ ਜਾਤਾ ਹੈ ਤੇ ਮਲੀਨ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਚੜਤਾ, ਪਰ ਜੇ ਮਲੀਨ ਬਸਤ੍ਰ ਨੂੰ ਧੋਈਐ, ਉਜਲੁ ਕਰੀਐ ਤਾਂ ਪਿਛੋਂ ਰੰਗੁ ਚੜ੍ਹਤਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਹਿਆ: ਮਨੁ ਤਾਂ ਸੂਖਮ ਹੈ, ਇਸ ਨੋ ਕਿਉਂ ਕਰ ਧੋਈਐ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ: ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸਿਧਾਂ ਭੀ ਏਹੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਥੀਂ ਪੁਛਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਆਗਿਆ ਹੋਈ ਸੀ: "ਭਰੀਐ ਹਥੁ ਪੈਰੁ ਤਨੁ ਦੇਹ ॥ ਪਾਣੀ ਧੋਤੈ ਉਤਰਸੁ ਖੇਹ ॥ ਮੂਤ ਪਲੀਭੀ ਕਪੜੁ ਹੋਇ ॥ ਦੇ ਸਾਬੁਣ ਲਈਐ ਓਹੁ ਧੋਇ ॥ ਭਰੀਐ ਮਤਿ ਪਾਪਾ ਕੋ ਸੰਗਿ ॥ ਓਹੁ ਧੋਪੈ ਨਾਵੈ ਕੈ ਰੰਗਿ ॥"

—ਤਿਸ ਦਾ ਵੀਚਾਰ—

ਜੈਸੇ ਅਸਥੂਲ ਸਰੀਰੁ ਅਸਥੂਲ ਜਲ ਸਾਥਿ ਧੋਈਦਾ ਹੈ ਤੇ ਬਸਤ੍ਰ ਭੀ ਅਸਥੂਲ ਹੈਨਿ ਤੇ ਜਲ ਸਾਬੁਣ ਬੀ ਅਸਥੂਲ ਕਰ ਹੀ ਧੋਈਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮਤ ਸੂਖਮ ਹੈ ਤੇ ਪਾਪ ਭੀ ਸੂਖਮ ਹੈਨਿ; ਪਾਪਾਂ ਕਰ ਮਨੁ ਨੂੰ ਮੈਲੁ ਲਗੀ ਹੈ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਨਾਮੁ ਭੀ ਸੂਖਮ ਹੈ, ਨਾਮੁ ਇਸ ਦੇ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਮੈਲੁ ਨੂੰ ਧੋਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਬਹੁੜੋ ਪਰਮੇਸਰ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਦਾ ਰੰਗੁ ਲਾਂਵਦਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਭੀ ਸੁਣਦੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਰਹੋ; ਪ੍ਰਿਥਮੋਂ

ਤੁਸਾਡੀ ਮੈਲੁ ਕਟੀਐਗੀ, ਫੇਰ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਭਗਤਿ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗੀ ॥੮੧॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਆਡਿਤ ਸੁਇਨੀ]

ਆਡਿਤੁ ਸੁਇਨੀ ਸੂਰਮਾਂ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਆਏ, ਜੋ ਅਸੀਂ ਸਸਤ੍ਰ ਬੰਧਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਜੁੱਧ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਅਸਾਡਾ ਉਧਾਰੁ ਕਿਉਂ ਕਰਿ ਹੋਵੇਗਾ ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ ਤੁਸਾਂ ਜੁੱਧ ਦੇ ਸਮੇਂ ਧਿਆਨੁ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਕਰਨਾ, ਜੋ ਸਾਰੰਗ ਧਨੁ ਕਰਕੇ ਦੈਂਤਾਂ ਦਾ ਸੰਘਾਰੁ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ । ਤੇ ਧਰਮ ਦਾ ਜੁੱਧ ਕਰਨਾ, ਜੋ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਰੰਵਾਣੇ ਓਸ ਨਾਲਿ ਜੁਧ ਕਰਨਾ । ਜਿਸ ਦਾ ਲੂਣ ਖਾਵਣਾ ਓਸ ਨੂੰ ਪਰਮੇਸਰ ਰੂਪ ਕਰਿ ਜਾਨਣਾ; ਤੁਸਾਡੀ ਬਿਜੇ ਭੀ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਮੁਖ ਭੀ ਉਜਲਾ ਹੋਵੇਗਾ ॥੮੨॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਚੂਹੜ, ਲਾਲਾ, ਨਿਹਾਲੂ]

ਭਾਈ ਚੂਹੜ ਤੇ ਸਾਈਂ ਤੇ ਲਾਲਾ ਸੇਠੀ ਤੇ ਭਾਈ ਨਿਹਾਲੂ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨਿ ਆਏ ਤੇ ਸਬਦਿ ਨੂੰ ਲਿਵ ਲਾਇਕੇ ਗਾਵਨਿ, ਤੇ ਗਿਆਨੁ ਕਰਨਿ ਲਿਵ ਲਾਇਕੇ, ਤੇ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਵੀਚਾਰ ਕਰਨਿ ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਮਨਿ ਕੋਮਲ ਹੋ ਜਾਵਨਿ । ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਛਾਇਆ ਸਭਨਾਂ ਤੇ ਪੈ ਜਾਵੇ । ਮਹਾਂ ਖੋਟੇ ਭੀ ਖਰੇ ਹੋਵਨਿ । ਤਾਂ ਬਚਨ ਹੋਇਆ: ਭਾਈ! ਭਲੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹੈਨਿ । ਜੈਸਾ ਮੁਖੋਂ ਪੜਦਾ ਹੈ ਜੇ ਤੇਹੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਓਸ ਦੀ ਛਾਇਆ ਸਭਨਾਂ ਪਰ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । "ਪਹਿਲੋਂ ਦੇ ਜੜ ਅੰਦਰਿ ਜੰਮੇ ਤਾ ਉਪਰਿ ਹੋਵੈ ਛਾਉ" ਤਾਂ ਤੇ ਜੋ ਪੜ ਕੇ ਆਪ ਨਹੀਂ ਕਮਾਉਂਦੇ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਛਾਇਆ ਨਹੀਂ ਪਉਂਦੀ ॥੮੩॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਰਾਮਾ, ਹੇਮੂ, ਜੱਟੂ]

ਰਾਮਾ ਝੰਝੀ ਤੇ ਹੇਮੂ ਸੋਇਨੀ ਤੇ ਜੱਟੂ ਭੰਡਾਰੀ ਸ਼ਾਹਦਰੇ

ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨਿ ਆਏ ਤੇ ਅਰਦਾਸ
 ਕੀਤੀ: ਜੀ ਸਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹਿ ! ਨਾਮ ਸੁਣਦੇ ਤਾਂ ਹਾਂ ਪਰ ਰਿਦੇ ਵਿਚ
 ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਦਾ ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ: ਪ੍ਰਿਥਮੈ ਸ੍ਰਵਨਿ ਕਰੈ
 ਬਹੁੜ ਮਨਨ ਕਰੈ ਅਰੁ ਬਹੁੜ ਨਿਧਿਆਸਨ ਕਰੈ। ਜੇ ਤਿਨੇ
 ਇਕਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹੈਨਿ ਤਾਂ ਰਿਦੇ ਵਿਚ ਠਹਿਰਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰਵਣ ਦੁਇ
 ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਹੈ : ਇਕੁ ਤਾਂ ਏਹੁ ਸ੍ਰਵਣ ਹੈ ਜੋ ਮਨੁ ਹੋਰ ਧਿਰ ਹੋਵੈ
 ਤੇ ਸ੍ਰਵਨਿ ਕਰੀਐ, ਤਾਂ ਪ੍ਰੇਤਾਂ ਦੀ ਅਗਨਿ ਸਮਾਨਿ ਹੈ। ਕਛੁਕ
 ਪੁੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰੁ ਸਰਬਦਾ ਪਾਪ ਨਹੀਂ ਦਗਧ ਹੁੰਦੇ। ਤੇ ਇਕ-
 ਮਨਿ ਹੋਇਕੇ ਸੁਣਿਆਂ ਜੈਸੇ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਦੀ ਅਗਨਿ ਸਭ ਕਾਰਜ
 ਸਵਾਰਤੀ ਹੈ ਤੈਸੇ ਸਭ ਕਾਰਜ ਸਵਾਰਤਾ ਹੈ, ਪਰੁ ਜੇ ਬਹੁੜ ਓਸ
 ਪਰ ਜਲੁ ਪਾਇ ਦੇਈਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਬੁਝ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਤੈਸੇ ਬਹੁੜ
 ਆਪਣਿਆਂ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਪਇਆਂ ਨਾਮੁ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਸ੍ਰਵਨ
 ਨਾਲ ਮੰਨਣ ਹੋਵੈ ਤਾਂ ਬਿਜੁਲੀ ਦੀ ਅਗਨਿ ਅਸੰਖ ਜਲਾਂ ਵਿਚ ਬੀ
 ਬੁਝਦੀ ਨਹੀਂ। ਤੈਸੇ ਸੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਫੇਰਿ ਵੀਚਾਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ
 ਭੁੱਲਦਾ ਨਹੀਂ, ਸਦਾ ਚਿਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਔਰੁ ਨਿਧਯਾਸਨ ਜੋ ਹੈ
 ਸੋ ਸੁਣਿਆਂ ਵੀਚਾਰਿਆਂ ਫੇਰ ਕਮਾਵਣ ਵਿਚ ਲਿਆਈਦਾ ਹੈ ਤਾਂ
 ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਦੀ ਬੜਵਾਨਲ ਕੀ ਨਿਆਈਂ ਜਲਾਂ ਨੂੰ ਭਸਮ ਕਰਤੀ ਹੈ
 ਤੇ ਆਪ ਇਸਥਿਤ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਤੈਸੇ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸੁ ਕਰਤਾ ਹੈ ਤੇ
 ਗਿਆਨੁ ਇਸਥਿਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਤੇ ਸਾਖਯਾਤਕਾਰ ਕੀਤਿਆਂ ਜੋ
 ਗੁਰਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਕਰਕੇ ਸਾਖਯਾਤੁ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਭ ਅਸਥਾਨ ਬ੍ਰਹਮ
 ਹੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਆਂਵਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰਲੈ ਕੀ ਅਗਨਿ ਸਮਾਨਿ ਹੈ। ਸਭ
 ਪਦਾਰਥ ਦਗਧ ਕਰ ਆਪ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ; ਤਾਂਤੇ ਤੁਸੀਂ ਸ੍ਰਵਨ
 ਮਨਿਨ ਨਿਧਯਾਸਨ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਸਾਖਿਆਤੁਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਫੇਰ
 ਤੁਸਾਨੂੰ ਜਨਮ ਮਰਨ ਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਹੋਕੇ ਵਿਚਰੋਗੇ।
 ਜੈਸੇ ਪ੍ਰਲੈ ਕਾਲ ਕੀ ਅਗਨਿ ਸਭਸ ਨੂੰ ਜਲਾਇਕੇ ਆਪ ਹੀ
 ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ॥੮੪॥

ਪਉੜੀ ਪੰਜੀਸਵੀਂ ਚਲੀ ॥ ੨੫ ॥

ਸਨਮੁਖ ਸਿੱਖ ਲਹੌਰ ਵਿਚਿ ਸੋਢੀ ਆਇਣੁ ਤਾਇਆ
ਸਹਾਰੀ । ਸਾਈਂ ਦਿਤਾ ਝੰਝੀਆ ਸੈਚੋ ਜਟੁ ਸਬਦੁ
ਵੀਚਾਰੀ । ਸਾਧੂ ਮਹਿਤਾ ਜਾਣੀਐ ਕੁਲ ਕੁਮਿਆਰ ਭਗਤਿ
ਨਿਰੰਕਾਰੀ । ਲਖੂ ਵਿਚਿ ਪਟੋਲੀਆ ਭਾਈ ਲਧਾ ਪਰ
ਉਪਕਾਰੀ । ਕਾਲੂ ਨਾਨੋ ਰਾਜ ਦੁਇ ਹਾੜੀ ਕੋਹਲੀਆ
ਵਿਚਿ ਭਾਰੀ । ਸੂਦ ਕਲਿਆਣਾ ਸੂਰਮਾ ਭਾਨੂੰ ਭਗਤਾ
ਸਬਦੁ ਬੀਚਾਰੀ । ਮੂਲਾ ਬੇਰੀ ਜਾਣੀਐ ਤੀਰਥ ਅਤੇ ਮੁਕੰਦ
ਅਪਾਰੀ । ਕਹੁ ਕਿਸਨਾ ਮੁਹਜੰਗੀਆ ਸੇਠ ਮੰਗੀਣੇ ਨੋ
ਬਲਿਹਾਰੀ । ਸਨਮੁਖਿ ਸੁਨਿਆਰਾ ਭਲਾ ਨਾਉਂ ਨਿਹਾਲੂ
ਸਪਰਵਾਰੀ । ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੁਖ ਫਲ ਕਰਣੀ ਸਾਰੀ॥੨੪॥੮੬॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਸੰਹਾਰੀ]

ਭਾਈ ਸੰਹਾਰੀ ਸੋਢੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਭਿਰਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ
ਹੈਸਨਿ । ਸਾਹਿਬ ਪੰਜਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਤਾਇਆ ਹੈਸੀ,
ਪਰ ਅਕਰੂਰ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਰਿਦਾ ਉਸ ਦਾ ਭਗਤੁ ਹੈਸੀ । ਸੇਵਾ
ਟਹਿਲ ਗੁਰੂ ਕੇ ਹਜ਼ੂਰ ਕੀ ਕਰੇ, ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਇਸਨਾਨੁ ਕਰਾਵੇ ਤੇ
ਚਰਨ ਧੋਵੇ । ਇਕ ਦਿਨ ਸਾਹਿਬ ਬਚਨੁ ਕੀਤਾ : ਤਾਇਆ ਜੀ !
ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਭਤੀਜੇ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਤੇਰੀ ਟਹਿਲ ਕਰੀਏ । ਤਾਂ ਓਸ
ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : ਤੂੰ ਮਹਾਂਪੁਰਖੁ ਹੈ; ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਇਆ ਕਰਿ
ਵੰਚੁ ਨਹੀਂ । ਏਹੋ ਮੈਨੂੰ ਦਾਨ ਦੇਹ, ਤੇਰੀ ਸਿਖੀ ਜੇਹਾ ਹੋਰੁ ਮਰਾਤਬਾ
ਨਹੀਂ ਅਸਾਨੂੰ ਸਿਖੀ ਦਾ ਦਾਨੁ ਬਖਸ਼ੋ ਜੀ । ਤਾਂ ਸਾਹਿਬ
ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇ ਕੈ ਕਹਿਆ : ਤਾਇਆ ਜੀ ! ਤੁਸਾਡਾ ਮਨੁ ਨੀਵਾਂ ਹੈ,
ਤੁਸਾਨੂੰ ਸਿਖੀ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਈ ਹੈ ॥੮੭॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਸਾਈਂ ਦਿਤਾ, ਸੈਦੋ]

ਭਾਈ ਸਾਈਂ ਦਿਤਾ ਝੰਝੀ ਤੇ ਸੈਦੋ ਜਟੁ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਸਾਹਿਬ ਤੀਸਰੀ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ਨੂੰ ਸਿਖ ਸਰਧਾ ਨਾਲਿ ਲਾਹੌਰ ਲੈ ਗਏ ਤੇ ਵਡੀ ਆਉ ਭਗਤਿ ਕੀਤੀ। ਤਾਂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਕਹਿਆ : ਸੈਂ ਤੁੱਠਾ ਹਾਂ, ਕਿਛੁ ਮੰਗੋ। ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਕਹਿਆ ਜੀ ਪਹਿਲੀ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਕਸਾਬ ਪੁਰਾ ਦੇਖ ਕੈ ਬਚਨੁ ਕੀਤਾ: ਮਹਲਾ ੧ ॥ “ਲਾਹੌਰ ਸਹਰੁ ਜਹਰੁ ਕਹਰੁ ਸਵਾ ਪਹਰੁ ॥” ਤਾਂ ਤੇ ਸਭੇ ਸਿਖ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ ਜੋ ਏਹੁ ਬਚਨੁ ਬਖਸੀਏ। ਮਹਲਾ ੩ ॥ “ਲਾਹੌਰ ਸਹਰੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੁ ਸਿਫਤੀ ਦਾ ਘਰੁ ॥” ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਇਸ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਲਾਹੌਰ ਤੀਕਰ ਬਜਾਰ ਹੋਵਨਿਗੇ ਤੇ ਸਬਦ ਰੂਪੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਵੰਡੀ-ਐਗਾ, ਤਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੁ ਸਿਫਤੀ ਦਾ ਘਰੁ ਹੋਵੇਗਾ। ਤੇ ਸੈਦੋ ਨੂੰ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ ਤੂੰ ਸਬਦ ਦਾ ਵੀਚਾਰੁ ਕੀਤਾ ਕਰੁ ਤੇ ਗਿਆਨ ਦੁਆਰਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਨਿਰਗੁਣ ਸਰਗੁਣ ਇਕ ਕਰ ਜਾਣੁ। ਜੋ ਤੇਰੀ ਰਸਨਾ ਥੀਂ ਬਚਨ ਸੁਣੇਗਾ ਓਸ ਦਾ ਭੀ ਮਨੁ ਦ੍ਰਵ ਜਾਵੇਗਾ। ਤਾਂ ਦੋਨੋਂ ਸਿਖ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨਿ ਢਹਿ ਪਏ : ਤੁਸੀਂ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ। ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਤੁਸਾਨੂੰ ਗਿਆਨੁ ਦਿੜ ਹੋਵੇਗਾ, ਤੁਸੀਂ ਜਨਮ ਮਰਨ ਵਿਚ ਨਾ ਆਵੋਗੇ ॥੮੮॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਬੁੱਧੁ]

ਭਾਈ ਸਾਧੂ ਮਹਤਾ ਕੁਲ ਕੁਮ੍ਹਿਆਰ ਦੀ ਵਿਚੋਂ ਹੈਸੀ ਤੇ ਬੁਧੂ ਉਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਹੈਸੀ ਤੇ ਭਗਤੁ ਨਿਰੰਕਾਰ ਦਾ ਹੈਸੀ ਤੇ ਲਹੌਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨਿ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨਿ ਆਏ ਜੋ ਅਸਾਨੂੰ ਉਪਦੇਸੁ ਕੀਜੈ, ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਜੋ ਕਾਰਜ ਅਰਥੁ ਕਰਨਾ ਸੋ ਪਹਿਲੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਕੜਾਹੁ ਕਰਨਾ ਤੇ ਜੋ ਲਾਹਾ

ਵਿਚੋਂ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਦਸਵੰਧ ਗੁਰੂ ਕੇ ਨਮਿਤ ਦੇਵਣਾ। ਤਾਂ ਭਾਈ ਬੁਧੂ ਆਵਾ ਇਟਾਂ ਦਾ ਚਾੜਿਆ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਦੁ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਕੀਤਾ। ਸਭ ਸੰਗਤਿ ਆਣਿ ਜੁੜੀ, ਤਾਂ ਭਾਈ ਲਖੂ ਪਟੋਲੀਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈਸੀ। ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਓਹੁ ਗਇਆ ਅਗੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬੰਦ ਹੈਸੀ। ਤਾਂ ਭਾਈ ਲਖੂ ਬਾਹਰਿ ਰਹਿ ਗਇਆ। ਅੰਦਰ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਸੰਗਤਿ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਜੋ ਆਵਾ ਪੱਕਾ, ਤਾਂ ਭਾਈ ਲਖੂ ਬਾਹਰੁ ਬੋਲਿਆ ਜੋ ਆਵਾ ਕੱਚਾ, ਤਾਂ ਆਵਾ ਪਿੱਲਾ ਰਹਿਆ। ਤਾਂ ਓਸ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਬੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : ਜੀ ਮੈਂ ਕੜਾਹ ਭੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਦਸਵੰਧ ਭੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਆਵਾ ਪਿੱਲਾ ਰਹਿਆ ਹੈ। ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਭਾਈ ਲਖੂ ਮੇਰਾ ਪਿਆਰਾ ਹੈਸੀ ਤੁਸਾਂ ਓਸ ਦਾ ਆਦਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਤੁਸੀਂ ਓਸਦੇ ਪਾਸ ਜਾਹੋ। ਤਾਂ ਬੁਧੂ ਕਹਿਆ ਕੋਈ ਸਿਖੁ ਨਾਲਿ ਮਿਲੇ। ਤਾਂ ਭਾਈ ਲਖੇ ਨੂੰ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਤੂੰ ਪਰਉਪਕਾਰ ਕਰੁ, ਭਾਈ ਲਖੂ ਥੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਾਇ ਲਿਆਉ। ਤਾਂ ਭਾਈ ਲੱਧਾ ਆਇਆ : ਭਾਈ ਲਖੂ ! ਤੁਸਾਨੂੰ ਕਰੋਧ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ, ਕਰੋਧੁ ਅਗਨਿ ਹੈ, ਤਪੁ ਦਾ ਨਾਸੁ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਭਾਈ ਲਖੂ ਕਹਿਆ ਜੋ ਆਵਾ ਪਕਦਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਪਰੁ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਬਰਸਾਤ ਬਹੁਤ ਲਗੈਗੀ, ਪਿਲੀਆਂ ਇਟਾਂ ਪਕੀਆਂ ਦੇ ਮੁੱਲ ਵਿਕਣਗੀਆਂ ॥੮੬॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਕਾਲੂ, ਨਾਨੂ, ਹਾੜੀ]

ਭਾਈ ਕਾਲੂ ਤੇ ਭਾਈ ਨਾਨੂ ਤੇ ਭਾਈ ਹਾੜੀ ਕੋਹਲੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਣਿ ਆਏ : ਜੋ ਜੀ ਇਕ ਸਬਦ ਸਿਖ ਸੁਣ ਪੜ੍ਹਕੇ ਭਲੇ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ ਤੇ ਇਕੁ ਸਗੋਂ ਸਬਦੁ ਪੜ੍ਹਕੇ ਬੁਰੇ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ। ਸਬਦੁ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰੂਪ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਲਿਆਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਜੋ ਭਾਵਨੀ ਕਰਿ ਸਬਦੁ ਸੁਣਦੇ ਹੈਨਿ, ਜੋ ਅਸਾਡਾ ਜਨਮ ਮਰਨੁ

ਕਟੀਐ, ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਲਿਆਣੁ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜੋ ਆਪਣੇ ਮਾਨ ਡੇ
ਵਿਖੇ ਭੋਗਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸਬਦੁ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੈਨਿ, ਓਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਲਿਆਣੁ
ਕਿਉਂ ਕਰਿ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ? ਜੇਸੇ ਸਰਪ ਮਣਿ ਦੀ ਜੋਤ ਨਾਲਿ ਕਿਰਮਾਂ
ਨੂੰ ਭਛਦਾ ਹੈ ਤੇਸੇ ਦੁਸਟ ਮਨੁੱਖ ਸਬਦੁ ਪੜ੍ਹਕੇ ਸਗੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ
ਦੁਖਾਉ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ; ਵਿਖੇ ਭੋਗਦੇ ਹੈਨਿ । ਤੇ ਜੋ ਇਕ ਮਨ ਹੋਕੇ
ਨਾਰਾਇਣ ਨੂੰ ਧਿਆਉਂਦੇ ਹੈਨਿ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਲਿਆਣੁ ਹੁੰਦਾ
ਹੈ ॥ ੯੦ ॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਕਲਯਾਣ ਸੂਦ]

ਭਾਈ ਕਲਿਆਣੁ ਸੂਦ ਬਡਾ ਸੂਰਮਾ ਹੈਸੀ । ਜਦ ਗੁਰੂ
ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਣਿ ਆਇਆ ਤਾਂ ਓਸ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਜੀ
ਮੈਂ ਦਲਾਂ ਵਿਚ ਜਾਇ ਪਉਂਦਾ ਹਾਂ, ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਭਉ ਕਿਸੇ ਦਾ
ਨਹੀਂ । ਹਾਠਾਂ ਵਿਚ ਸਸਤ੍ਰ ਮਾਰਕੇ ਫੇਰ ਆਪਣੇ ਦਲ ਵਿਚ ਆ
ਮਿਲਦਾ ਹਾਂ । ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਏਨ੍ਹਾਂ ਹਾਠਾਂ ਵਿਚ ਸਸਤ੍ਰ
ਮਾਰਨੇ ਸੁਗਮ ਹੈ, ਪਰੁ ਅਗਿਆਨ ਦੀ ਜੋ ਹਾਠ ਹੈ ਕਾਮ ਕਰੋਧ
ਲੋਭ ਮੋਹ, ਏਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਜੋ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਸਬਦੁ ਵਾਹਿਕੇ ਨਿਕਲਦਾ
ਹੈ ਸੋ ਸੂਰਮਾ ਕਹੀਤਾ ਹੈ ।

ਸਲੋਕ ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ ਮਹਲਾ ੫ ॥

ਸੈਨਾ ਸਾਧ ਸਮੂਹ ਸੂਰ ਅਜਿਤੰ ਸੰਨਾਹੰ ਤਨਿ ਨਿਮ੍ਰਤਾਹ ॥
ਆਵਧਹ ਗੁਣ ਗੋਬਿੰਦ ਰਮਣੰ ਓਟ ਗੁਰ ਸਬਦ ਕਰ
ਚਰਮਣਹ ॥ ਆਰੂੜਤੇ ਅਸੂ ਰਥ ਨਾਗਹ ਬੁਝੰਤੇ ਪ੍ਰਭ
ਮਾਰਗਹ ॥ ਬਿਚਰੰਤੇ ਨਿਰਭੰ ਸਤ੍ਰ ਸੈਨਾ ਧਾਯੰਤੇ ਗੋਪਾਲ
ਕੀਰਤਨਹ ॥ ਜਿਤੰਤੇ ਬਿਸ੍ਵ ਸੰਸਾਰੰ ਨਾਨਕ ਵਸੰ ਕਰੋਤਿ
ਪੰਚ ਤਸਕਰਹ ॥੨੯॥

—ਤਿਸ ਦਾ ਵੀਰਾਰ—

ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਜਗਿਆਸੀ ਦੀ ਸੈਨਾ ਹੈ । ਕੇਸੇ ਸੂਰਮੇ ਹੈਨਿ

ਜੋ ਕਾਮ ਕਰੋਧ ਨੂੰ ਜਿੱਤਦੇ ਹੈਨਿ, ਤੇ ਜਿਰਹ ਨਿੰਮ੍ਰਤਾ ਰੂਪੀ ਪਹਿਰੀ ਹੈ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਰਮਣਾ ਏਹੁ ਹਥਿਆਰ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਸਬਦੁ ਬਿਖਿਆ ਦੇ ਫੁਰਣ ਸਮੇਂ ਢਾਲ ਧਾਰਣੀ ਤੇ ਨੌਧਾ ਭਗਤਿ ਕਰਣੀ ਏਹ ਘੋੜਿਆਂ ਦਾ ਚੜਨਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੇਮਾ ਭਗਤਿ ਰਥਾਂ ਦਾ ਚੜ੍ਹਨਾ ਹੈ ਤੇ ਪਰਾ ਭਗਤਿ ਹਾਥੀ ਦੀ ਅਸਵਾਰੀ ਹੈ। ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਦਾ ਰਾਹੁ ਪੁੱਛਣਾ ਜੋ ਨਿਰਭਉ ਹੋਇਕੇ ਅਗਿਆਨ ਦੀ ਸੈਨਾ ਰਹਿੰਦੇ ਹੈਨਿ, ਸੋ ਸੂਰਮੇ ਹੈਨਿ। ਸਾਰੀ ਵਿਸ (ਸੰਸਾਰ) ਨੂੰ ਜਿੱਤਦੇ ਹੈਨਿ। ਤੁਸੀਂ ਭੀ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਜੀਤੋਗੇ ਤਾਂ ਸੂਰਮੇ ਹੋਵੋਗੇ ॥੯੧॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਨੂ ਭਗਤ]

ਭਾਈ ਭਾਨੂ ਭਗਤ ਸਬਦ ਦਾ ਵੀਚਾਰੁ ਕਰਦਾ ਹੈਸੀ। ਜੋ ਸਬਦ ਵਿਖੇ ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੇ ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਆਪ ਕਮਾਵੇ ਤੇ ਬਹੁੜੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸੁ ਕਰੇ। ਜੋ ਸਿਖ ਉਸ ਦੀ ਰਸਨਾਂ ਥੀਂ ਕਥਾ ਸੁਣਨਿ ਸੋ ਸਭੇ ਭਗਤਿ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਵਨ। ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਕਹਿਆ : ਮੁਹਜੰਗਾਂ ਵਿਚ ਦੁਸ਼ਟ ਬਹੁਤ ਹੈਨਿ, ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ। ਤਾਂ ਭਾਈ ਭਾਨੂ ਆਗਿਆ ਗੁਰੂ ਕੀ ਲੈ ਕਰਿ ਜੁ ਮੁਜੰਗੀ ਗਇਆ ਤਾਂ ਭਾਈ ਕਿਸਨਾ ਤੇ ਸੇਠ ਮੰਗੀਣਾ ਸਾਰੇ ਪੁਤ੍ਰਾਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਸਮੇਤ ਦਿਨੁ ਰਾਤਿ ਸਦੀਵ ਟਹਲ ਕਰਨਿ, ਹਥ ਜੋੜਕੇ ਖੜੋਤੇ ਰਹਨਿ, ਨਾਲੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਸਬਦ ਦੀ ਕਥਾ ਹੋਵੇ। ਹੋਰੁ ਸਾਰਾ ਦਿਨੁ ਰਾਤਿ ਕੀਰਤਨੁ ਹੋਵੇ। ਸਾਰੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਮੁਜੰਗਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰ-ਮਤਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਈ। ਸਭ ਵੰਡ ਖਾਵਨਿ ਲਗੇ ॥੯੨॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਮੂਲਾ, ਤੀਰਥ ਆਦਿ]

ਭਾਈ ਮੂਲਾ ਬੇਰੀ, ਤੇ ਭਾਈ ਤੀਰਥ, ਤੇ ਭਾਈ ਮੁਕੰਦਾ, ਤੇ ਭਾਈ ਨਿਹਾਲੂ ਸੁਨਿਆਰਾ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੀ ਸਰਨਿ ਆਏ ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ: ਜੀ ਸਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹਿ ਜੀ ਇਕਨਾਂ ਸਿਖਾਂ ਦੀ

ਰਸਨਾ ਥੀਂ ਸਬਦ ਦਾ ਵੀਚਾਰੁ ਸੁਣਕੇ ਮਨੁ ਦ੍ਰਵ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਕਨਾ ਦੇ ਮੁਖ ਥੀਂ ਸੁਣਿਆਂ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ ਹੀਰੇ ਦਾ ਤੇ ਫਟਕ ਦਾ ਇਕੋ ਰੂਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਪਛਾਣੁ ਕਿਉਂ ਕਰਿ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ? ਸਭਨਾਂ ਰੰਗਾਂ ਤੋਂ ਹੀਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪ੍ਰਬਲ ਹੋਤਾ ਹੈ ਤੇ ਫਟਕ ਦੇ ਪਾਸ ਜਹਾਂ ਰੰਗ ਰਖੀਐ ਤੇਹੋ ਜਿਹਾ ਉਸ ਦਾ ਰੰਗ ਭਾਸਤਾ ਹੈ, ਤੈਸੇ ਜੋ ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੈਨਿ ਭਾਵੇਂ ਕੈਸੀ ਸੰਗਤਿ ਵਿਚ ਜਾਇ ਬਹਨਿ; ਓਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤੇਜੁ ਸਚ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਵਾਲਿਆਂ ਤੇ ਭਾਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਝੂਠੇ ਦੇ ਉਪਰ ਕੁਸੰਗੀਆਂ ਦਾ ਬਲੁ ਪ੍ਰਬਲ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਚਨੁ ਹੈ : 'ਪਹਿਲੇ ਦੇ ਜੜ ਅੰਦਰਿ ਜੰਮੈ ਤਾ ਉਪਰਿ ਹੋਵੈ ਛਾਉ।' ਜੇ ਪਹਿਲੇ ਸਿਖ ਦੇ ਰਿਦੇ ਵਿਚ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਸਬਦੁ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੁ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਕੇ ਤਿਸਨਾ ਰੂਪੀ ਤਪਤ ਥੀਂ ਸਾਂਤਿ ਆਵਦੀ ਹੈ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਰਨੀ ਜੋ ਆਪਥੀਂ ਬੁਧਿ ਵਿਚ ਵਡੇ ਹੋਵਨਿ ਤੇ ਬਚਨ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸਾਵਣ। 'ਵਕਰਤੰ ਨਈਵ ਗਛੰਤ ਦੋਖੇਣ ਸਾਧਵਾ। ਵਿਸਟੰ ਮਹਾ ਸਰਪੀਹ ਚੰਦਨੰ ਨ ਵਿਸਾਯਤੇ'।

ਭਾਵੇਂ ਕੈਸੇ ਕੁਸੰਗੀ ਹੋਵਨਿ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਕਰ ਸੁਧ ਹੁੰਦੇ ਹੈਨਿ। ਜੈਸੇ ਬ੍ਰਿਛ ਤਾਂ ਬਾਵਨ ਚੰਦਨ ਸੰਗ ਚੰਦਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਰਪ ਭੀ ਸੀਤਲੁ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ॥੯੩॥

ਪਉੜੀ ਛਬੀਸਵੀਂ ਚਲੀ ॥੨੬॥

ਭਾਨਾ ਮਲਣੁ ਜਾਣੀਐ ਕਾਬਲ ਰੇਖ ਰਾਉ ਗੁਰਭਾਈ।
 ਮਾਧੋ ਸੋਢੀ ਕਾਸਮੀਰ ਗੁਰ ਸਿਖੀ ਦੀ ਚਾਲ ਚਲਾਈ।
 ਭਾਈ ਭੀਵਾ ਸੀਹਰੰਦ ਰੂਪਚੰਦੁ ਸਨਮੁਖ ਸਤ ਭਾਈ।
 ਪਰਤਾਪੁ ਸਿਖ ਸੂਰਮਾ ਨੰਦੈ ਵਿਠੜਿ ਸੇਵ ਕਮਾਈ।
 ਸਾਮੀ ਦਾਸੁ ਵਛੇਰੁ ਹੈ ਬਾਨੇਸਰ ਸੰਗਤਿ ਬਹਲਾਈ।
 ਗੋਪੀ ਮਹਤਾ ਜਾਣੀਐ ਤੀਰਥੁ ਨਥਾ ਗੁਰ ਸਰਣਾਈ।

ਭਾਉ ਮੋਕਲੁ ਆਖੀਅਹਿ ਢਿਲੀ ਮੰਡਲਿ ਗੁਰਮਤਿ ਪਾਈ ।
ਜੀਵੰਦੁ ਜਗਸੀ ਫਤੇ ਪੁਰਿ ਸੇਠ ਤਿਲੋਕੇ ਸੇਵ ਕਮਾਈ ।
ਸਤਿਗੁਰ ਦੀ ਵਡੀ ਵਡਿਆਈ ॥੨੬॥੯੪॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਭਾਨਾ ਮਲਣ ਆਦਿ]

ਭਾਈ ਭਾਨਾ ਮਲਣੁ ਤੇ ਰੇਖ ਰਾਉ ਦੋਨੋਂ ਸਿਖ ਕਾਬਲ
ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਤੇ ਸੂਬੇਦਾਰ ਨਵਾਬ ਦਾ ਮੋਦੀਖਾਨਾ ਕਰਦੇ ਸਨ;
ਤੇ ਜੋ ਕੁਝ ਵੱਟਕ ਹੋਵੇ ਸੋ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਖਵਾਲ ਦੇਵਨਿ । ਕਿਸੇ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਦੀ ਚੁਗਲੀ ਨਵਾਬ ਦੇ ਅਗੇ ਕੀਤੀ : ਜੋ ਏਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਟਾ ਕੱਸਾ
ਘਟਿ ਹੈ, ਏਨੂੰ ਪੰਜ ਬਰਸ ਮੋਦੀ ਖਾਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਏ ਹੈਨਿ, ਏਨ੍ਹਾਂ
ਦੇ ਜੁੰਮੇ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਯਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ । ਤਾਂ
ਨਵਾਬ ਵੱਟਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੰਗਾਇਆ ਤੇ ਤੋਲਣ ਲਗਾ । ਤੇ ਸਾਹਿਬਾਂ
ਦੇ ਅਗੇ ਪੰਜ ਪੈਸੇ ਅਰਦਾਸ ਕਿਸੇ ਸਿਖ ਆਣਿ ਰਖੇ ਹੈਸਨਿ । ਤਾਂ
ਸਿਖਾਂ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਜੋ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਅਸਾਡੀ ਪੈਜ ਰੱਖਣੀ ।
ਤਾਂ ਸਾਹਿਬ ਪੈਸੇ ਦਾਏਂ ਥੀਂ ਬਾਏਂ ਹੱਥ ਤੇ ਰਖਣ ਤੇ ਬਾਏਂ ਥੀਂ
ਦਾਏਂ ਹੱਥ ਤੇ ਰਖਣ । ਤਾਂ ਸਿਖਾਂ ਪੁਛਿਆ : ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਜੀ !
ਬਾਰੰਬਾਰ ਕਿਉਂ ਰਖਦੇ ਹੋ ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਵੱਟਾ
ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਓਸ ਦੀ ਪੈਜ ਰਖੀ ਹੈ । ਜੋ ਮੇਰੇ ਨਮਿਤ ਦੇਵੇਗਾ
ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੈਜ ਅਸੀਂ ਰਖਾਂਗੇ ॥੯੫॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਮਾਧੋ ਸੋਢੀ]

ਸਿਖਾਂ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਸਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹਿ ਜੀ ! ਕਸ਼ਮੀਰ
ਵਿਚ ਜੋ ਪੰਡਤ ਹੁੰਦੇ ਹੈਨਿ, ਸੋ ਗੁਰੂ ਕੀ ਬਾਣੀ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ
ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਹੈਨਿ: ਜੋ ਸਹੋਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇਵ ਬਾਣੀ ਹੈ ਤੇ ਭਾਖਾ
ਮਨੁੱਖ ਬਾਣੀ ਹੈ ਤੇ ਤੁਸਾਂ ਨਿਤ ਨਮਿਤ ਕਰਮ ਛੋਡ ਦਿਤੇ ਹੈਨਿ;
ਅਸੀਂ ਤੁਸਾਡੇ ਨਾਲ ਵਰਤਣਿ ਨਹੀਂ ਰਖਦੇ । ਤਾਂ ਮਾਧੋ ਸੋਢੀ ਨੂੰ

ਆਗਿਆ ਹੋਈ: ਤੇਰੇ ਬਚਨਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਬਲੁ ਪਾਇਆ ਹੈ ਤੂੰ ਜਾਇਕੈ
 ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਗੁਰਸਿਖੀ ਦੀ ਟੀਤਿ ਚਲਾਇ। ਤਾਂ ਮਾਧੋ ਅਰਦਾਸ
 ਕੀਤੀ: ਜੀ ਓਹੁ ਕਰਮ ਕਾਂਡੀ ਹੈਨਿ, ਉਪਾਸਨਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ
 ਜਾਣਦੇ। ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ: ਜਾਣਦੇ ਹੈਨਿ ਪਰੁ ਕਮਾਂਵਦੇ ਨਹੀਂ।
 ਤੇਰੇ ਦਰਸ਼ਨ ਤੋਂ ਕਮਾਂਵਨਗੇ। ਜੈਸੇ ਪੰਡਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਹੈ, ਤੈਸੇ
 ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਸਬਦੁ ਗੁਰੂ ਕਾ ਪਿਆਰਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਭਾਈ ਮਾਧੋ
 ਕਸ਼ਮੀਰ ਗਇਆ; ਗੁਰੂ ਬਾਣੀ ਦੀ ਕਥਾ ਲਗਾ ਕਰਣੇ। ਤਾਂ ਪੰਡਤਾਂ
 ਕਹਿਆ: ਅਸੀਂ ਭਾਖਾ ਬਾਣੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ। ਤਾਂ ਭਾਈ ਮਾਧੋ
 ਕਹਿਆ: ਘ੍ਰਿਤੁ ਭਾਵੈ ਧਾਤ ਦੇ ਬਾਸਨ ਮੈਂ ਹੋਵੈ, ਭਾਵੈ ਮਾਟੀ ਦੇ
 ਬਾਸਨ ਮੈਂ ਹੋਵੈ, ਘ੍ਰਿਤੁ ਕੇ ਲੇਣੇ ਵਾਲਾ ਬਾਸਨੁ ਨਹੀਂ ਵੇਖਦਾ, ਤੈਸੇ
 ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਨਾਮੁ ਐ ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਭਾਵੈਂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੀ ਬਾਣੀ
 ਵਿਚ ਹੋਵੈ, ਭਾਵੈਂ ਭਾਖਾ ਵਿਚ ਹੋਵੈ, ਏਹੁ ਨਾਮੁ ਸਰਬ ਦਾ
 ਕਲਿਆਣੁ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਭੀ ਭਾਖਾ ਵਿਚ ਸਭਨਾਂ
 ਨੂੰ ਸਮਝਾਂਦੇ ਹੋ। ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਕਹਿਆ: ਅਸੀਂ ਮੋਟੀ ਬੁਧਿ
 ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਤਾਂ ਭਾਈ ਮਾਧੋ ਕਹਿਆ: ਗੁਰੂ ਜੀ
 ਭੀ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਜੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਭਾਖਾ ਬਾਣੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਵੇਦਾਂ
 ਕਰਕੇ ਚਤੁਰਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮਨੁ ਨੀਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤੇ
 ਸਬਦ ਕਰਕੇ ਮਨ ਨੀਵਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਿਖੀ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
 ਤਾਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਧਰਮਸਾਲਾ ਬਣਾਈ, ਦੁਇ ਵੇਲੇ ਕਥਾ ਹੋਵੈ,
 ਉਪਰੰਤ ਕੀਰਤਨੁ ਹੋਵੈ। ਸਿਖੀ ਦੀ ਗੀਤਿ ਚਲੀ ॥ ੯੬ ॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਭੀਵਾ, ਰੂਪ ਚੰਦ]

ਭਾਈ ਭੀਵਾ ਤੇ ਰੂਪ ਚੰਦ ਸਰਹੰਦ ਵਿਚ ਹੈਸਨਿ; ਕ੍ਰਿਤ
 ਕਰਕੇ ਸਿਖਾਂ ਨਾਲਿ ਵੰਡ ਖਾਵਨਿ ਤੇ ਗੁਰਪੁਰਬ ਕਰਨਿ। ਸਿਖਾਂ
 ਨੂੰ ਉਤਮ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਛਕਾਵਣ। ਟਿਕ ਦਿਨ ਇਕੁ ਮੁਗਲ ਵਾਸਨੀ
 ਮੁਹਰਾਂ ਦੀ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਗਇਆ; ਜੋ ਮੈਂ ਦਿੱਲੀ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ, ਫੇਰ

ਆਇਕੈ ਤੁਸਾਂ ਥੀਂ ਲੇਵਾਂਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਰਖ ਛੋਡੀ ਤੇ ਵਹੀ ਤੇ ਨਾਵਾਂ ਲਿਖਣੋਂ ਭੁੱਲ ਗਏ। ਤਾਂ ਉਹ ਪੰਜਾਂ ਬਤਸਾਂ ਪਿਛੋਂ ਆਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਮੁਹਰਾਂ ਮੰਗੀਆਂ : ਮੇਰੀ ਇਕੋਤ੍ਰ ਸੋ ਮੁਹਰ ਹੈ ਵਾਸਨੀ ਵਿਚ। ਤਾਂ ਭਾਈ ਭੀਵੇ ਆਪਣੀਆਂ ਵਹੀਆਂ ਸਭੇ ਹੀ ਦੇਖੀਆਂ, ਕਿਸੇ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਿਖਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚਿੱਤ ਭੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਤਾਂ ਦੋਨੋਂ ਝਗੜਦੇ ਨਵਾਬ ਪਾਸ ਗਏ। ਨਵਾਬ ਨੇ ਕੜਾਹਾ ਤੇਲ ਦਾ ਤਪਾਇਆ ਤੇ ਕਹਿਆ ਦੋਨੋਂ ਹੱਥ ਪਾਵਹੁ। ਤਾਂ ਸਿਖ ਪੰਜ ਮੁਹਰਾਂ ਗੁਰੂ ਕਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਮੰਨੀਆਂ। ਦੋਨੋਂ ਨੇ ਹੱਥ ਕੜਾਹੇ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਤੇ ਮੁਗਲ ਦਾ ਹੱਥ ਸੜ ਗਇਆ ਤੇ ਸਿਖ ਦਾ ਹੱਥ ਸਲਾਮਤ ਨਿਕਲਿਆ। ਤਾਂ ਮੁਗਲ ਨੂੰ ਨਵਾਬ ਝੂਠਾ ਕਰਿਕੈ ਨਿਕਾਲ ਦਿਤਾ। ਭਾਈ ਭੀਵਾ ਸਚਾ ਹੋਇਕੈ ਘਰਿ ਆਇਆ; ਤੇ ਭਾਈ ਰੂਪ ਚੰਦ ਥੀਂ ਪੁਛਿਆ : ਇਕ ਵਾਸਨੀ ਦਾ ਦਾਵਾ ਮੁਗਲ ਕੀਤਾ ਸੀ ਸੋ ਝੂਠਾ ਹੋਇਆ। ਤਾਂ ਭਾਈ ਰੂਪ ਚੰਦ ਕਹਿਆ ਅਸੀਂ ਭੀ ਅੰਦਰਿ ਦੇਖੀਐ। ਜਾਂ ਵੇਖਣ ਲਗੇ ਤਾਂ ਅੰਦਰੋਂ ਕਿਸੇ ਭਾਂਡੇ ਵਿਚੋਂ ਵਾਸਨੀ ਨਿਕਲਿ ਆਈ। ਤਾਂ ਦੋਨੋਂ ਵਾਸਨੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਿਥੇ ਮੁਗਲ ਬੈਠਾ ਸੀ ਤਿਥੇ ਗਏ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਹਿਆ : ਏਹੁ ਵਾਸਨੀ ਆਪਣੀ ਤੂੰ ਲੈ। ਤਾਂ ਮੁਗਲ ਕਹਿਆ : ਤੁਸਾਂ ਗੁਰੂ ਕੀ ਭੇਟ ਕੀ ਮੰਨੀ ਸੀ। ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਹਿਆ : ਪੰਜ ਮੁਹਰਾਂ। ਤਾਂ ਮੁਗਲ ਕਹਿਆ : ਤੁਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਮੈਂ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਚਾਹਨਾ ਹਾਂ। ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕੇ ਹਜ਼ੂਰ ਲਿਆਏ। ਤਾਂ ਉਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ : ਜੀ ਏਹੁ ਝੂਠੇ ਸਚ ਹੋਏ ਤੇ ਮੈਂ ਸੱਚਾ ਝੂਠਾ ਹੋਇਆ। ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕਸ ਗੁਰੂ ਤੇ ਨਿਸਚਾ ਸੀ, ਤੇ ਤੇਰਾ ਬਹੁਤਿਆਂ ਪੀਰਾਂ ਤੇ ਨਿਸਚਾ ਸੀ। ਇਕ ਭਰਤੇ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸੁਖੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ॥੯੭॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਪਰਤਾਪੂ ਸੂਰਮਾ]

ਭਾਈ ਪਰਤਾਪੂ ਵਡਾ ਸੂਰਮਾ ਹੈਸੀ। ਉਸ ਅਰਦਾਸ

ਕੀਤੀ : ਜੋ ਅਸਾਡੀ ਬ੍ਰਿਤ ਤਾਂ ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਚਲਾਵਣ ਦੀ ਹੈ, ਅਸਾਡਾ ਉਧਾਰ ਹੋਵੇ, ਸੋ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ। ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਜੋ ਕਾਲ ਆਂਵਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੋਈ ਰੱਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਜੋ ਕਾਲੁ ਨਹੀਂ ਆਂਵਦਾ ਤਾਂ ਕਾਲੁ ਆਪ ਰਾਖਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਤੇ ਸੂਰਮੇ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਧਰਮ ਦਾ ਜੁੱਧ ਕਰੇ। ਤੇ ਜੋ ਕੁਝ ਪਾਸ ਹੋਵੇ ਸੋ ਦਾਨੁ ਕਰੇ। ਦਾਨ ਕਰਨ ਕਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਵਿਚ ਬਰਕਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਸੁ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਸੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਪਜਸੁ ਬਿਖ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ॥੯੮॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਨੰਦਾ ਵਿੱਠੜ, ਸਾਮੀ ਦਾਸ]

ਭਾਈ ਨੰਦਾ ਵਿੱਠੜ ਤੇ ਭਾਈ ਸਾਮੀ ਦਾਸੁ ਵਛੇਰੁ ਥਨੇਸਰ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨਿ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਟਹਿਲ ਕਰਨਿ ਤੇ ਕਿਰਤ ਜੋ ਕਰਨਿ ਸੋ ਇਕੁ ਬਚਨੁ ਬੋਲਨਿ, ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਉਂ 'ਇਕ ਸੁਖਨੀਆ' ਪਇਆ। ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਭਾਈ ਤੁਸਾਡਾ ਏਸੇ ਸਚ ਥੀਂ ਕਲਿਆਣੁ ਹੋਇਆ ਹੈ : "ਸਚੁ ਬਰਾਬਰਿ ਪੁੰਨ ਨਹੀਂ ਝੂਠ ਬਰਾਬਰਿ ਪਾਪੁ ॥ ਅਸੁਮੇਧ ਸਮ ਜਗੁ ਨਹੀਂ ਬ੍ਰਹਮ ਹਤਿਆ ਸੰਤਾਪੁ ॥" ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਾਦੁ ਛਕਾਵਨਿ ਤੇ ਸੀਤ ਕਾਲ ਬਿਖੇ ਬਸਤ੍ਰ ਪਹਿਰਾਵਨਿ ਤੇ ਆਪ ਪੈਰ ਧੋਵਨ ਤੇ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਇਸ-ਤ੍ਰੀਆਂ ਸਭੇ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਟਹਿਲ ਕਰਨ ਤੇ ਘਰਿ ਵਿਚ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਪੜਨਿ ॥੯੯॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਗੋਪੀ, ਤੀਰਥ, ਨੱਥਾ ਆਦਿ]

ਭਾਈ ਗੋਪੀ ਮਹਿਤਾ ਤੇ ਭਾਈ ਤੀਰਥੁ ਤੇ ਭਾਈ ਨੱਥਾ ਤੇ ਭਾਈ ਭਾਉ ਮੋਕਲੁ ਤੇ ਭਾਈ ਢਿੱਲੀ ਮੰਡਲ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਨਿ ਆਏ। ਓਨ੍ਹਾਂ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : ਜੀ ਸਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹਿ ਗੁਰੂ ਕੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸੁਣਕੇ ਤੇ ਭੈ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰਿਥੀਮਲੁ ਤੇ ਮਹਾਂਦੇਉ

ਤੇ ਹੋਰ ਸੋਢੀਆਂ ਬਾਣੀ ਕਰਕੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦਾ ਭੋਗ
 ਪਾਇਆ ਹੈ । ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਕੇ ਮਨ ਵਿਚ
 ਅਭਿਮਾਨ ਤੇ ਚੰਤੁਰਾਈ ਵਧਦੀ ਹੈ । ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਭਾਈ
 ਗੁਰਦਾਸ ! ਹੁਣ ਤਾਂ ਬਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਖ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਤੇ ਅਗੇ ਜੋ
 ਹੋਵਨਗੇ ਸੋ ਪਛਾਣਨਗੇ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਕੀ ਬਾਣੀ ਕੌਨ ਹੈ ਤੇ
 ਬਾਹਰ ਦੀ ਬਾਣੀ ਕੌਨ ਹੈ, ਤਾਂ ਤੇ ਸਭ ਬਾਣੀਆਂ ਇਕੱਠੀਆਂ
 ਕਰਕੇ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਦੀ ਬੀੜ ਕੀਚੈ ਤੇ ਅਖਰ ਭੀ ਗੁਰਮੁਖੀ ਸੁਗਮ
 ਕੀਚਨ । ਸਭ ਕਿਸੇ ਦੇ ਵਾਚਣ ਵਿਚ ਸੁਗਮ ਆਵਨਿ । ਤਾਂ ਕੋਠੇ
 ਵਿਚ ਸਭੇ ਬਾਣੀਆਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ । ਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ
 ਜੀ ਨੂੰ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਤੂੰ ਮੋਹਣ ਪਾਸੋਂ ਪੋਥੀਆਂ ਲੈ ਆਉ । ਤਾਂ
 ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਕਹਿਆ : ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ! ਓਹੁ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ
 ਦੇਵਦੇ । ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਜਾਹੋਗੇ ਤਾਂ ਦੇਵਨਗੇ । ਤਾਂ ਸਾਹਿਬ ਆਪ
 ਗਏ । ਜਾਂ ਮੋਹਣ ਸੁਣਿਆ ਤਾਂ ਚੋਬਾਰਾ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਅੰਦਰ ਬੈਠ
 ਰਹਿਆ । ਤਾਂ ਸਾਹਿਬ ਚੋਬ ਹੇ ਦੇ ਹੇਠ ਬੈਠ ਕਰਿ ਰਾਗੁ ਪਾਇ ਕਰਿ
 ਸਬਦੁ ਅਲਾਪਿਆ :-

ਗਉੜੀ ਮਹਲਾ ੫ ॥

ਮੋਹਨ ਤੇਰੇ ਉਚੇ ਮੰਦਰ ਮਹਲ ਅਪਾਰਾ ॥ ਮੋਹਨ ਤੇਰੇ
 ਸੋਹਨਿ ਦੁਆਰ ਜੀਉ ਸੰਤ ਧਰਮਸਾਲਾ ॥ ਧਰਮਸਾਲਾ ਅਪਾਰ
 ਦੁਆਰ ਠਾਕੁਰ ਸਦਾ ਕੀਰਤਨੁ ਗਾਵਹੇ ॥ ਜਹ ਸਾਧ ਸੰਤ
 ਇਕਤ੍ਰ ਹੋਵਹਿ ਤਹਾ ਤੁਝਹਿ ਧਿਆਵਹੇ ॥ ਕਰਿ ਦਇਆ
 ਮਇਆ ਦਇਆਲ ਸੁਆਮੀ ਹੋਹੁ ਦੀਨ ਕ੍ਰਿਪਾਰਾ ॥ ਬਿਨ-
 ਵੰਤਿ ਨਾਨਕ ਦਰਸ ਪਿਆਸੇ ਮਿਲਿ ਦਰਸਨ ਸੁਖਸਾਰਾ ॥੧॥

ਜਾਂ ਪਹਿਲੀ ਪਉੜੀ ਗਾਵੀਂ ਤਾਂ ਮੋਹਣਿ ਚੋਬਾਰਾ ਖੋਲਿਆ
 ਜਾਂ ਦੂਜੀ ਪਉੜੀ ਗਾਵੀਂ ਤਾਂ ਤਲੇ ਦਾ ਦਰਵਾਜਾ ਪਉੜੀਆਂ ਦਾ
 ਖੋਲਿਆ । ਜਾਂ ਤੀਜੀ ਪਉੜੀ ਗਾਵੀਂ ਤਾਂ ਉੱਠਕੇ ਨਮਸਕਾਰ
 ਕੀਤੀ, ਜਾਂ ਚੌਥੀ ਪਉੜੀ ਗਾਵੀਂ ਤਾਂ ਪੋਥੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਸਭੇ ਆਇ

ਚਰਨੀ ਲੱਗਾ। ਤਾਂ ਸਾਹਿਬ ਪੋਥੀਆਂ ਸਭ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਕੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੀਆਂ। ਗੁਰਮੁਖੀ ਅਖਰਾਂ ਵਿਚ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਲਿਖਿਆ। ਤਾਂ ਕਬੀਰ ਆਦਿਕ ਸਭੇ ਭਗਤਿ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਨੂੰ ਆਨਿ ਦਰਸਨੁ ਦਿਤਾ : ਅਸਾਡੀਆਂ ਵੀ ਬਾਣੀਆਂ ਸਾਖ ਵਾਸਤੇ ਦੜ੍ਹਾਓ। ਤਾਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਗੁਰੂ ਕੇ ਹਜ਼ੂਰ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ। ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰਸਨਾਂ ਥੀਂ ਨਉਤਨ ਬਾਣੀਆਂ ਉਚਾਰ ਕਰਵਾਇਕੇ ਦੜ੍ਹਾਵਨੀਆਂ ਤੇ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਦਾ ਭੋਗੁ ਪਾਵਣਾ।

ਭਾਈ ਜੀਵੇਦਾ ਤੇ ਜਗਸੀ ਸੇਠ ਤਿਲੋਕਾ ਫਤੇ ਪੁਰੋਂ ਦਰਸਨ ਨੂੰ ਆਏ। ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : ਜੀ ਸਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹਿ ਜੀ ! ਅਗੇ ਹੀ ਭਗਤਿ ਹੋ ਗੁਜਰੇ ਹੈਨਿ ਕਿ ਹੁਣ ਭੀ ਕੋਈ ਭਗਤੁ ਹੈ ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ ਭਗਤਿ ਹੁੰਦੇ ਆਏ ਹੈਨਿ, ਪਰੁ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਸਬਦ ਦੀ ਛਾਯਾ ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਸੋ ਪੂਰਣ ਭਗਤ ਹੈਨਿ। ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਹੁਕਮ ਲਿਖੋ:- ਕਾਨਾ ਭਗਤੁ, ਛਜੂ ਭਗਤੁ; ਪੀਲੋ ਭਗਤੁ, ਸਾਹ ਹੁਸੈਨ ਭਗਤੁ, ਲਾਹੌਰੁ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਹੈਨਿ : ਓਹੁ ਭੀ ਦਰਸਨ ਨੂੰ ਆਵਨਿ। ਜਾਂ ਸਭਨਾਂ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਤਾਂ ਕਾਨਾ ਤਾਂ ਗਿਆਨੀ ਹੈਸੀ ਤੇ ਜੋਗ ਸਾਧਨਾ ਕਰ ਪੰਜ ਸੈ ਬਰਖ ਓਸ ਸਰੀਰੁ ਰਖਿਆ ਸੀ, ਪਰੁ ਗਰਬੁ ਉਸਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਟਿਆ, ਸੋ ਤਾਂ ਰਥ ਪਰ ਆਰੂੜ ਹੋਕੇ ਆਇਆ ਤੇ ਹੋਰੁ ਭਗਤਿ ਸਭ ਚਤਨੀ ਟੁਰਦੇ ਆਏ। ਆਨਿ ਦਰਸਨੁ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦਾ ਕੀਤਾ। ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ: ਆਪਣੀਆਂ ਬਾਣੀਆਂ ਉਚਰੇ। ਤਾਂ ਕਾਹਨਾ ਬੋਲਿਆ : "ਓਹੀ ਰੇ ਮੈਂ ਓਹੀ ਰੇ। ਜਾ ਕਉ ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਸਭ ਗਾਵਹਿ ਖੋਜਤ ਖੋਜ ਨ ਕੋਈ ਰੇ। ਜਾਕਉ ਨਾਰਦ ਸਾਰਦ ਸੇਵਹਿ, ਸੇਵਹਿ ਦੇਵੀ ਦੇਵਾ ਰੇ। ਬ੍ਰਹਮੇ ਬਿਸਨ ਮਹੇਸ਼ ਅਰਾਧਹਿ ਸਭ ਕਰਦੇ ਜਾਂਕੀ ਸੇਵਾ ਰੇ।" ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕਾ: ਅਬ ਕਲਜੁਗ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ, ਏਨ੍ਹਾਂ ਵਚਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਸਭ ਲੋਕ ਵਿਖਿਆਂ ਵਿਚ ਪਰਵਿਰਤ ਹੋ

ਜਾਨਿਗੇ। ਤਾਂ ਅਗੋਂ ਕਾਹਨੇ ਸਰਾਪੁ ਦਿਤਾ : ਤੁਸਾਡਾ ਸਰੀਰ
 ਬਿਨਸੇਗਾ ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ ਹਥੋਂ। ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ: ਸਰੀਰੁ ਤਾਂ ਅਨਿਤ
 ਹੈਨਿ ਬਿਨਸਿਆਈ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਆਤਮਾਂ ਤਾਂ ਸਤਿ ਹੈ ਓਹੁ ਤਾਂ
 ਬਿਨਸਦੀ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਦੇਹਿ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਤਾਂ ਛਜੂ
 ਬੋਲਿਆ: "ਕਾਗਦ ਸੰਦੀ ਪੂਤਰੀ ਤਉ ਨ ਤ੍ਰਿਯਾ ਨਿਹਾਰ। ਇਉਂ
 ਹੀ ਮਾਰ ਲੇ ਜਾਇਗੀ ਜਿਉਂ ਬਲੋਚਾਂ ਦੀ ਧਾੜਿ।" ਬਚਨੁ
 ਹੋਇਆ, ਛਜੂ! ਏਹੁ ਗ੍ਰਿਸਤਿ ਵਿਚ ਪੰਥੁ ਚਲਾਇਆ ਹੈ, ਆਪਣੀ
 ਪਰਾਈ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਵੀਚਾਰੁ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਏਹੁ ਵਚਨੁ ਅਤੀਤਾਂ
 ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਗ੍ਰਿਸਤੀ ਨੂੰ ਬਿਗਾਨੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਤਿਆਗੀ
 ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਤਾਂ ਪੀਲੋ ਬੋਲਿਆ: "ਪੀਲੋ ਅਸਾਂ ਨਾਲੋਂ ਸੇ ਭਲੇ
 ਜੰਮਦਿਆਂ ਜੋ ਮੁਏ। ਓਨਾ ਚਿਕੜ ਪਾਵ ਨਾ ਡੋਬਿਆ ਨਾ ਆਲੂਦ
 ਭਏ।" ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਪੀਲੋ, ਜੰਮਣ ਮਰਣਾ ਪਰਵਾਣ ਹੈ,
 ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਸੁਖ ਦੁਖ ਹੈ। ਆਪ ਸੰਤ ਆਪਣਾ ਅਭਿਮਾਨ ਮਾਰਦੇ
 ਹਨਿ। ਸਾਹੁ ਹੁਸੈਨ ਬੋਲਿਆ: "ਬੋਲਣ ਦੀ ਨਹੀਂ ਜਾਇ ਵੇ
 ਅੜਿਆ। ਚੁਪ ਵੇ ਅੜਿਆ ਚੁਪ ਵੇ" ! ਤੂੰ ਸਭ ਜਾਣਦਾ ਹੈਂ ਤੇਰੇ
 ਅਗੇ ਚੁਪ ਹੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਕਹਿਆ ਤਾਂ
 ਹਛਾ ਹਈ, ਪਰੁ ਚੁਪ ਦੇ ਮੁਕਾਮ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ॥੧੦੦॥

ਪਉੜੀ ਸਤਾਈਸਵੀਂ ਚਲੀ ॥੨੭॥

ਮਹਤਾ ਸਕਤੁ ਆਗਰੈ ਚਢਾ ਹੋਆ ਨਿਹਾਲ ਨਿਹਾਲਾ।
 ਗੜੀਆਲੁ ਮਥਰਾ ਦਾਸੁ ਹੈ ਸਪਰਵਾਰਾ ਲਾਲੁ ਗੁਲਾਲਾ।
 ਗੰਗਾ ਸਹਗਲ ਸੂਰਮਾ ਹਰਵੇਸ ਤਪੇ ਟਹਿਲ ਧਰਮਸਾਲਾ।
 ਅਣਦੁ ਮੁਰਾਰੀ ਮਹਾਂ ਪੁਰਖੁ ਕਲਿਆਣਾ ਕੁਲਿ ਕਵਲੁ
 ਰਸਾਲਾ। ਨਾਨੋ ਲਟਕਣੁ ਬਿੰਦਰਾਉ ਸੇਵਾ ਸੰਗਤਿ ਪੂਰਣਿ
 ਘਾਲਾ। ਹਾਂਡਾ ਆਲਮ ਚੰਦ ਹੈ ਸੈਂਸਾਰਾ ਤਲਵਾੜੁ
 ਸੁਖਾਲਾ। ਜਗਨਾ ਨੰਦਾ ਸਾਧ ਹੈ ਭਾਨੂੰ ਸੁਹੜ ਹੰਸਾਂ ਦੀ

ਢਾਲਾ । ਗੁਰ ਭਾਈ ਰਤਨਾਂ ਦੀ ਮਾਲਾ ॥੨੭॥੧੦੧॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਸਕਤੂ ਤੇ ਨਿਹਾਲੂ]

ਮਹਿਤਾ ਸਕਤੂ ਤੇ ਨਿਹਾਲੂ ਚੱਢਾ ਦੋਨੋਂ ਆਗਰੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ । ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੀ ਸਰਨਿ ਆਏ ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ: ਜੋ ਕਰਮ ਕਾਂਡੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈਨਿ, ਕਰਮ ਸੁਭ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਨਿਤ ਕਰਮ ਗਾਇਤੀ ਤਰਪਣ ਆਦਿਕ, ਤੇ ਨਮਿਤ ਕਰਮ ਪਿੰਡ ਪਤਲ ਦਸ ਗਾਤ੍ਰ ਸਿਰਾਧ ਖਿਆਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨੁ ਗਤਿ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਤੇ ਗਿਆਨੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈਨਿ ਗਿਆਨ ਹੀ ਕਰਿ ਗਤਿ ਹੈ । ਜੈਸੇ ਸਰੀਰੁ ਅਨਿਤ ਹੈ ਤੈਸੇ ਕਰਮ ਅਨਿਤ ਹੈਨਿ, ਗਿਆਨ ਹੀ ਕਰ ਗਤਿ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕੌਨ ਸੀ ਕ੍ਰਿਆ ਕਰੀਏ ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ ਜੈਸੇ ਦੁਭਾਸੀਆ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸੈਦਾ ਕਰਵਾਇ ਦੇਂਦਾ ਹੈ, ਤੈਸੇ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਨਾਮੁ ਦੁਭਾਸੀਆ ਹੈ । ਨਾਲੇ ਕਰਮਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਕੀ ਗਤਿ ਕਰ ਦੇਤਾ ਹੈ, ਨਾਲੇ ਗਿਆਨ ਵਾਲਿਓਂ ਕੀ ਗਤਿ ਕਰ ਦੇਤਾ ਹੈ । ਗਿਆਨ ਵਾਲੇ ਕਾ ਗਿਆਨ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰ ਦੇਤਾ ਹੈ । ਕਰਮਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਕੇ ਨਿਹਕਾਮ ਕਰਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਦੇਤਾ ਹੈ । ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਅਗਿਆਨ ਕਾਲ ਸੁਭ ਕਰਮ ਨਿਹਕਾਮ ਕੀਤੇ ਅੰਤਹਕਰਣ ਸੁਧ ਹੋਤੇ ਹੈਨਿ । ਤੁਸਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕੇ ਨਾਮ ਕਾ ਜਾਪੁ ਕਰਣਾ ॥੧੦੨॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਗੜੀਅਲੁ, ਮਥਰਾਦਾਸ]

ਭਾਈ ਗੜੀਅਲੁ ਤੇ ਭਾਈ ਮਥਰਾਦਾਸ ਦੋਵੇਂ ਪੰਡ ਦੀ ਕ੍ਰਿਤ ਕਰ ਲਿਆਂਵਦੇ ਹੈਸਨਿ ਤੇ ਪਰਵਾਰ ਵਾਲੇ ਸੇ । ਪੁਤ੍ਰ ਇਸਤ੍ਰੀ ਉਨ ਕੀ ਸੇਵਾ ਟਹਿਲ ਕਰਨਿ, ਰੁਗ ਛਕਾਵਨਿ । ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਹਿਆ : ਜੈਸੇ ਅਸਾਡੀ ਟਹਿਲ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋ ਜੇ ਅਸੀਂ ਪਾਸ ਨ ਹੋਵੀਐ ਤਾਂ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਟਹਿਲ ਕਰਨੀ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਤੇ ਅਸੀਂ ਭੀ ਸਭੇ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਟਹਿਲ ਸੇਵਾ ਕਰੀਏ; ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਪਰਸੰਨਤਾ ਲਈਏ ।

ਤਬ ਆਇਆ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਟਹਿਲ ਕਰਿਆ ਕਰਨਿ । ਸਾਹਿਬ ਪੰਜਵੀਂ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਖ ਚਲੀ ਤਾਂ ਓਹੁ ਹਜ਼ੂਰ ਆਏ, ਬਡੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ । ਏਸੇ ਕਰ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਲਿਆਣੁ ਹੋਇਆ ॥੧੦੩॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਗੰਗਾ ਸਹਗਲ]

ਭਾਈ ਗੰਗਾ ਸਹਗਲੁ ਬਡਾ ਸੂਰਮਾ ਹੈਸੀ । ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੀ ਸਰਨ ਆਇਆ, ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਤੁਸੀਂ ਮਲੇਛਾ ਦੀ ਜੋ ਚਾਕਰੀ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਹਰਗੋਵਿੰਦ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਰਹਿਆ ਕਰੋ । ਤੁਸਾਡੀ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਾ ਭੀ ਕਰਨਗੇ ਤੇ ਨਾਮੁ ਤੇ ਗਿਆਨੁ ਭੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗਾ । ਨਾਲੇ ਦੀਨ ਵਿਖੇ ਤੁਸਾਡਾ ਮੁਖ ਉਜਲਾ ਹੋਵੇਗਾ; ਨਾਲੇ ਦੁਨੀਆਂ ਕੇ ਕਾਜ ਪੂਰੇ ਹੋਵਨਿਗੇ । ਸਾਹਿਬ ਛਿਵੀਂ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ਦੇ ਪਾਸ ਗੰਗਾ ਸਹਗਲੁ ਰਹਿਆ ਤੇ ਜੁਧ ਦੇ ਧਮੇ ਸਨਮੁਖ ਰਹੇ । ਏਸੇ ਕਰ ਓਸ ਦਾ ਕਲਿਆਣੁ ਹੋਇਆ ॥੧੦੪॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਹਰਵੰਸ ਤਪਾ]

ਹਰਿਵੰਸੁ ਤਪਾ ਧਰਮਸਾਲ ਦੀ ਟਹਿਲ ਕਰਦਾ ਸੀ । ਜੋ ਸਿਖੁ ਭੁਖਾ ਆਵੈ ਓਸਨੂੰ ਪ੍ਰਸਾਦੁ ਖੁਲਾਵੈ, ਜੋ ਥੱਕਾ ਆਵੈ ਓਸਦੇ ਗਰਮੁ ਪਾਣੀ ਨਾਲਿ ਪੈਰ ਧੋਵੈ, ਰੁਗ ਛਕਾਵੈ* । ਰਾਤ ਨੂੰ ਉਪਰ ਭੂਰੇ ਪਾਇ ਦੇਵੈ । ਪਾਣੀ ਗਰਮੁ ਕਰਕੇ ਇਸਨਾਨੁ ਪਿਛਲੀ ਰਾਤ ਕਰਾਏ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹੇ ਤੇ ਤੀਸਰੇ ਪਹਿਰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਖੜੇ । ਤਾਂ ਸਿਖਾਂ ਕਹਿਆ : ਸਾਹਿਬ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਦੀ ਮ੍ਰਿਜਾਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ; ਹੋਰੁ ਬਾਣੀਆਂ ਬੰਦ ਕੀਤੀਆਂ ਹੈਨਿ । ਤਾਂ ਓਸ ਨੇ ਸਾਹਿਬ ਬੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : ਜੋ ਜੀ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਦੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਰੀਏ ਕਿ ਨਾ ਪੜ੍ਹਿਆ

*ਮੁਠੀਆਂ ਭਰੇ ।

ਕਰੀਐ ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਅਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਰੀਕਾ ਕਰਿਕੇ
 ਬਾਣੀਆਂ ਉਚਾਰੀਆਂ ਹੈਨਿ ਤੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਬਦ ਦੀ ਛਾਇਆ ਨਹੀਂ
 ਲੀਤੀ, ਓਸ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਬਰਜਿਆ ਹੈ ਤੇ ਭਾਈ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਤਾਂ
 ਮਾਨੋਂ ਸਬਦ ਦਾ ਟੀਕਾ ਹੈ। ਉਸ ਤੇ ਸਿਖੀ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
 ਜੋ ਈਸ਼੍ਵਰ ਦਾ ਰਿਦਾ ਗਯਾਨ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਰਿਦਾ ਸਬਦੁ ਹੈ ਜੋ
 ਸਿਖ ਦਾ ਰਿਦਾ ਸਬਦ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ ਹੋਵੇ ਸੋ ਬਿਸ਼ੱਕ ਓਹੁ
 ਪੜ੍ਹਨਾ ॥ ੧੦੫ ॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਮੁਰਾਰੀ ਅਣਦ ਆਦਿ]

ਮੁਰਾਰੀ ਅਣਦੁ ਮਹਾਂ ਪੁਰਖੁ ਹੈਸੀ ਤੇ ਆਤਮ ਗਿਆਨੀ ਸੀ
 ਤੇ ਭਾਈ ਕਲਿਆਣਾ ਤੇ ਭਾਈ ਨਾਨੋ ਲਟਕਣ ਤੇ ਜਾਤ ਬਿੰਦਰਾਓ
 ਤੇ ਆਲਮਚੰਦੁ ਹਾਂਡਾ ਤੇ ਸੈਸਾਰੂ ਤਲਵਾੜ ਜਗਿਆਸੀ ਹੈਸਨਿ।
 ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨਿ ਆਏ ਤੇ ਕਹਿਆ : ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ
 ਜੀ ! ਅਸਾਡਾ ਉਧਾਰੁ ਕੀਚੈ। ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਸਬਦ ਦਾ
 ਅਭਿਆਸੁ ਕਰਨਾ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਸਾਧਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ। ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ
 ਕਹਿਆ : ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਜੀ ! ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਸਬਦੁ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ
 ਤਿਸ ਸਮੇਂ ਤਾਂ ਮਨੁ ਨੀਵਾਂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਵਿਵਹਾਰ ਵਿਚ
 ਪਉਂਦੇ ਹਾਂ ਤਿਸ ਸਮੇਂ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਅਜੇ
 ਤੁਸਾਡਾ ਅਭਿਆਸ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਇਹੁ ਵਿਉਹਾਰ ਦਾ ਤੇ
 ਦੁਰਮਤਿ ਦਾ ਅਭਿਆਸੁ ਬਹੁਤਿਆਂ ਜਨਮਾਂ ਦਾ ਚਲਿਆ ਆਇਆ
 ਹੈ, ਤੇ ਸਬਦ ਬਾਣੀ ਦਾ ਅਭਿਆਸੁ ਏਸ ਜਨਮ ਪਇਆ ਹੈ, ਪਰੁ
 ਓਹ ਭੀ ਦੇਹ ਅਭਿਮਾਨ ਦਾ ਅਭਿਆਸੁ ਨਿਤ ਸ੍ਰਵਣ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ
 ਹੋਇਆ। ਓਸ ਅਭਿਆਸ ਦੁਆਰੇ ਅਣਹੁੰਦਾ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਹੋ ਗਇਆ
 ਹੈ ਤੇ ਏਹ ਭੀ ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਦਾ ਅਭਿਆਸੁ ਨਿਤ ਸ੍ਰਵਣ
 ਦੁਆਰੈ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਹੋਵੇਗਾ। ਤਾਂ ਇਹ ਸਚਾ ਅਭਿਆਸ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਹੋਇਆ,
 ਓਹ ਅਭਿਆਸੁ ਵਿਸਿਮਰਣ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਜੈਸੇ ਨਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ

ਹੋਰ ਧਿਰ ਪਾਈਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਬੰਧੁ ਦ੍ਰਿੜ ਕੀਤਾ
 ਤੇ ਮਨੁ ਜੋ ਨੀਵਾਣੁ ਕੀਤਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪ੍ਰਵਾਹੁ ਪਇਆਂ
 ਹੋਇਆਂ ਫੇਰ ਜਤਨੁ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦਾ
 ਅਭਿਆਸੁ ਦੁਆਰੇ ਕਲਿਆਣੁ ਹੋਇਆ, ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਉਪਾਸ਼ਨਾ
 ਦ੍ਰਿੜ ਹੋਈ ॥ ੧੦੬ ॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਜਗਨਾ ਨੰਦਾ ਆਦਿ]

ਭਾਈ ਜਗਨਾ ਤੇ ਭਾਈ ਨੰਦਾ ਤੇ ਭਾਈ ਭਾਨਾ ਸੁਹੜ ਗੁਰੂ
 ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨਿ ਆਏ। ਅਸੀਂ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਕੇ ਪ੍ਰਾਣਾਂ
 ਨੂੰ ਭੀ ਰੋਕਕੇ ਭਜਨੁ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਪਰੁ ਕੋਈ ਕੋਈ ਪਦਾਰਥ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ
 ਆਵਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸਾਡਾ ਮਨੁ ਚਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋਇਆ :
 ਮਨੋਨਾਸ ਤੇ ਵਾਸ਼ਨਾਂ ਖੈ ਤੇ ਤਤੁ ਗਿਆਨ ਤਿੰਨਾਂ ਦੀ ਹੀ ਏਕੱਠੀ
 ਸਾਧਨਾ ਕਰੋ, ਜੈਸੇ ਸੋਦਰ ਦਾ ਛੱਕਾ ਪੜੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਲੁ ਹੁੰਦਾ ਹੈ,
 ਤੈਸੇ ਤਿੰਨਾਂ ਹੀ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਅਭਿਆਸੁ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਤੁਸਾਡਾ ਮਨੁ
 ਚਲਾਇਮਾਨ ਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ : ਜੋ ਜੀ
 ਅਸਾਨੂੰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਵਚਨੁ ਕੀਚੋ। ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਮਨੋਨਾਸ
 ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦੇ ਰੋਕਣ ਕਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਾਣ ਮਨ ਦਾ ਘੋੜਾ ਹੈਨਿ। ਪ੍ਰਾਣਾਂ
 ਨੂੰ ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ ਬਿਖੈ ਰੋਕ ਰਖੋਗੇ ਤਾਂ ਮਨੋਨਾਸ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਵਾਸ਼ਨਾ ਖੈ
 ਜਗਤ ਦੇ ਝੂਠ ਜਾਣਨ ਕਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਜਗਤ ਦੇ ਪਦਾਰਥ ਝੂਠੇ
 ਮ੍ਰਿਗ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਕੀ ਨਿਆਈਂ ਝੂਠੇ ਜਾਣੀਦੇ ਹੈਨਿ ਤਾਂ ਵਾਸ਼ਨਾ ਖੈ
 ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਤਤੁ ਗਿਆਨੁ ਵੇਦਾਂਤ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਕਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
 ਤਾਂ ਸਬਦੁ ਸਭ ਵੇਦਾਂਤ ਦਾ ਸਾਰੁ ਹੈ। ਜੇ ਸਬਦ ਦਾ ਅਭਿਆਸ
 ਕਰੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤਤੁ ਗਿਆਨ ਦ੍ਰਿੜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪਰਸਪਰ ਤਿੰਨੇ
 ਆਪ ਵਿਚ ਸਹਾਇਕ ਹੈਨਿ। ਮਨੋਨਾਸ ਤੇ ਵਾਸ਼ਨਾ ਖੈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ
 ਵਾਸ਼ਨਾ ਖੈ ਤੇ ਮਨੋਨਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤਤੁ ਗਿਆਨ ਤੇ ਵਾਸ਼ਨਾ ਖੈ ਤੇ
 ਮਨੋਨਾਸ ਦੋਨੋਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜੈਸੇ ਕੋਈ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਨਾਜੇ ਪਾਸੋਂ ਇਕੁ

ਸਿਰੰਦ ਦਾ ਸੂਬੇਦਾਰ ਤੇ ਇਕੁ ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਸੂਬੇਦਾਰ ਤੇ ਇਕੁ
ਕਾਬਲ ਦਾ ਸੂਬੇਦਾਰ ਤੁਰੇ ਤੋਂ ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਰਾਜੇ ਦੀ ਆਗਿਆ
ਹੋਵੇ : ਜੋ ਪਹਿਲੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਕੇ ਸਿਰੰਦ ਦਾ ਠਾਣਾ ਤਕੜਾ ਕਰ
ਜਾਵਣਾ ਤੇ ਬਹੁੜੇ ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਠਾਣਾ ਤਕੜਾ ਕਰ ਜਾਵਣਾ ਤੇ
ਬਹੁੜੇ ਕਾਬਲ ਦਾ ਠਾਣਾ ਤਕੜਾ ਕਰਣਾ, ਜੋ ਮੁਦਈ ਤੁਸਾਡੇ
ਜਬਰ ਹੈਨਿ; ਇਕਸ ਇਕਸ ਥੀਂ ਜਿੱਤੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ। ਤੈਸੇ
ਅਗਿਆਨ ਜੈਸਾ ਵੈਰੀ ਹੈ ਤੇ ਤਤੁ ਗਿਆਨ ਤੇ ਵਾਸਨਾਂ ਖੈ ਤੇ
ਮਨੋਨਾਸ ਤਿੰਨੇ ਅਭਿਆਸ ਹੋਵਨਿ ਤਉ ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਨਸ਼ਟੁ
ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਸ ਸਾਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਪਣਾ ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਭਿਆਸ
ਕਰਨਾ ਤੇ ਜਗਤ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਜਾਣਨਾ ॥ ੧੦੭ ॥

ਪਉੜੀ ਅਠਬੀਸਵੀਂ ਚਲੀ ॥੨੮॥

ਸੀਗਾਰੂ ਜੈਤਾ ਭਲਾ ਸੂਰਬੀਰ ਮਨਿ ਪਰਉਪਕਾਰਾ। ਜੈਤਾ
ਨੰਦਾ ਜਾਣੀਐ ਪੁਰਖੁ ਪਿਰਾਗਾ ਸਬਦਿ ਅਧਾਰਾ। ਤਿਲਕੁ
ਤਿਲੋਕਾ ਪਾਰ ਕਾ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਸੇਵਾ ਹਿਤਕਾਰਾ। ਤੋਤਾ
ਮਹਿਤਾ ਮਹਾਂ ਪੁਰਖੁ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੁਖ ਫਲੁ ਸਬਦੁ ਪਿਆਰਾ।
ਜੜੀਆ ਸਾਂਈ ਦਾਸੁ ਹੈ ਸਭ ਕੁਲ ਹੀਰੇ ਲਾਲ ਅਪਾਰਾ।
ਮਲਕ ਪੈੜਾ ਹੈ ਕੋਹਲੀ ਦਰਗਹ ਭੰਡਾਰੀ ਅਤਿ ਭਾਰਾ।
ਮੀਆਂ ਜਮਾਲੁ ਨਿਹਾਲੁ ਹੈ ਭਗਤਿ ਕਮਾਵੈ ਪਰਉਪਕਾਰਾ।
ਪੂਰਾ ਗੁਰ ਪੂਰਾ ਵਰਤਾਰਾ ॥ ੨੮ ॥ ੧੦੮ ॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਸੀਗਾਰੂ, ਜੈਤਾ]

ਭਾਈ ਸੀਗਾਰੂ ਤੇ ਜੈਤਾ ਹੈਸਨਿ ਬਡੇ ਸੂਰਬੀਰ ਤੇ ਪਰ-
ਉਪਕਾਰੀ, ਸਾਹਿਬ ਛਿਵੀਂ ਪਾਤਸਾਹੀ ਦੇ ਪਾਸ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸੌਂਪੇ।
ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਅਸਾਂ ਜੋ ਸਸਤ੍ਰ ਪਕੜਨੇ ਹੈਨਿ ਸੋ ਗੁਰੂ ਹਰਿ
ਗੁਬਿੰਦ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਿ ਕਰ ਪਕੜਨੇ ਹੈਨਿ। ਸਮਾਂ ਕਲਿਜੁਗ ਦਾ

ਵਰਤਣਾ ਹੈ, ਸਸਤਾਂ ਦੀ ਵਿਦਿਆ ਕਰ ਮੀਰ ਦੀ ਮੀਰੀ ਖਿੱਚ ਲੈਣੀ ਹੈ ਤੇ ਸਬਦ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਸਮਝ ਕਰ ਪੀਰ ਦੀ ਪੀਰੀ ਲੈ ਲੈਣੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਛੇਵੀਂ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਰਹਿਣਾ। ਇਕ ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਲੂਣ ਕੋਈ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਓਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਰੀਰੁ ਸੌਂਪੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਤੁਸਾਨੂੰ ਸਾਥ ਹੀ ਮੁਕਤਿ ਸਾਥ ਹੀ ਜੁਗਤਿ; ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵਹੁਗੇ। ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਹਿਆ : ਅਸਾਂ ਨੂੰ ਜੋਗੀ ਪਾਰਾ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਜੇ ਇਕੁ ਰਤੀ ਮਣ ਤਾਂਬੇ ਵਿਚ ਪਾਈਐ ਤਾਂ ਮਣ ਸੁਇਨਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਇਕੁ ਚਾਵਲ ਭਰੁ ਕੋਈ ਮਾਨੁਖ ਖਾਵੇ ਤਾਂ ਸਵਾ ਮਣ ਦੀ ਓਸ ਨੂੰ ਖੁਧਿਆ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਰੁ ਹਸਤੀ ਕਾ ਉਸ ਕੇ ਪਾਸ ਬਲੁ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਕੇ ਪਾਸ ਤੁਸੀਂ ਲੇ ਜਾਵਹੁ। ਜਬ ਸਾਹਿਬ ਛੇਵੀਂ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਲੇ ਗਏ, ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਜਿਨਾਂ ਨੇ ਮਨ ਰੂਪੀ ਪਾਰਾ ਮਾਰਿਆ ਹੈ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਔਰ ਪਾਰੇ ਸਾਥ ਕਿਆ ਪਰੋਜਨ ਹੈ! ਮਾਰਿਆ ਪਾਰਾ ਤਾਂਬੇ ਨੂੰ ਸੁਵਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮਨੁ ਮਾਰਿਆ ਜੀ ਨੂੰ ਪਰਮੇਸਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰੁ ਤੁਸਾਡੀ ਸ਼ਰਧਾ ਕਰਕੇ ਇਕੁ ਚਾਵਲ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਤਾਂ ਇਕੁ ਚਾਵਲੁ ਸਾਹਿਬ ਪਾਨ ਤੇ ਪਾਇ ਕਰ ਭੋਜਨ ਕੀਤਾ। ਰਹਿੰਦਾ ਬਿਲੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਡਾਲ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਓਨ੍ਹਾਂ ਕੇ ਤਾਂਈਂ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਰਖਿਆ ॥੧੦੯॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਜੈਤਾ, ਨੰਦਾ ਆਦਿ]

ਭਾਈ ਜੈਤਾ ਤੇ ਭਾਈ ਨੰਦਾ ਤੇ ਭਾਈ ਪਿਰਾਗਾ ਸਾਹਿਬ ਪੰਜਵੀਂ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਆਏ ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : ਜੀ ਅਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਐਸਾ ਉਪਦੇਸੁ ਦੇਈਏ ਜੋ ਅਸਾਨੂੰ ਫੇਰ ਕਰਤੱਤੁ ਕਰਨਾ ਕਿਛੁ ਨਾ ਰਹੇ। ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ: ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਤੁਸਾਂ ਸ੍ਵਾਸ ਸ੍ਵਾਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਭਜਨੁ ਕਰਨਾ ਤੇ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਬ੍ਰਿਤ ਬਾਹਰਿ ਆਵੈ ਤਿਸ ਸਮੇਂ ਸਬਦ ਦਾ ਪਰਚਾ ਵੀਚਾਰ ਕਰਨਾ।

ਤਾਂ ਓਹੁ ਏਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਲਗੇ ਵਰਤਣ। ਤਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੇ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿਆ ਤੁਸਾਂ ਨਿਤ ਨਮਿਤ ਕਰਮ ਛੱਡ ਦਿਤੇ ਹੈਨਿ, ਤੁਸੀਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹੋਏ ਹੋ। ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਕਹਿਆ : ਜੋ ਅਸਾਨੂੰ ਪੰਡਤਾਂ ਨੇ ਕਹਿਆ ਹੈ ਜੋ ਜਿਸ ਘਰ ਸੂਤਕ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਿਸਦੇ ਕਰਮ ਲੇਖੇ ਨਹੀਂ ਪਉਂਦੇ ਤੇ ਜਿਸ ਦਿਨ ਦੇ ਅਸੀਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਮਿਲੇ ਹਾਂ ਅਗਿਆਨ ਜੇਹਾ ਪਿਤਾ ਅਸਾਡਾ ਮ੍ਰਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਗਿਆਨ ਸਾਰਖਾ ਪੁਤ੍ਰ ਅਸਾਡੇ ਘਰ ਜਨਮਿਆ ਹੈ; ਅਸੀਂ ਕਰਮ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਓਨ੍ਹਾਂ ਕਹਿਆ ਸੂਤਕ ਤਾਂ ਥੋੜੇ ਦਿਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਫੇਰ ਓਨ੍ਹਾਂ ਕਹਿਆ ਜੋ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਆਗਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਸ੍ਵਾਸ ਨਾਭਿ ਥੀਂ ਉਪਜਤਾ ਹੈ ਸੋ ਜਨਮਤਾ ਹੈ ਸ੍ਵਾਸ ਨਾਸਕਾ ਦੁਆਰੇ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ ਸੋ ਮਰਤਾ ਹੈ। ਤੁਸਾਂ ਸ੍ਵਾਸ ਸ੍ਵਾਸ ਨਾਮ ਦਾ ਅਧਾਰੁ ਰਖਣਾ, ਅਸਾਨੂੰ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਕੋਈ ਨਾਹੀਂ ਹਥ ਆਵਦਾ, ਤਾਂਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਮਸਟ ਹੋਇ ਰਹੇ ॥ ੧੧੦ ॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ, ਤੋਤਾ]

ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਪਾਰਕਾ ਤੇ ਭਾਈ ਤੋਤਾ ਮਹਿਤਾ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਆਏ : ਜੀ ਤੁਸਾਂ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਰਾਮ ਨਾਮ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਨਾ ਤੁਸੀਂ ਨਰਕ ਨਾ ਜਾਵੋਗੇ, ਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈਨਿ : ਅਸੀਂ ਸਭੇ ਜਾਪ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰੁ ਨਰਕ ਨ ਜਾਵੇਗਾ, ਤਾਂ ਨਰਕਾਂ ਸੁਰਗਾਂ ਕਿਉਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹੈਨਿ ? ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਜਪਦੇ ਤਾਂ ਸਭੇ ਹੈਨਿ ਪਰ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਮਿਲੇ ਬਿਨਾਂ ਮਨੁ ਇਕਾਗਰ ਭੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਪਰਤੀਤ ਭੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਤੇ ਮਨ ਦੇ ਇਕਾਗਰ ਤੇ ਪਰਤੀਤ ਬਿਨਾਂ ਕਲਿਆਣੁ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਸਾਂ ਕਹਿਣਾ ਜੋ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੂੰ ਤੇ ਮਰਦਾਨੇ ਨੂੰ ਕਉਡਾ ਰਾਖਸੁ ਲੈ ਗਇਆ ਸੀ ਤੇ ਮਰਦਾਨੇ ਨੂੰ ਤੇਲ ਦੇ ਤਪਤ ਕੜਾਹੇ ਵਿਚ ਪਾਵਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਮਰਦਾਨੇ ਕਹਿਆ : ਬਾਬਾ ਜੀ ਏਸੇ

ਵਾਸਤੇ ਮੈਨੂੰ ਨਾਲਿ ਰਖਿਆ ਹੈਸੀ ਜੋ ਕੜਾਹੇ ਵਿਚ ਤਲਾਇੰਦਾ ਹੈਂ ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਮਰਦਾਨਿਆਂ ! ਤੂੰ ਕਹਾੜੇ ਵਿਚ ਹਥ ਡਾਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆਖ ਕੇ । ਜਬ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹਿ ਕੇ ਮਰਦਾਨੇ ਹਥੁ ਪਾਇਆ ਤਾਂ ਤੇਲੁ ਠੰਢਾ ਹੋਇ ਗਇਆ । ਰਾਖਸੁ ਚਰਨੀਂ ਆਣਿ ਲਗਾ । ਤਾਂ ਓਹੁ ਸੰਕਾਮਾਨ ਹੋਏ ਜੋ ਤਪਤ ਕੜਾਹੇ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹਿਕੈ ਤੁਸੀਂ ਅਸੀਂ ਭੀ ਹਥੁ ਪਾਈਐ ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਜਗਤ ਵਿਚ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਦਾ ਕੜਾਹਾ ਤਪਤ ਹੈ । “ਤਪਤ ਕੜਾਹਾ ਬੁਝ ਗਇਆ ਗੁਰਿ ਸੀਤਲੁ ਨਾਮੁ ਦੀਓ ।” ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੈ ਤੇ ਨਾਮੁ ਜਪ ਕੈ ਸਭ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਨਿਵਿਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ॥੧੧੧॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਸਾਈਂ ਦਾਸ ਜੜੀਆ]

ਭਾਈ ਸਾਈਂ ਦਾਸੁ ਜੜੀਆ ਸਭ ਕੁਲ ਕੁਟੰਬ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਸੀ । ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ: ਜੋ ਸਬਦੁ ਸੁਣਨੈ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਠਹਿਰਦਾ ਨਹੀਂ ਤੇ ਤੁਸਾਡਾ ਬਚਨੁ ਹੈ ਜੋ ਇਕਾਗਰ ਮਨ ਕਰ ਸਬਦੁ ਸੁਣਨਾ ਪੜ੍ਹਨਾ । ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਅੱਗੇ ਤਾਂ ਮਨ ਦਾ ਸਾਖੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜੋ ਮਨੁ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ ਤੇ ਹੁਣ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਵਿਚ ਆਵਣ ਕਰ ਤੈਨੂੰ ਸੋਝੀ ਪਈ ਹੈ, ਜਿਧਰ ਤੇਰਾ ਮਨੁ ਚਲੈਗਾ ਓਸ ਦਾ ਫਲੁ ਅਨਿਤ ਦਿਖਾਇਕੈ ਫੇਰ ਮਨ ਨੂੰ ਸਬਦਿ ਵਿਚ ਜੋੜਨਾ । ਜਿਵੇਂ ਅੜੀਅਲੁ ਘੋੜਾ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਤੇ ਦਉੜਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਾਰ ਅਸਵਾਰੁ ਓਸ ਨੂੰ ਅੱਗਾ ਵਿਖਾਇਕੈ ਤੇ ਮੋੜ ਲਿਆਂਵਦਾ ਹੈ; ਤਾਂ ਵਾਗਾਂ ਤੇ ਮੋੜਦਿਆਂ ਸੁਧ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਤੇ ਤੁਸਾਂ ਮਨੁ ਆਪਣਾ ਫੇਰਿ ਫੇਰਿਕੈ ਵਿਚ ਸਬਦ ਦੇ ਜੋੜਨਾ, ਸੁੱਧ ਹੋ ਆਵੇਗਾ ॥੧੧੨॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਪੈੜਾ ਕੋਹਲੀ]

ਭਾਈ ਪੈੜਾ ਕੋਹਲੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਬਚਨਾਂ ਦਾ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਸੀ। ਤੇ ਇਕ ਪੰਡਤ ਕਾਂਸ਼ੀ ਥੀਂ ਅਣਵਾਇਆ ਸੀ ਜੋ ਕਥਾ ਵੇਦਾਂਤ ਦੀ ਤੇ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਦੀ ਸੁਣਾਇੰਦਾ ਸੀ। ਤਾਂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਹੋਰ ਵੇਦਾਂਤ ਪੁੱਛਿਆ। ਤਾਂ ਓਸ ਆਖਿਆ: ਮੈਂ ਕਾਂਸ਼ੀ ਥੀਂ ਆਪਣਾ ਪੁਤ੍ਰ ਭੇਜਕੇ ਅਣਵਾਇ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ। ਪੰਡਤ ਆਪ ਨੂੰ ਅਨਿੰਨ ਭਗਤ ਕਹਾਂਵਦਾ ਸੀ। ਇਕੁ ਦਿਨ ਸਾਹਿਬ ਬਚਨੁ ਕੀਤਾ: ਪੰਡਤ! ਜੇਸੇ ਇਹ ਅਨਿੰਨ ਭਗਤਿ ਹੈਨਿ ਸਿਖ, ਤੇਸੇ ਹੋਰੁ ਥੋੜੇ ਹੈਨ। ਤਾਂ ਪੰਡਤ ਸਾਇਤ ਭਲੀ ਗਿਣਕੈ ਲਗਨ ਸਗਨਿ ਮਨਾਇਕੇ ਤੇ ਗਣੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਜਕੇ, ਤੇ ਸਾਹਿਬ ਥੀਂ ਖਰਚ ਵਾਸਤੇ ਪੰਜ ਸੈ ਰੁਪੱਯਾ ਦਿਵਾਇਆ ਤੇ ਕਾਂਸ਼ੀ ਨੂੰ ਤੋਰਿਆ। ਅਗੇ ਥੀਂ ਸਨਮੁਖ ਗਯਾ ਆਇਆ, ਤਾਂ ਏਹੁ ਫਿਰ ਮੁੜ ਆਇਆ। ਤਾਂ ਸਾਹਿਬ ਬਚਨੁ ਕੀਤਾ: ਤੁਸੀਂ ਅਨਿੰਨ ਭਗਤ ਕਹਾਂਵਦੇ ਹੋ ਤੇ ਗਧੇ ਦੇ ਸਗਨ ਥੀਂ ਮੁੜ ਆਏ ਹੋ? ਹੁਣ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਅਨਿੰਨ ਭਗਤਿ ਵੇਖੋ। ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ: ਭਾਈ ਸਿਖੋ! ਪਹਿਲੀ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਰਾਜੇ ਸ਼ਿਵਨਾਭ ਦੀ ਨਗਰੀ ਪ੍ਰਾਣ ਸੰਗਲੀ ਦਾ ਗ੍ਰੰਥ ਛਡਿ ਆਏ ਹੈਨਿ, ਕੋਈ ਓਥੋਂ ਲੈ ਆਵੇ। ਤਾਂ ਭਾਈ ਪੈੜਾ ਉਠ ਖੜਾ ਹੋਇਆ। ਤਾਂ ਸਾਹਿਬ ਰਾਹਮੁਕਾਮ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਸੁਣਾਈ, ਲਿਖ ਦਿਤੀ ਤੇ ਪੰਜ ਪੈਸੇ ਕੋਈ ਸਿਖੁ ਲੈ ਆਇਆ ਸੀ ਅਰਦਾਸ, ਸੋ ਓਸ ਨੂੰ ਖਰਚ ਵਾਸਤੇ ਦਿਤੇ, ਓਸੇ ਰਾਹ ਉਠ ਤੁਰਿਆ। ਤਾਂ ਸਾਹਿਬ ਬਚਨੁ ਕੀਤਾ: ਹੇ ਪੰਡਤ! ਐਸੇ ਅਨਿੰਨ ਭਗਤ ਹੁੰਦੇ ਹੈਨਿ ਜੋ ਥਿਤ ਵਾਰ ਗ੍ਰੰਥ ਨਿਛਤ੍ਰ ਨਹੀਂ ਪੁਛਦੇ, ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਤੁਰਦੇ ਹੈਨਿ। ਤਾਂ ਓਥੇ ਪ੍ਰਾਣ ਸੰਗਲੀ ਦੇ ਪੋਥੀ ਲੈਣ ਗਇਆ। ਸੰਗਲਾ ਦੀਪ ਵਿਚ ਜਾਇਕੈ ਪ੍ਰਾਣ ਸੰਗਲੀ ਦੇ ਸਾਥ ਹੀ ਬਹੁਤੇ ਪਦਾਰਥ ਭੇਟ ਲੈ ਆਇਆ, ਗੁਰੂ ਜੀ

ਕੀ ਚਰਨੀਂ ਆਇ ਲਗਾ । ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਭਾਈ ਪੈੜਾ ! ਤੂੰ ਮੋਖ ਹੋਇਆ ਹੈਂ, ਤੈਨੂੰ ਅਨਿੰਨ ਭਗਤਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਈ ਹੈ । ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਾਣ ਸੰਗਲੀ ਵਾਚੀ ਤਾਂ ਸਭ ਜੋਗ ਦੀ ਕਲਾ ਲਿਖੀ ਸੀ । ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ: ਕਲਿਜੁਗ ਵਿਚ ਜੋਗੁ ਕਿਨ ਸਾਧਣਾ ਹੈ । ਤਾਂ ਪੋਥੀ ਪਾੜਕੇ ਨਦੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਅਨਿੰਨ ਭਗਤਿ ਦੀ ਬਾਣੀ ਲਿਖੀ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਵਿਚ, ਜੋ ਚਿਤ ਲਾਇਕੇ ਸੁਣੇਗਾ ਉਸ ਦਾ ਉਧਾਰੁ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਭਾਈ ਪੈੜਾ ਮੋਖ ਹੋਇਆ ॥ ੧੧੩ ॥

[ਛੇਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਜੀ ਦੇ ਸਿਖ]

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਦਰਗਹ ਭੰਡਾਰੀ]

ਭਾਈ ਦਰਗਹ ਭੰਡਾਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੁਬਿੰਦ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨੁ ਆਇਆ, ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਜੀ ! ਕਈ ਸਿਖ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਆਪ ਵਿਚ ਬੋਲ ਉਠਦੇ ਹੈਨ ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਚਰਚਾ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦੁਇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਨਿ ਤੇ ਦੁਇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਚਰਚਾ ਤਿਆਗਨਿ । ਤਾਂ ਭਾਈ ਦਰਗਹਿ ਪੁੱਛਿਆ : ਜੀ ਕੌਨ ਕੌਨ ਚਰਚਾ ਹੈਨ ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਇਕੁ ਵਾਦੁ ਚਰਚਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀਦਾ ਸੋ ਨਿੰਮ੍ਰਤਾ ਕਰਕੇ ਆਪ ਥੀਂ ਵਿਸ਼ੇਖ ਬੁਧਿ ਵਾਲੇ ਥੀਂ ਪੁਛਿਕੇ ਰਿਦੇ ਵਿਚ ਧਾਰ ਲੈਣੀ, ਤੇ ਦੂਜੀ ਹੇਤ ਚਰਚਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੀ ਬੁਧਿ ਵਿਚ ਆਵੈ ਸੋ ਕਰ ਸੁਣਾਵਣਾ ਤੇ ਦੂਜੇ ਦੀ ਬੁਧਿ ਵਿਚ ਆਵੈ ਤਾਂ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰ ਸੁਣ ਲੇਵਣਾ, ਵੀਚਾਰ ਕੇ ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਖ ਹੋਵੇ ਸੋ ਰਿਦੇ ਵਿਚ ਧਾਰਣਾ । ਜੈਸੇ ਏਕ ਦੀਪਕ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਦੂਜਾ ਦੀਪਕੁ ਜਗਾਈਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦੋਨੋਂ ਦਾ ਅੰਧਕਾਰੁ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ । ਜੇ ਇਕੁ ਦੀਪਕੁ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਚਾਂਦਨਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰੁ ਆਪਣੇ ਪਿਛੇ ਅੰਧੇਰਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਤੈਸੇ ਜੋ ਆਪ ਹੀ

ਚਰਚਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਹੋਰਸ ਈ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦਾ, ਤਿਸ ਨੂੰ ਗਰਬੁ ਹੋਤਾ ਹੈ। ਤੇ ਇਕੁ ਜਲਪ ਚਰਚਾ ਹੈ। ਜੋ ਆਪਣੇ ਪੱਖ ਦੀ ਨਾਨਾ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਕਰ ਪਾਲਨਾ ਕਰਨੀ। ਤੇ ਹੋਰਸ ਦੇ ਪੱਖ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤਾਂ ਕਰ ਖੰਡਣਾ। ਏਹ ਭੀ ਚਰਚਾ ਸਿਖ ਤਿਆਗਦੇ ਹੈਨਿ ਜੋ ਮਨੁ ਨੀਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਤੇ ਇਕੁ ਵਿਤੰਡਾ ਚਰਚਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਤੇ ਹੋਰਸ ਦਾ ਬਚਨੁ ਮੰਨਦਾ ਨਹੀਂ। ਏਹ ਭੀ ਚਰਚਾ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿਖ ਤਿਆਗਦੇ ਹੈਨਿ, ਜਿਸ ਕਰ ਮਨੁ ਨੀਵਾਂ ਹੋਵੇ ਸੋਈ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ। ਕਿਸੇ ਦਾ ਮਨੁ ਨਹੀਂ ਦੁਖਾਵਣਾ, ਹਰਿ ਕਿਸੇ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਕਰਣੀ ॥੧੧੪॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਮੀਆਂ ਜਮਾਲ]

ਮੀਆਂ ਜਮਾਲ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੁਬਿੰਦ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨਿ ਆਇਆ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਆਇਕੇ ਲੀਤਾ ਤੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਤੇ ਕਹਿਆ ਜੋ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਭੀ ਸਿਖੁ ਕਰੀਏ। ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ ਜੋ ਗੁਰੂ ਕੀ ਬਾਣੀ ਸਿਦਕ ਨਾਲਿ ਪੜ੍ਹਣੀ। ਏਹੁ ਸਰੀਰ ਜਿਤਨੇ ਹੈਨਿ ਸਭ ਪੰਜਾਂ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਹੈਨਿ ਤੇ ਸਭਨਾਂ ਵਿਚ ਚੇਤੰਨ ਇਕੁ ਹੈ। ਜੋ ਕੋਈ ਚੇਤੰਨ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦੇ ਹੈਨਿ ਸੋ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿਖ ਹੈਨਿ। ਤਾਂ ਓਸ ਨੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ: ਜੋ ਇਕੋ ਚੇਤੰਨ ਵਿਆਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਕਸ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਦ ਖਾਵਣ ਕਰ ਸਭ ਕੋਈ ਰੱਜ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ? ਤੇ ਇਕਸ ਦੇ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਅਗਿਆਨ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਮਿਟ ਜਾਂਦਾ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ: ਜੈਸੇ ਘਟ ਮਟ ਮੈਂ ਅਕਾਸੁ ਏਕੁ ਹੀ ਹੋਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਘਟ ਮੇਂ ਪਦਾਰਥੁ ਪਾਈਤਾ ਹੈ ਤਿਸ ਹੀ ਤੇ ਨਿਕਲਤਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਘਟ ਮੇਂ ਦੀਪਕੁ ਪ੍ਰਕਾਸਤਾ ਹੈ ਤਿਸਕਾ ਅੰਧੇਰੁ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ। ਭੋਜਨੁ ਖਾਣਾ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਕਾ ਧਰਮੁ ਹੈ, ਅਰੁ ਗਿਆਨ ਕਾ ਸਮਝਣਾ ਮਨ ਕਾ ਧਰਮੁ ਹੈ ਤੇ ਆਤਮਾ ਸਰਬਦਾ ਸਾਖੀ ਹੈ। ਸਜਾਤੀ ਵਿਜਾਤੀ ਸੁਗਤਿ ਤੀਨੋਂ ਭੇਦਾਂ ਤੇ ਨਿਆਰਾ ਹੈ।

ਸਜਾਤੀ ਭੇਦੁ ਕਹੀਐ ਇਕੁ ਆਤਮਾ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜਾ ਚੇਤਨ ਹੋਰ ਹੈ ।
ਜੈਸੇ ਮਨੁਖ ਕੇ ਸਾਥ ਦੂਸਰਾ ਮਾਨੁਖ ਹੋਵੈ ਸੋ ਤਾਂ ਦੂਜਾ ਹੋਇਆ ਤੇ
ਵਿਜਾਤੀ ਭੇਦੁ ਕਹੀਐ ਇਕੁ ਆਤਮਾ ਚਿਤੰਨੁ ਹੈ ਅਰੁ ਦੂਜਾ ਜਗਤੁ
ਜੜ੍ਹ ਹੈ । ਜੈਸੇ ਮਨੁਖ ਕੇ ਸਾਥ ਬ੍ਰਿਛੁ ਕਹੀਐ ਸੋ ਤਾਂ ਜਗਤੁ ਭਰਮ
ਕਰ ਭਾਸਤਾ ਹੈ । ਅਰੁ ਸੁਗਤਿ ਭੇਦੁ ਕਹੀਐ ਜੈਸੇ ਮਨੁਖ ਕੇ ਅੰਗ
ਪ੍ਰਤਿ ਅੰਗ ਹੈ, ਸੋ ਤੋ ਆਤਮਾ ਨਿਰਾਕਾਰ ਹੈ, ਨਿਰਾਕਾਰ ਦੇ ਅੰਗ
ਪ੍ਰਤਿ ਅੰਗ ਨਹੀਂ ਬਣਦੇ । ਤਾਂ ਤੇ ਆਤਮਾ ਐਸਾ ਕਹਿਆ ਹੈ ।
“ਸਭ ਕੇ ਮਧ ਸਭ ਹੂੰ ਤੇ ਨਿਆਰੋ ॥ ਜਿਉ ਜਲ ਭੀਤਰਿ ਦੀਸਤ
ਤਾਰੋ” । ਸਰੀਰ ਮਟਕੇ ਨਿਆਈਂ ਹੈ ! ਤੇ ਆਤਮਾ ਚੰਦਮਾਂ ਦੀ
ਨਿਆਈਂ; ਵਿਚ ਭੀ ਭਾਸਤਾ ਹੈ ਤੇ ਨਿਆਰਾ ਬੀ ਹੈ । ਜਿਸ ਨੇ
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਮਝਿਆ ਹੈ ਸੋਈ ਸਿਖੁ ਹੈ ॥ ੧੧੫ ॥

ਪਉੜੀ ਉਨੱਤੀਸਵੀਂ ਚਲੀ ॥੨੯॥

ਆਨੰਤਾ ਕੁਕੋ ਭਲੇ ਸਭ ਵਧਾਵਣ ਹਨ ਸਿਰਦਾਰਾ ॥
ਇਟਾ ਰੋੜਾ ਜਾਣੀਐ ਨਿਵਲੁ ਨਿਹਾਲੁ ਸਬਦ ਵੀਚਾਰਾ ॥
ਤਖਤੁ ਧੀਰ ਗੰਭੀਰ ਹੈ ਦਰਗਹਿ ਤੁਲੀ ਜਪੈ ਨਿਰੰਕਾਰਾ ॥
ਮਨਸਾ ਧਾਰੁ ਅਥਾਹੁ ਹੈ ਤੀਰਥ ਉਪਲੁ ਸੇਵਕ ਸਾਰਾ ॥
ਕਿਸਨਾ ਝੰਝੀ ਆਖੀਐ ਪੰਮੂ ਪੁਰੀ ਗੁਰੂ ਕਾ ਪਿਆਰਾ ॥
ਧੰਗੜ ਮਦੂ ਜਾਣੀਐ ਵਡੇ ਸੁਜਾਣ ਤਿਖਾਣ ਅਪਾਰਾ ॥
ਬਨਵਾਲੀ ਤੇ ਪਰਸਰਾਮ ਬਾਲਵੇਦ ਹਉ ਤਿਨਬਲਿਹਾਰਾ ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਪੁਰਖੁ ਸਵਾਰਣਹਾਰਾ ॥੨੯॥੧੧੬॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਅਨੰਤਾ ਤੇ ਕੁੱਕੋ]

ਭਾਈ ਅਨੰਤਾ ਤੇ ਭਾਈ ਕੁਕੋ ਵਧਾਵਣ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ
ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨਿ ਆਏ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ: ਜੋ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ
ਜੋ ਕੜਾਹੁ ਪ੍ਰਸਾਦੁ ਆਪਣੀ ਭੇਟ ਠਹਿਰਾਈ ਹੈ, ਇਸਦਾ ਪ੍ਰੋਜਨ

ਕਿਆ ਹੈ ? ਹੋਰਨਾਂ ਮਠਿਆਈਆਂ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ
ਕੀਤਾ ? ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਜੈਸੇ ਕੜਾਹ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਕਾਈ ਵਸਤ
ਸੁਟਣ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ : ਤੈਸੇ ਗੁਰ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਥੀਂ ਕਾਈ ਕਥਾ
ਸੁਟਣ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ : ਤੈਸੇ ਜੋ ਸਿਖੁ ਆਪਣੀ ਖਸਲਤ ਕਿਰਤਿ
ਖਰੀਆਂ ਕਰਨਿ ਜੁ ਕਾਈ ਸੁਟਣ ਵਾਲੀ ਨਾ ਹੋਵੇਗੀ ਸੋ ਗੁਰੂ ਨੂੰ
ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵਨਿਗੇ, ਐਸਾ ਮਹਾਰਾਜੁ ਦਾ ਨਾਮੁ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਕਾਲ
ਵਿਖੇ ਲੀਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ॥੧੧੭॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਨਿਵਲਾ ਨਿਹਾਲੂ]

ਭਾਈ ਨਿਵਲਾ ਤੇ ਭਾਈ ਨਿਹਾਲੂ ਗੁਰੂ ਹਰ ਗੰਵਿੰਦ ਜੀ
ਦੀ ਸ਼ਰਨਿ ਆਏ : ਅਸਾਡਾ ਉਪਾਰੁ ਹੋਵੇ । ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ :
ਜੈਸੇ ਕਾਸਟ ਮੈਂ ਅਗਨਿ ਹੋਤੀ ਹੈ ਤੇ ਮਥੇ ਬਿਨਾਂ ਨਿਕਸਤੀ ਨਹੀਂ
ਤੇ ਕਾਸਟ ਨੂੰ ਸੇਕੁੰ ਭੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਪਰ ਜਬ ਮਥਨ ਵਾਲੇ
ਬੈਠਕੇ ਮਥਤੇ ਹੋਨਿ ਤਾਂ ਅਗਨਿ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੋ ਕੇ ਸਭ ਕਾਸਟ ਅਗਨਿ
ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ । ਤੇ ਦੁਧ ਵਿਚ ਘ੍ਰਿਤ ਹੈ ਪਰ ਸੇਜਮ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ
ਨਿਕਸਤਾ, ਸੇਜਮ ਨਾਲ ਮਥ ਕੇ ਪ੍ਰਗਟ ਘ੍ਰਿਉ ਨਿਕਸਤਾ ਹੈ । ਤੈਸੇ
ਪਾਠ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਕਰ ਪੁੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰੁ ਗਿਆਨੁ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤਿ
ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਵੀਚਾਰ ਕਰਨੇ ਤੇ ਗਿਆਨੁ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਤਾਂ ਭਾਈ
ਨਿਵਲਾ ਤੇ ਨਿਹਾਲੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਦੀ ਕਥਾ ਕਰਨ । ਜੋ ਸੁੱਤਾ ਸਰਧਾ
ਕਰਕੇ ਸੁਣੈ ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਭੈ ਆਵੈ ਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ
ਹੋਵੈ । ਆਪ ਭੀ ਜੀਵਨਿ ਮੁਕਤਿ ਹੋਏ ਤੇ ਹੋਰ ਭੀ ਜੋ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੀ
ਕਥਾ ਸੁਣੇ ਸੋ ਭੀ ਜੀਵਨਿ ਮੁਕਤਿ ਹੋਵੈ ॥੧੧੮॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਤਖਤੂ, ਧੀਰ ਆਦਿ]

ਭਾਈ ਤਖਤੂ ਧੀਰ, ਭਾਈ ਦਰਗਹ ਤੁਲੀ ਤੇ ਭਾਈ ਮਨਸਾ
ਧਾਰ ਤੇ ਭਾਈ ਤੀਰਥ ਉਪਲ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੁਬਿੰਦ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨਿ

ਆਏ ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : ਜੋ ਸਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹਿ ਜੀ ! ਜੇ ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ ਮੁਖ ਥੀ ਵੀਚਾਰ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤਿ ਨਹੀਂ ਆਂਵਦੀ ਤੇ ਭਾਈ ਨਿਵਲੇ ਤੇ ਨਿਹਾਲੂ ਦੇ ਮੁਖ ਥੀ ਸੁਣ ਕੇ ਮਨ ਵਿਚ ਭੈ ਆਂਵਦਾ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਦੁਰਮਤਿ ਘਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਸ਼ਬਦੁ ਤਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਵਕਤੇ ਵਿਚ ਚੌਦਹਿ ਗੁਣ ਹੁੰਦੇ ਹੈਨਿ ਤੇ ਸ੍ਰੋਤੇ ਵਿਚ ਭੀ ਚੌਦਹ ਗੁਣ ਹੁੰਦੇ ਹੈਨਿ ਤਾਂ ਤੁਰਤ ਹੀ ਗਿਆਨੁ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਜੇ ਥੋੜੇ ਗੁਣ ਸ੍ਰੋਤੇ ਵਕਤੇ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਹੈਨਿ ਤਾਂ ਢਿੱਲ ਕਰਕੇ ਗਿਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਵਕਤੇ ਵਿਚ ਗੁਣ ਹੁੰਦੇ ਹੈਨਿ ਤਾਂ ਸਹਜੇ ਸ੍ਰੋਤੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੈਨਿ । ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਪੁਛਿਆ : ਜੀ ! ਓਹੁ ਕੌਣ ਗੁਣ ਹੈਨਿ ਕਿਰਪਾ ਕਰਿ ਸੁਣਾਈਐ :-

ਸਲੋਕ - "ਵਾਗਮੀ ੧ ॥ ਵਿਆਸ ੨ ॥ ਸਮਾਸਵਿਤ ੩ ॥ ਪ੍ਰਿਅ ਕਥਾ ਪ੍ਰਸਥਾਵ ੪ ॥ ਸਤਿ ਵਾਕੁ ੫ ॥ ਸੰਦੇਹ ਛਿਦ ੬ ॥ ਅਸੇਖ ਸਾਸਤ੍ਰ ਕੁਸ਼ਲੋ ੭ ॥ ਨਖਿਆਤ ਵਿਖੇਪਕਿਤ ੮ ॥ ਅਵਿਗੋ ੯ ॥ ਜਨਰੇਜਕੋ ੧੦ ॥ ਜਿਤ ਸਭੋ ੧੧ ॥ ਨ ਹੰਕ੍ਰਿਤੋ ੧੨ ॥ ਧਾਰਮਕ ੧੩ ॥ ਸੰਤੋਖੀ ੧੪ ॥ ਚਤੁਰ ਦਸ ਗੁਣਾ ਉਤਮੁ ਵਕਤਾ ਪ੍ਰਾਣੀਤਾਇਐ" ॥

ਇਤਨੇ ਗੁਣ ਵਕਤੇ ਵਿਚ ਹੋਵਨਿ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਕਥਾ ਸੁਣਕੇ ਕਲਿਆਣੁ ਹੋਤਾ ਹੈ । ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਤਾਂ ਵਾਗਮੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਪਦ ਸਮਝੇ, ਜਿਤਨੇ ਸ੍ਰੋਤੇ ਹੋਵਨਿ ਤੇਸੀ ਹੀ ਧੁਨਿ ਕਰੈ । ਜੈਸੀ ਛੰਦ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਹੋਵੈ ਤੇਸੀ ਪੜੇ । ਵਿਆਸ ਸਮਾਸਵਿਤ - ਜਿਥੇ ਰਸ ਦਾ ਅਸਥਾਨੁ ਹੋਵੈ ਤੇ ਸ੍ਰੋਤਿਆਂ ਦੀ ਬ੍ਰਿਤਿ ਠਹਿਰੀ ਹੋਈ ਹੋਵੈ ਓਥੇ ਵਿਸਤਾਰੁ ਕਰੈ, ਜਿਥੇ ਸ੍ਰੋਤਿਆਂ ਦੀ ਬ੍ਰਿਤਿ ਉਦਾਸ ਹੋਵੈ ਓਥੇ ਸੰਛੇਪ ਹੀ ਕਰੈ । ਤੇ ਕਥਾ ਅਜੇਹੀ ਮਿੱਠੀ ਕਰੈ ਜੋ ਸਭਨਾ ਨੂੰ ਪਿਆਰੀ ਲਗੇ ਤੇ ਵਚਨੁ ਸਚਾ ਕਰੈ, ਜੋ ਗਿਆਨੁ ਕੈ ਉਪਾਸਨਾ ਕੈ ਕਰਮੁ ਜੋ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਰਿਦਾ ਹੋਵੈ ਸੋਈ ਅਰਥੁ ਕਰੈ । ਜਿਸਦੇ ਮਨ ਵਿਚ

ਸਹਿਸਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੇ ਉਸ ਦਾ ਸੇਸਾ ਨਿਵਿਰਤ ਕਰ ਦੇਵੇ
 ਤੇ ਜੇਹਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਹੋਵੇ ਤੇਹੀ ਹੀ ਸਾਖੀ ਲਿਆਵੇ, ਜੇਹੇ
 ਸ਼੍ਰੋਤੇ ਹੋਵਨਿ ਤੈਸਾ ਹੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦੇਵੇ ਤੇ ਸਭਨਾਂ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਦਾ
 ਗਿਆਤਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਕਥਾ ਵਿਚ ਵਿਖੇਪ ਨਾ ਕਰੇ। ਜੋ ਕਥਾ ਹੋਰ ਹੋਵੇ
 ਤਾਂ ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਭਾਉ ਦੀ ਨ ਕਰੇ। ਤੇ ਸਰੀਰ ਕਰਕੇ ਭੀ ਸੂਧਾ ਹੋ
 ਬੈਸੇ, ਤੇ ਮਨ ਕਰਕੇ ਭੀ ਸਰਲ ਹੋਵੇ। ਤੇ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਕਥਾ ਸ਼੍ਰੋਤੇ
 ਸੁਣਨਿ ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀਤ ਦਾ ਰੰਗ ਚੜਦਾ
 ਜਾਵੇ ਤੇ ਸਾਰੀ ਸਭਾ ਜੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤੇ ਨੇਤ੍ਰ ਤੇ ਸ੍ਰਵਣ ਸ੍ਰੋਤਿਆਂ ਦੇ
 ਵਕਤੇ ਦੇ ਮੁਖਿ ਧਿਰ ਹੀ ਹੋਵਨਿ, ਆਪਣਾ ਮਨੁ ਨੀਵਾਂ ਰਖੇ ਤੇ ਜੋ
 ਕਥਾ ਕਰੇ ਸੋ ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਆਪਿ ਰਿਏ ਵਿਚ ਧਾਰ ਲੇਵੇ ਤੇ ਆਪਣੀ
 ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸੰਤੋਖੀ ਰਖੇ, ਬਹੁਤਿਆਂ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਚਾਹ ਨ ਕਰੇ।
 ਮੰਗੈ ਬਿਨਾਂ ਜੋ ਦੇਵੇ ਸੋ ਲੇ ਲੇਵੇ ਰਾਜੀ ਹੋਕੇ। ਏਹੁ ਚੌਦਾਂ ਗੁਣ ਜਿਸ
 ਵਕਤੇ ਵਿਚ ਹੋਵਨਿ, ਉਸ ਥੀਂ ਕਥਾ ਸੁਣੇ। ਅਗੇ ਸ਼੍ਰੋਤੇ ਨੂੰ ਚੌਦਹ
 ਗੁਣ ਏਹ ਚਾਹੀਦੇ ਹੋਨਿ : ਸਲੋਕੁ—“ਭਗਤੋ ਵਕਤਰੇ ਅਗਰਬਤਾ
 ਸੂਤ ਰੁਚਹ ਚੰਚਲ ਹੀਨ ਪਟਹ। ਪ੍ਰਸਨ ਅਖਸਚ ਬਹੁਸੂਤੇ ਅਨਾਲਸੇ
 ਨਿੰਦਾ ਜਿਤੀ ਸੁਤਹ। ਦਾਤਾਤਿ ਪਕਤ ਕਥੰਤਰਾ ਸੁਚੇਵ ਪਰ ਦੇਭੋ
 ਜਿਤਾ ਸੂਬਦਾ। ਏਤੇ ਯਸਵ ਸ੍ਰੁਤ ਨਿਰਮਲ ਗੁਣਾ ਵੈਕੁੰਠੇ ਪ੍ਰਸਸਤਾ
 ਸਦਾ”। ਏਹੁ ਚੌਦਹ ਗੁਣ ਸ਼੍ਰੋਤੇ ਦੇ ਹੋਨਿ। ਜੋ ਮਨ ਬਚ ਕ੍ਰਮ ਕਰਿ
 ਵਕਤੇ ਦੀ ਭਗਤਿ ਕਰੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਗਰਬੁ ਨ ਕਰੇ, ਜੋ
 ਮੈਂ ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ ਹਾਂ। ਤੀਜਾ, ਕਥਾ ਦੇ ਸੁਣਨ ਦੀ ਬਹੁਤ ਸ਼ਰਧਾ
 ਹੋਵੇ। ਚੌਥੇ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਭੀ ਤੇ ਵਚਨਾਂ ਦੀ ਭੀ ਚਤੁਰਾਈ
 ਨਾ ਕਰੇ ਤੇ ਪੰਜਵਾਂ ਸਮਝਣ ਨੂੰ ਚਤੁਰ ਹੋਵੇ ਤੇ ਛਠਵਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ
 ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਹੋਵੇ, ਸਪਤਮਾ ਬਹੁਤ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਸੁਣੇ ਹੋਵਨਿ ਤੇ ਅਠਵਾਂ
 ਆਲਸੁ ਨ ਕਰੇ ਤੇ ਨਾਵਾਂ ਕਥਾ ਦੇ ਵੇਲੇ ਨਿੰਦਾ ਨਾ ਕਰੇ। ਦਸਵਾਂ
 ਜੋ ਸੁਣੇ ਸੋ ਮਨ ਵਿਚ ਧਾਰਦਾ ਰਹੇ ਤੇ ਯਾਰਵਾਂ ਵੰਡ ਖਾਵੇ ਤ
 ਬਾਰਵਾਂ ਜੋ ਕਥਾ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਥੀਂ ਵਿਪਰਜੈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ

ਦਾ ਤਿਆਗੁ ਕਰੇ । ਤੇਰਵਾਂ ਸਰੀਰ ਭੀ ਸੁਚ ਰਖੇ । ਚੌਧਵਾਂ ਦੰਡੁ ਨ ਕਰੇ ਰਿਦੇ ਕਰਿ ਸੁਣੇ । ਏਹੁ ਚੌਦਾਂ ਗੁਣ ਸ੍ਰੋਤੇ ਵਿਚ ਹੋਵਨਿ, ਤਾਂ ਓਸ ਨੂੰ ਗਿਆਨੁ ਤੁਰਤ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਭਾਈ ਨਿਹਾਲੂ ਵਿਚ ਸਭੇ ਗੁਣ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹੈਨਿ । ਤੁਸਾਂ ਭੀ ਨਿਹਾਲੂ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਕਰਨੀ । ਓਸ ਦੇ ਮਿਲਨ ਕਰਿ ਸਭੇ ਗੁਣ ਕਿਉਂ ਨਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਵਨਗੇ ॥੧੧੯॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਕਿਸ਼ਨਾ ਝੰਝੀ ਪੰਮੂਪੁਰੀ]

ਭਾਈ ਕਿਸ਼ਨਾ ਝੰਝੀ ਤੇ ਭਾਈ ਪੰਮੂ ਪੁਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਗੁਬਿੰਦ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨਿ ਆਏ : ਜੋ ਅਸਾਡਾ ਉਧਾਰੁ ਕਰੇ । ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਕਲਿਜੁਗ ਵਿਚ ਨਾਮ ਵਡਾ ਜਹਾਜੁ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਭੀ ਨਾਮ ਦੇ ਜਹਾਜ ਪਰ ਚੜ੍ਹਿ ਬੈਠੋ ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਉਚਾਰ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰੋ । ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : ਜੀ ਸਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹ ! ਕਈ ਸਿਖ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹ ਸੁਣ ਕੇ ਖੋਟੇ ਕਰਮ ਛੋਡ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਕਈ ਸਿਖ ਸਗੋਂ ਬਹੁਤ ਵੇਰ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ, ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੌਣ ਪਦਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਗੁਰੂ ਕਾ ਸ਼ਬਦੁ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰੁ ਸਮਾਂ ਪਾਇਕੇ ਕਰਦਾ ਹੈ । ਇਕੁ ਗਿਆਨ ਬਧ ਵਾ ਕਲਿਆਣੁ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ । ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ? ਜੋ ਅਗਿਆਨੀ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਸੁਣਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਓਸ ਦੇ ਪਾਪ ਕਟੀਦੇ ਹੈਨਿ, ਅਗੇ ਜਗਿਆਸਾ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਜਗਿਆਸੀ ਨੂੰ ਗਿਆਨੁ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਗਿਆਨੀ ਦਾ ਗਿਆਨੁ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਹੋਤਾ ਹੈ ਪਰੁ ਜੋ ਗਿਆਨ ਬਧ ਹੈ ਓਹ ਆਪਣੇ ਮਾਨ ਵਾਸਤੇ ਪਾਨੁ ਸੁਣ ਕੇ ਗਿਆਨੀ ਹੋਇ ਬੈਠਾ ਹੈ ਤੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਵਡਿ-ਆਈਆਂ ਵਾਸਤੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਗਿਆਨ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਹੈ । ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਸੰਗੁ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਓਸਨੂੰ ਨਹੀਂ ਗਿਆਨੁ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੁੰਦਾ । ਜੈਸੇ ਕਿਸੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਦੇ ਰਾਹ ਜਾਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਰਾਹੁ ਨਹੀਂ

ਜਾਣਦਾ ਤਾਂ ਪੁੱਛਕੇ ਚਲਿਆ ਜਾਵਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਓਹ ਅਗਿਆਨੀ
 ਭੀ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ। ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੰਗਤਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਤੁਰੀ ਹੋਈ
 ਮਿਲੀ ਹੈ ਤੇ ਓਹ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਚਲਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਓਹ ਜਗਿਆਸੀ
 ਭੀ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੋ ਰਾਹੁ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਓਹੁ ਗਿਆਨੀ ਭੀ
 ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੋ ਰਾਹੁ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਤੇ ਪੁੱਛਦਾ ਭੀ ਨਹੀਂ
 ਉਲਟਾ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਓਹੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ
 ਪਹੁੰਚਦਾ। ਤੈਸੇ ਜੋ ਆਪ ਨੂੰ ਗਿਆਨੀ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸੰਤਾਂ ਥੀਂ
 ਪੁੱਛਦਾ ਨਹੀਂ ਓਹੁ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ॥੧੨੦॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਧੰਗੜ ਤੇ ਮੱਦੂ]

ਭਾਈ ਧੰਗੜ ਤੇ ਭਾਈ ਮੱਦੂ ਤਿਖਾਣੁ ਬਡੇ ਸੁਜਾਣ ਹੈਸਣਿ।
 ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨੀ ਆਏ ਤੇਲੰਗਰ ਦੀਆਂ ਲਕੜੀਆਂ
 ਚੀਰਨਿ, ਚੌਂਕੀਆਂ ਤੇ ਮੰਜੇ ਬਣਾਵਦੇ ਰਹਣ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਸਭਨਾਂ ਦਾ
 ਜੋ ਕੰਮ ਹੋਵੇ ਸੋ ਕਰ ਦੇਵਨਿ ਤੇ ਕਥਾ ਦੇ ਵੇਲੇ ਸਭ ਕੰਮ ਵਿਸਾਰ
 ਕੈ ਕਥਾ ਸੁਣਨਿ ਤੇ ਪਿਛਲੀ ਰਾਤੀਂ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਇਸਨਾਨੁ ਕਰਾਇਨ
 ਤੇ ਆਪ ਭੀ ਇਸਨਾਨੁ ਕਰਨਿ ਤੇ ਬਾਣੀ ਜਪਨਿ। ਜਿਸ ਸਮੇਂ
 ਓਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਤ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੋਇਆ ਗੁਰੂ ਕੀ ਚਰਨੀ ਆਇ ਲਗੇ ਤੇ
 ਇਸਨਾਨ ਕਰਕੇ ਸਭ ਪਦਾਰਥ ਆਪਣੇ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਕੇ
 ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਪਦਿਆਂ ਪ੍ਰਾਣ ਛੋਡੇ ! ਸਾਹਿਬ ਆਪ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਿਖਾ
 ਤੇ ਜਾਇ ਖੜੋਤੇ ॥ ੧੨੧ ॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਬਨਵਾਲੀ ਤੇ ਪਰਸਰਾਮ]

ਭਾਈ ਬਨਵਾਲੀ ਤੇ ਪਰਸਰਾਮ ਬਾਲ ਵੈਦ ਹੈਸਨਿ। ਜੋ
 ਕੋਈ ਸਿਖੁ ਸਾਧ ਰੋਗੀ ਹੋਵੇ ਓਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਾਸੋਂ ਔਖਧਿ ਦੇਵਨਿ
 ਤੇ ਤੁਰਕੇ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਿ ਭੀ ਜਾਵਨਿ। ਹੋਰੁ ਸ਼ਬਦ ਭੀ
 ਗਾਵਨਿ। ਤਾਂ ਇਕ ਦਿਨ ਓਨ੍ਹਾਂ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : ਜੀ ਸਚੇ

ਪਾਤਿਸਾਹਿ ਜੀ ! ਕਲਿਆਣੁ ਤਾਂ ਸਭਸੇ ਦਾ ਸ਼ਬਦੁ ਕਰਦਾ ਹੈ,
ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਦੀ ਮਹਿਮਾਂ ਇਤਨੀ ਕਿਉਂ ਲਿਖੀ ਹੈ ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ
ਹੋਇਆ : ਔਖਧਿ ਤੁਸਾਡੇ ਘਰ ਸਭਣਾਂ ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਹੈਨਿ, ਪਰੁ ਕੈ
ਤੁਸੀਂ ਕੈ ਤੁਸਾਡਾ ਕੋਈ ਸ਼ਗਿਰਦ, ਜੋ ਰੋਗੀ ਦੀ ਨਾਟਕਾ ਦੇਖਦਾ
ਹੈ ਤਾਂ ਗਰਮੀ ਸਰਦੀ ਦੀ ਕਫ ਨੂੰ ਪਛਾਣਕੇ ਔਖਧਿ ਦੇਂਦੇ ਹੋ, ਤੇ
ਨਾਲੇ ਸੰਜਮ ਦਸਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਰੋਗੁ ਕਟੀਂਦਾ ਹੈ । ਪਰੁ ਜੇ
ਔਖਧਿ ਭੀ ਕੋਲ ਹੀ ਹੋਵਨਿ ਤੇ ਰੋਗੀ ਭੀ ਹੋਵਨਿ ਤਉ ਭੀ ਵੈਦ
ਬਿਨਾਂ ਰੋਗੁ ਨਹੀਂ ਕਟੀਦਾ । ਤੈਸੇ ਗੁਰਮੁਖਿ ਜੋ ਹੈਨਿ ਸਿਖਾਂ ਦਾ
ਅਧਿਕਾਰ ਵੇਖ ਕਰਿ ਸ਼ਬਦੁ ਦਾ ਉਪਦੇਸੁ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ । ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ
ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ॥੧੨੨॥

ਪਉੜੀ ਤੀਸਵੀਂ ਚਲੀ ॥ ੩੦ ॥

ਲਸਕਰ ਭਾਈ ਤੀਰਥਾ ਗੁਆਲੀਏਰ ਸੁਇਨੀ ਹਰਿਦਾਸ ।
ਭਾਵਾ ਧੀਰੁ ਉਜੈਨ ਵਿਚਿ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਗੁਰਸਬਦ
ਨਿਵਾਸ । ਮੇਲੁ ਵਡਾ ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਸਨਮੁਖ ਸਿਖ ਸਹਜਿ
ਪਰਗਾਸ । ਭਗਤ ਭਯਾ ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਨਾਲ ਬੋਦਲਾ
ਘਰੇ ਉਦਾਸ । ਮਲਕ ਕਟਾਰੂ ਜਾਣੀਐ ਪਿਰਥੀ ਮਲੁ
ਜਰਾਹੀ ਖਾਸ । ਭਗਤੂ ਛੁਰਾ ਵਖਾਣੀਐ ਡਲੂ ਰੀਹਾਣੈ
ਸਾਬਾਸ । ਸੁੰਦਰ ਸੁਆਮੀ ਦਾਸ ਦੁਇ ਵੰਸ ਵਧਾਵਣ ਕਮਲੁ
ਬਿਗਾਸੁ । ਗੁਜਰਾਤੈ ਵਿਚਿ ਜਾਣੀਐ ਭੇਖਾਰੀ ਭਾਬੜਾ
ਸੁਲਾਸ । ਗੁਰਮੁਖਿ ਭਾਉ ਭਗਤਿ ਰਹੁਰਾਸਿ॥੩੦॥੧੨੩॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਤੀਰਥਾ]

ਭਾਈ ਤੀਰਥਾ ਲਸਕਰ ਬਾਦਿਸਾਹ ਦੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ
ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਕਿਰਤਿ ਵਿਚ ਰੁੱਧੇ ਰਹਿੰਦੇ
ਹਾਂ, ਅਸਾਡਾ ਉਧਾਰੁ ਕਿਉਂ ਕਰ ਹੋਵੇਗਾ ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ:

ਤੁਸਾਂ ਸਾਧਾਂ ਦੀ ਟਹਿਲ ਕਰਨੀ । ਜੋ ਗਊਆਂ ਨੂੰ ਘਾਸੁ
 ਖਵਾਂਵਦੇ ਹੈਨਿ ਸੋ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੁੱਧ ਪੀਂਦੇ ਹੈਨਿ, ਤੈਸੇ ਜੋਸਾਧਾਂ
 ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ ਸੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਕਰਕੇ ਗਿਆਨੁ ਤੇ
 ਭੁਗਤਿ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦੇ ਹੈਨਿ, ਸੁਖੀ ਹੁੰਦੇ ਹੈਨਿ । ਤਾਂ ਓਸ ਕਹਿਆ :
 ਅਸੀਂ ਸਾਧਾਂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਕਰ ਪਛਾਣੀਐ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ: ਇਕ
 ਰਾਜੇ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਹੰਸਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਹੋਈ ਸੀ ਤਾਂ ਮੰਤ੍ਰੀ
 ਕਹਿਆ: ਜੋ ਹੰਸਾਂ ਨੂੰ ਖੋਜਨ ਜਾਈਐ ਤਾਂ ਰਾਜਿਆਂ ਥੀਂ ਖੋਜੁ ਨਹੀਂ
 ਹੁੰਦੀ । ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਤਿਆਗੁ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀਦਾ, ਪਰੁ
 ਇਕੁ ਉਪਾਉ ਹੈ, ਜੋ ਇਕ ਤਲਾਉ ਜਲ ਕਰ ਭਰਪੂਰ ਹੋਵੇ, ਉਪਰਿ
 ਉਸ ਦੇ ਸਭ ਪੰਖੀਆਂ ਦੀ ਚੋਗ ਡਾਲੀਐ ਤੇ ਰਾਖ ਉਪਰਿ ਬੈਠਣਿ
 ਜੋ ਬਿੱਲੀ ਕੋਈ ਆਵਣੀ ਨਾ ਪਾਵੇ । ਤਾਂ ਓਸ ਰਾਜੇ ਨੇ ਐਸੇ ਹੀ
 ਕੀਆ । ਸਭ ਪੰਖੀ ਆਵਨਿ ਤੇ ਚੁਗ ਚੁਗ ਜਾਵਨਿ ਤੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ
 ਵਿਚ ਸ਼ੋਭਾ ਜਾਇ ਕਰਨਿ । ਇਕਨਾ ਪੰਛੀਆਂ ਨੇ ਮਾਨਸਰ ਪਰ
 ਜਾਇ ਸ਼ੋਭਾ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਹੰਸਾਂ ਨੇ ਕਹਿਆ : ਅਸੀਂ ਓਸ ਰਾਜੇ ਦੇ
 ਦੇਸ ਜਾਇਕੇ ਸ਼ਰਧਾ ਵਧਾਈਐ ਜੋ ਸਦਾ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ
 ਕਰਦਾ ਰਹੈ । ਤਾਂ ਇਕੁ ਜੋੜੀ ਹੰਸਾਂ ਦੀ ਉੱਡਕੇ ਓਨ੍ਹਾਂ ਪੰਛੀਆਂ
 ਨੂੰ ਸਾਥਿ ਲੈਕੇ ਉਸ ਤਲਾਉ ਤੋਂ ਆਇ ਬੈਠੀ, ਹੋਰ ਚੋਗ ਚੁਗਨਿ
 ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਰਾਖਿਆਂ ਨੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਜਾਇ ਕਹਿਆ : ਜੋ ਹੰਸਾਂ ਦੀ
 ਜੋੜੀ ਆਈ ਹੈ, ਮਹਾਂ ਉਜਲ ਹੈਨਿ ਤੇ ਹੋਰ ਚੋਗੁ ਨਹੀਂ ਚੁਗਦੇ ।
 ਤਾਂ ਰਾਜਾ ਦੁੱਧ ਅਰੁ ਮੋਤੀ ਸਾਥ ਲਿਆਇਆ; ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਗੇ
 ਵਿਛਾਏ ਤੇ ਜਲ ਤੇ ਦੁੱਧ ਨਿਆਰਾ ਕਰਕੇ ਖਾਧਾ ਤੇ ਅਮੋਲਕ ਮੋਤੀ
 ਉਗਲਕੇ ਕੱਢੇ ਤੇ ਉਡਿ ਗਏ, ਜਬ ਓਹੀ ਮੋਤੀ ਜੋਹਰੀ ਨੂੰ ਦਿਖਾਏ
 ਤਾਂ ਇਕੁ ਇਕੁ ਅਮੋਲਕ ਮੋਤੀ ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰਾਜ ਦੇ ਸਮਾਨਿ ਹੈ ।
 ਤਾਂ ਰਾਜਾ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਆ । ਤੈਸੇ ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਸਿਖਾਂ ਦੀ
 ਟਹਿਲ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਰਹੁ । ਕੋਈ ਗੁਰਮੁਖਿ ਅਮੋਲਕ ਵਚਨ ਜੋ
 ਹੈਨਿ ਸੋ ਤੈਨੂੰ ਵਿਚਾਰੁ ਸੁਣਾਇਕੇ ਉਧਾਰ ਕਰਿ ਜਾਵੈਗਾ ॥੧੨੪॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਹਰਿਦਾਸ ਸੁਇਨੀ]

ਭਾਈ ਹਰਿਦਾਸ ਸੁਇਨੀ ਗੁਆਲੀਏਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ।
ਤੇ ਸਭ ਸਿਖਾਂ ਸਾਧਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਮਨ ਬਚ ਕਰਮ ਕਰਕੇ ਕਰਦਾ ਸੀ।
ਤੇ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸਨ ਨੂੰ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਚੰਦੂ ਸਾਹੀ ਮਹਾਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ
ਹੈਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਬਾਦਸਾਹਿ ਦੇ ਅੱਗੇ ਚੁਗਲੀ ਖਾਧੀ, ਜੋ ਜੀ ਗੁਰੂ
ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੇ ਬੇਟੇ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਆਪ ਨੂੰ ਸਚਾ ਪਾਤ-
ਸ਼ਾਹ ਕਹਾਂਵਦੇ ਹੈਨ। ਅਗੇ ਪੰਜਵੀਂ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ਪਾਸ ਉਸ ਨੇ
ਬੇਟੀ ਦੀ ਸਗਾਈ ਛਿਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹਿਤ ਭੇਜੀ ਸੀ ਤੇ ਸਾਹਿਬ
ਮੰਨਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਤੇ ਬਾਦਸਾਹਿ ਦੇ ਅੱਗੇ ਉਸ ਨੇ ਚੁਗਲੀ
ਕਰਕੇ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਹੈਸੀ ਤੇ ਸਾਹਿਬ ਪੰਜਵੀਂ ਪਾਤਿਸਾਹੀ
ਸਰੀਰੁ ਤਿਆਗਿਆ ਸੀ। ਉਸੇ ਬਾਦਸਾਹਿ ਨੂੰ ਕਹਿਆ : ਜੇ ਗੁਰੂ
ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ਦਾਵਾ ਕਰਦੇ ਹੈਨ; ਤਾਂ ਬਾਦਸਾਹਿ
ਦੇ ਆਦਮੀ ਬੁਲਾਵਨ ਆਏ। ਤਾਂ ਸਿਖ ਕਹਿਆ : ਗਰੀਬ
ਨਿਵਾਜ ! ਮਲੇਛ ਬੁਰੇ ਹਨ। ਤੇ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਅਜ ਅਸੀਂ
ਗੁਰੂ ਹੋਇਕੇ ਦਰਸਨੁ ਦੇਵਾਂਗੇ ਤੇ ਚੰਦੂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਰਣੀ ਦਾ
ਫਲੁ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਤਾਂ ਸਾਹਿਬ ਛੇਵੀਂ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ਜੀ ਜਾਇ ਬਾਦ-
ਸਾਹਿ ਨੂੰ ਮਿਲੇ। ਤਾਂ ਬਾਦਸਾਹਿ ਏਨਾਂ ਦਾ ਦਰਸਨੁ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ
ਪਰਸੰਨ ਹੋਇਆ, ਕਹਿਆ ਏਨਾਂ ਦਾ ਡੇਰਾ ਬਾਗ ਵਿਚ ਦੇਹੋ। ਤਾਂ
ਚੰਦੂ ਦੇ ਮਨ ਚਿੰਤਾ ਆਈ। ਤਾਂ ਜੋਤਕੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਖਾਇਆ, ਓਨ੍ਹਾਂ
ਬਾਦਸਾਹਿ ਨੂੰ ਕਹਿਆ : ਤੁਸਾਡੀ ਸਾਇਤ ਬੁਰੀ ਹੈ; ਜੇ ਗੁਰੂ ਹਰਿ
ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਗੁਆਲੇਰ ਵਿਚ ਜਾਇ ਤਪਸਿਆ ਕਰੇ ਤਬ ਤੁਸਾਨੂੰ
ਸੁਖ ਹੋਵੇਗਾ। ਤਾਂ ਬਾਦਸਾਹਿ ਬਾਗ ਵਿਚ ਜਾਇਕੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ
ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਚਾਲੀ ਦਿਨ ਗੁਆਲੇਰ ਵਿਚ ਬੈਠਕੇ ਤਪੁ ਕਰੋ। ਫੇਰ
ਅਸੀਂ ਤੁਰਤ ਤੁਸਾਨੂੰ ਸੱਦ ਲੇਵਾਂਗੇ। ਤਾਂ ਸਾਹਿਬ ਗੁਆਲੇਰ ਗਏ,
ਤਾਂ ਭਾਈ ਹਰਿਦਾਸ ਸੁਇਨੀ ਆਇ ਦਰਸਨੁ ਕੀਤਾ। ਬਚਨੁ

ਹੋਇਆ : ਤੁਸਾਡੀ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰਿ ਅਸੀਂ ਏਥੇ ਆਏ ਹਾਂ । ਤਾਂ ਚੰਦੂ
 ਗੁਆਲੇਰ ਦੇ ਰਾਖਿਆਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਭੇਜਿਆ ਤੁਸਾਨੂੰ ਮੈਂ ਵਡਾ ਧਨੁ
 ਦੇਵਾਂਗਾ, ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਅੱਖੀ ਜਾਗਾ ਰਖਣਾ, ਤੇ ਬਾਦਿਸਾਹਿ ਲਿਖਿਆ
 ਏਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਖੀ ਰਖਣਾ ਤਾਂ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹੀ ਗੁਆਲੇਰ ਦੇ ਰਹਨਿ
 ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਲਨਿ । ਤੇ ਭਾਈ ਹਰਿਦਾਸ ਪੰਜੀਸ ਮਣ ਰੋਜ ਆਟਾ
 ਤੇ ਪੰਜ ਮਣ ਘਿਉ, ਤੇ ਪੰਜ ਮਣ ਖੰਡੁ ਹੋਰੁ ਨਾਨਾਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ
 ਪ੍ਰਜਾਦਿ ਹੋਵਨ ਹਿਤ ਭੇਜੇ । ਜਿਤਨੇ ਬੰਦੀ ਵਿਚ ਹੈਸਨਿ ਸਭ ਪ੍ਰਸੰਨ
 ਹੋਏ । ਜਬ ਚਾਲੀਸ ਦਿਨ ਬੀਤੇ ਤਾਂ ਭਾਈ ਜੇਠੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸ਼ੇਰ ਦਾ
 ਰੂਪ ਕਰਿਕੇ ਬਾਦਿਸਾਹਿ ਨੂੰ ਭੈਮਾਨੁ ਕੀਤਾ । ਤਾਂ ਬਾਦਿਸਾਹਿ
 ਜੋਤਸੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਜੇ ਮੈਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਭੈ ਖਾਇਆ ਹੈ । ਤਾਂ ਭਾਈ
 ਜੇਠੇ ਆਇਕੈ ਕਹਿਆ ਹੈ : ਜੇ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾ-
 ਵਹੁਗੇ ਤਾਂ ਭੈ ਤੁਸਾਡਾ ਦੂਰਿ ਹੋਵੇਗਾ । ਜਬ ਬਾਦਿਸਾਹਿ ਫੇਰ
 ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਜੇ ਸਭ ਦੀ ਬੰਦ
 ਖਲਾਸ ਕਰੋ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਆਵਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਬਾਦਿਸਾਹਿ ਸਭ ਦੀ ਬੰਦ
 ਖਲਾਸ ਕੀਤੀ, ਤੇ ਭਾਈ ਹਰਿਦਾਸ ਨੂੰ ਭੀ ਸਾਥਿ ਲਿਆਏ । ਤਾਂ
 ਬਾਦਿਸਾਹਿ ਨੂੰ ਸਾਹਿਬ ਇਕੁ ਅਮੋਲਕ ਮੋਤੀ ਦਿਤਾ, ਤਾਂ ਬਾਦਿਸਾਹੁ
 ਘਰਿ ਲੈ ਗਇਆ, ਬੇਗਮ ਨੂੰ ਜਾਇ ਦਿਤਾ ਤਾਂ ਬੇਗਮ ਕਹਿਆ :
 ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਦਾ ਦੂਜਾ ਮੋਤੀ ਹੋਵੇ । ਤਾਂ ਸਾਹਿਬ ਬਚਨੁ ਕੀਤਾ :
 ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੇ ਗਲਿ ਅਠੱਤਰੀ ਮਾਲਾ ਐਸੇ ਹੀ ਮੋਤੀਆਂ ਦੀ
 ਹੈਸੀ, ਚੰਦੂ ਦੇ ਘਰਿ ਸਾਹਿਬ ਸਰੀਰੁ ਛੋਡਿਆ ਹੈ ਉਸ ਥੋਂ ਪੁੱਛੋ ।
 ਤਾਂ ਬਾਦਿਸਾਹ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ : ਓਹੁ ਮੁਕਰਿਆ, - ਮੈਥੇ ਮੋਤੀ ਕੋਈ
 ਨਹੀਂ । ਤਾਂ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿਆ, ਇਸਦੀ ਬਾਂਹ ਅਸਾਡੇ ਹਵਾਲੇ
 ਕਰੋ, ਏਹ ਅਸਾਡਾ ਖੂਨੀ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਥੀਂ ਮੋਤੀ ਲੈ ਦੇਵਾਂਗੇ ।
 ਤਾਂ ਭੇਰੇ ਵਿਚ ਚੰਦੂ ਨੂੰ ਲਿਆਏ ਤੇ ਜੁੱਤੀਆਂ ਨਾਲਿ ਓਸ ਨੂੰ
 ਮਾਰਿਕੈ ਨਿਕਾਸ ਦਿੱਤਾ ਜੀਉ ਓਸਦਾ, ਤੇ ਬੰਦ ਬੰਦੁ ਕਰਿਕੈ ਗੋਦੀ
 ਪਾਈ ਵਿਚ ਪਾਇ ਦਿੱਤਾ, ਤੇ ਅਮੋਲਕ ਮੋਤੀ ਬਾਦਿਸਾਹਿ ਨੂੰ

ਬਹੁਤੇ ਦਿੱਤੇ । ਰਾਤ ਨੂੰ ਸ਼ੇਰੁ ਲਸ਼ਕਰ ਚੀਰਕੇ ਬਾਦਿਸਾਹਿ ਦੇ ਤੰਬੂ
ਨੂੰ ਆਇਆ; ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਤੀਰ ਮਾਰਿ ਕੈ ਓਸਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ।
ਬਾਦਸਾਹਿ ਦੇਖਕੈ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਆ, ਕਹਿਆ : ਕਿਛੁ ਮੰਗੋ । ਏਨ੍ਹਾਂ
ਕਹਿਆ : ਅਸਾਨੂੰ ਰੁਖਸਦੁ ਕੀਚੈ । ਵਿਦਾ ਹੋਕੇ ਤੇ ਹਰਿਦਾਸ ਨੂੰ
ਭੀ ਵਿਦਾ ਕੀਆ, ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਸਦਾ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਟਹਿਲ
ਫਰਨੀ ॥੧੨੫॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਧੀਰੋ ਉਜੈਨੀ]

ਭਾਈ ਧੀਰੋ ਉਜੈਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ । ਸੋ ਸਾਰਾ ਦਿਨੁ
ਜਿਥੇ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨੁ ਹੋਵੈ ਸੋ ਸੁਣੈ ਤੇ ਰਾਤਿ ਨੂੰ
ਪ੍ਰਸਾਦੁ ਖਾਇਕੈ ਪਹਰਿ ਰਾਤਿ ਜਾਂਦੇ ਲਗਿ ਆਪਿ ਕੀਰਤਨੁ ਕਰੇ
ਤੇ ਪਹਰਿ ਰਾਤ ਰਹਿੰਦੇ ਉਠਕੈ ਇਸਨਾਨੁ ਕਰਕੈ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਣੀ
ਪੜੈ ਤੇ ਛੇਵੀਂ ਮਹੀਨੀਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਦਰਸਨ ਨੂੰ ਆਵੈ । ਇਕ
ਦਿਨ ਓਸ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਥੀਂ ਪੁਛਿਆ : ਸਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹਿ
ਜੀ ! ਸਾਧ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਲਛਣਾਂ ਕਰਿ ਜਾਣੀਦੇ ਹੈਨ ? ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ :
ਸਲੋਕ—ਮੰਤ੍ਰ ਰਾਮ ਰਾਮ ਨਾਮ ਧਾਨੰ ਸਰਬਤ੍ਰ ਪੂਰਨਹ ॥ ਗ੍ਰਾਨੰ ਸਮ
ਦੁਖ ਸੁਖੰ ਜੁਗਤਿ ਨਿਰਮਲ ਨਿਰਵੈਰਣਹ ॥ ਦਯਾਲੰ ਸਰਬਤ੍ਰ
ਜੀਆ ਪੰਚ ਦੋਖ ਬਿਵਰਜਿਤਹ ॥ ਭੋਜਨੰ ਗੋਪਾਲ ਕੀਰਤਨੰ ਅਲਪ
ਮਾਯਾ ਜਲ ਕਮਲ ਰਹਤਹ ॥ ਉਪਦੇਸੰ ਸਮ ਮਿਤ੍ਰ ਸਤ੍ਰਹ ਭਗਵੰਤ
ਭਗਤਿ ਭਾਵਨੀ ॥ ਪਰ ਨਿੰਦਾ ਨਹ ਸ੍ਰੋਤਿ ਸ੍ਰਵਣ ਆਪੁ ਤ੍ਰਿਗੁ
ਸਗਲ ਰੇਣਕਹ ॥ ਖਟ ਲਖਣ ਪੂਰਨੰ ਪੁਰਖਹ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਸਾਧ
ਸੁਜਨਹ ॥੪੦॥

—ਤਿਸ ਦਾ ਵੀਚਾਰ—

ਏਨ੍ਹਾਂ ਛੇਆਂ ਲਖਣਾਂ ਦੁਆਰੇ ਸਾਧ ਸਿਖ ਜਾਣੀਦੇ ਹੈਨ ।
ਮੰਤ੍ਰ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਹੈ, ਤੇ ਧਿਆਨੁ ਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਚੀਟੀ
ਪਰਜੰਤ ਇਕ ਚੇਤਨ ਸੱਤਿਆ ਜਾਣਦੇ ਹੈਨ, ਤੇ ਦੁਖ ਤੇ ਸੁਖ ਤੇ

ਗਿਆਨੁ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਸਤਾ ਹੈ, ਹਰਖ ਸੋਗੁ ਨਹੀਂ ਕਰਤੈ । ਸਭ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕੇ ਭੇਜੇ ਜਾਣਦੇ ਹੈਨਿ, ਤੇ ਅਸਾਡਿਆਂ ਕਰਮਾਂ ਕਰ ਰਚੇ ਹੈਨ । ਤੇ ਨਿਰਵੈਰ ਸਰਬ ਜੀਆਂ ਨਾਲਿ ਵਰਤਦੇ ਹੈਨਿ । ਤੇ ਉਪਦੇਸੁ ਸਮਝਿਤੁ ਨੂੰ ਭੀ ਤੇ ਸਤੁ ਨੂੰ ਭੀ ਰਾਮ ਨਾਮ ਦਾ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ । ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਭਗਵੰਤ ਦੀ ਭਗਤੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਸਭਸ ਨੂੰ ਭਗਤਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਵੇ । ਤੇ ਸਰਬ ਜੀਆਂ ਤੇ ਦਇਆਲੂ ਹੈਨਿ । ਤੇ ਭਜਨੁ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨੁ ਦਾ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ । ਤੇ ਮਾਇਆ ਦੇ ਕਾਰਜ ਵਿੱਚ ਅਲੇਪ ਵਰਤਦੇ ਹੈਨਿ, ਤੇ ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਅਨਿੱਤ ਕਰ ਜਾਣਦੇ ਹੈਨ ਤੇ ਦਇਆਲੂ ਸਭਨਾਂ ਜੀਆਂ ਤੇ ਹੈਨਿ । ਪੰਚ ਦੋਖਾਂ ਥੀਂ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਤੇ ਹੈਨਿ, ਤੇ ਪਰਾਈ ਨਿੰਦਾ ਕਰਨਾ ਕਰਿ ਸੁਣਦੇ ਨਹੀਂ । ਤੇ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦੇ ਭੀ ਨਹੀਂ । ਏਨ੍ਹਾਂ ਖਟ ਲੱਖਣਾਂ ਦੇ ਦੁਆਦਸ ਗੁਣ ਹੈਨਿ । ਏਨ੍ਹਾਂ ਕਰ ਜੋ ਪੂਰਨ ਹੈਨਿ ਸੋਈ ਸਾਧ ਹੈਨਿ । ਜੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਏਹੁ ਗੁਣ ਹੈਨ ਤਾਂ ਵਿਸ਼ੇਖ ਹੈ, ਜੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਗੁ ਕਰੇ, ਤਾਂ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਏਹੁ ਗੁਣ ਭੀ ਆਵਦੇ ਹੈਨਿ ॥੧੨੬॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਂਈ ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ, ਕਟਾਰੂ ਆਦਿ]

ਬੁਰਹਾਨ ਪੁਰ ਵਿਚ ਭਗਤਿ ਭਾਈ ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਤੇ ਭਾਈ ਬੋਦਲਾ ਮਲਕ ਕਟਾਰੂ ਪ੍ਰਿਥੀਮਲੁ ਜਰਾਂਦੀ ਹੋਰੁ ਭੀ ਬਹੁਤ ਜਿਖ ਹੈਸਨਿ । ਤੇ ਭਗਤੁ ਛੁਰਾ ਭਾਈ ਡਲੂ ਰਿਹਾਣੁ ਭਾਈ ਸੁੰਦਰ ਭਾਈ ਦਾਸ ਵਧਾਵਣੁ, ਸਭੇ ਸਿਖ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਣਿ ਆਏ : ਅਸਾਡਾ ਉਧਾਰੁ ਕਰੇ । ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਤੁਸਾਂ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਧਰਮਸਾਲਾ ਬਣਾਵਣੀ, ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਕੀ ਬਾਣੀ ਕੀ ਚਰਚਾ ਕਰਣੀ, ਤੇ ਆਰਤੀ ਚਰਨ ਕਵਲ ਪੜਿਕੈ ਭੋਗੁ ਪਾਵਣਾ । ਰਹਿਰਾਸਿ ਖੜਨੀ, ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਛਕਿਕੈ ਪਹਰਿ ਰਾਤਿ ਜਾਂਦੀ ਤੀਕਰੁ ਕੀਰਤਨੁ ਕਰਨਾ, ਤੇ ਕੀਰਤਨੁ ਸੋਹਿਲਾ

ਪੜਿਕੈ ਰਾਤੀਂ ਜਾਇ ਸਉਣਾ, ਤੇ ਪਿਛਲੀ ਰਾਤ ਇਸਨਾਨੁ ਕਰਕੈ
ਕੰਠਿ ਦੀ ਬਾਣੀ ਪੜਨੀ। ਜੋ ਸਿਖੁ ਪ੍ਰਸਾਦੁ ਦਾ ਅਰਥੀ ਹੋਵੈ
ਤਿਸਨੂੰ ਪ੍ਰਸਾਦੁ ਛਕਾਵਣਾ, ਜੋ ਬਸਤ੍ਰ ਦਾ ਅਰਥੀ ਹੋਵੈ ਤਿਸਨੂੰ ਬਸਤ੍ਰ
ਦੇਵਣਾ। ਹੋਰ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਉਮਸਿਆ ਗੁਰਪੁਰਬ ਉਤੇ ਦੀਪਮਾਲਾ
ਵਿਸਾਖੀ ਉਪਰ ਜਿਸਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਹੋਵੈ ਰੁਪਯਾ ਮੋਹਰ ਪੈਸਾ ਇਕੱਠਾ
ਕਰਿਕੈ ਕੜਾਹੁ ਕਰਨਾ, ਜੋੜੁ ਕਰਨਾ; ਤੇ ਮਨ ਨੀਵਾਂ ਰਖਣਾ;
ਹਉਮੈ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰਿ ਵਿਚ ਕੂਪ ਹੈਸੀ, ਤਿਸ ਵਿਚ
ਬਿੱਲੀ ਪਈ ਸੀ, ਓਸ ਨੇ ਪੰਡਤ ਥੀਂ ਪੁੱਛਿਆ: ਜੋ ਕੂਪੁ ਕਿਉਂ ਕਰ
ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਹੋਵੈ? ਤਾਂ ਓਸ ਨੇ ਕਹਿਆ: ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਬਿੱਲੀ ਬਾਹਰਿ
ਕੱਢਣੀ, ਬਹੁਰੇ ਹਜਾਰੁ ਡੋਲੁ ਜਲ ਦਾ ਕੱਢਣਾ ਕੂਪ ਪਵਿੱਤ੍ਰੁ ਹੋਵੇਗਾ।
ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਬਿੱਲੀ ਕੱਢਣੀ ਭੁੱਲ ਗਈ ਤੇ ਹਜਾਰੁ ਡੋਲੁ ਕੱਢਿਆ।
ਫੇਰ ਪੰਡਤ ਦੇ ਆਇਆ ਤੇ ਕਿਹਾ: ਡੋਲ ਜਲ ਦੇ ਭੀ ਕੱਢੇ ਹੈਨਿ,
ਕੂਪ ਪਵਿਤ੍ਰੁ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਤਾਂ ਪੰਡਤ ਕਹਿਆ ਲਖ ਡੋਲੁ ਕਢੋ।
ਤਾਂ ਉਸ ਲਖ ਡੋਲੁ ਕੱਢਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਕਹਿਆ: ਹੁਣ ਭੀ ਕੂਪ
ਪਵਿਤ੍ਰੁ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਿਉਂ ਜੋ ਬਿੱਲੀ ਵਿਚ ਪਈ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ
ਆਂਵਦੀ ਹੈ। ਤਾਂ ਪੰਡਤ ਕਹਿਆ: ਜੋ ਲਗੁ ਬਿੱਲੀ ਨਾਂ ਕਢੋਗੇ ਤਉ
ਲਗ ਪਵਿਤ੍ਰੁ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਤੈਸੇ ਜਉ ਲਗ ਹਉਮੈ ਨਾ ਨਿਵਿਰਤ
ਹੋਵੈ ਤਉ ਲਗ ਕੋਈ ਕਰਮੁ ਨਹੀਂ ਫਲ ਦੇਤਾ। ਤੁਸਾਂ ਹਉਮੈ
ਨਿਵਿਰਤ ਕਰਨੀ। ਤੁਸਾਡਾ ਕਲਿਆਣੁ ਹੋਵੇਗਾ ॥੧੨੭॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਭਿਖਾਰੀ ਭਾਬੜਾ]

ਭਾਈ ਭੇਖਾਰੀ ਭਾਬੜਾ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਜਿਥੇ
ਜਿਥੇ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਭਗਤਿ ਹੋਵਨਿ ਸਿੱਖ ਸਾਧ; ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਰਮੇ-
ਸੁਰ ਆਸਰਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਲਨਾ ਪੋਖਨਾ ਕਰੇ, ਤੇ ਗਿਆਨ
ਚਰਚਾ ਕਰੇ ਤੇ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹੇ। ਇਕਸ ਦਿਨ ਇਕ ਸਿਖ
ਛੇਵੀਂ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ਥੀਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ: ਸਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹਿ ਕਿਸੇ ਸਿਖ

ਗੁਰਮੁਖਿ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਵਹੁ । ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਤੁਸੀਂ
 ਗੁਜਰਾਤ ਜਾਵਹੁ । ਤਾਂ ਉਹ ਸਿਖ ਭਾਈ ਭਿਖਾਰੀ ਪਾਸ ਆਇਆ।
 ਅਗੇ ਭਾਈ ਭਿਖਾਰੀ ਉਸ ਨੂੰ ਘਰ ਲੈ ਗਇਆ, ਤੇ ਵੱਡੀ ਸੇਵਾ
 ਕੀਤੀ। ਦੇਖੋ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਦਾ ਵਿਵਾਹੁ ਹੈ । ਭੂਖਣ ਬਣਦੇ ਹੈਨਿ
 ਤੇ ਬਸਤ੍ਰ ਸੀਵਾਈਦੇ ਹੈਨਿ । ਹੋਰੁ ਨਾਨਾ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਰੰਗ ਰਾਗ
 ਹੁੰਦੇ ਹੈਨਿ । ਇਕਸ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਚੰਦਨ ਦੀਆਂ ਕਾਠੀਆਂ ਦਾ
 ਬਿਬਾਨੁ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਬਣਿਆ ਪਿਆ ਹੈ । ਤਾਂ ਉਸ ਸਿਖ ਪੁਛਿਆ :
 ਏਹੁ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਸਮਿਆਨੁ ਕਿਉਂ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ
 ਹੋਇਆ : ਭਲਕੇ ਤੁਸਾਨੂੰ ਦੱਸਾਂਗੇ । ਜਦ ਰਾਤਿ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ
 ਦਾ ਵਿਵਾਹੁ ਹੋਇਆ, ਬਹੁਤ ਦਾਨ ਪੁੰਨ ਕੀਤੇ ਤੇ ਬਹੁ ਨੂੰ ਘਰਿ
 ਲੈ ਆਇਆ ਤਾਂ ਸੂਲ ਨਾਲ ਉਸਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਮ੍ਰਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹੋ
 ਗੇਣ ਗਾਵਨਿ ਵਾਲੇ ਮਾਰੂ ਗਾਵਨਿ ਲਗੇ । ਤੇ ਚੰਦਨ ਦੀਆਂ
 ਕਾਠੀਆਂ ਤੇ ਉਹੀ ਬਿਬਾਨ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਇ ਕੇ ਚਿਖਾ ਬਣਾ ਕੇ
 ਸਿਸਕਾਰ ਕੀਤਾ, ਤੇ ਪਰਸ਼ਨ ਹੀ ਰਹਿਆ । ਤਾਂ ਉਸ ਸਿਖ ਪੁਛਿਆ:
 ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਸੋ ਜੋ ਅਸਾਡਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸਹੀ ਮਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸਾਂ
 ਇਸਦਾ ਵਿਵਾਹ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ? ਤਾਂ ਉਸ ਕਹਿਆ : ਮੇਰਾ ਪੁਤ੍ਰ
 ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਰਿਖੀ ਹੈਸੀ, ਤੇ ਇਕ ਦਿਨ ਏਹ ਜੋ ਬਹੁ ਹੈ ਸੋ
 ਵੇਸਵਾ ਹੈਸੀ, ਏਸ ਨੇ ਪ੍ਰਸਾਦੁ ਆਨਕੇ ਅੱਗੇ ਰਖਿਆ, ਤਾਂ ਰਿਖਿ
 ਦਾ ਧਿਆਨੁ ਵੇਸਵਾ ਵੱਲ ਆਇਆ, ਤੇ ਵੇਸਵਾ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰਿਖਿ
 ਵਲ ਆਇਆ । ਦੋਨਾਂ ਦਾ ਸਰੀਰੁ ਅੰਤੁ ਹੋਇਆ । ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ
 ਮੇਰੇ ਘਰਿ ਜਨਮੁ ਲੀਤਾ । ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਕੀਤੀ, ਗਿਆਨ ਨੂੰ
 ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਇਆ । ਇਹ ਲੜਕੀ ਭੀ ਏਥੇ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰੇਗੀ,
 ਸਬਦੁ ਸੁਣੇਗੀ, ਮੁਕਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗੀ । ਤਾਂ ਉਸ ਕਹਿਆ ਜੇ
 ਤੁਸਾਨੂੰ ਇਤਨੀ ਪਹੁੰਚ ਹੈਸੀ, ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਥੀਂ ਪੁਤ ਦੀ ਆਰਜਾ ਵਧਾ
 ਲੈਂਦੇ । ਤਾਂ ਉਸ ਕਹਿਆ : ਗੁਰੂ ਥੀਂ ਝੁਠੇ ਪਦਾਰਥ ਕਿਆ
 ਮੰਗਣੇ ਹੈਨਿ; ਗੁਰੂ ਦੀ ਰਜਾ ਤੇ ਰਾਜੀ ਰਹਿਣਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਧਰਮੁ

ਪਉੜੀ ਇਕਤੀਸਵੀਂ ਚਲੀ ॥ ੩੧ ॥

ਸੁਹੰਡੇ ਮਾਈਆ ਲੰਬੁ ਹੈ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਗਾਵੈ ਗੁਰਬਾਣੀ ।
 ਚੂਹੜ ਚਉਝੜ ਲਖਣਉ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਸੁ ਭਗਤੁ
 ਵਖਾਣੀ । ਸਨਮੁਖਿ ਸਿੱਖ ਪਿਰਾਗ ਵਿਚ ਭਾਈ ਭਾਨਾ
 ਵਿਰਤੀ ਹਾਣੀ । ਜਟੂ ਤਪਾ ਸੁ ਜਉਣਪੁਰਿ ਗੁਰਮਤਿ
 ਨਿਹਚਲੁ ਸੇਵ ਕਮਾਣੀ । ਪਟਣੇ ਸਭਰਵਾਲ ਹੈ ਨਵਲ
 ਨਿਹਾਲਾ ਸੁਧ ਪਰਾਣੀ । ਜੈਤਾ ਸੇਠ ਵਖਾਣੀਐ ਵਿਣੁ ਗੁਰ
 ਸੇਵਾ ਹੋਰ ਨ ਜਾਣੀ । ਰਾਜ ਮਹਲੁ ਭਾਨੂ ਬਹਿਲੁ ਭਾਉ
 ਭਗਤਿ ਗੁਰਮਤਿ ਮਨਿ ਭਾਣੀ । ਸਨਮੁਖ ਸੋਢੀ ਬਦਲੀ
 ਸੇਠ ਗੁਪਾਲੈ ਗੁਰਮਤਿ ਜਾਣੀ । ਸੁੰਦਰ ਚੱਢਾ ਆਗਰੇ
 ਢਾਕੇ ਮੋਹਣ ਸੇਵ ਕਮਾਣੀ । ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਵਿਟਹੁ
 ਕੁਰਬਾਣੀ ॥੩੧॥੧੨੯॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਮਾਈਆ ਲੰਬ]

ਮਾਈਆ ਲੰਬੁ ਸੁਹੰਡੇ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਸਦੀਵ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ
 ਵਿਚ ਦੁਇ ਸਮੇਂ ਤੁਰ ਜਾਵੈ ਤੇ ਗੁਰਾਂ ਕੇ ਸ਼ਬਦਿ ਦਾ ਮਦਾ
 ਕੀਰਤਨੁ ਕਰੈ । ਤਾਂ ਇਕ ਦਿਨ ਓਸਨੇ ਛਿਵੀਂ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ਪਾਸ
 ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : ਸਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹ ਜੀ ! ਇਕ ਗੁਰੂ ਕੇ ਦਰਬਾਰ
 ਵਿਚੋਂ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਕਾਮਨਾ ਦੇ ਨਮਿਤ ਗੁਰਬਾਣੀ
 ਗਾਂਵਦੇ ਹੈਨਿ ਜੋ ਏਥੋਂ ਪਦਾਰਥ ਲੈਕਰਿ ਆਪਣੇ ਅਹਾਰੁ
 ਵਿਵਹਾਰੁ ਕਰਾਂਗੇ । ਤੇ ਇਕੁ ਆਪਣੀ ਕਿਰਤਿ ਕਰਕੇ ਵੰਡ ਭੀ
 ਖਾਂਵਦੇ ਹੈਨਿ ਤੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਵਿਚ ਭੀ ਕੀਰਤਨੁ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ,
 ਗੁਰੂ ਕੀ ਪਰਸੰਨਤਾ ਵਾਸਤੇ । ਕਿਰਪਾ ਕਰਿਕੇ ਹੁਕਮੁ ਹੋਵੇ ਜੋ ਓਨ੍ਹਾਂ
 ਨੇ ਕਿਆ ਫਲੁ ਹੈ ਤੇ ਨਿਹਕਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਕੀ ਫਲੁ ਹੈ ? ਤਾਂ

ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ ਜੋ ਸਹਕਰਮ ਹੋਕੇ ਕੀਰਤਨੁ ਕਰਤੇ ਹੈਨਿ ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਪ੍ਰਿਥਮੈ ਗੰਧਰਬ ਲੋਕ ਜਾਤੇ ਹੈਨਿ, ਬਹੁੜ ਗੰਧਰਬਾਂ ਦੇ ਸਾਥ ਹੀ ਮੁਕਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੁੰਦੇ ਹੈਨਿ, ਸੋ ਸੁਖਾਂ ਦੀ ਕਾਮਨਾਂ ਵਾਲੇ ਹੈਨਿ । ਤੇ ਜੋ ਨਿਰਚਾਹ ਹੈਨ ਤੇ ਗਿਆਨ ਦੁਆਰਾ ਸਭ ਸੁਖ ਝੂਠੇ ਜਾਣਦੇ ਹੈਨਿ ਤੇ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ ਤੇ ਨਿਰਜਾਚਿਆ ਪਦਾਰਥੁ ਲੈਂਦੇ ਹੈਨਿ, ਜੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਭੇਜਿਆ ਆਇਆ ਹੈ, ਤੇ ਓਸ ਵਿਚੋਂ ਭੀ ਵੰਡ ਖਾਂਦੇ ਹੈਨਿ । ਤੇ ਜੋ ਕੀਰਤਨੁ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ ਸੋ ਆਪਣੇ ਕਲਿਆਣ ਵਾਸਤੇ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ ਤੇ ਬੋਹੜੇ ਬਹੁਤੇ ਤੇ ਰਾਜੀ ਹੈਨਿ ਸੋ ਭੀ ਨਿਹਕਾਮ ਦੀ ਪਦਵੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੁੰਦੇ ਹੈਨਿ । ਤੇ ਜੇਹੜਾ ਕਾਮਨਾਂ ਥੀਂ, ਲੋਭ ਥੀਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ, ਓਹੁ ਭੀ ਗੰਧਰਬ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸੁਖ ਭੋਗ ਕੇ ਫੇਰ ਮਾਨੁਖ ਜਨਮੁ ਪਾਵਦੇ ਹੈਨਿ । ਸੋ ਏਸੇ ਲੋਕ ਦੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੁੰਦੇ ਹੈਨਿ ਤਾਂ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਨਿਹਕਾਮ ਕੀਰਤਨੁ ਕਰਦੇ ਰਹੋ, ਪਰਮੇਸਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵਹੁਗੇ ॥੧੩੦॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਚੂਹੜ ਚਉਝੜ]

ਭਾਈ ਚੂਹੜ ਚਉਝੜ ਲਖਣਉ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਟੁਰਦਿਆਂ ਫਿਰਦਿਆ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮੁ ਜਪਦਾ ਰਹੇ । ਛਿਵੀਂ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ਪਾਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ : ਸਚੇਪਾਤਿਸਾਹਿ ! ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਮੂਲੁ ਕਿਆ ਹੈ ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਮਨ ਨੀਵਾਂ । ਸਿਖੀ ਦੇ ਟਾਸ ਕਉਣ ਹੈਨਿ ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਸੇਵਾ ਟਹਿਲ । ਸਿਖੀ ਪਤ੍ਰ ਕੌਣ ਹੈਨਿ ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ । ਸਿਖੀ ਦਾ ਫਲੁ ਕੌਣ ਹੈ ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਸਬਦ ਸਮਝਣਾ, ਇਹੁ ਸਿਖੀ ਦਾ ਫਲੁ ਹੈ; ਜਿਸ ਨੇ ਜਗਤ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਜਾਤਾ ਹੈ ਤੇ ਆਤਮਾ ਸਤਿ ਜਾਤਾ ਹੈ, ਸੋਈ ਸਿਖੁ ਹੈ ॥੧੩੧॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਭਾਨਾ]

ਭਾਈ ਭਾਨਾ ਸਨਮੁਖਿ ਸਿਖ ਪਿਰਾਗ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਸੋ ਤਿਸ ਨੇ ਛਿਵੀਂ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ਦੇ ਪਾਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਜੋ ਮੇਰਾ ਕਲਿਆਣੁ ਕਰੋ । ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਸਦਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਭਜਨ ਕਰਨਾ ਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਕ੍ਰਿਤ ਕਰਨੀ । ਤਾਂ ਓਸ ਕਹਿਆ : ਸਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹਿ ਜੀ ! ਕਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈਨਿ ਜੋ ਬਾਰੰਬਾਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬੁਲਾਵਦਾ ਹੈ ਸੋ ਤਾਂ ਉਸ ਪਰ ਖਿਝਦਾ ਹੈ । ਤੁਸੀਂ ਜੋ ਬਾਰੰਬਾਰ ਰਾਮ ਰਾਮ ਨਾਮ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਸਾਨੂੰ ਕਿਆ ਫਲੁ ਹੋਵੇਗਾ ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ ਜੈਸੇ ਕੋਈ ਆਜਿਜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵੇਰੀ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਖ ਦੇਂਦੇ ਹੈਨਿ, ਤਾਂ ਓਹੁ ਰਾਜੇ ਦਾ ਨਾਮੁ ਲੈ ਕਰਿ ਪੁਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਵੇਰੀ ਆਪ ਹੀ ਭੇ ਕਰਿ ਛੋਡ ਦੇਂਦੇ ਹੈਨਿ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੋਰੁ ਰਾਜੇ ਦਾ ਕੋਈ ਨੌਕਰ ਸੁਣਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਗਰੀਬ ਨੂੰ ਛਡਾਇ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਰਾਜੇ ਪਾਸ ਜਾਂਦੇ ਹੈਨਿ ਤਾਂ ਰਾਜਾ ਉਸ ਨੂੰ ਛਡਾਇ ਲੈਂਦਾ ਹੈ । ਤੈਸੇ ਜੋ ਪੁਰਖ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਆਦਿਕ ਵੈਰੀਆਂ ਥੀਂ ਭੈਮਾਨ ਹੋ ਕਰਿ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਨਾਮੁ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪਾਪ ਉਸ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹੈਨਿ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਓਹੁ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਚਾ ਦੇ ਕੇ ਪਾਪਾਂ ਥੀਂ ਰਹਿਤ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ ਤੇ ਨਾਮ ਦੇ ਨਿਸਚੇ ਕਰਿ ਮਹਾਰਾਜ ਆਪਣੇ ਭਗਤਾਂ ਦਾ ਨਿਸਤਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ । ਤੁਸੀਂ ਤਰਕੀਆਂ ਨਿੰਦਕਾਂ ਦੇ ਕਹੇ ਨਾਮ ਦਾ ਤਿਆਗੁ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਜੋ ਫਲੁ ਬ੍ਰਿਛ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਰਸੁ ਸਦਾ ਲੈਂਦੇ ਹੈਨਿ ਸੋ ਪਰਪੱਕ ਹੋ ਕੇ ਸਭ ਮਿਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹੈਨਿ ਤੇ ਅੰਧੀ ਕਰ ਫਲੁ ਗਿੜ ਜਾਤਾ ਹੈ ਸੋ ਗੰਦਾ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ । ਤੈਸੇ ਜੋ ਸਿਖ ਸਬਦ ਨੂੰ ਤੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਉਚਾਰਨ ਤੇ ਸੁਣਨ ਨਿਤ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ ਸੋ ਗਿਆਨ ਕਰ ਪਰਪੱਕ ਗਿਆਨੀ ਹੋ ਜਾਤੇ ਹੈਂ ਤੇ ਮਿਠੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੈਨਿ, ਤੇ ਜੋ ਨਿੰਦਕਾਂ ਦੇ ਵਚਨ ਸੁਣ ਕੇ ਸਬਦ ਤੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਛੋਡਤੇ ਹੈਨਿ ਸੋ ਜਨਮ ਮਰਨ

ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨਿ ॥੧੩੨॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਜਟਾ ਤਪਾ]

ਭਾਈ ਜਟਾ ਤਪਾ ਸਜੈਣਪੁਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨਿ ਆਇਆ, ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : ਮੇਰਾ ਕਲਿਆਣੁ ਕਰੇ। ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਤੁਸਾਂ ਸਾਂਤਕੀ ਤਪੁ ਕਰਨਾ ਤੇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਦਾ ਉਚਾਰੁ ਕਰਨਾ। ਤਾਂ ਓਸ ਨੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : ਸਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹ ਜੀ ਕਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨਿ ਗਿਆਨ ਬਿਨਾਂ ਗਤਿ ਨਹੀਂ। ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਇਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਮ ਕਰਿ ਚਾਰ ਦੁਆਰੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੁੰਦੇ ਹਨਿ, ਜੈਸੇ ਹਰਿ ਮੰਦਰਿ ਜੀ ਦੇ ਚਾਰ ਦੁਆਰੇ ਹਨਿ। ਜਿਸ ਦੁਆਰੇ ਓਹੁ ਅੰਦਰਿ ਪ੍ਰਵੇਸੁ ਕਰੇ ਸੋਈ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਸੇਖ ਹੈ। ਤੈਸੇ ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਨਾਮ ਦੇ ਉਚਾਰਣ ਕਰ ਹੋਰੁ ਚਾਰੇ ਗੁਣ ਆਵਦੇ ਹਨਿ। ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਤਾਂ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਤਿਆਗੁ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤਾਂ ਵੈਰਾਗ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਔਰ ਮਨ ਇਕਾਗਰ ਕਰਕੇ ਜਪਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋਗ ਦੇ ਫਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਟੁਰਦੇ ਜਾਂਵਨਿ ਕਰਿ ਚਰਣ ਚਰਣ ਵਿਚ ਅਸਮੇਧ ਜਗ ਦਾ ਫਲੁ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਵਚਨਾਂ ਦੇ ਸੁਣਨ ਤੇ ਮਨੁ ਨੀਵਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਏਹੁ ਉਪਾਸਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਪਿਛਲੀ ਰਾਤਿ ਦਾ ਜੋ ਜਾਗੁਣਿ ਕਰਦਾ ਹੈ ਏਹੁ ਸਾਂਤਕੀ ਤਪੁ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤੇ ਨਾਮ ਦਾ ਜੋ ਗਿਆਨੁ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਏਹੁ ਜੋ ਆਪ ਨੂੰ ਮੈਂ ਦੇਹਿ ਮੰਨਿਆ ਸੀ ਸੋ ਮੈਂ ਦੇਹਿ ਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਦੇਹਿ ਤਾਂ ਏਥੇ ਹੀ ਛੋਡਣੀ ਹੈ; ਮੈਂ ਗਿਆਨ ਰੂਪ ਹਾਂ, ਜੋ ਦੇਹ ਦੇ ਉਪਜਣ ਨੂੰ ਭੀ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ, ਸਾਥ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਬਿਨਸਣ ਨੂੰ ਭੀ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ। ਤਾਂ ਸਭ ਕਿਛੁ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਮ ਕਰਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ॥ ੧੩੩ ॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਨਵਲਾ, ਨਿਹਾਲਾ]

ਭਾਈ ਨਵਲਾ ਤੇ ਭਾਈ ਨਿਹਾਲਾ ਪਟਣੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਸਚੁ ਹੀ ਬਲਣਾ ਤੇ ਸਚੁ ਹੀ ਕਮਾਵਣਾ ਤੇ ਝੂਠ ਕਦੇ ਨਾ ਬਲਣਾ; ਤੇ ਜੋ ਸਿਖ ਗੁਰੂ ਕੇ ਭਜਨ ਵਾਲੇ ਹੋਵਨਿ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ । ਇਕ ਦਿਨ ਓਨ੍ਹਾਂ ਛਿਵੀਂ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ਥੀ ਪੁਛਿਆ : ਜੀ ਓਹੁ ਕੀ ਕਰਮੁ ਹੈਨਿ ਜਿਨ੍ਹਾ ਕਰਿ ਫੇਰ ਹੋਰ ਕਰਨਾ ਕਛੁ ਨ ਰਹੇ ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਨਾਮ ਦੀ ਉਪਾਸਨਾ । ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਬਹਿਆ : ਕਈ ਇਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ ਜੋ ਉਪਾਸਨਾ ਤਾਂ ਦ੍ਰੇਤ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ; ਗਿਆਨੀ ਤਾਂ ਆਪ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮ ਹੋ ਰਹੇ ਹੈਨਿ, ਓਹ ਕਿਸ ਦੀ ਭਗਤਿ ਕਰਨ ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਭਗਤਿ ਹੈਨਿ : ਇਕ ਕਾਮੀ ਭਗਤਿ ਹੈਨ ਜੋ ਕਾਮਨਾਂ ਕਰਕੇ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਨਾਮੁ ਜਪਦੇ ਹੈਨਿ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ, ਓਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਰਜੁ ਭੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀਤ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਭੀ ਹੋਇ ਆਵਦੀ ਹੈ । ਇਕ ਆਰਤਿ ਭਗਤਿ ਹੈਨਿ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਦੁਖ ਕਰਕੇ, ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ ਭੈ ਕਰਿ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਨਾਮ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ । ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੋਗੁ ਭੀ ਕਟੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਵਧ ਖੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਤੇ ਇਕ ਉਪਾਸਨਾ ਵਾਲੇ ਭਗਤਿ ਹੈਨਿ; ਆਪ ਨੂੰ ਸਿਖੁ ਜਾਣਦੇ ਹੈਨਿ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸੁਆਮੀ ਕਰਤਾ ਜਾਣ ਕੇ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਨਾਮੁ ਜਪਦੇ ਹੈਨਿ, ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਿਆਨੁ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਇਕੁ ਗਿਆਨੀ ਭਗਤਿ ਹੈਨਿ ਜੋ ਸਰਬ ਮੈਂ ਇਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਾਣਦੇ ਹੈਨਿ; ਜੈਸੇ ਅਕਾਸੁ ਸਰਬ ਘਟਾਂ ਮਟਾਂ ਵਿਚ ਵਿਰਾਜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਐਸੇ ਜਾਣ ਕੇ ਬਹੁੜੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਜਪਦੇ ਹੈਨਿ ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਦ੍ਰਿੜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਚੌਥੀ ਭੂਮਕਾ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਕਰਦੀ ਹੈ । ਸੋ ਭਗਤਿ ਹੈਨਿ ਜੋ ਨਾਮੁ ਜਪਣਾ ਤੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ

ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਤੇ ਮਨੁ ਨੀਵਾਂ ਰਖਣਾ। ਤੁਸਾਡਾ ਏਸੇ ਕਰਿ
ਕਲਿਆਣ ਹੋਵੇਗਾ ॥ ੧੩੪ ॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਜੈਤਾ ਸੇਠ]

ਭਾਈ ਜੈਤਾ ਸੇਠ ਗੁਰੂ ਕੇ ਦੁਆਰੇ ਰਹੇ ਤੇ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ
ਕਰੇ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰੇ ਤਾਂ ਓਸ ਛਿਵੀਂ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ਥੀਂ
ਪੁਛਿਆ : ਜੋ ਸਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹਿ ਜੀ ! ਕਹਿੰਦੇ ਹੈਨਿ ਜੋ ਗਿਆਨੁ
ਜਿਸਨੂੰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਭਗਤਿ ਕਿਆ ਹੈ, ਗਿਆਨ ਹੀ ਇਸਦਾ ਉਧਾਰੁ
ਕਰਦਾ ਹੈ ? ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਗਿਆਨੁ ਭਗਤਿ ਥੀਂ ਬਿਨਾਂ
ਸੋਭਾ ਨਹੀਂ ਪਾਵਦਾ, ਪਿੰਗੁਲਾ ਹੈ। ਜੈਸੇ ਘ੍ਰਿਤ ਬਾਸਨ ਨੂੰ ਭੀ,
ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਭੀ ਸਨਿਗਧ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰੁ ਜੇ ਨਿਰਾ ਘ੍ਰਿਤੁ ਪੀਚੇ ਤਾਂ
ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਤਾਂ ਮੂੰਹ ਛਿਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਬਹੁੜੇ ਜੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਪੇਤੀ
ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਪੀਵਣ ਕਰ ਉਦਰੁ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਤਾ ਹੈ; ਜੁਲਾਬੁ
ਲਗਦਾ ਹੈ। ਤੇ ਜੇ ਕਫ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਖਾਂਸੀ ਤੇ ਛਾਤੀ ਪਰ ਬੋਝ
ਉਤਪਤਿ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਚਾਰ ਐਗੁਣ ਹੁੰਦੇ ਹੈਨਿ ਤੇ ਜੇ ਮਿਸਰੀ
ਨਾਲਿ ਮਿਲਾਇਕੇ ਖਾਈਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੂੰਹ ਭੀ ਮਿੱਠਾ ਹੁੰਦਾ ਤੇ
ਖਾਂਸੀ ਭੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਤੇ ਪੇਟੁ ਭੀ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ ਤੇ ਛਾਤੀ ਤੇ
ਬੋਝ ਭੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਤੈਸੇ ਰੂਪਾ ਗਿਆਨੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਮੈਂ ਹੀ
ਬ੍ਰਹਮ ਹਾਂ; ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਸੋਭਾ ਨਹੀਂ ਪਾਵਦਾ ਤੇ ਦੂਸਰਾ ਜਾਣਦਾ ਹੈ
ਜੇ ਨਰਕ ਸੁਰਗ ਝੂਠ ਹੈ। ਜੇ ਵਿਖਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵਿਖਿਆਂ ਵਿਚ
ਨਿਰਭੈ ਹੋਕੇ ਵਰਤਦਾ ਹੈ, ਪਾਪੁ ਕਰਨ ਲਗਦਾ ਹੈ; ਏਹੁ ਉਦਰ ਦਾ
ਖੁਲਿ ਜਾਵਣਾ ਹੈ। ਤੇ ਜੇ ਕੱਚਾ ਗਿਆਨੁ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੋਰਨਾਂ
ਸਭਨਾਂ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਹਉਮੈਂ ਰੂਪੀ ਖਾਂਸੀ ਕਰਿ ਢਾਹਿ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਤੇ
ਛਾਤੀ ਦਾ ਬੋਝ ਇਹੁ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਸਮਾਨ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ
ਜਾਣਦਾ, ਪਰ ਜੇ ਭਗਤਿ ਰੂਪੀ ਮਿਸਰੀ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ
ਸਭੇ ਵਿਘਨ ਨਾਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਿਤਾਪ੍ਰਤਿ ਵਧਦਾ ਜਾਤਾ ਹੈ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਜਾਇ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ॥ ੧੩੫ ॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਭਾਨੂੰ ਬਹਿਲ]

ਭਾਈ ਭਾਨੂੰ ਬਹਿਲੁ ਰਾਜ ਮਹਿਲ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਭਾਉ ਭਗਤਿ ਕਰੈ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਉਚਾਰਣ ਕਰੈ। ਤਾਂ ਸਾਹਿਬ ਛਿਵੇਂ ਪਾਤਿਸਾਹਿ ਪਾਸ ਓਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ : ਸਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹਿ ! ਕਿਸੇ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਦਾ ਮਤੁ ਹੈ ਜੋ ਤਪ ਤੇ ਤੀਰਥ ਵਿਸ਼ੇਖ ਹੈਨਿ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਮਤੁ ਹੈ ਬਰਤ ਤੇ ਨੇਮ ਵਿਸ਼ੇਖ ਹੈਨਿ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਗਿਆਨੁ ਧਿਆਨੁ ਵਿਸ਼ੇਖ ਕਹਿਆ ਹੈ ਤੇ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਵਿਚ ਨਾਮ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੋਰ ਵਸਤੁ ਕਾਈ ਨਹੀਂ, ਤਾਂਤੇ ਐਸਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੋਵੇ ਜੋ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਆਵੇ। ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਇਕ ਸਮੇਂ ਮਹਾਰਾਜ ਸਭ ਜੀਅ ਜੰਤ ਉਤਪਤਿ ਕੀਤੇ ਤੇ ਸਭ ਪਦਾਰਥ ਭੀ ਉਤਪਤਿ ਕੀਤੇ। ਬਚਨੁ ਕੀਤਾ : ਜੇ ਕਿਸੈ ਨੂੰ ਲੋਚਾ ਹੋਵੇ ਸੋ ਤੁਸੀਂ ਲੇਹੋ। ਤਾਂ ਵਿਖਈਆਂ ਨੇ ਰਾਜ ਭੰਗ ਧਨੁ ਲੀਤਾ, ਅਰ ਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਗਿਆਨੁ ਲੀਤਾ, ਧਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਧਿਆਨੁ ਲੀਤਾ ਅਰ ਯੁਗੀਸਰਾਂ ਨੇ ਸਮਾਧਿ ਲੀਤੀ, ਅਰ ਤਪਸੀਆਂ ਨੇ ਤਪੁ ਲੀਤਾ, ਅਰ ਤੀਰਥ ਬਾਸੀਆਂ ਨੇ ਤੀਰਥ ਲੀਤੇ ਅਰ ਪੰਡਤਾਂ ਨੇ ਨਿਤ ਨਮਿਤ ਕਰਮ ਲੀਤੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਚਿੰਤਾਮਣਿ ਪੁਰਾਣੇ ਬਸਤ੍ਰ ਨਿੰਮ੍ਰਤਾ ਮੇਂ ਲਪੇਟ ਰਖਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਭਗਤਾਂ ਜੋ ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਨਾਮੁ ਲੀਤਾ। ਤਾਂ ਨਾਮੁ ਬੋਲਿਆ : ਜੇ ਕਹੋ ਤਾਂ ਤੁਸਾਨੂੰ ਸਭ ਪਦਾਰਥ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਕਰਾ ਦੇਵਾਂ। ਤਾਂ ਓਨ੍ਹਾਂ ਕਹਿਆ : ਅਸਾਡਾ ਮਹਾਰਾਜ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਨਾਮ ਨੇ ਕਹਿਆ : ਜੋ ਗਰੀਬੀ ਰਖਣੀ, ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਵੋਗੇ ॥ ੧੩੬ ॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਬਦਲੀ ਸੋਢੀ, ਸੇਠ ਗੁਪਾਲ]

ਭਾਈ ਬਦਲੀ ਸੋਢੀ ਤੇ ਸੇਠ ਗੁਪਾਲ ਗੁਰੂ ਕੇ ਹਜ਼ੂਰ ਛਿਵੀਂ

ਪਾਤਿਸਾਹੀ ਦੇ ਸਦਾ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ : ਅਸੀਂ ਕੌਨਸਾ ਧਰਮ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰੀਏ ? ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਨਿਵ ਚਲਣਾ। ਜਿਤਨਾ ਫੁਹਾਰੇ ਦਾ ਜਲੁ ਨੀਵਾਣ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਿਤਨਾ ਹੀ ਉੱਚਾ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਿਥਮੀ ਜੋ ਸਭ ਥੀਂ ਨੀਵੀਂ ਹੈ ਸੋ ਸਭਨਾ ਦੇ ਉਪਰਿ ਆਂਵਦੀ ਹੈ; ਨਿੱਕੀ ਅੰਗੁਲੀ ਜੋ ਆਪਨੂੰ ਛੋਟਾ ਕਹਾਇਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਛੱਲਾ ਛਾਪ ਇਸ ਵਿਚ ਪਾਈਦਾ ਹੈ। ਬਾਵਨ ਚੰਦਨ ਜੋ ਨੀਵਾਂ ਹੈ ਸੋ ਸਭਨਾਂ ਬਿਰਛਾਂ ਨੂੰ ਸੁਗੰਧਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਕਰਦਾ ਹੈ; ਤਾਂ ਤੁਸਾਂ ਨੀਵਾਂ ਹੋ ਰਹਿਣਾ। ਜੋ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਜੀਤਿਆਂ ਚਾਂਹਦਾ ਹੈ, ਸੋ ਹਾਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜੋ ਏਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਗੇ ਹਾਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਸੋ ਜੀਤਦਾ ਹੈ, ਜੈਸੇ ਫਿਰੰਗ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੈਨ। ਜੋ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਉੱਚਾ ਚੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ, ਸੋ ਨੀਚੇ ਉਤਰਦਾ ਆਂਵਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਮੈਂ ਨੀਵਾਂ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ, ਸੋ ਉੱਚਾ ਚਲਿਆ ਆਂਵਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਜੀਤੇ ਤਿਸੁ ਹਾਰ ਹੈ ਜੋ ਹਾਰੇ ਤਿਸੁ ਜੀਤ ਹੈ ਤੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਵਿਚ ਨੀਵਾਂ ਹੋ ਚਲਣਾ "ਹਾਰ ਚਲੇ ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਗੁ ਜੀਤਾ" ॥੧੩੭॥

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਸੁੰਦਰ ਚੱਢਾ]

ਭਾਈ ਸੁੰਦਰ ਚੱਢਾ ਆਗਰੇ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਸਭਨਾਂ ਧਰਮ-ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਭਜਨੁ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ, ਹਜ਼ੂਰ ਭੀ ਤੇ ਹੋਰ ਥੇ ਭੀ ਸਭਨਾਂ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਟਹਿਲ ਕਰੇ। ਇਕ ਸਮੇਂ ਸਾਹਿਬ ਛਿਵੀਂ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ਥੀਂ ਭਾਈ ਸੁੰਦਰ ਪੁੱਛਿਆ ਜੋ ਸਤਿਗੁਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰੁ ਕਰਦੇ ਹੈਨ ? ਤਾਂ ਬਚਨ ਹੋਇਆ : ਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਸਤਿਗੁਰ ਹੈਨ ਪਰੁ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਚੌਹਾਂ ਨੂੰ ਸੋਭਾ ਦੇਵਣ ਵਾਲੇ ਹੈਨ। ਇਕ ਭ੍ਰਿੰਗੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਗੁਰੂ ਹੈਨ, ਜੋ ਭ੍ਰਿੰਗੀ ਨਿਕੀ ਕੀੜੀ ਨੂੰ ਲਿਆਇਕੇ ਆਪਣੇ ਅਸਥਾਨ ਵਿਚ ਰਖਕੇ ਤੇ ਚੁਆਰੇ ਤੇ ਆਪ

ਬੈਠਦੀ ਹੈ, ਓਸ ਦੇ ਧਿਆਨ ਕਰਿ ਕੀੜੀ ਭ੍ਰਿੰਗੀ ਹੋ ਜਾਤੀ ਹੈ, ਪਰੁ ਇਕੁ ਜਾਤ ਦੀ ਕੀੜੀ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿੰਗੀ ਕਰਤੀ ਹੈ, ਸਭ ਕੀੜੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਇਕ ਪਾਰਸ ਦੇ ਸਮਾਨ ਗੁਰੂ ਹੈਨਿ, ਜੋ ਧਾਤੁ ਨੂੰ ਪਰਸੁ ਕਰਨਿ ਤੇ ਸੁਵਰਨਿ ਕਰ ਦੇਤੇ ਹੈਨਿ, ਪਰੁ ਪਾਰਸ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਾਰਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਤੇ ਇਕੁ ਬਾਵਨ ਗੁਰੂ ਹੈਨਿ, ਜੋ ਸਭ ਬਿਰਛਾਂ ਨੂੰ ਚੰਦਨ ਕਰਦੇ ਹੈਨਿ, ਪਰੁ ਰੁਤ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਤੇ ਇਕ ਦੀਪਕ ਗੁਰੂ ਹੈਨਿ, ਸਭ ਦੀਪਕ ਆਪ ਸਮਾਨ ਕਰ ਲੈਤੇ ਹੈਨਿ ਪਰੁ ਬੱਟੀ ਤੇਲ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਐਸੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੈਨਿ : ਕੋਈ ਸਿਖ ਹੋਵੇ ਜੋ ਸਰਧਾ ਕਰਿ ਨਿਤਾਪ੍ਰਤ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣੇ ਓਸ ਦਾ ਕਲਿਆਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਕੋ ਆਪ ਭੀ ਨਿਰੰਕਾਰ ਰੂਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਭੀ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਹੋਰੁ ਕੋਈ ਸਾਧਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦੀ। ਇਕੁ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਦਾ ਮੇਲੁ ਹੀ ਕਲਿਆਣ ਕਰਦਾ ਹੈ। ੧੩੮।

ਸਾਖੀ ਹੋਰ ਚਲੀ [ਭਾਈ ਮੋਹਣ]

ਭਾਈ ਮੋਹਣ ਢਾਕੇ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਸਾਹਿਬ ਛਿਵੀਂ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ਦੇ ਪਾਸ ਆਇਆ; ਦਰਸਨੁ ਕੀਤਾ, ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : ਸਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹ ਜੀ ! ਤੁਸਾਡਾ ਔਤਾਰੁ ਅਸਾਂ ਜੀਆਂ ਦੇ ਉਧਾਰੁ ਵਾਸਤੇ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਅਸਾਡਾ ਜਨਮੁ ਮਰਨੁ ਕੱਟੀਐ। ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਭਾਈ ਮੋਹਣ ! ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸੁੰਹੇ ਹੋ ਕਿ ਨਹੀਂ ? ਗ਼ਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ! ਆਪਣਾ ਸੁੰਹਾ ਤਾਂ ਸਭ ਕੋਈ ਹੈ। ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਤੁਸਾਂ ਆਪ ਨੂੰ ਕੀਹ ਪਛਾਤਾ ਹੈ ? ਸਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹ ਜੀ ! ਤੇਰੇ ਸਿਖ ਹਾਂ। ਤਾਂ ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਏਹੁ ਸਰੀਰੁ ਤੁਸਾਡਾ ਜੀ ਪੰਜਾਂ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਸਰੀਰੁ ਭੀ ਪੰਜਾਂ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਰੀਰੁ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਤੇ ਸਿਖ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾਂ ਨਾ ਜਨਮਿਆ ਹੈ ਨਾਂ ਮੁਇਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਤੇ ਮਨ ਦਾ ਭੇਦ ਹੈ। ਸੁਧੁ ਮਨੁ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਹੈ,

ਅਸੁਧ ਮਨੁ ਸਿਖ ਦਾ ਹੈ । ਤਾਂ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਮਨੁ ਸਬਦ ਹੈ ਤੇ ਸਬਦ
 ਦੁਆਰਾ ਸਿਖ ਦਾ ਮਨੁ ਉਜਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਿਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ
 ਸਰੂਪ ਦੀ ਸੋਝੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ । ਤਾਂ ਤੇ ਲੱਖ ਜੀਵ ਦਾ ਤੇ ਈਸਰ ਦਾ
 ਸਤਿ ਚਿਤ ਆਨੰਦ ਰੂਪ ਹੈ ਪਰ ਵਾਚ ਭਿੰਨ ਹੈ । ਜੀਵ ਦਾ ਵਾਚ
 ਅਲਪਗੁ ਹੈ ਤੇ ਈਸਰ ਦਾ ਵਾਚ ਸਰਬਗੁ ਹੈ । ਜੈਸੇ ਸੁਧ ਤਾਲ
 ਵਿਖੇ ਸੂਰਜ ਦਾ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬ ਉੱਜਲ ਭਾਸਤਾ ਹੈ ਤੇ ਮੈਲੇ ਜਲ ਵਿਖੇ
 ਮੈਲਾ ਭਾਸਦਾ ਹੈ ਤੈਸੇ ਮਾਇਆ ਵਿਖੇ ਜੋ ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬ ਹੈ
 ਸੋਈ ਈਸਰ ਹੈ ਤੇ ਅਵਿਦਿਆ ਵਿਖੇ ਜੋ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬ ਆਇਆ ਹੈ
 ਸੋਈ ਜੀਵ ਹੈ । ਖਟ ਗੁਣ ਕਰਕੇ ਮਾਇਆ ਕਹੀਤੀ ਹੈ, ਖਟ ਵਿਕਾਰ
 ਕਰਕੇ ਅਵਿਦਯਾ ਕਹੀਤੀ ਹੈ । ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਜੋ ਖਟ
 ਗੁਣ ਕੌਣ ਹੈਨਿ ? ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ : ਧਰਮੁ ਅਰੁ ਜਸੁ, ਗਿਆਨ
 ਅਰੁ ਵੈਰਾਗ, ਸ੍ਰਿਆ ਅਰੁ ਸਮਤਾ ਏਹ ਖਟ ਗੁਣ ਹੈਨਿ । ਖੁਧਿਆ
 ਅਰੁ ਪਿਆਸਾ, ਹਰਖੁ ਅਰੁ ਸੋਗ, ਜਨਮ ਅਰੁ ਮ੍ਰਿਤ ਏਹੁ ਖਟ
 ਵਿਕਾਰ ਹੈਨਿ । ਅਰੁ ਬ੍ਰਹਮੁ ਸਰਬ ਤੇ ਨਿਰਲੇਪੁ ਹੈ, ਐਸੈ ਨਿਰਲੇਪ
 ਜਾਣਕੈ ਮੁਕਤ ਹੈ । ਤਾਂ ਸਿਖ ਪ੍ਰਸ਼ਨੁ ਕੀਤਾ : ਤੁਸਾਂ ਤਾਂ ਪਿੱਛੇ
 ਕਹਿਆ ਹੈ ਏਹੋ ਨਾਮੁ ਹੀ ਸਭ ਤੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਹੈ, ਮੁਕਤ ਰੂਪ ਹੈ, ਅਬ
 ਬਚਨੁ ਹੋਇਆ :—ਜੋ ਗਿਆਨ ਕਰਿਕੈ ਗਤਿ ਮੁਕਤਿ ਹੈ । ਬਚਨੁ
 ਹੋਇਆ : ਜੈਸੇ ਭੁਜਾ ਦੇ ਬਲਿ ਕਰਿਕੈ ਭੀ ਨਦੀ ਥੀਂ ਪਾਰ ਉਤਰਦੇ
 ਹੈਨਿ ਅਰੁ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਕਰਕੇ ਭੀ ਪਾਰ ਉਤਰਦੇ ਹੈਨਿ, ਪਰ ਭੁਜਾ ਦੇ
 ਬਲਿ ਕਰ ਕੋਈ ਸਮਰਥੁ ਪਾਰ ਉਤਰਦਾ ਹੈ ਪਰੁ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਕਰ
 ਸਭ ਕੋਈ ਸੁਖ ਨਾਲਿ ਪਾਰ ਉਤਰਦਾ ਹੈ । ਅਰੁ ਭੁੰਨਾ ਦਾਣਾ ਭੀ
 ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਉਗਵਦਾ, ਪਰ ਜੇ ਉਸ ਦੇ ਉਪਰਿ ਖੰਡ ਦਾ ਗਲੇਫ
 ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਭੀ ਨਹੀਂ ਉਗਵਤਾ ਅਰ ਭੋਗਣ ਕਰਿ ਭੀ ਰਸੀਲਾ
 ਹੋਤਾ ਹੈ, ਤੈਸੇ ਗਿਆਨ ਭੀ ਮੁਕਤਿ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਭਗਤਿ ਨਾਲਿ
 ਮਿਲੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਰਸੀਲੀ ॥ ੧੩੯ ॥

ਟੀਕਾ ਵਾਰ ਯਾਰੂਵੀਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ।

ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਅਨੇਕਾਂ ਦਾ ਕਲਿਆਣ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਅਸਾਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਂਵਦੇ, ਪਰ ਜੇਹੜੇ ਸਿਖ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਗਿਣੇ ਹੈਨਿ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਟੀਕਾ ਜੋ ਅਸਾਡੀ ਬੁਧਿ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈਸੀ ਸੋ ਹੋਈ ਹੈ ।

-ਇਤਿ-

* *
*

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਸਿਖ ਨਾਮਾਵਲੀ

ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਨਾਮਾਂ ਦਾ ਤਤਕਰਾ

[ਅੱਖਰ ਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ]

ਉਗਰ ਸੈਣ, ਡੱਲੇ ਵਾਲਾ	੬੬	ਅਜਿਤਾ ਰੰਧਾਵਾ	੪੭
ਉਗਰੂ-ਡੱਲਾ	੬੭	ਅਨੰਤਾ	੧੪੬
ਉਗਵੇਦਾ ਸੇਠ	੧੧੭	ਅਮਰੂ ਡੱਲਾ	੬੭
ਉਦਾ	੮੨	ਆਕਲ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰੀ	੯੫
ਉਮਰਸ਼ਾਹ ਸੇਘਾ	੯੯	ਆਡਿਤ ਸੁਇਨੀ	੧੨੦
ਅਜਬ ਸੇਘਾ	੯੯	ਆਲਮ ਚੰਦ (ਲਾਹੌਰੀ)	੧੦੩
ਅਜਾਇਬ ਸੇਘਾ	੯੯	ਆਲਮ ਚੰਦ ਹਾਂਡਾ	੧੩੭
-੧੭੦-			

ਸਹਾਰੀ ਸੋਢੀ (ਤਾਇਆ)	੧੨੨	ਹਰਿਦਾਸ	੭੮
ਸਹਾਰੂ ਡਲਾ	੬੭	ਹਰਿਦਾਸ ਸੁਇਨੀ	੧੫੩
ਸਹਾਰੂ ਡਲਾ ਛੀਂਬਾ	੬੭	ਹਰਿਵੰਸ਼ ਤਪਾ	੧੩੬
ਸਕਤੂ ਮਹਿਤਾ	੧੩੫	ਰਾੜੀ ਕੋਹਲੀ	੧੨੪
ਸਦੂ	੧੧੭	ਹਾੜੂ ਵਿੱਜ	੬੧
ਸਭਾਗਾ ਸੇਠ	੧੧੭	ਹੇਮਾ ਕਪਾਹੀ (ਸੁਲਃ)	੬੫
ਸਮੁੰਦਾ	੭੬	ਹੇਮੂ ਸੁਇਨੀ	੧੨੦
ਸਾਈਂ	੧੨੦	ਕਟਾਰਾ ਸਰਾਫ	੧੧੮
ਸਾਈਂ ਦਾਸ	੮੫	ਕਟਾਰੂ ਮਲਕ	੧੫੪
ਸਾਈਂ ਦਾਸ ਜੜੀਆ	੧੪੨	ਕਪੂਰ ਏਵ	੧੦੧
ਸਾਈਂ ਦਿੱਤਾ ਝੰਝੀ	੧੨੩	ਕਲਿਆਣ ਸੂਦ	੧੨੫
ਸਾਈਂ ਦਿੱਤਾ ਵਹੁਰਾ	੮੫	ਕਲਿਆਣਾ	੧੩੭
ਸਾਧੂ ਮਹਿਤਾ (ਬੁੱਧੂ)	੧੨੩	ਕਾਲਉ ਕੱਕਾ	੧੧੭
ਸਾਮੀ ਦਾਸ ਵਛੇਰ	੧੩੧	ਕਾਲਾ	੧੧੬
ਸੀਹਾਂ	੪੫	ਕਾਲੂ ਕੋਹਲੀ	੧੨੪
ਸੀਗਾਰੂ	੧੩੬	ਕਾਲੂ ਖੱਤੀ	੪੨
ਸੂਜਾ ਧਾਵਣ	੮੫	ਕਿਸਨਾ	੧੨੬
ਸੁੰਦਰ	੧੫੭	ਕਿਸਨਾ ਝਿੰਗਰਣ	੭੫
ਸੁੰਦਰ ਚੱਢਾ	੧੬੭	ਕਿਸਨਾ ਝੰਝੀ	੧੫੦
ਸੁੰਦਰ ਮਾਛੀ	੮੮	ਕਿਦਾਰਾ	੮੦
ਸੂਰੀ ਚੌਧਰੀ	੧੧੧	ਕਿਦਾਰੀ	੬੦
ਸੈਸਾਰੂ	੭੧	ਕੁੱਕੋ ਵਧਾਵਣ	੧੪੬
ਸੈਸਾਰੂ ਤਲਵਾੜ	੧੩੭	ਕੁੱਲਾ ਝੰਝੀ	੭੬
ਸੈਦੋ ਜੱਟ	੧੨੩	ਕੁੰਦੂ ਸੰਘਰ	੧੦੦
ਸੰਮਣ ਸਹਬਾਜ਼ਪੁਰੀ	੧੦੧	ਕਾਨੂ	੬੩
ਹਮਜ਼ਾ ਜੱਜਾ	੧੧੧	ਕਾਨੂ ਛੁਰਾ ਡੱਲਾ	੬੭

ਖੇੜਾ ਸੋਇਨੀ	੩੧ ਚੰਦੂ ਚਉਝੜ	੮੫
ਗਜਣ	੪੫ ਛਜੂ ਭੱਲਾ (ਸੁਲਤਾਨ:)	੮੫
ਗੜੀਅਲ	੧੩੫ ਛੁਰਾ ਭਗਤ	੧੫੭
ਗਾੜੂ ਵਿਜ	੯੧ ਜਗਸੀ	੧੩੩
ਗੁਜਰ ਲੁਹਾਰ	੫੬ ਜਗਨਾ ਸੁਹੜ	੧੩੭
ਗੁਪਾਲ ਸੇਠ	੧੬੬ ਜਗਾ ਧਰਣੀ	੬੨
ਗੁਰਦਾਸ	੧੩੨ ਜਟਾ ਤਪਾ	੧੬੩
ਗੁਰਦਿਤਾ	੧੧੮ ਜਟੂ ਚੱਟਾ	੮੮
ਗੋਇੰਦ ਕੁੱਕ	੧੦੭ ਜਟੂ ਭੀਵਾ	੯੦
ਗੋਇੰਦ ਘੋਈ (ਸੁਲ:)	੯੫ ਜਟੂ ਭੰਡਾਰੀ	੧੨੦
ਗੋਖੂ ਮਹਿਤਾ	੭੯ ਜਟੂ ਵੇਤਾ	੮੨
ਗੋਪੀ ਭੱਲਾ	੬੭ ਜਮਾਲ ਮੀਆਂ	੧੪੫
ਗੋਪੀ ਭਾਰਦੁਆਜ	੯੩ ਜਲੋ ਮਸੰਦ	੧੦੩
ਗੋਪੀ ਮਹਿਤਾ	੧੩੧ ਜਾਪਾ ਖੁੱਲਰ	੭੨
ਗੋਵਿੰਦ ਭੰਡਾਰੀ	੬੩ ਜਾਪੂ	੮੩
ਗੋਲਾ ਕੁੱਕ	੧੦੭ ਜਾਪੂ ਵੰਸੀ ਖੱਤ੍ਰੀ	੪੪
ਗੰਗਾ ਸਹਗਲ	੧੩੬ ਜਾਮੂ ਧੁੱਟਾ	੧੦੮
ਗੰਗੂ ਸਹਗਲ	੮੨ ਜਿਤਾ ਰੰਧਾਵਾ	੪੭
ਗੰਗੂ ਭਲਾ	੬੭ ਜੀਵਾ	੫੫
ਚਤਰ ਦਾਸ ਕਪੂਰ	੯੧ ਜੀਵੰਦਾ	੬੨, ੧੩੩
ਚਾਉ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰੀ	੯੫ ਜੇਠਾ	੭੧, ੯੨
ਚੂਹੜ	੧੨੦ ਜੇਠਾ ਸੇਠੀ	੧੧੮
ਚੂਹੜ ਚਉਝੜ	੧੬੧ ਜੇਤਾ	੧੩੬, ੧੪੦
ਚੂਹੜ ਚੋਧਰੀ	੭੩ ਜੇਤਾ ਸੇਠ	੧੬੫
ਚਗਾ	੯੨ ਜੇਰਾਮ	੩੭
ਚੰਡੀਆ	੭੮ ਜੋਧ	੫੫

ਜੋਧ ਸੰਗਰ	੧੦੪	ਤੁਲਸਾ ਭੱਲਾ	੬੬
ਜੋਧ ਰਸੋਈਆ	੬੫	ਤੁਲਸਾ ਵਹੁਰਾ	੭੨
ਜੋਧਾ ਧੁੱਟਾ	੧੦੮	ਤੁਲਸਾ ਵਹੁਰਾ (ਸੁਲ:)	੯੫
ਜੋਧਾ ਮਸੰਦ	੧੦੩	ਤੁਲਸੀਆ ਬੀਰ	੭੮
ਝਾਝੂ	੮੦	ਤੁਲਸੀਆ ਭਾਰਦੁਆਜ	੯੩
ਝੰਡਾ ਡੱਲਾ	੬੭	ਤੋਤਾ	੭੯
ਟੋਡਾ ਭਟ	੯੫	ਤੋਤਾ ਮਹਿਤਾ	੧੪੧
ਟੋਡਾ ਮਹਿਤਾ	੭੯	ਦਮੋਦਰ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰੀ	੯੫
ਡਲਾ	੮੩	ਦਰਗਹ ਭੰਡਾਰੀ	੧੪੪
ਡਲੂ ਰਿਹਾਣ	੧੫੭	ਦਰਗਹ ਤੁੱਲੀ	੧੪੭
ਡੁਗਰ ਦਾਸ ਤਕਿਆਰ	੭੧	ਦਾਸ ਵਧਾਵਣ	੧੫੭
ਢਿੱਲੀ ਮੰਡਲ	੧੩੧	ਦੀਪਾ	੭੧
ਢੇਸੀ ਸੰਗਰ	੧੦੪	ਦੀਪਾ ਕਾਸਰਾ	੯੭
ਤਖਤੂ ਧੀਰ	੧੪੭	ਦੀਪਾ ਡੱਲੇ ਵਾਲਾ	੬੬
ਤਾਰੂ	੭੦	ਦੀਪਾ ਦੇਉ	੬੦
ਤਾਰੂ ਡੱਲਾ	੬੭	ਦੁਰਗਾ	੬੨, ੭੪
ਤਾਰੂ ਪੋਪਟ	੨੯	ਦੋਲਤ ਖਾਂ ਲੋਧੀ	੩੭
ਤਿਲੋਕਾ ਸੁਹੜ	੭੫	ਧਰਮ ਦਾਸ ਖੋਟੜਾ	੭੧
ਤਿਲੋਕਾ ਸੋਠ	੧੩੩	ਧਰਮਾ	੮੨
ਤਿਲੋਕਾ ਪਾਰਕਾ	੧੪੧	ਧਾਰ ਸੂਰਮਾ (ਸੁਲ:)	੯੫
ਤੀਰਥ	੧੨੬, ੧੩੧	ਧਿੰਗੜ ਤਖਾਣ	੧੫੧
ਤੀਰਥ ਉਪਲ	੧੪੭	ਧਿੰਡ ਨਾਈ	੫੬
ਤੀਰਥਾ	੭੧	ਧੀਰੋ ਉਜੈਨੀ	੧੫੬
ਤੀਰਥ ਸਭਰਵਾਲ	੬੯	ਨਈਆ ਖੁੱਲਰ	੭੨
ਤੀਰਥਾ ਚੱਢਾ	੮੮	ਨਗਉਰੀ ਡੱਲਾ	੬੬
ਤੀਰਥਾ ਲਸਕਰੀ	੧੫੨	ਨੱਥਾ	੧੩੧

ਨਰਾਇਣ ਦਾਸ	੬੦	ਪ੍ਰਿਥੀ ਮਲ ਸਹਗਲ	੩੬
ਨਵਲਾ	੧੬੪	ਪ੍ਰਿਥੀ ਮਲ ਜਰਾਂਦੀ	੧੫੭
ਨਾਉ ਸਹਗਲ	੮੨	ਪ੍ਰਿਥੀ ਮਲ ਭੱਲਾ	੬੬
ਨਾਉ ਸੇਖੜ	੯੦	ਪੀਰਾਣਾ	੧੦੮
ਨਾਨੂ ਕੋਹਲੀ	੧੨੪	ਪੁਨੂੰ	੧੦੮
ਨਾਨੋ	੧੩੭	ਪੁਰੀਆ ਚੌਧਰੀ	੭੩
ਨਾਨੋ ਓਹਰੀ	੧੧੧	ਪੂਰੋ	੬੯
ਨਿਹਾਲਾ	੧੬੪	ਪੂਰੋ ਭੱਲਾ	੬੭
ਨਿਹਾਲੂ	੧੨੦, ੧੪੭	ਪੈੜਾ	੭੪
ਨਿਹਾਲੂ ਸੁਨਿਆਰਾ	੧੨੬	ਪੈੜਾ ਕੋਹਲੀ	੧੪੩
ਨਿਹਾਲੂ ਚੜਾ	੮੮, ੧੩੫	ਪੈੜਾ ਚੰਡਾਲੀਆ	੧੧੮
ਨਿਹਾਲੂ ਪਰਬਤੀ	੧੧੬	ਪੈੜਾ ਛਜਲ	੧੦੦
ਨਿਹਾਲੂ ਬੀਰ	੭੮	ਪੰਮੂ ਪੁਰੀ	੧੫੦
ਨਿਹਾਲੂ ਭੱਲਾ (ਸੁਲ:)	੯੫	ਫਿਰਣਾ ਸੂਦ	੮੨
ਨਿਵਲਾ	੮੩, ੧੪੭	ਫਿਰਣਾ ਖਹਿਰਾ	੫੫
ਨੰਦਾ	੧੪੦	ਫਿਰਣਾ ਬਹਿਲ	੯੨
ਨੰਦਾ ਸੁਹੜ	੧੩੭	ਬਦਲੀ ਸੌਢੀ	੧੬੬
ਨੰਦਾ ਵਿੱਠੜ	੧੩੧	ਬਨਵਾਲੀ ਵੈਦ	੧੫੧
ਨੰਦੂ ਸੂਦਨ ਭੱਲਾ	੬੭	ਬਾਲਾ	੮੫
ਪਦਾਰਥ	੭੦	ਬਾਲਾ ਝੰਗਰਣ	੭੫
ਪਰਸ ਰਾਮਵੈਦ	੧੫੧	ਬਾਲਾ ਮਰਵਾਹਾ	੧੧੧
ਪਰਤਾਪੂ ਸੂਰਮਾ	੧੩੦	ਬਾਲੂ ਵਿੱਜ	੭੮
ਪਾਰੋ ਜੁਲਕਾ (ਪਰਮਹੰਸ)	੫੭	ਬਿਸਨੂ ਬੀਬੜਾ	੮੮
ਪਿਆਰਾ	੭੮	ਬਿਧੀ ਚੰਦ	੭੦
ਪਿਰਾਗਾ	੧੪੦	ਬੁਧੂ ਕੁਮਿਆਰ	੧੨੩
ਪ੍ਰਿਥਾ ਸੋਇਨੀ	੩੧	ਬੁਧ ਛਾਂਬਾ (ਸੁਲ:)	੯੫

ਬੂਲਾ	੬੦,੭੧,੭੮	ਭੁੱਲਾ ਝੰਡੀ	੭੬
ਬੂਲਾ ਪਾਂਧਾ ਡੱਲਾ	੬੮	ਭੁੱਲੂ ਸੇਖੜ	੯੦
ਬੂੜਾ ਬੁੱਢਾ	੫੪	ਭੁੱਲੂ ਤਿਵਾੜੀ	੮੨
ਬੰਦਲਾ ਮਲਕ	੧੫੭	ਖਾਈਆ ਖੁੱਲਰ	੭੨
ਬੰਮੀ ਸੁਲਤਾਨ ਪੁਰੀ	੯੫	ਮਹਾਂ ਨੰਦ	੭੦
ਭਗਤਾ ਓਹਰੀ	੪੪	ਮਹਿਤਾ ਡੱਲਾ	੬੭
ਭਗੀਰਥ	੮੩	ਮਥਰਾ ਦਾਸ	੧੩੫
ਭਗੀਰਥ ਸੁਇਨੀ	੭੬	ਮਦੂ	੭੯
ਭਗੀਰਥ ਚੋਧਰੀ ਮਲਸੀਹਾਂ	੪੭	ਮਦੂ ਤਿਖਾਣ	੧੫੧
ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ	੧੫੭	ਮਨਸਾ ਧਾਰ	੧੫੧
ਭਗਵਾਨਾ	੧੧੮	ਮਰਦਾਨਾ	੩੨
ਭਟੂ ਤਿਵਾੜੀ	੮੨	ਮਲਣ ਡੱਲੇ ਵਾਲਾ	੬੬
ਭਟੂ ਵੇਤਾ	੮੨	ਮਲੀਆ ਡੱਲਾ ਛੀਂਬਾ	੬੭
ਭਾਉ ਮੋਕਲ	੧੩੧	ਮਲੂ ਸਾਹੀ	੫੯
ਭਾਗੂ ਡੱਲਾ	੬੭	ਮਾਹੀਆ	੬੩
ਭਾਨਾ ਸਨਮੁਖ	੧੬੨	ਮਾਈਆ ਲੰਬ	੧੬੦
ਭਾਨਾ ਸੁਹੜ	੧੩੭	ਮਾਂਗਾ	੪੧
ਭਾਨਾ ਮੱਲਣ	੧੨੮	ਮਾਣਕ ਚੰਦ	੬੯
ਭਾਨੂ ਚੱਢਾ	੮੮	ਮਾਧੋ ਸੋਢੀ	੧੨੮
ਭਾਨੂ ਬਹਿਲ	੧੬੬	ਮਾਲੋ	੪੧
ਭਾਨੂ ਭਗਤ	੧੨੬	ਮੁਕੰਦਾ	੮੦,੧੨੬
ਭਾਰੂ	੭੦	ਮੁਰਾਰੀ ਅਣਦ	੧੩੭
ਭਿੱਖਾ ਭੱਟ (ਸੁਲ:)	੯੫	ਮੁਰਾਰੀ ਧੌਣ	੧੧੯
ਭਿਖਾਰੀ ਭਾਬੜਾ	੧੫੮	ਮੂਲਾ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰੀ	੯੫
ਭੀਅੜਾ	੯੩	ਮੂਲਾ ਕਪੂਰ	੯੧
ਭੀਵਾ (ਸਰਹੰਦੀ)	੧੨੯	ਮੂਲਾ ਕੀੜ	੩੦

ਮੂਲਾ ਧਾਵਣ	੮੫	ਰਾਮੂ ਡੱਲੇ ਵਾਲਾ	੬੬,੬੭
ਮੂਲਾ ਬੇਰੀ	੧੨੬	ਰੂਪ ਚੰਦ (ਸਰਹੰਦੀ)	੧੨੯
ਮੂਲਾ ਮਹਾਂਪੁਰਖ	੯੦	ਰੇਖ ਰਾਉ	੧੨੮
ਮੋਹਰਾ	੧੧੬	ਲਖੂ ਪਟੋਲੀਆ	੧੨੪
ਮੋਹਣ (ਲਾਹੌਰ ਦਾ)	੧੦੩	ਲਟਕਣ ਘੁਰਾ	੧੧੮
ਮੋਹਣਕੁੱਕ	੧੦੭	ਲਟਕਣ ਬਿੰਦਰਾਉ	੧੩੭
ਮੋਹਣ (ਢਾਕੇਵਾਲਾ)	੧੬੮	ਲਧਾ ਪਰਉਪਕਾਰੀ	੧੨੪
ਮੰਗੀਣਾ ਸੇਠ	੧੨੬	ਲਾਲਾ ਸੇਠੀ	੧੨੦
ਮੰਵ	੧੦੮	ਲਾਲਾ ਢਿਲੋਂ ਚੌਧਰੀ ਪੱਟੀ	੯੮
ਰਾਮਦਾਸ	੧੧੭	ਲਾਲੂ ਬੁਧਵਾਰ	੬੨
ਰਾਮਦਾਸ ਭੰਡਾਰੀ	੮੫	ਲਾਲੂ ਵਿੱਜ	੭੮
ਰਾਮਾ	੮੨	ਲੰਗਾਹ ਢਿਲੋਂ ਚੌ: ਪੱਟੀ	੯੮
ਰਾਮਾ ਝੰਝੀ	੧੨੦	ਵਿਸ਼ਨ ਦਾਸ	੬੯
ਰਾਮਾ ਡਿੱਡੀ	੩੬	ਵੇਸਾ ਭਾਰਦੁਆਜ	੯੩
ਰਾਮੂ ਕੋਹਲੀ (ਸੁਲ:)	੯੫	ਵੇਂਗਾ ਪਾਸੀ ਡੱਲਾ	੬੭

-੦-

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ
ਰਚਨਾਵਾਂ ਡੀ. ਪੀ. ਆਈ. ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੀਮੋ ਨੰ:
੩/੬੭-੬੯ ਐ: ਪੰ: ਮਿਤੀ ੨੪-੧੧-੧੯੭੦ ਰਾਹੀਂ
ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹਨ।